

Broj 1/2015.

SLUŽBENI VJESNIK

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

Biskupova uskrсна čestitka	
Nitko nē shvati što znači "uskrsnuti"	5
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	7
Poruka pape Franje za Svjetski dan mira	8
Poruka pape Franje u povodu 23. Svjetskog dana bolesnika	13
II. ZAJEDNIČKA BISKUPSKA KONFERENCIJA HRVATSKE I BOSNE I HERCEGOVINE ...	15
Priopćenje sa XVII. redovitoga godišnjeg zajedničkog zasjedanja HBK I BK BIH	16
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	17
Poruka biskupa Semrena za Dan života 2015.	18
Priopćenje sa 63. zasjedanja BK BIH	20
Poziv biskupa BK BIH na susret s papom Franjom u Sarajevu	22
IV. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	23
Papa dolazi u Sarajevo	24
Imenovanja	25
OKRUŽNICE.....	26
O upravljanju vremenitim dobrima	26
Molitvena osmina 2015.	28
Svjetski Dan molitve, razmišljanja i djelovanja protiv trgovine ljudima	29
Proljetna dekanatska korona	31
Misa posvete ulja na Veliku srijedu 2015. u Trebinju	32
Misa posvete ulja na Veliki četvrtak 2015. u Mostaru	33
Pastoralni dan	34
Promemorija članu predsjedništva BiH	35
Poziv na predsjedničke izbore - drugi krug	37
IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2014. GODINU	39
O stanju i važnijim događajima u župi sv. Josipa Radnika u Grljevićima	39
O stanju i važnijim događajima u župi sv. Ivana Krstitelja u Konjicu	40
O stanju i važnijim događajima u župi Gospe od Zdravlja u Neumu	42
O djelovanju Caritasa	44
O radu dijecezanskoga misijskog ureda	49
O radu Katehetskog ureda	53
O radu Teološko-katehetskog instituta	58
O bolničkoj kapelaniji	61
O radu u Crkvi na kamenu	63

SUSRETI I SLAVLJA.....	64
Održana sjednica Prezbiterskoga vijeća	64
Posvećena obnovljena crkva Bezgrješnog Začeca Blažene Djevice Marije u Tihaljini	65
U mostarskom naselju Cim posvećena novoizgrađena crkva Kristu Dobromu Pastiru	65
Kronika traženja lokacije za izgradnju katoličke crkve na području Cim - Ilići u Mostaru	69
Božićno slavlje u Mostaru	76
Misa polnoćka u Katedrali	77
Božićna poldanja Misa	79
Svetkovina svetoga Josipa 2015.	81
 DUHOVNOST	 84
Duhovna obnova u školskom centru	84
Blaženi Ivan Merz - uzor mladeži	86
Susret sa svećeničkim kandidatima	90
Dan Bogu posvećenih osoba	92
U Korizmu milodarjem, molitvom i postom	94
Odlazak u pustinju	95
Duhovna obnova za roditelje sjemeništara i bogoslova	98
Predavanje ženidbenim parovima	99
 VIJESTI KATOLIČKOG INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR	 101
Caritas, krštenje, vizitacija	101
15. obljetnica smrti biskupa Pavla Žanića	102
Krizmanici, u životu poštteni!	104
 USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	 106
Fra Jozo Pejić	106
 Biskupova kratka kronika	 107

BISKUPOVA USKRSNA ČESTITKA

NITKO NĚ SHVATI ŠTO ZNAČI "USKRSNUTI"

Želeći uputiti iskrene uskrsne čestitke svećenstvu, redovništvu i vjerništvu u Hercegovini, preuzimamo iz Evanđelja sv. Mateja, apostola, evanđelista i očevidca kako je Isus tri puta najavljivao svoju smrt i uskrsnuće, a učenici bijahu srca sporada da to shvate.

1. - U Cezareji Filipovoj: *"Otada poče Isus upućivati učenike kako treba da pođe u Jeruzalem, da mnogo pretrpi od starješina, glavara svećeničkih i pismoznanaca, da bude ubijen i treći dan da uskrsne"* (Mt 16,21). Cezareju Filipovu danas svojata Sirija, ali je pod svojom vlašću drži Izrael.

- Apostoli su razumjeli da Isus jest Božji Mesija - Izaslanik, Pomazanik, Christus - kao što je ispovjedio i Petar. Razumjeli su da je on Sin Božji, ali nisu shvaćali što to točno znači. Mislili su još uvijek da će slavni Mesija na slavan način osloboditi Židove od rimskoga ropstva kao što ih je svojedobno slavni Mojsije moćnom rukom Božjom oslobodio iz egipatskoga sužanjstva, samo ovaj Mesija još slavnije, svjetlije, naoružanije. Isus ih upućuje u Božje tajne križa i uskrsnuća, i kaže im: Ništa od toga što vi mislite! Sin Božji i Sin Čovječji mora mnogo pretrpjeti od starješina, tj. uglednika u Jeruzalemu, od glavara svećeničkih, tj. saduceja koji su vrhovnici vlasti Sedamdesetorice vijećnika, i od pismoznanca, tj. farizeja. Eto sve tri velike skupine koje tvore Veliko vijeće ili Sinedrij, Sabor. Pretrpjeti, čak biti ubijen, ali ne bojte se: slijedi uskrsnuće, i to već treći dan! Petar reagira na riječ "ubiti", a ne osvrće se na riječ "uskrsnuti". Ne razumije da se ta smrt može dogoditi Kristu Sinu Boga živoga!

2. - U Galileji: *A kad su se skupili u Galileji, reče im Isus: "Sin Čovječji ima biti predan ljudima u ruke i ubit će ga, ali on će treći dan uskrsnuti." I ožalostiše se silno* (Mt 17,22-23). - Isus, sišavši s gore Preobraženja, Tabora, s trojicom svojih izabranika, okupio je svu Dvanaesticu i govori im, po drugi put, kako će ga "ljudi" ubiti. Ne tumači pobliže koji ljudi. Ali jasno opet naglašava da sa smrću nije točka. On će "treći dan uskrsnuti"! Apostoli se ožalostiše, ne zato što će treći dan uskrsnuti, jer to ne razumiju, nego zato što će biti ubijen. To razumiju.

3. - U Judeji: *Dok je Isus uzlazio u Jeruzalem, uze Dvanaesticu nasamo te im putem reče: "Evo, uzlazimo u Jeruzalem i Sin Čovječji bit će predan glavarima svećeničkim i pismoznancima. Osudit će ga na smrt i predati poganima da ga izrugaju, izbičuju i razapnu, ali on će treći dan uskrsnuti"* (Mt 20,17-19).

- Na putu su prema Jeruzalemu, po svoj prilici u Jerihonu, uzlaze, penju se prema glavnomu gradu, Isus posljednji put. Gospodin tumači Dvanaesticu, nasamo, da će on u Jeruzalemu doživjeti katastrofu, da će biti uhićen i predan "glavarima svećeničkim i pismoznancima". Sinedrij će ga osuditi na smrt, u Kajfinu dvoru. A kako Židovi ne mogu nikoga ubiti bez odobrenja rimske vlasti, predat će Isusa "poganima da ga izrugaju, izbičuju i razapnu". Proročanstvo u detalje. Apostoli izvan sebe. Ali Isus ih ponovno ohrabruje da će "treći dan uskrsnuti". Oni ne vide zbog čega bi se trebali radovati kada ne razumiju što znači uskrsnuti.

Pravo govoreći, ni mi ni danas ne razumijemo posve što znači uskrsnuti. Puno više vjerujemo nego što razumijemo: da je Isus pod Poncijem Pilatom mučen, umro i pokopan; da je treći dan uskrsnuo; da se četrdeset dana ukazivao komu je htio; da je uzašao na nebo; da mu je dana sva vlast na nebu ina zemlji; da je zajedno s Ocem poslao Duha Svetoga na svijet da ga prosvjetljuje i vodi; da je Isus po svojoj Riječi i Euharistiji s nama u sve dane do svršetka svijeta; da će o Sudnjem danu doći u slavi veličanstva; da će na njegov zov svi mrtvi ustati, oživjeti, uskrsnuti i biti suđeni - pravednici na život vječni, nepravednici na osudu vječnu! To je naša vjera. To je vjera Crkve. Mi se radujemo zbog Isusova uskrsnuća već savršeno ostvarena. I mi se nadamo svomu budućem uskrsnuću na život vječni. Stoga nam se sada pripremati za tada! Nema uskrsnuća bez vlastita nošenja križa i podnošenja izrugivanja i razapinjanja. I smrti. Isus nam je svojim uskrsnućem zajamčio i naše uskrsnuće. Ako smo s njime suukopani u smrt, s njime ćemo suuskrsnuti na život vječni! Vjeruješ li ovo?

SRETAN USKRS SVIMA!

Mostar, o sv. Josipu 2015.

✠ Ratko Perić, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PORUKA PAPE FRANJE ZA SVJETSKI DAN MIRA, 1. SIJEČNJA 2015.

1. Na početku nove godine, koju prihvaćamo kao milost i dar ljudskom rodu, želim uputiti, svakom muškarcu i ženi kao i svim narodima i državama svijeta, čelnicima država i vlada te vjerskim vođama, iskrene želje za mirom, koje pratim svojom molitvom da prestanu ratovi, sukobi i mnoga trpljenja i patnje izazvane bilo ljudskom rukom bilo starim i novim epidemijama i razornim učincima prirodnih katastrofa. Molim na poseban način da se, odgovarajući na naš zajednički poziv da surađujemo s Bogom i sa svim ljudima dobre volje na promicanju sklada i mira u svijetu, možemo othrvati napasti da se ponašamo na način nedostojan našeg čovječstva.

U svojoj prošlogodišnjoj poruci za Svjetski dan mira, primijetio sam da "želja za puninom života... uključuje onu nezatomljivu čežnju za bratstvom, koja nas potiče prema zajedništvu s drugima i osposobljava nas da ih ne promatramo kao neprijatelje ili suparnike, već kao braću koju treba primiti i prihvatiti".¹ Budući da je čovjek po svojoj naravi biće odnosa, kojem je određeno ostvarivati se kroz međusobne odnose nadahnute na pravdi i ljubavi, za njegov je razvoj od temeljne važnosti da mu se prizna i poštuje dostojanstvo, sloboda i autonomija. Nažalost, uvijek prisutna pošast izrabljivanja čovjeka od strane drugog čovjeka nanosi tešku ranu životu zajedništva i našem pozivu uspostave međusobnih odnosa prožetih poštivanjem, pravdom i ljubavlju. Ta odurna pojava, koja dovodi do gaženja temeljnih prava drugoga i zatiranja njegove slobode i dostojanstva, ima mnogo oblika na koje se želim kratko osvrnuti, da bismo, u svjetlu Božje riječi, sve ljude smatrali "ne više robovima, nego braćom".

Osluškiivanje Božjeg nauma o čovjeku

2. Tema koju sam izabrao za ovu poruku preuzeta je iz poslanice svetoga Pavla Filemonu, u kojoj Apostol traži od svoga suradnika da primi Onezima, bivšeg roba samoga Filemona koji je sada postao kršćanin te je, dakle, prema Pavlu, zavrijedio da ga se smatra bratom. Ovako piše Apostol narodâ: "bi za čas odijeljen da ga dobiješ zauvijek - ne kao roba, nego više od roba, kao brata ljubljenoga" (Flm 15-16). Postavši kršćanin Onezim je postao Filemonov brat. Tako obraćanje Kristu, početak života življena kao učenitstvo u Kristu, predstavlja novo rođenje (usp. 2 Kor 5,17; 1 Pt 1,3) koje rađa bratstvo kao temeljnu svezu obiteljskog života i temelj društvenog života.

U Knjizi Postanka (usp. 1,27-28) čitamo da je Bog stvorio čovjeka muško i žensko i blagoslovio ih da rastu i množe se: on je učinio Adama i Evu roditeljima od kojih je, odgovarajući na Božju zapovijed da se plode i množe, poteklo prvo bratstvo između Kajina i Abela. Kajin i Abel su braća jer su izašli iz istog krila. Samim tim su istog porijekla, naravi i dostojanstva kao i njihovi roditelji koji su stvoreni na Božju sliku i priliku.

Ali bratstvo izražava također raznolikost i razlike koje postoje među braćom i sestrama, premda su od iste majke rođeni i imaju istu narav i isto dostojanstvo. Kao braća i sestre, dakle, svi su ljudi po naravi povezani s drugima, od kojih se, istina, razlikuju ali s kojima dijele isto porijeklo, narav i dostojanstvo. Na taj način, bratstvo predstavlja mrežu temeljnih odnosâ za izgrađivanje ljudske obitelji koju je Bog stvorio.

Nažalost, između prvog stvaranja opisanog u Knjizi Postanka i novog rođenja u Kristu po

¹ Poruka za Svjetski dan mira 2014., br. 1.

kojem vjernici postaju braćom i sestrama "prvorodenca među mnogom braćom" (Rim 8,29), uvukla se negativna stvarnost grijeha, koji često prekida ljudsko bratstvo i neprestano izobličuje ljepotu i plemenitost bratstva i sestrinstva unutar iste ljudske obitelji. Ne samo da Kajin ne podnosi svoga brata Abela, već ga iz zavisti ubija te time čini prvo bratoubojstvo: "Kajinovo ubojstvo Abela tragična je potvrda radikalnog odbacivanja poziva na bratstvo. Njihova povijest (usp. Post 4,1-16) zorno pokazuje tešku zadaću na koju su svi ljudi pozvani, da žive u jedinstvu, da se brinu jedni za druge".²

To je također slučaj s Noom i njegovim sinovima (usp. Post 9,18-27). Hamovo nepoštovanje oca Noe navela je ovoga potonjeg da baci prokletstvo na drskog sina i blagoslovi druge, one koji su ga poštovali. Tako je stvorena nejednakost između braće rođene od iste majke.

U izvještaju o počecima ljudske obitelji, grijeh otuđivanja od Boga, od oca i braće postaje izraz odbacivanja zajedništva. To dovodi do kulture ropstva (usp. Post 9,25-27), s posljedicama koje to za sobom povlači i koje se protežu s koljena na koljeno: odbacivanje drugoga, zlostavljanje osobâ, kršenje njihova dostojanstva i temeljnih prava, te institucionalizirana nejednakost. Otud potreba stalnog obraćenja savezu, ispunjena Isusovom žrtvom na križu, u uvjerenju da "gdje se umnožio grijeh, nadmoćno izobilova milost... po Isusu Kristu Gospodinu našem" (Rim 5,20.21). On, ljubljani Sin (usp. Mt 3,17), je došao objaviti Očevu ljubav prema ljudskom rodu. Tko god sluša evanđelje i odgovori na poziv na obraćenje postaje za Isusa "brat, sestra i majka" (Mt 12,50), i time dionik posinstva njegova Oca (usp. Ef 1,5).

Ne postaje se međutim kršćaninom, Očevom djecom i braćom u Kristu, na temelju neke autoritativne Božje odluke, bez ostvarivanja osobne slobode, to jest bez slobodnog obraćenja Kristu. Postati Božje dijete je nužno povezano s obraćenjem: "Obratite se i svatko od vas neka se krsti u ime Isusa Krista da vam se oproste grijesi i primit ćete dar, Duha Svetoga" (Dj 2,38). Svi oni koji su vjerom i životom odgovorili na to Petrovo propovijedanje ušli su u bratstvo prve kršćanske zajednice (usp. 1 Pt 2,17; Dj 1,15.16; 6,3; 15,23): Židovi i helenisti, robovi i slobodnjaci (usp. 1 Kor

12,13; Gal 3,28). Različito porijeklo i društveni položaj ne umanjuje nečije dostojanstvo niti isključuje bilo koga iz pripadnosti Božjem narodu. Kršćanska je zajednica dakle mjesto zajedništva življenog u ljubavi koju se dijeli među braćom i sestrama (usp. Rim 12,10; 1 Sol 4,9; Heb 13,1; 1 Pt 1,22; 2 Pt 1,7).

Sve to pokazuje kako Radosna vijest Isusa Krista, po kojoj Bog "sve čini novo" (Otk 21,5),³ (3), je također kadra otkupiti odnose među ljudima, uključujući također odnose između robova i njihovih gospodara, rasvjetljujući ono što im je zajedničko: posinstvo i vezu bratstva u Kristu. Sâm Isus je rekao svojim apostolima: "Više vas ne zovem slugama jer sluga ne zna što radi njegov gospodar; vas sam nazvao prijateljima jer vam pripripih sve što sam čuo od Oca svoga" (Iv 15,15).

Mnoga lica nekadašnjeg i današnjeg ropstva

3. Još od davnina razna su društva poznavala pojavu podjarmljenosti jednog čovjeka drugom. Bilo je povijesnih razdoblja u kojima je institut ropstva bio općenito prihvaćen i pravno uređen. Posebnim je propisima bilo određeno tko je rođen slobodan a tko je, naprotiv, rođen u ropstvu, kao i uvjeti u kojima je osoba, rođena slobodna, mogla izgubiti svoju slobodu odnosno ponovno je steći. Drugim riječima, sâm je zakon priznavao da se neke osobe moglo ili moralo smatrati vlasništvom druge osobe, koja je mogla slobodno raspolagati njima. Roba se tako moglo prodati ili kupiti, ustupiti ili nabaviti kao da je riječ o robu.

Danas, kao posljedica pozitivnog razvoja svijesti čovječanstva, ropstvo, taj zločin protiv čovječnosti,⁴ je formalno ukinut u svijetu. Pravo svake osobe da je se ne drži u stanju ropstva ili robovanja priznato je u međunarodnom pravu kao neotuđivo pravo.

Ipak, usprkos tome što je međunarodna zajednica usvojila brojne sporazume s ciljem iskorjenjivanja ropstva u svim njegovim oblicima i pokrenula razne strategije za borbu protiv te pojave, i danas su milijuni ljudi - djeca, muškarci i žene svih životnih dobi - lišeni slobode i prisiljeni živjeti u uvjetima sličnim ropstvu.

Tu mislim na brojne radnike i radnice, uključujući maloljetnike, koji su podjarmljeni na raznim sektorima, na formalnoj i neformalnoj razini, od kućanskih poslova do poljoprivrednih radova, od

² Isto, br. 2.

³ Usp. Apost. pobud. *Evangelii gaudium*, 11.

⁴ Usp. Obraćanje izaslanstvu Međunarodne udruge kaznenog zakona, 23. listopada 2014.: *L'Osservatore Romano*, 24. listopada 2014., str. 4.

rada u tvornici do rada u rudniku, i to kako u zemljama u kojima radno zakonodavstvo ne zadovoljava ni minimalne međunarodne propise i standarde, tako, što je također nezakonito, u onima u kojima se zakonom zaštićena radnička prava krše.

Pred očima su mi također životni uvjeti mnogih selilaca koji, na svome tragičnom putovanju, trpe glad, bivaju lišeni slobode, oduzimaju im se posjedi ili ih se izvrgava tjelesnom i spolnom zlostavljanju. Tu mislim posebno na one od njih koje se, po njihovu dolasku na odredište nakon veoma iscrpljujućeg putovanja praćenog strahom i nesigurnošću, katkad drži zatočene u nehumanim uvjetima. U mislima su mi oni među njima koje razne društvene, političke i ekonomske okolnosti tjeraju na nezakoniti boravak kao i oni koji, da bi ostali unutar legalnih okvira, prihvaćaju živjeti i raditi u uvjetima nedostojnim čovjeka, osobito kada nacionalna zakonodavstva stvaraju ili omogućuju strukturalnu ovisnost radnika doseljenikâ o poslodavcu, primjerice uvjetujući legalnost boravka ugovorom o radu... Dâ, mislim na "ropski rad".

Mislim na osobe prisiljene na prostituciju, među kojima je mnogo maloljetnika, kao i na seksualne ropkinje i robove. Mislim na žene prisiljene na udaju, na one koje se prodaje na temelju dogovorene ženidbe ili one koje se poput nekog nasljedstva predaje nekom rođaku nakon muževe smrti a da pritom nemaju prava dati ili uskratiti svoj pristanak.

Ne mogu ne misliti također na one maloljetne i odrasle osobe koje su žrtve trgovine ljudskim organima, prisilnog vojačenja, prosjačenja, ilegalnih radnji kao što je proizvodnja ili prodaja droga ili prikrivenih oblika međunarodnog posvajanja.

Mislim, na kraju na sve žrtve otmice koje u zatočeništvu drže terorističke skupine, koje ih prisiljavaju da se bore na njihovoj strani ili ih drže, prije svega kada je riječ o djevojkama i ženama, kao seksualne robove. Mnogi od njih nestaju, dok ostali bivaju više put prodavani, mučeni, sakaćeni ili ubijani.

Neki duboki uzroci ropstva

4. Danas, baš kao i nekoć, u korijenju ropstva se nalazi jedno shvaćanje osobe koje dopušta mogućnost da se s njom postupa kao s pukim predmetom. Svaki put kada grijeh izopači ljudsko srce i udalji ga od njegova Stvoritelja i njegovih bližnjih, ove se potonje ne doživljava više kao bića

urešena jednakim dostojanstvom, kao braće i sestre u čovječstvu, nego ih se promatra kao objekte. Čovjeka, stvorena na Božju sliku i priliku, prisilom i prijevarom ili tjelesnom ili psihološkom prinudom lišava se slobode, njime se trguje i svodi ga se na nečije vlasništvo. Riječju, tretira ga se kao sredstvo a ne kao cilj.

Osim toga dubljeg, ontološkog uzroka - nijekanja čovječstva drugoj osobi - postoje i drugi uzroci koji pomažu objasniti suvremene oblike ropstva. Tu mislim prije svega na siromaštvo, na nerazvijenost i isključenost, osobito kada su povezani s nemogućnošću pristupa obrazovanju i oskudnim, pa čak i nepostojećim, mogućnostima zaposlenja. Nerijetko su žrtve trgovine ljudima i ropstva oni koji su tražili način da izađu iz stanja krajnjeg siromaštva; često vjerujući u lažna obećanja o zaposlenju, postali su, naprotiv, plijenom zločinačkih mreža koje organiziraju trgovinu ljudima. Te se mreže vješto koriste suvremenim informatičkim tehnologijama kao mamcem za mlade i djecu u raznim dijelovima svijeta.

Među uzroke ropstva treba ubrojiti i korumpiranost onih koji su spremni učiniti sve za novac. Naime, ropstvo i trgovina ljudima često traže sudioništvo posrednikâ, bilo da je riječ o pripadnicima snaga reda, državnim službenicima ili raznim civilnim i vojnim ustanovama: "To se događa kada je u središtu nekog ekonomskog sistema novac a ne čovjek, ljudska osoba. Dâ, u središtu svakog društvenog ili ekonomskog sistema mora biti osoba, Božja slika, stvorena zato da gospodari čitavim stvorenim svijetom. Kada u središtu više nije čovjek već novac dolazi do toga preokreta vrijednosti".⁵

Ostali su uzroci ropstva oružani sukobi, nasilja, kriminalne aktivnosti i terorizam. Mnogo je ljudi koji su oteti radi prodaje, odnosno uključivanja u borbeni sastav ili spolnog zlostavljanja, dok su ostali prisiljeni emigrirati, ostavljajući sve za sobom: svoju zemlju, dom, posjed pa čak i članove obitelji. Ovi potonji su prisiljeni tražiti alternativu tim strašnim uvjetima izlažući opasnosti čak i vlastito dostojanstvo i život, riskirajući da, na taj način, budu uvućeni u onaj začarani krug koji ih čini plijenom bijede, korupcije i njihovih pogubnih posljedica.

Zajednička predanost borbi protiv ropstva

5. Često se, promatrajući fenomen trgovine ljudima, ilegalne trgovine migrantima i mnogih dru-

⁵ Obraćanje sudionicima Svjetskog susreta pučkih pokretâ, 28. listopada 2014.: *L'Osservatore Romano*, 29. listopada 2014, str. 7.

gih znanih i neznanih lica ropstva, stječe dojam da se sve to događa u ozračju opće ravnodušnosti.

To je, nažalost, velikim dijelom istina. Ipak, želim spomenuti veliki i često tihi trud koje mnoge redovničke zajednice, osobito ženske, već godinama ulažu u pružanju pomoći žrtvama. Te ustanove djeluju u teškim okruženjima, u kojima katkad prevladava nasilje, pokušavajući prekinuti nevidljive lance kojima su žrtve vezane uz svoje trgovce i izrabljivače. Te lance čini niz karika, koje tvore podmukli psihološki mehanizmi kojima se žrtve drži ovisnima o njihovim mučiteljima. To se postiže ucjenama i prijetnjama njima i njihovim dragima, ali također materijalnim sredstvima, kao što je oduzimanje osobnih dokumenata i fizičko nasilje. Svoje djelovanje redovničke zajednice provode na tri glavna područja: pomoć žrtvama, njihova rehabilitacija pod psihološkim i odgojno-obrazovnim vidom i njihova reintegracija u društvo u kojem žive ili iz kojeg potječu.

Ta golema zadaća, koja iziskuje hrabrost, strpljivost i ustrajnost, zaslužuje poštovanje čitave Crkve i društva. No to samo po sebi nije dovoljno da se ukloni pošast izrabljivanja osoba. Potrebna je također trostruka zauzetost na institucionalnoj razini: sprječavanje, zaštita žrtava i sudski progon počinitelja. Osim toga, kao što se zločinačke organizacije koriste globalnim mrežama za postizanje svojih ciljeva, tako i djelovanje za uklanjanje te pojave zahtijeva složni i ujedno globalni napor raznih područja društva.

Države moraju osigurati da se njihovim nacionalnim zakonima vezanim uz doseljenike, rad, posvajanje, pokretanje offshore poslovanja i prodaju robe proizvedene iskorištavanjem tuđega rada stvarno poštuje dostojanstvo osobe. Potrebni su pravedni zakoni u čijem će središtu biti osoba, koji brane njezina temeljna prava i vraćaju joj ta prava kada su ona prekršena. Ti bi zakoni trebali također predviđati rehabilitaciju žrtava, jamčiti im osobnu sigurnost i uključivati djelotvorne mehanizme kontrole provedbe zakonskih uredbi, koji neće ostaviti prostora korupciji i nekažnjivosti. Nužno je također priznavati ulogu žene u društvu, među ostalim inicijativama na kulturnom planu i na polju komunikacije u cilju postizanja željenih rezultata.

Međuvladine organizacije, u skladu s načelom supsidijarnosti, pozvane su provoditi koordinirane inicijative u borbi protiv transnacionalnih mreža organiziranog kriminala koje organiziraju trgovinu ljudima i ilegalnu trgovinu doseljenicima. Nužna je suradnja na različitim razinama i ona uključuje nacionalne i međunarodne institucije, kao i udruge civilnog društva i svijet poduzetništva.

Poduzeća,⁶ naime, imaju dužnost jamčiti svojim zaposlenicima dostojanstvene radne uvjete i odgovarajuća primanja, ali također budno paziti da razni oblici ropstva ili trgovine ljudima ne pronađu svoj put u distribucijskim lancima. Društvena odgovornost poduzeća ide ruku pod ruku s društvenom odgovornošću potrošača. Naime, svaka bi osoba morala biti svjesna da je "kupovanje ekonomski, ali ponad svega moralni čin".⁷

Udruge civilnoga društva imaju zadatak buditi svijest kod ljudi i promicati sve potrebne korake za borbu protiv kulture ropstva i njegovo iskorjenjivanje.

Posljednjih je godina Sveta Stolica, pozorna na bolni vapaj žrtava trgovine ljudima i glas redovničkih zajednica koje ih prate na njihovu putu prema slobodi, uputila više apela međunarodnoj zajednici da razna tijela ujedine snage i surađuju na okončavanju te pošasti.⁸ Organizirani su i neki susreti s ciljem da se skrene pozornost na pojavu trgovine ljudima i olakša suradnju među različitim čimbenicima, uključujući stručnjake iz akademskog svijeta i međunarodnih organizacija, snage reda raznih zemalja porijekla, tranzita ili odredišta migranata, te predstavnike crkvenih skupina koje rade sa žrtvama. Nadam se da će u narednim godinama ti naponi biti nastavljeni i još više ojačati.

Globalizirati bratstvo, a ne ropstvo ili ravnodušnost

6. U svome "naviještanju istine o Kristovoj ljubavi u društvu",⁹ Crkva neprestano čini djela milosrđa nadahnuta istinom o čovjeku. Ona ima zadaću pokazati svima put prema obraćenju, koje nam omogućava promijeniti način na koji gledamo svoje bližnje, prepoznati u drugome, o kome god da se radilo, brata i sestru u čovještvo i prepoznati njihovo duboko dostojanstvo u istini i slobodi. To je jasno svojim životom pokazala Giuseppina (Josefina) Bakhita, svetica podrijetlom

⁶ Usp. PAPINSKO VIJEĆE ZA PRAVDU I MIR, *Razmišljanje o pozivu voditeljâ poslovanja*, Milano i Rim, 2013.

⁷ BENEDIKT XVI., Enc. *Caritas in veritate*, 66.

⁸ Usp. Poruka gosp. Guyu Ryderu, generalnom direktoru Međunarodne organizacije rada, u prigodi 103. sjednice ILO-a, 22. svibnja 2014.: *L'Osservatore Romano*, 29. svibnja 2014., str. 7.

⁹ BENEDIKT XVI., Enc. *Caritas in veritate*, 5.

iz regije Darfur u Sudanu, koju su otelet trgovci robljem i prodali okrutnim gospodarima kada je imala devet godina. Ona je kasnije - nakon mnogih bolnih iskustava - postala "slobodna Božja kći" po vjeri življenoj u redovničkom posvećenju i u služenju drugima, posebno slabima i nemoćnima. Ta svetica, koja je živjela na prijelazu s 19. na 20. stoljeće, i danas je uzorna svjedokinja nade¹⁰ za brojne žrtve ropstva i može poduprijeti napore svih onih koji se posvećuju borbi protiv te "rane na tijelu suvremenog svijeta, rane na Kristovu tijelu".¹¹

U svjetlu svega navedenog, želim pozvati sve da, u skladu s vlastitom ulogom i vlastitim odgovornostima, čine djela bratstva prema onima koje se drži u stanju ropstva. Kao zajednica i kao pojedinci moramo se zapitati predstavlja li za nas izazov kada, u svojoj svakodnevici, susrećemo ili se bavimo osobama koje bi mogle biti žrtve trgovine ljudima ili kada smo u iskušenju da kupujemo robu za koje postoji opravdana sumnja da je proizvedena izrabljivanjem ljudi. Neki od nas, zbog ravnodušnosti, ili financijskih razloga, ili zbog zakupljenosti svakodnevnim brigama, zatvaraju oči pred tim. Drugi, naprotiv, odlučuju učiniti nešto pozitivno, uključiti se u udruge civilnoga društva ili činiti male svakodnevne geste - koje imaju veliku vrijednost! - poput upućivanja jedne riječi, pozdrava ili osmjeha. To nas ništa ne stoji ali može dati nadu, otvoriti put i promijeniti život drugoj osobi

koja ima ilegalni status, a može također promijeniti naš vlastiti život u odnosu na tu stvarnost.

Moramo prepoznati da se suočavamo s globalnom pojavom koja nadilazi nadležnosti samo jedne zajednice ili države. Da bismo je iskorijenili potrebna je jedna mobilizacija koja se po svojim razmjerima može usporediti s veličinom same te pojave. Zato upućujem žurni apel svim muškarcima i ženama dobre volje, i svima onima koji su izravni ili neizravni, uključujući tu i najviše institucionalne razine, svjedoci rane suvremenog ropstva, da ne postanu sudionici toga zla, da ne okreću pogled pred trpljenjima svoje braće i sestara u čovječstvu, koji su lišeni slobode i dostojanstva, već da imaju hrabrosti dotaknuti Kristovo trpeće tijelo¹² koje je vidljivo na bezbrojnim licima onih koje on sam naziva "moja najmanja braća" (Mt 25,40.45).

Znamo da će Bog svakoga od nas pitati: "Što si učinio za svoga brata?" (usp. Post 4,9-10). Globalizacija ravnodušnosti, koja danas opterećuje živote mnoge braće i sestara, traži od svih nas da postanemo tvorci nove globalizacije solidarnosti i bratstva, koja im može dati novu nadu i pomoći im da hrabro kroče usred problemâ našega doba kao i nove obzore koje ono nosi sa sobom i koje Bog stavlja u naše ruke.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2014.

Papa Franjo

¹⁰ "Po spoznaji te nade ona je bila 'otkupljena', nije se više osjećala ropkinjom, već slobodnom kćeri Božjom. Shvatila je ono što je Pavao mislio pod tim kada je Efežane podsjećao da su prije bili bez nade i neznabošci u svijetu - bili su bez nade zato što su bili bez Boga" (BENEDIKT XVI., Enc. *Spe salvi*, 3).

¹¹ Obraćanje sudionicima Druge međunarodne konferencije Combating Human Trafficking: Church and Law Enforcement in partnership, 10. travnja 2014.: *L'Osservatore Romano*, 11. travnja 2014., str. 7; usp. Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 270.

¹² Usp. Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 24; 270.

PORUKA PAPE FRANJE U POVODU 23. SVJETSKOG DANA BOLESNIKA, 11. VELJAČE 2015.

Sapientia cordis. "Bjeh oči slijepcu i bjeh noge bogalju" (Job 29,15)

Draga braćo i sestre,

u prigodi dvadeset i trećeg Svjetskog dana bolesnika, kojeg je ustanovio sv. Ivan Pavao II., obraćam se svima vama koji ste opterećeni bolešću i na razne načine pridruženi Kristovom trpećem tijelu, kao i vama, profesionalnim djelatnicima i volonterima u zdravstvu. Ovogodišnja tema poziva nas na razmišljanje o retku iz Knjige o Jobu: "Bjeh oči slijepcu i bjeh noge bogalju" (Job 29,15). Želim promatrati tu rečenicu iz perspektive "sapientia cordis" - mudrosti srca.

1. Ta "mudrost" nije teorijsko, apstraktno znanje, plod umovanja. Ona je radije, kao što je sveti Jakov opisuje u svojoj poslanici, "čista, zatim mirotvorna, milostiva, poučljiva, puna milosrđa i dobrih plodova, postojana, nehinjena" (3,17). To je dakle stav kojega Duh Sveti izliva u um i srce onih koji su osjetljivi na patnje svoje braće i sestara i koji su kadri vidjeti u njima Božju sliku. Molimo molitvu psalmista kao da je naša vlastita: "Nauči nas dane naše brojiti, / da steknemo mudro srce" (Ps 90,12). U tu mudrost srca, koja je Božji dar, možemo sažeti plodove Svjetskog dana bolesnika.

2. Mudrost srca je služiti našoj braći i sestrama. Jobove riječi "bjeh oči slijepcu i bjeh noge bogalju" pokazuju da je taj pravednik, koji ima određenu vlast i važni položaj među starješinama svoga grada, služio onima u potrebi. Njegova moralna veličina dolazi do izražaja u pomoći koju je pružao siromašnima koji mole za pomoć kao i u brizi za siročad i udovice (Job 29,12-13).

Koliki samo kršćani i danas pokazuju, ne svojim riječima, već životom ukorijenjenim u iskrenoj vjeri, da su "oči slijepcu" i "noge bogalju"! To su osobe koje su blizu bolesnikâ koji trebaju stalnu brigu i pomoć kod pranja, odijevanja i hranjenja. To služenje, osobito kada je dugotrajno, može postati naporno i teško. Relativno je lako

pomagati nekome nekoliko dana, ali je teško dvoriti osobu mjesecima ili čak godinama, i onda kad on ili ona više nisu u stanju izraziti zahvalnost. Pa ipak, kako je samo silno velik taj put posvećenja! U tim teškim trenucima možemo računati na poseban način na Gospodinovu blizinu i postajemo posebna potpora misiji Crkve.

3. Mudrost srca je biti s braćom i sestrama. Vrijeme provedeno s bolesnicima je sveto vrijeme. Na taj način uzdizemo hvalu Bogu koji nas suobličuje slici svoga Sina, koji "nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge" (Mt 20,28). Sâm Isus je rekao: "ja sam posred vas kao onaj koji posluhuje" (Lk 22,27).

Sa živom vjerom molimo Duha Svetoga da nam udijeli milost da cijenimo vrijednost naše, počesto tihe, spremnosti da posvetimo vrijeme toj braći i sestrama koji, zahvaljujući našoj bliskosti i ljubavi, bivaju većma ljubljani i utješeni. Kako se velika laž, s druge strane, krije iza nekih fraza koje toliko insistiraju na važnosti "kvalitete života", ne bi li se ljude navelo da vjeruju da životi pogođeni teškom bolešću nisu vrijedni življenja!

4. Mudrost srca je izaći iz samoga sebe prema našoj braći i sestrama. Naš svijet katkad zaboravlja posebnu vrijednost vremena provedenog uz bolesnikovu postelju, jer mi smo stalno u nekoj žurbi i jurnjavi, zahvaćeni mahnitim ritmom rada, proizvodnje, pa zaboravljamo slobodno sebedarje, brinuti se o drugima, biti odgovorni za druge. Iza tog se stava često krije mlaka vjera koja je zaboravila Gospodinove riječi: "Meni učiniste" (Mt 25,40). Zbog toga, želim još jednom podsjetiti na "apsolutni prioritet 'izlaženja iz samoga sebe prema bratu' kao jedna od dviju glavnih zapovijedi na kojima se temelje sve moralne norme i kao najjasniji znak za duhovno razlučivanje na putu duhovnog rasta u odgovoru na Božje apsolutno slo-

bodno darivanje" (apost. pob. *Evangelii gaudium*, 179). Misijska narav Crkve je izvor "djelotvorne ljubavi prema bližnjemu, suosjećanja koje razumije, pomaže i promiče" (isto).

5. Mudrost srca je pokazati solidarnost s našom braćom i sestrama i ne suditi ih. Za ljubav treba izdvojiti vremena. Vremena posvećenog brizi za bolesne i njihovu posjećivanju. Vremena u kojem ćemo biti uz njih poput Jobovih prijatelja: "Potom sjedoše kraj njega na zemlju i ostadoše tako sedam dana i sedam noći. Nijedan mu ne progovori ni riječi, jer vidješe da je velika njegova bol" (Job 2, 13). No, Jobovi su prijatelji u srcu krili negativan sud o njemu: mislili su da je nesreća koja je Joba snašla Božja kazna za njegov grijeh. Međutim, istinska ljubav je dijeljenje koje ne sudi drugoga, koja ne teži za tim da obrati drugoga; lišena je one lažne poniznosti koja, duboko u sebi, traži pohvalu i osjeća samodopadnost zbog učinjenog dobra.

Jobovo iskustvo patnje pronalazi svoj pravi odgovor jedino u Isusovu križu, najvišem činu Božje solidarnosti s nama, potpuno besplatnom i bogatom milosrđem. Taj odgovor ljubavi na dramu ljudske boli, a posebno patnje nevinih, ostavio je neprolazni trag na tijelu uskrslog Krista. Njegove slavne rane su sablazan za vjeru, ali i provjera

vjere (usp. Homilija na kanonizaciji Ivana XXIII. i Ivana Pavla II., 27. travnja 2014.).

Čak i kad nam je zbog bolesti, samoće i nemoći teško doći do drugih, iskustvo trpljenja može postati povlašteno sredstvo prenošenja milosti i izvor za stjecanje i jačanje mudrosti srca. Moguće je stoga shvatiti kako Job, na kraju svog iskustva, može reći Bogu: "Po čuvenju tek poznavah te dosad, ali sada te oči moje vidješe" (42,5). I osobe uronjene u otajstvo patnje i boli, kada to prihvaćaju u vjeri, i same mogu postati živi svjedoci vjere koja omogućuje prigriliti patnju, premda je čovjek svojim umom ne može potpuno shvatiti.

6. Povjeravam ovaj Svjetski dan bolesnika majčinskoj zaštiti Marije, koja je začela i rodila utjelovljenu Mudrost: Isusa Krista, Gospodina našega.

Marijo, Prijestolje mudrosti, prati svojim majčinskim zagovorom sve bolesnike i one koji skrbe za njih! Daj da u služenju našim bližnjima koji trpe i po samom iskustvu patnje uzmognemo zadobiti i u sebi njegovati istinsku mudrost srca!

Ovu molitvu za sve vas pratim svojim apostolskim blagoslovom.

Iz Vatikana, 3. prosinca 2014.

Papa Franjo

II.
ZAJEDNIČKA BISKUPSKA KONFERENCIJA
HRVATSKE I BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE SA XVII. REDOVITOGA GODIŠNJEG ZAJEDNIČKOG ZASJEDANJA HBK I BK BiH

Zajedničko godišnje zasjedanje Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, XVII. u nizu, održano je 26. siječnja 2015. u sjedištu HBK u Zagrebu. Na jednodnevnom zasjedanju, kojem su predsjedali nadbiskup zadarski mons. dr. Želimir Puljić, predsjednik HBK, i biskup banjolučki mons. dr. Franjo Komarica, predsjednik BK BiH, sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH i svi članovi Hrvatske biskupske konferencije, osim jednoga koji je bio spriječen.

Dijelu zasjedanja pridružio se i apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Alessandro D'Errico koji je prenio blagoslov i pozdrave Svetog Oca. Kazao je kako je, s gledišta Svete Stolice, godišnje zajedničko zasjedanje dviju Biskupskih konferencija važan događaj, jer daje mogućnost, ne samo za zajedničko odlučivanje o zajedničkim pitanjima pastoralnoga života, nego također da se zajedno razmišlja o izazovima s kojima se hrvatski katolički narod mora suočiti u konkretnim situacijama ovoga vremena.

U pozdravnom govoru nadbiskup Puljić izrazio je dobrodošlicu u Hrvatsku biskupsku konferenciju novoimenovanom krčkom biskupu fra Ivici Petanjku te se želio da, kao vrijedni sljedbenik duha svetog Franje i dobar poznavatelj crkvene povijesti, bude unutar Biskupske konferencije mudar savjetnik u promicanju posvećenog života i formaciji prezbitera i laika. Govoreći o zajedničkom zasjedanju biskupa iz Republike Hrvatske i BiH, zahvalio je Bogu što, iako djeluju u dvije države, preko dviju konferencija putem zajedničkih poslova i umreženih institucija služe istom narodu te na zasjedanjima dijele svoje brige i radosti, nade i tjeskobe.

Pozdravljajući sve nazočne u ime BK BiH, biskup Komarica je, između ostalog, posebno spomenuo privođenje kraju postupaka za beatifikaciju slugu Božjih nadbiskupa Josipa Stadlera i Petra Barbarića te katastrofalne poplave koje su pogodile brojne župe Vrhbosanske nadbiskupije i dio župa Banjolučke biskupije. Zahvalio je za dragocjenu pomoć koju je stradalima pružio Hrvatski Caritas, premda je i sam morao skrbiti za brojne stradale na području Republike Hrvatske.

Biskupi su upoznati s aktualnim pitanjima hrvatske inozemne pastve. Trenutno diljem svijeta ima 184 hrvatskih katoličkih župa i misija u kojima djeluje 195 svećenika, 49 časnih sestara i 46 pastoralnih suradnika. Promišljajući o izazovima pred kojima se nalazi hrvatska inozemna pastva, posebno je istaknut problem novog vala iseljavanja poglavito mladih obitelji i samaca. Naglašena je potreba ozbiljnog suočavanja s tim problemom na svim razinama te izražena zahvalnost svim koji djeluju u hrvatskoj inozemnoj pastvi za njegovanje vjerskog i nacionalnog identiteta te očuvanje obiteljskih vrijednosti među hrvatskim iseljenicima.

Predsjednici Hrvatskog Caritasa i Caritasa BK BiH informirali su biskupe o prošlogodišnjoj akciji Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH te o pripremama za ovogodišnju akciju pod geslom "Nositi Isusovu ljubav". Ponovno je istaknuto da ova akcija ima za cilj, ne samo materijalnu pomoć, nego jačanje međusobne povezanosti na duhovnoj i svakoj drugoj razini između Crkve u RH i BiH. Biskupi iz BiH su i ovom prigodom zahvalili svima koji su se uključili u ovu akciju, ali i u mnoge druge manje akcije kojima se pomaže opstanak u BiH Hrvata katolika, napose u onima dijelovima u kojima su egzistencijalno ugroženi.

Razmatrajući zajednička liturgijska pitanja, biskupi su dali smjernice za nastavak pripreme i tiskanje novog kantuala. Također su dali smjernice za poduzimanje potrebnih koraka za odobrenje datuma i molitava na spomendane pojedinih hrvatskih blaženika.

Biskupi su, između ostalog, također saslušali i izvješće o radu Komisije HBK i BK BiH za Hrvatski martirologij. Predstavljene su sve, do sada poduzete aktivnosti na popisivanju svih žrtava katolika na području obiju konferencija s posebnim naglaskom na onim osobama koje su dale svoj život iz ljubavi prema vjeri te bi se mogao pokrenuti proces za njihovo proglašenje blaženim.

Zagreb, 27. siječnja 2015.

*Tajništvo BK BiH
Tajništvo HBK*

III.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

PORUKA BISKUPA SEMRENA ZA DAN ŽIVOTA 2015.

ZAŠTITA ŽIVOTA I PRAVO NA ŽIVOT OD SAMOGA ZAČEĆA

U Godini Posvećenog života potaknuti smo na poziv Crkve da budemo sveti. Svetost je izvorno svojstvo - bitnost Boga, a ljudi su po milosti pozvani na sudjelovanje u Božjoj svetosti. Bog je presveti, tri puta svet: "*Budite sveti jer sam ja svet*" (1 Pt 1,16). Bog je svet, on nije posvećen. Posvetiti znači omogućiti stvarnosti koja nije Bog da ostvari relaciju sa svetim, s Bogom. Identitet Boga jest svetost, a identitet posvećenih osoba i redovnika jest posvećenje - potpuno sebedarje Bogu. Posvećeni život u kršćanstvu oblikuje se po primjeru Isusa Krista. Osnovni cilj posvećenog života jest postojano traženje Boga koji se očitovao u svome sinu Isusu Kristu. I Krist je svet po snazi osobnog sjedinjenja s Bogom. Isus Krist kaže: "*Budite dakle savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski*" (Mt 5,48). On je svetost živio kao savršenost i naviještao je svojim učenicima i ljudima svih staleža. On je stoga božanski učitelj, uzor, začetnik i dovršitelj svake savršenosti života (LG V). Vjernici od Krista dobivaju snagu za postizanje savršenstva, i to svaki prema mjeri dara Kristova. Ta ih snaga vodi njegovim stopama i pomaže im da postanu kristoliki, suobličeni s njim slijedeći volju Očevu, posvetivši se svom dušom slavi Božjoj i služenju bližnjemu (LG 40).

Služenje bližnjemu nadahnjuje se na prihvatanju Radosne vijesti Isusa Krista - Života i time postajemo životni tj. volimo život, želimo zaštititi život i pravo na život od samoga začecja. Ljudski je život krhak ali uvijek svet, vrijedan i nepovrediv, te ga stoga valja voljeti, štititi i njegovati. Sam Bog se pojavljuje rođenjem u obitelji i time izražava najveću ljubav prema obitelji. Njemački pisac Kurt Marti *Božje ljubavi* zaodjenuo je u ruho jedne lijepe priče. "Kad su prvi ljudi sagriješili Bog je naredio anđelu da ih plamenim mačem protjera iz raja. Anđeo pronađe Adama i Evu i potjera ih prema izlazu iz raja. Kad su bili na vratima, Adam

pogleda anđela i veli: 'Lijepo, ti imaš mač, a mi smo goloruki i zato moramo bježati pred tobom.' Kad Bog ču tu riječ, lecne se i istoga časa odluči razoružati anđela. Ali to mu ne bi dovoljno. Kad je odlučio u svom Sinu pohoditi zemlju, razoruža i sama sebe, liši se svake sile i opredijeli se za nemoć ljubavi". Krhkost života povezana je s velikom ljubavlju. Ako je *Bog ljubav* (usp. 1 Iv 4,16), onda on svoju svemoć nije mogao drukčije ni očitovati nego preko *nemoći ljubavi u malom djetetu Isusu*. Jer, "*ljubav se ne boji svoje vlastite nemoći. Baš u tome je ona svemoćna... Jedino Bog koji ne poznaje drugu svemoć osim svemoći ljubavi može mi biti blizak*" (E. Jünger). Povjeravajući sve-toj obitelji svoga sina Bog tako potvrđuje ljudsko dostojanstvo i pravo na život od samoga začecja.

Prilikom obraćanja diplomatima u Vatikanu 12. siječnja 2015. papa Franjo istakao je sljedeće: "Među nama postoji jedna vrsta kulture odbacivanja. Ona nam ne dozvoljava da na bližnjega gledamo kao na svog brata kojeg prihvaćamo nego kao na konkurenta kojeg istjerujemo iz svoga životnoga horizonta i želimo ga sebi podčiniti. Radi se o 'mentalitetu koji stvara kulturu otpada, koja nikoga i ništa ne štedi', od ljudskog bića pa sve do samog Boga. Takva kultura stvara ranjeno čovječanstvo i stalno ga napetostima i sukobima ozljeđuje. Primjer ovakve kulture jest lik kralja Heroda koji - jer se osjetio ugroženim Isusovim rođenjem - daje ubiti svu djecu u Betlehemu. Evo Pakistan je mjesto, gdje je prije mjesec dana 's neviđenom brutalnošću masakrirano' više od stotinu djece ...". Za terorizam Papa tvrdi da je 'posljedica kulture otpada, primijenjene na Boga'. Vjerski fundamentalizam, 'prije nego odbaci ljudska bića čineći užasne masakre, odbacuje samoga Boga, čineći od njega puku ideološku izliku'. Svjedoci smo i događaja da je francuski parlament izglasao (27.11.2014.) da u temeljna

prava čovjeka spada abortus i događaja terorizma u Parizu. Što nam govore?

Bez djece nema budućnosti. Majke koje rađaju djecu šire i promiču vrijednosti koje Europa proglašava ali ih često ne uvažava. Ne zaboravimo da je Europa srce humanizma, gdje se proglašavaju prava i jednakost, nadahnuti na općoj *Povelji ljudskih prava*, ali i gdje je očita proturječnost glede **začete i nikad rođene djece**. Bez života nema ni prava. Kao što je Europi tako je i našoj Domovini potreban život, ako želi biti luč čovječanstva i prava u svijetu.

Od trenutka začeća počinje novi život koji nije ni očevo ni majčino **život novoga ljudskog bića** koje se samo razvija. Suvremena genetika je utvrdila da je od prvog časa utvrđen program onoga što će začeto biće biti - čovjek. To biće nikada neće postati ljudsko ako to nije već od tada. Prema tome, od prvog časa svog postojanja ljudsko biće u svojoj cjelokupnosti zahtijeva bezuvjetno poštovanje koje dugujemo svakom čovjeku. Stoga je život svet i nepovrediv od prvoga časa začeća. A čovjek se vrednuje kao osoba i ljubi se kao osoba bez obzira na njegovo fizičko ili mentalno zdravstveno stanje i bez obzira na njegove osobine. Stoga zapamtimo da je život uvijek, u svim svojim razdobljima i u svakoj dobi, svet i uvijek vrijedan. I to ne samo iz vjere nego i iz razuma. To i znanost potvrđuje. Ne postoji neki život koji je svetiji od drugoga; jednako tako ne postoji ljudski život koji je po vrijednosti važniji od drugoga. Vjerodostojnost se nekog zdravstvenog sustava ne mjeri samo po djelotvornosti, nego iznad svega po pažnji i ljubavi prema ljudima, čiji je život uvijek svet i nepovrediv.

Obitelj kao relaciju između muškarca i žene, roditelja i djece, ne valja miješati s drugim oblicima suživota, koji pak nastaju po drugoj logici, koji primjerice počivaju na nekom dogovoru ili interesu, i kao takvi mogu biti i nesigurni, kraće ili duže trajni. Bog međutim želi da ljudi budu slobodni pojedinci - članovi međusobnog zajed-

ništva - obitelji, kao obitelj božanskih osoba: *obitelj je prva slika Trojstva*.

Moramo se suočiti s **denatalitetom**, koji je velika opasnost za gospodarsku, društvenu i kulturnu budućnost europskih naroda. Obitelj je slika Trojstva, svetosti Boga i kao takvu treba je neprestance posvećivati, tražiti njezinu relaciju s Bogom. Nju se ne može dokidati, ona nije na eksperiment ponuđena. Miješati obitelj s drugim oblicima odnosa i suživota prava je nepravda.

Ovom prigodom u ime svih katoličkih biskupa Bosne i Hercegovine upućujem iskrenu zahvalnost svima Vama, svećenicima, redovnicima i drugima, koji se na razne načine trudite oko izgradnje kulture i civilizacije života, a izbjegavate kulturu smrti.

Posebno zahvaljujem i izražavam veliko poštovanje svima onima u našoj Domovini koji s velikom sviješću odgovornosti prema Bogu, prema svojoj savjesti i prema svome narodu štite ljudski život i visoko cijene dostojanstvo braka i obitelji.

Zahvaljujem svim pomagačima zaklade "*Da životu*", koju smo ustanovili prije više godina, a koja pomaže naše hrabre bračne drugove, koji su spremni imati više djece.

Zahvaljujem i raznim karitativnim i molitvenim skupinama koje se veoma trude oko pružanja pomoći mladim bračnim parovima kao i siromašnijim obiteljima.

Zahvaljujem također svim liječnicima i bolničkom osoblju, kao i članovima obitelji koji su se istakli u spašavanju nerođenih života.

Sve Vas molim: bdijte i dalje nad svakim ljudskim životom! Branite i štitite i ubuduće ljudski život u njegovoj cjelovitosti! To je velika zadaća i veliko poslanje za sve nas koje nam je povjerio sam Bog, Životvorac! Neka Vas On nagradi svojim blagoslovom i svojim mirom!

Banja Luka, 21. 1. 2015.

Dr. Marko Semren,
pomoćni biskup banjolučki i
Predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH

PRIOPĆENJE SA 63. ZASJEDANJA BK BIH

Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su 13. ožujka 2015. u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu i 20. ožujka 2015. u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru svoje 63. redovito zasjedanje pod predsjedanjem biskupa banjolučkog mons. dr. Franje Komarice. U Mostaru su, osim članova Biskupske konferencije BiH, također sudjelovali delegati: Hrvatske biskupske konferencije mons. Nikola Kekić, biskup križevački, Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda mons. Ilija Janjić, biskup kotorski, i Talijanske biskupske konferencije mons. Dino de Antoni, nadbiskup u miru iz Gorizije.

Na početku zasjedanja u Mostaru predsjednik BK biskup Komarica izrazio je dobrodošlicu svim nazočnima te se osvrnuo na proteklo petogodišnje razdoblje svoga predsjedanja. Podsjetio je da je održano 38 sjednica što plenarnog zasjedanja BK BiH i njezina Stalnog vijeća, što zajedničkog zasjedanja s Hrvatskom biskupskom konferencijom te zasjedanja BK BiH s Konferencijom viših redovničkih poglavara i poglavarica i, napose, s franjevačkim provincijalima u Bosni i Hercegovini. Naveo je značajan broj urađenih poslova i ostvarenih projekata za dobro Crkve i ljudi u BiH te za Crkvu u okruženju i diljem Europe.

Na dijelu zasjedanja u Mostaru sudjelovao je i apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Luigi Pezzuto. U razgovoru nuncija Pezzuta s biskupima bilo je riječi o potrebi ažuriranja dušobrižništva u bolnicama i zatvorima, o upravo završenu pohodu biskupa "ad limina Apostolorum" u Rimu te o ovogodišnjem obilježavanju Papina dana početkom srpnja 2015. godine.

Delegati Biskupskih konferencija prenijeli su članovima BK BiH izraze bratske solidarnosti članova njihovih Konferencija izvijestivši biskupe o nekim osobito aktualnim pastoralnim pitanjima i projektima koje poduzimaju u svojim partikularnim Crkvama. Čestitali su biskupima BK BiH na velikom Božjem daru u najavljenom apostolskom

pohodu pape Franje početkom mjeseca lipnja ove godine Sarajevu, nadodavši da će se biskupi, a i vjernici iz njihovih Biskupskih konferencija, priključiti tome jedinstvenom radosnom događaju za Crkvu i sve ljude u BiH.

Biskupi BK BiH su zamolili biskupa Kekića da prenese zahvalnost članovima HBK, brojnim katolicima i svim ljudima dobre volje u Republici Hrvatskoj što su i ove godine svojom molitvom i materijalnim doprinosom u okviru Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini pokazali svoju solidarnost i blizinu.

Tijekom zasjedanja biskupi su, između ostalog, razmotrili pristigle službene dopise i donijeli konkretne zaključke.

Informirani su o dosadašnjim pripremama za najavljeni apostolski pohod Svetog Oca Sarajevu, 6. lipnja 2015., iznijeli svoje želje i dali određene sugestije.

Detaljno su se osvrnuli na svoj upravo završeni službeni pohod Svetom Ocu i uredima Rimske kurije "ad limina Apostolorum" koji je trajao od 10. do 17. ožujka 2015. Izrazili su zahvalnost Bogu što su imali prigodu tijekom Misnih slavlja u četiri velike rimske bazilike - Sv. Petra, Sv. Pavla, Sv. Ivana Lateranskoga i Sv. Marije Velike - te u crkvi Ara coeli i u hrvatskoj crkvi sv. Jeronima slaviti Mise i na osobit način moliti za Crkvu i sve ljude u Bosni i Hercegovini. Posebno su molili na grobovima apostolskih prvaka svetih Petra i Pavla i na grobu svetog Ivana Pavla II. za sve članove svojih biskupijskih zajednica. Osobito su zahvalni za nezaboravan susret s papom Franjom i za njegovu očinsku poruku koju su primili. Osjećaju se obogaćeni otvorenim i konstruktivnim razgovorima i bratskim susretima u Državnom Tajništvu Svete Stolice te u sjedištima brojnih Kongregacija i Papinskih vijeća. Posebnu zahvalnost osjećaju prema ravnateljstvu i članovima Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima zbog njihova izvanredna gostoprimstva i raspoloživosti za brojne usluge.

Biskupi su saslušali izvješća svih svojih Komisija, Vijeća i drugih tijela BK. Za neke od njih dali su konkretne sugestije za daljnji rad. Saslušali su i izvješće o radu Papinskih misijskih djela u BiH te izrazili zahvalnost nacionalnom i dijecezanskim ravnateljima za uspješno organiziran 26. susret misionara Crkve u Hrvata u mjesecu srpnju 2014. u Sarajevu. Potiču sve svećenike, redovnike redovnice i sve vjernike na trajnu molitvu i potporu misionarima i misijama. Biskupi su prihvatili i podržali prijedlog Nacionalnoga vijeća PMD BiH da se nova misijska akcija, koja će se od srpnja 2015. godine provoditi na području cijele BiH, namijeni kao pomoć Misiji Njoko u Zambiji, gdje djeluje krčki svećenik don Boris Dabo.

Nakon što je dosadašnjem predsjedniku istekao petogodišnji mandat, biskupi su za novoga predsjednika izabrali nadbiskupa metropolita vrhbosanskoga kardinala Vinka Puljića, za dopredsjednika mons. dr. Tomu Vukšića, vojnoga

biskupa u BiH, a za člana Stalnoga vijeća mons. dr. Peru Sudara, pomoćnoga biskupa vrhbosanskog.

Na predstojećoj Biskupskoj sinodi o Obitelji, koja će se održati od 4. do 25. listopada 2015. u Vatikanu, biskupe BK BiH predstavljat će mons. Tomo Vukšić.

Sa zasjedanja u Mostaru biskupi su uputili katolicima u zemlji i u zemljama okruženja poziv "na molitvu i duhovnu pripravu za dragocjeni susret s papom Franjom" u Sarajevu, 6. lipnja 2015.

Biskupi su slavili Euharistiju, 19. ožujka u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru na svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, a propovijedao biskup Vukšić.

Mostar, 20. ožujka 2015.

Tajništvo BK BiH

POZIV BISKUPA BK BIH NA SUSRET S PAPOM FRANJOM U SARAJEVU

Okupljeni na 63. redovnom zasjedanju, 20. ožujka 2015. u Mostaru, mi biskupi Bosne i Hercegovine očitujemo svoju radost i zahvalnost Bogu što je papa Franjo prepoznao potrebu Crkve i pučanstva u Bosni i Hercegovini za ohrabrenjem i poticajem da se, snagom vjere, hrabro suoče sa svim, zasigurno, nimalo lakim ali ne i nesavladivim poteškoćama i izazovima.

U dvadeset godina poraća pravedan mir i istinsko pomirenje, socijalna pravda i sigurnost nisu, na žalost, ostvareni nego su ostali samo želja ljudi dobre volje. Mnogi građani naše zemlje kao da sve manje vjeruju da su pravda i suživot u ovoj zemlji još uvijek mogući. A to, u interesu svih, ne može i ne smije tako ostati, jer bi to značilo da u ovoj Božjim darovima bogatoj zemlji, ni za koga ne bi bilo potrebnih i nužnih uvjeta za miran i normalan ljudski život.

Sve je očitije da bez istinske obnove ljudskoga duha ne može biti ni istinskoga gospodarskog napretka niti socijalne pravde.

Papa Franjo je u dvije godine svoje papinske službe pokazao svoju blizinu i razumijevanje s onima kojima prijeti beznade. Vjerujemo da njegove poruke mogu biti učinkovit poticaj vrlo potrebnoj duhovnoj, ali i svakoj drugoj obnovi našeg društva i da će nam pomoći shvatiti i prihvatiti činjenicu kako smo svi, i kao ljudi i vjernici, odgovorni za izgradnju mirne i sretne budućnosti svih vjernika, svih građana i naroda ove zemlje.

Mi biskupi smo uvijek upozoravali da nepravda i rat ne rješavaju, nego pogoršavaju poteškoće i nesporazume među ljudima i narodima. Upozoravali smo i na činjenicu da još uvijek važeći Daytonski mirovni sporazum ne nudi nužne uvjete trajnoga mira i napretka naše zemlje. Za to veliku odgovornost snose svi oni koji su ga nametnuli kao i oni koji ga djelomično provode ili ga uopće ne provode. Međutim, isto tako je očito da bez međusobnoga uvažavanja i iskrene suradnje domaćih predstavnika u vlasti i svih ljudi u ovoj zemlji nema i ne može biti istinskoga napretka i boljitka za sve njezine stanovnike i narode.

Zato pozivamo sve katolike i ljude dobre volje u Bosni i Hercegovini, kao i one u susjednim zemljama, napose u Republici Hrvatskoj, na molitvu i duhovnu pripravu za ovaj dragocjeni susret s papom Franjom, prvakom apostolskog zbora, nespornim moralnim autoritetom današnjice. Otvorena srca i duha puna kršćanske nade pozivamo biskupe, svećenike, redovnike, redovnice i vjernike na susret i molitvu s papom Franjom u Sarajevu u subotu, 6. lipnja 2015. To je izvrsna prilika za očitovanje najprije vlastitoga povjerenja u Božju providnost, ali i u molitvene potrebe naše zemlje i na velike nakane današnjega svijeta te ujedno izraz solidarnosti sa svima koji ovoj zemlji trpe zbog još uvijek nezacijeljenih rana nedavnoga rata.

**IV.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA**

PAPA DOLAZI U SARAJEVO

Mostar, 6. veljače 2015.

ŽUPNIM UREDIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Velečasni župniče!

Prošla su dva milenija nismo imali Pape u svojoj sredini. A bila bi nam najveća čast ako bi nas Papa mogao primiti u Rimu u generalnu audijenciju. A evo u ovih posljednjih 18 godina Papa je već dva puta posjetio BiH, a uskoro će i treći put. Papa Franjo osobno je najavio, 1. veljače 2015., nakon molitve Angelusa, da kani pohoditi Sarajevo ove godine:

"Draga braćo i sestre, želim najaviti da ću u subotu, 6. lipnja, ako se to Bogu svidi, poći u Sarajevo, glavni grad Bosne i Hercegovine. Već od sada molim da molite kako bi moj posjet tim dragim narodima bio ohrabrenje vjernicima katolicima te polučio kvasac dobra i doprinio konsolidaciji bratstva i mira, međuvjerskog dijaloga i prijateljstva", rekao je papa Franjo.

Sutradan, 2. veljače, apostolski nuncij u Sarajevu, nadbiskup Luigi Pezzuto, i mjesni ordinarij kardinal Vinko Puljić, nadbiskup, imali su u Apostolskoj nuncijaturi tiskovnu konferenciju o Papinu dolasku, koji bi obuhvatio Svetu Misu, susrete s biskupima, s duhovnim zvanjima s predstavnicima raznih religija.

Odgovarajući Papinoj želji, izražavamo Svetom Ocu srdačnu dobrodošlicu u ovu zemlju, potičemo sve svećenike, redovnike, redovnice i ostale vjernike koji žive na području hercegovačkih biskupija, da svoje molitve upravljaju Bogu za sretan pastirski pohod Papin Sarajevu: za ohrabrenje vjernika, za učvršćenje bratstva i mira, za porast međuvjerskoga dijaloga i prijateljstva.

S poštovanjem vas pozdravljam

✠ *Ratko Perić, biskup*

IMENOVANJA

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja, mons. Ratka Perić, izvršena su sljedeća imenovanja i razrješenja:

- don **Jozo Čirko** razriješen je službe predsjednika, a don Mladen Šutalo službe tajnika Svećeničke uzajamnosti, br. 1595/2014., od 9. prosinca 2014.

- potvrđena je nova uprava Svećeničke uzajamnosti: don **Đuro Bender**, predsjednik; don **Davor Berezovski**, tajnik; don **Blaž Ivanda** i don **Ivan Štironja**, članovi Upravnoga odbora; don **Ante Luburić**, blagajnik, na trogodište, br. 1596/2014., od 9. prosinca 2014.

- don **Tomislav Majić**, don **Rajko Marković** i don **Ante Komadina** potvrđeni su za članove Nadzornog odbora Svećeničke uzajamnosti, br. 1598/2014., od 11. prosinca 2014.

- fra **Marin Karačić**, đakon, upućen je na đakonsku službu u župi Humac, br. 1676/2014., od 23. prosinca 2014.

- fra **Ivan Marić, ml.**, đakon, upućen je na đakonsku službu u župi Široki Brijeg, br. 1677/2014., od 23. prosinca 2014.

- don **Ivanu Bebeku** premještajem je prestalo članstvo u Prezbiterskom vijeću, kao predstavniku župnih vikara Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 1/2015., od 5. siječnja 2015.

- don **Stipe Gale** imenovan je članom Prezbiterskoga vijeća, kao predstavnik župnih vikara Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 2/2015., od 5. siječnja 2015.

- don **Joži Čirki** završetkom mandata predsjednika Svećeničke uzajamnosti prestalo je i članstvo u Prezbiterskom vijeću, br. 6/2015., od 5. siječnja 2015.

- don **Đuro Bender**, predsjednik Svećeničke uzajamnosti, potvrđen je za člana Prezbiterskog vijeća, do isteka mandata, br. 7/2015., od 5. siječnja 2015.

- don **Milenko Krešić** razriješen je službe župnika u Trebinju i dekana u Trebinjskom dekanatu, br. 72/2015., od 5. veljače 2015.

- don **Ante Luburić** razriješen je službe župnika u župi Nevesinje, i imenovan župnim upraviteljem u istoj župi, br. 117/2015., od 9. veljače 2015.

- don **Ante Luburić** imenovan je župnikom u župi Trebinje, br. 118/2015., od 9. veljače 2015.

- don **Ante Luburić** imenovan je dekanom u Trebinjskom dekanatu, br. 122/2015., od 9. veljače 2015.

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja, mons. Ratka Perić, podijeljene su kanonske misije za predavanje vjeronauka u školama:

- **Danijeli Bašić**, u Osnovnoj školi Marka Marulića u Ljubuškom, u školskoj godini 2014./2015., br. 1692/2014., od 24. prosinca 2014.

- **Klaudiji Maj Jozić**, u Osnovnoj školi Marka Marulića u Ljubuškom, u školskoj godini 2014./2015., br. 1693/2014., od 24. prosinca 2014.

- **Aniti Vukojević**, u Osnovnoj školi Tina Ujevića u Vitini i Osnovnoj školi Ivane Brlić Mažuranić u Ljubuškom, u školskoj godini 2014./2015., br. 1694/2014., od 24. prosinca 2014.

- **Jeleni Galić**, u Osnovnoj školi I. Mažuranića u Posušju, Osnovnoj školi Franica Dall'era u Viru, Osnovnoj školi Vranić i Osnovnoj školi fra I. Vrljića u Sovićima, u školskoj godini 2014./2015., br. 1695/2014., od 24. prosinca 2014.

- **Andrijani Marić**, u Osnovnoj školi fra Petra Bakule, Trećoj osnovnoj školi i Srednjoj turističko-ugostiteljskoj školi u Mostaru, u školskoj godini 2014./2015., br. 31/2015., od 23. siječnja 2015.

- **Mariji Batarilo**, u Osnovnoj školi Ivana Mažuranića u Tomislavgradu - u područnoj školi u Kongori, u školskoj godini 2014./2015., br. 45/2015., od 29. siječnja 2015.

OKRUŽNICE

O UPRAVLJANJU VREMENITIM DOBRIMA

Mostar, 27. prosinca 2014.

Prot.: 1703/2014.

ŽUPNIM UREDIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Poštovani župniče!

Prigodom kanonske vizitacije zakonom propisane ili prigodom primopredaje župnih ureda nerijetko se uočava različitost prakse u vođenju župne administracije, blagajne i u upravljanju vremenitim dobrima Crkve. Stoga, da bi se izbjeglo bilo kakvo osobno tumačenje, ili priziv na "praksu prethodnih župnika", ili na samoinicijativno izgrađen način, i da bi se u svim župama Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije ujednačila administrativna praksa, poštujući norme Crkve, donosimo

DEKRET

o upravljanju vremenitim dobrima

koji stupa na snagu 1. siječnja 2015. godine. Ovim se Dekretom dokidaju sve dosadašnje bilo usmeno bilo napismeno dane ovlasti kao i samouspostavljene prakse.

Zakonik u uvodnom kanonu Pete knjige: *Vremenita crkvena dobra* jasno naglašava u koju svrhu Crkva ima pravo i treba prikupljati, upravljati i raspolagati vremenitim dobrima. A to su: uređenje bogoštovlja, briga za dolično uzdržavanje klera i drugih službenika, vršenje djela apostolata i dobrotvornosti, napose prema siromasima (kan. 1254 § 2).

Današnje razgranato djelovanje Crkve treba i veća vremenita dobra. Crkva ima izvorno pravo zahtijevati od vjernika ono što joj je potrebno za vlastite svrhe (kan. 1260), a vjernicima je slobodno davati vremenita dobra u korist Crkve (kan. 1261 §1). No zakonodavac potiče sve crkvene službenike da podsjećaju vjernike na obvezu pomaganja Crkve u njezinim potrebama (kan. 222 § 1), i to da na prikladan način to zahtijevaju (kan. 1261 §2).

Vremenita su dobra sama po sebi indiferentna. Ali kada postanu vlasništvo Crkve, postaju sredstva za ostvarenje njezina poslanja. Stoga je nužno očitovati jasnoću. Daleko od Crkve i svih njezinih članova svjetovan duh gramzljivosti, užitka, potrošnje, zgrtanja dobara i manipulacije. Svaki svećenik mora uvijek njegovati duh samoga Krista koji "premda bogat, za nas posta siromašan, da nas obogati" (2 Kor 8,9).

Stoga, sukladno kan. 1276 § 1 koji kaže da je Ordinarijeva dužnost da pažljivo nadzire upravljanje svim dobrima koja pripadaju javnim pravnim osobama koje su njemu podložne i § 2 istoga kanona koji poziva Ordinarija da izda posebne upute, poštujući svrhu stjecanja i posjedovanja vremenitih dobara, **ovim se podsjeća i određuje:**

a) Svi župnici, i oni koji se po pravu s njima izjednačuju, brigu oko vremenitih dobara Crkve moraju voditi savjesno s brižljivošću dobra domaćina (kan. 1284 § 1.);

b) Obdržavati propise i kanonskoga i svjetovnoga prava ili one koje je odredio bilo utemeljitelj bilo darovatelj bilo zakonita vlast te osobito paziti da Crkva ne bi pretrpjela štetu zbog neobdržavanja svjetovnih zakona (kan 1284 § 2. t.3).

c) Svaka župa treba imati ekonomsko vijeće ili barem dvojicu savjetnika koji će, prema statutar-nim odredbama, pomagati župniku ili upravitelju župe u obavljanju službe (kan. 1280., *Službeni vjesnik*, 3/2009 str. 234-235). Župnik ne može obavljati poslove koji prelaze granicu i način redovita upravljanja, ako prije toga nije primio pisano odobrenje mjesnoga Ordinarija. (kan. 1281 § 1.; vidi *Službeni vjesnik*, 3/2009. str. 236).

d) U svakoj župi moraju se razdvojiti primanja koja se prikupljaju s naslova uređenja bogoštovlja i vršenja djela apostolata, od dobrotvornosti, od priloga danih za dolično uzdržavanje klera, a pogotovo od osobnih prihoda pojedinih crkvenih službenika, poštujući uvijek nakanu darovatelja. Isto tako poštujući razdvajanje izdataka.

1. Blagajnički dnevnik

a) Svaki župni ured mora imati jedinstven Blagajnički dnevnik u koji se upisuju redoviti i izvanredni primitci i izdatci s titula redovita i izvanredna održavanja crkvenih objekata, s naslova uređenja bogoštovlja i za pastoralne aktivnosti.

b) U Blagajnički dnevnik župe ne mogu se upisivati prilozi i izdatci za dolično uzdržavanje svećenika, niti osobna primanja.

c) Sve bankarske transakcije unositi u Blagajnički dnevnik odmah po primitku izvješća, a izvode arhivirati.

d) U župnom uredu, radi boljega uvida i lakšega praćenja, postoje i druge knjige koje prate Blagajnički dnevnik: Knjiga milostinje, Knjiga zavjeta, Knjiga darovatelja za gradnju ili dogradnju pojedinih župnih objekata i filijalnih crkava. Sve ove knjige uredno voditi te iznos mjesečno prenositi u Blagajnički dnevnik župe, a ne samo na kraju godine.

e) Administraciju milostinje voditi samo u jednoj knjizi. Jasno naznačiti cjelovit iznos milostinje te raspodjelu prema odredbi Biskupskog ordinarijata. Svu milostinju treba provesti kroz Blagajnički dnevnik te administrirati prema odredbama Ordinarijata (Okružnica, br. 1019/2003., od 8. kolovoza 2003.).

f) Pristojbe župne i dijecezanske kancelarije kao i sudske pristojbe uvoditi u Blagajnički dnevnik (Okružnica, br. 1387/2005., od 19. rujna 2005.).

2. Knjiga Župnoga caritasa ili kod redovnika: Kruh sv. Ante

a) U ovu se knjigu upisuju primitci i izdatci u svrhu karitativnoga poslanja Crkve - dobrotvornosti, posebno prema onim najsiromašnijima.

b) Knjigu voditi na isti način kao i Blagajnički dnevnik te prigodom vizitacije dati je na uvid.

c) Nedjelja Caritasa i druge prigodne kolekte kao znak solidarnosti sa stradalima u elementarnim i ratnim nesrećama ne upisuju se u ovu knjigu ni cjelovito ni djelomično. Ti se prilozi upisuju u Knjigu milostinje te se cjelovit prikupljen iznos provodi kroz Blagajnički dnevnik i predaje na Ordinarijat koji će dospjelu svotu u cijelosti proslijediti onomu komu je namijenjena.

3. Knjiga redovine ili, u pojedinim župama, Knjiga kućnih računa

a) U Knjigu redovine [birovine, lukna] upisuju se primitci koje vjernici daju za uzdržavanje svećenika te izdatci u tu svrhu.

b) Ako iznos, koji vjernici daju za uzdržavanje svećenika nije dostatan, nije dopušteno bez izričita dopuštenja Ordinarijata posezati u blagajnu župe. Biskup će Ordinarij, na osnovi uvida i zajedničke procjene sa župnikom o visini mjesečnih troškova odrediti iz kojega se izvora može eventualno namiriti ono što je potrebno za dolično uzdržavanje svećenika.

c) Pod pojmom "dolično uzdržavanje svećenika" razumije se podmirenje osnovnih potreba vlastita života, sukladno okolnostima mjesta i vremena, i pravična nagrada onima čije im je služenje potrebno (kan. 280 § 1.)

d) Redovinom administrira župnik ili župni upravitelj te eventualan višak novca pripada njemu osobno. Nije razborita praksa da župnik koji predaje župu svomu nasljedniku ne ostavi ništa, posebno ako se redovina prikuplja za tekuću godinu.

4. Osobna primanja svećenika

U osobne prihode svećenika ubrajaju se sva ona primanja koja se primaju na osobno ime s naslova priloga od misnih nakana, priloga prigodom podjeljivanja sakramenata i blagoslovina sukladno odredbi Ordinarijata, administracije milostinje, duhovnih, intelektualnih i materijalnih usluga kao i druga primanja od raznih dobročinitelja.

Ta su sredstva na osobno raspolaganje svećeniku i ne trebaju se uvoditi u Blagajnički dnevnik župe niti u Knjigu redovine. Od njih svaki svećenik podmiruje izdatke za osobne potrebe i propisane osobne obveze prema Crkvi ili civilnoj

zajednici i pomoć u dobrotvornosti. Redovnici se ravnaju prema svojim redovničkim statutima, pravilnicima i odredbama.

Svećenik koji koristi osobni automobil u pastoralne svrhe ima pravo iz župne blagajne za gorivo i amortizaciju uzeti iznos u visini od 10 litara goriva na 100 prijeđenih pastoralnih kilometara.

Svećenik koji uz pastoralnu dužnost ima i stalan radni odnos u civilnoj instituciji i s toga titula uživa sve pogodnosti ne samo mjesečne plaće nego i zdravstvenog i mirovinskog osiguranja, dužan je doprinositi u kućnu blagajnu za vlastito uzdržavanje.

5. Imovnik - Knjiga inventara župe

Imovnik (*pokretnina i nekretnina*) jest knjiga u kojoj su popisane sve nekretnine u vlasništvu župe, kao i pokretnine veće vrijednosti. Obveza je župnika da utvrdi koje su nekretnine u posjedu i u vlasništvu župe te da iz Gruntovnice pribavi Zemljišno knjižne - ZK - izvatke kao i katastarske kopije iz Katastra i čuva ih u arhivu župe zajedno s Jedinstvenim matičnim brojem župe i *Rješenje o zakonskom zastupanju župe* kao pravnom subjektu, a koje mu na početku službe posredstvom Ordinarijata izdaje mjerodavno Ministarstvo. Problem je nekretnina koje su u vlasništvu župe, a u posjedu drugih. Kako se nekada radi o velikim vrijednostima, župnik

mora biti u stalnu kontaktu s mjerodavnim civilnim tijelima i s Biskupskim ordinarijatom.

6. Dragocjenosti i kulturna dobra

Dragocjenosti i dobra župe treba pobilježiti i katalogizirati, te posebno čuvati da ne bi došlo do otuđivanja - krađe. Neke su dragocjenosti bez ikakve ekonomske vrijednosti ili vrlo male, a ipak ih se ne smije otuđivati bez posebne dozvole Svete Stolice (kan. 1292 § 2). Kulturna dobra, nad kojima vodi brigu i ministarstvo, trebaju ipak biti i ostati crkvena ili župna dobra, osobito ako se radi o slikama, oltarima itd. Staviti ugovore o osiguranju prigodom izložaba ili drugih događanja.

Biskupski ordinarijat u Mostaru dao je tiskati nove župne knjige (Blagajnički dnevnik, Knjigu Caritasa, Knjigu redovine i Knjigu milostinje, Knjigu zavjeta) koje ćete preuzeti prigodom godišnjega pohoda Ordinarijatu i izmirenja računa.

Bilo s Božjim blagoslovom!

✠ Ratko Perić, biskup

Don Željko Majić,
generalni vikar

Don Ante Luburić
dijecezanski ekonom

MOLITVENA OSMINA 2015.

Mostar, 16. siječnja 2015.

Prot.: 21/2015.

Velečasni župniče!

Crkva nas poziva na Molitvenu osminu za kršćansko jedinstvo od 18. do 25. siječnja. Te je datume još 1908. predložio Paul Watson, obraćenik s anglikanizma na katolicizam, kako bi se obuhvatilo razdoblje između blagdana Katedre svetoga Petra (nakon liturgijske reforme u Katoličkoj Crkvi slavi se 22. veljače) i blagdana Obraćanja svetoga Pavla. Stoga ti datumi nose i simbolično značenje.

Na nekim dijelovima svijeta partikularne Crkve nerijetko Molitvenu osminu prakticiraju u neko drugo doba godine, najčešće oko svetkovine Duha Svetoga (kako je to preporučio pokret Vjera i ustrojstvo još 1926. godine), što

je također znakovito vrijeme za molitvu za jedinstvo kršćana.

Molitva za kršćansko jedinstvo nije ograničena samo na jedan tjedan godišnje. Zadaća je svakoga vjernika da neprestano uzdiže molitve za jedinstvo svih koji vjeruju u Krista. To je i Isusova oporučna želja sadržana u njegovoj Velikosvećeničkoj molitvi na Posljednjoj večeri. Molimo milosrdnoga i predobroga Boga da po zagovoru apostolskih prvaka Petra i Pavla u svojoj Providnosti razjedinjeno sjedini i nepomireno pomiri.

S poštovanjem vas pozdravljam

✠ Ratko Perić, biskup

SVJETSKI DAN MOLITVE, RAZMIŠLJANJA I DJELOVANJA PROTIV TRGOVINE LJUDIMA

Mostar, 16. siječnja 2015.

Prot.: 22/2015.

Velečasni župniče!

Apostolski nuncij u BiH, nadbiskup msgr. Luigi Pezzuto, prenio je 8. siječnja ove godine, zahtjev Državnoga Tajništva Njegove Svetosti Pape Franje da je među proslavama za Godinu posvećena života (30.X.2014. - 2.II.2016.) za nedjelju, 8. veljače 2015., određen liturgijski Spomendan Svete Josipe Bakhite, "Svjetski dan molitve, razmišljanja i djelovanja protiv trgovine ljudima".

Papa Franjo prihvatio je inicijativu Međunarodnih Unija viših redovničkih poglavara i poglavarica i toj važnoj temi trgovini ljudima - "zločinu protiv čovječnosti" - posvetio Poruku za Svjetski dan mira ove godine. Naveo je razne kategorije ropstva: prisilan rad, prisilnu udaju, drogu, zlorabu maloljetništva itd.

Preuzvišeni Nuncij poziva da se i naše Biskupije pridruže ovoj proslavi Svjetskoga dana senzibiliziranjem javnosti i posebno crkvene zajednice s obzirom na ovaj tragičan fenomen suvremenoga svijeta. Kako? Već je navedeno:

Molitvom. Neka se toga dana upute naše molitve Bogu da se to veliko zlo - svakovrsno ropstvo iskorijeni s lica zemlja.

Razmišljanjem. Neka svatko prikupi podataka - lako je to učiniti putem Interneta - o neka za taj dan pripremi propovijed o toj svjetskoj ljagi, a ovaj moralno-fizički zločin lako je povezati s "raznim bolestima" o kojima i sv. Evanđelje toga dana (Mk 1,29-39). A najbolja je Poruka pape Franje za ovogodišnji Svjetski dar mira.

Djelovanjem. Neka se svatko upita kako može pomoći da se takva sramota u svojim raznim oblicima iskorijeni i iz naše sredine u mjeri u kojoj postoji i pripomogne uklanjanja zla u svijetu.

U prilogu dostavljamo kratak životopis svete Josipe Bakhite i nekoliko informacija o ropstvu u povijesti i u suvremenom svijetu.

Poštovanje i pozdrav, Božji blagoslov!

✠ Ratko Perić, biskup

KRAKAK ŽIVOTOPIS SVETE JOSIPE BAKHITE

Godine 1869. po prilici rođena je djevojčica u području Darfur, u Sudanu. (Odatle su posljednjih godina arapski muslimani, potpomognuti državnim politikom Sudana, protjerali oko milijun ljudi, najviše kršćana.) Otac joj je bio brat plemenskoga poglavice. Ona nije ni znala ni kada je rođena, ni komu je pripadala, ni koliko joj je godina bilo kada je oteta.

Godine 1878. Arapi uhvate malu djevojčicu od 5 ili 9 godina, svejedno, i prodaju je nekim trgovcima robljem. Mala je od užasna stresa zaboravila i kako joj je ime. Trgovci su je prozvali Bakhita - Sretna. Valjda što je ostala na životu.

U roku od godine dana mala je Bakhita bila četiri puta preprodavana trgovcima, od gorega do gorega. Svaki se put nadala da će biti bolje, a ono bijaše sve gore. Fizička i moralna poniženja kakva se ne mogu ni zamisliti.

Godine 1879. - kada je malo bilo 10 godina - prodana je peti put, ovaj put nekomu turskom generalu u Sudanu. Služila je njegovoj majci i njegovoj ženi. U svojim "Uspomenama" Bakhita je zapisala da je u toj generalovoj kući svaki dan bila bičevana kroz tri godine. Zapravo ne kaže da je svaki dan bila bičevana, nego svaki dan imala je žive rane na sebi, rane se nisu ni zamirivale, a bila bi opet bičevana. A nikada nije znala razloga zašto je bičuju. Tu je bila i tetovirana po prsima i po trbuhu da se označi generalovo vlasništvo nad malom Bakhitom. To je tetoviranje bilo osobito bolno. Kada joj tijelo izrežu, onda joj rane zasole, da ostanu ožiljci. Imala je 144 rane po tijelu. Sva je bila samo hrpa rana, a tek joj 13 godina.

Godine 1882. konačno je prodana talijanskom konzulu koji se zvao Callisto Legnani. On je za jeftine novce otkupljivao roblje.

Godine 1884. s konzulom je Bakhita došla u Italiju u Genovu i predana njegovu prijatelju, trgovcu, koji se zvao Augusto Michieli. To joj je sedmi gospodar, a ni sama ne zna koji je po redu. Mala Sudanka bila je sluškinja tri-četiri godine u kući toga Michielija.

Godine 1887. obitelj Michieli vratila se u Afriku, gdje je imala kuću, na obali Crvenoga mora.

Dana 29. studenoga 1889. proglašena je slobodnom, u svojoj 20. godini života.

Dana 9. siječnja 1890. primila je sakramente krštenja, krizme i prve pričesti. Dali su joj krstno ime Josipa Bakhita. Krštenjem je upoznala pravoga Gospodara koji je drukčiji od svih ljudi gospodara. Čak je i on bio mučen, tučen, bičevan, tetoviran, ranjen, soljen, razapet, ubijen, pokopan. Ali je uskrsnuo. On je otkupio svakoga čovjeka koji je prodan u ropstvo, osobito u ropstvo grijeha. Tako je zavoljela toga novoga Gospodara, Krista Gospodina, Otkupitelja i Spasitelja. Do te se mjere u nj zaljubila da je odlučila poći u časne sestre.

Dana 7. prosinca 1893. ušla je u samostan sestara sv. Magdalene - Kanosijanke.

Dne 8. prosinca 1896. položila je prve zavjete.

Godine 1902. preselila je u Schio, u sjevernu Italiju, i tu je živjela 45 godina. Bila sakristanka, vratarica, vrtlarica u samostanu.

Godine 1910., na traženje svojih poglavarica, napisala je prvi put svoj životopis, 31 stranicu. Opisala malo svoje prodaje, bičeve i jade.

Godine 1931. izišao je njezin prvi životopis: *La Storia Meravigliosa* [Čudesna priča] do sada izišlo 8 izdanja. Nije ni bila svjesna koliko je bila famozna i koliko se i na njezinoj knjizi zarađivalo. Ona obilazila Italijom i pričala o misijama.

Dne 8. veljače 1947., nakon strahovitih patnja i bolova, umrla je u Schiju, u 78. godini života, u 51. godini redovništva, na glasu svetosti.

Godine 1959. pokrenut je proces da se proglasi blaženom.

Papa Ivan Pavao II. dne 17. svibnja 1992. proglasio je blaženom.

Isti je Papa 1. listopada 2000. proglasio Josipu svetom.

ROPSTVO U STAROM I U NOVOM SVIJETU

U svjetskoj povijesti. U klasično doba, u 6. i 5. stoljeću prije Krista, u Ateni je bilo oko 350 tisuća stanovnika. Od toga čak do 80% robova. Aristotel, jedan od najvećih genija čovječanstva, živeći stoljeće kasnije (384.-322.), tvrdio je da je ropstvo "prirodna pojava", a ne dogovorena ili običajna. Jer, neki se rađaju za podložnost, a drugi za položaje!

U vrijeme kada se Isus rodio bilo je, prema nekim procjenama, oko 100 milijuna stanovnika u Rimskome carstvu. To je mogla biti šestina svega pučanstva na kugli zemaljskoj. U toj je šestini bilo oko 60% robova!

Kako su Rimljani osvajali prostore i narode, tako bi ih podjarmljivali i porobljavali. Jesmo li i mi primili ime "Slaveni" od toga što su nam Grci i Rimljani pretke zvali "Slabo", odnosno "Slavi" - roblje?

Mauretaniya ili službeno: "Islamska Republika Mauretaniya", zemlja u jugozapadnoj Africi, posljednja je država na svijetu koja je ustavno ukinula ropstvo (1981.). Ali ga je, kažu, praktično ostalo još od 5 do 10%.

Prema nekim mišljenjima, imajući u vidu zaradu, na prvom je mjestu prodaja raznih droga; na drugom trgovina oružjem, na trećem razne vrste izrabljivanja. Žrtve ropstva svojim "gospodarima", prema Međunarodnoj organizaciji rada, donose oko 150 milijardi dolara godišnje!

U Bibliji i u kršćanstvu. U Bibliji je značenja sluga i roba isto: *doulos*! U Knjizi Saveza čitamo "Kad za roba kupiš jednoga Hebreja, neka služi šest godina. Sedme godine neka ode, bez otkupnine, slobodan" (Izl 21,2). "Kad ga slobodna od sebe otpustiš, ne šalji ga praznih ruku" (Pnz 15,13). Otpremnina! Novi Zavjet ne dokida socijalnoga ropstva nego unosi bitno drukčiji odnos. Isus je, da uništi svako ropstvo, sam postao "robom" (*doulos*), slugom (Fil 2,7). Apostol naroda: "Robovi, slušajte svoje zemaljske gospodare kao Krista! [...] "I vi, gospodari, isto se tako vladajte prema njima... znajući da je i njihov i vaš Gospodar na nebesima, i da u njega nema pristranosti" (Ef 6,5,9). Apostol preporučuje svomu prijatelju Filemonu da svoga roba Onezima oslobodi (Flm 14-21). Slobodni smo prema svakomu, ali dragovoljno posta-

jemo slugama, robovima, svima poradi Krista, da ih steknemo za Krista (1 Kor 9,19).

Ulaskom kršćanstva u Europu, ulaze i drukčija načela, odnosi, stavovi. Ne ruši se socijalni sustav ropstva, robovi - gospodari, na vanjski način

ustankom, revolucijom,, nego se mijenjaju njihovi unutarnji odnosi. A kada su sruše unutarnji odnosi, padaju i vanjski okviri ropstva.

Ne više robovi, nego više od robova, braća ljubljena, rekao bi Papa, ponavljajući Pavla (Flm 16).

PROLJETNA DEKANATSKA KORONA

Mostar, 19. veljače 2015.

Prot.: 171/2015.

Poštovani Dekani!

Prošle godine oko ovih doba poslana vam je okružnica u vezi s predavanjem koje je kardinal Walter Kasper održao u Konzistoriju u Vatikanu u veljači 2014 o Obitelji.

Vi ste upriličili korone na kojima se raspravljalo o toj temi.

Rezultate svojih rasprava poslali ste na Ordinarijat.

Mi smo odavde prosljedili sažetak na Biskupsku konferenciju, a ona na Biskupsku sinodu.

Završio je prvi dio Biskupske sinode lani u listopadu. Izrađena su i *Lineamenta* ili Smjernice. Za ovu je godinu najavljen drugi dio Sinode, u listopadu. Traži se i naša suradnja.

Primili smo od msgr. Franje Komarice, predsjednika BK BiH, dopis kojim prenosi nalog Tajništva Sinode da se provede kapilarno proučavanje problematike ne samo među svećenstvom nego, po mogućnosti, i među pukom. Koliko je moguće među pukom, vi ćete na koronama najbolje moći razabrati i odlučiti.

Prenosimo vam elektronskom poštom svu korespondenciju iz Tajništva BK BiH: Dopis Sinode, *Lineamenta* Sinode, Predsjednikov dopis, sve na hrvatskom, očekujući od vas da na vrijeme zakažete koronski susret na kojem bi se raspravila tema i **odgovorilo na priložena pitanja**, a sintezu tih odgovora poslat ćete na ovaj Ordinarijat do **20. ožujka ove godine**. Može se to učiniti i u elektronskom obliku.

Mi bismo prosljedili sažetke sažetaka do **31. ožujka** u Sarajevo na Tajništvo BK BiH, a odatle bi sinteza sažetaka otišla u Vatikan do **15. travnja 2015.**

Unaprijed vam zahvaljujem i s poštovanjem vas pozdravljam

✠ Ratko Perić, biskup

-
1. Fra **Stipe Biško** - širokobriješki dekan /22.11.2013. -2.- 22.11.2018./
  2. Fra **Dario Dodig** - broćanski dekan /22.11.2013. - 22.11.2018./
  3. Don **Ivan Kordić** - čapljinski dekan /22.11.2013. - 2.- 22.11.2018./
  4. Don **Ante Luburić** - trebinjski dekan /09.02.2015.- 09.02.2020./
  5. Fra **Vinko Kurevija** - duvanjski dekan /22.11.2013.- 22.11.2018./
  6. Fra **Branimir Musa** - grudski dekan /22. 11. 2013. -2.- 22.11.2018./
  7. Don **Luka Pavlović** - mostarski dekan /22.11.2013. -2.- 22.11.2018./
  8. Don **Vinko Raguž** - stolački dekan /22.11.2013. - 22.11.2018./
  9. Don **Ivo Šutalo** - ljubuški dekan /22.11.2013. -2.- 22.11.2018./
  10. Fra **Mladen Vukšić** - posuški dekan /22.11.2013. - 22.11.2018./

MISA POSVETE ULJA NA VELIKU SRIJEDU 2015. U TREBINJU

Mostar, 16. ožujka 2015.

Prot.: 267/2015.

SVIM SVEĆENICIMA U TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Na Veliku srijedu, 1. travnja 2015., u 11.00 sati prije podne, slavit će se sv. Misa posvete ulja u katedrali Male Gospe u Trebinju, *in nomine Domini*.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi što veći broj svećenika - a bilo bi najbolje da dođu svi koji ikako mogu - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji pastoralno djeluju u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu, nego i misnicu i štolu bijele boje.

Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti nakon svečane Euharistije u katedrali Male Gospe, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na kan. 847, čl. 2 Zakonika kanonskoga prava koji upozorava svećenike da "pomno i dolično" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglasio, da će toga dana prije podne biti **sv. ispovijedi** u njegovoj župi, **neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan**. I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom **najuzvišenijem svećeničkom činu našega bratskog i crkvenog zajedništva**.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u trebinjskoj katedrali, u dogovoru sa župnikom don Antom Luburićem pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon sv. Mise i dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

Čestitajući svima sretne pripreme na Gospodnji Uskrs kao i same Vazmene svetkovine blagdane i obilnu milost uskrsloga Krista, sve vas od srca pozdravljam i na sve zazivam obilan Božji blagoslov

✠ Ratko Perić, biskup
apostolski upravitelj

MISA POSVETE ULJA NA VELIKI ČETVRTAK 2015. U MOSTARU

Mostar, 16. ožujka 2015.

Prot.: 268/2015.

SVIM SVEĆENICIMA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ BISKUPIJI

Na Veliki četvrtak, **2. travnja 2015., u 11.00 sati** prije podne, slavit će se sv. Misa posvete ulja u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru, *in nomine Domini*.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi što veći broj svećenika - a bilo bi najbolje da dođu svi koji ikako mogu - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji pastoralno djeluju u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu, nego i misnicu i stolu bijele boje.

Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti nakon svečane Euharistije u katedrali Marije Majke Crkve, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na *kan. 847, čl. 2 Zakonika kanonskoga prava* koji upozorava svećenike da "pomno i doлично" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglasio, da će toga dana prije podne biti **sv. ispovijedi** u njegovoj župi, **neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan**. I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom **najuzvišenijem svećeničkom činu našega bratskog i crkvenog zajedništva**.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u mostarskoj katedrali, u dogovoru sa župnikom don Lukom Pavlovićem pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon sv. Mise i dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

Čestitajući svima sretne pripreme na Gospodnji Uskrs kao i same Vazmene svetkovine i blagdane i obilnu milost uskrsloga Krista, sve vas od srca pozdravljam i na sve zazivam obilan Božji blagoslov

✠ Ratko Perić, biskup

PASTORALNI DAN

Mostar, 6. ožujka 2015.

Prot.: 244/2015.

PASTORALNIM SVEĆENICIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Poštovana braćo župnici i župni vikari!

Pastoralni dan svećenika u dušobrižništvu koji svake godine u Vazmenom tjednu organizira Biskupski ordinarijat u suradnji s Teološko-katehetskim institutom u Mostaru, održat će se u srijedu 8. travnja 2015. u *Kući susreta "Emaus"* u Potocima kod Mostara, od 9.30 do 14.00 sati.

Prezbiterско vijeće naših biskupija predložilo je da središnja tema ovogodišnjega pastoralnog susreta bude *Ženidba i obitelj u svjetlu Sinodskoga izvješća ("Relatio synodi")*. Povjerenstvo za pripremu Pastoralnoga dana predložilo je da se ta tema obradi prema sadržaju dokumenta Treće izvanredne Biskupske sinode. Odnosno da se prikaže naš društveno-kulturni kontekst koji oslikava suvremenu problematiku ženidbe i obitelji; da se izloži nauk Crkvenoga učiteljstva o ženidbi i obitelji, a sve to u svjetlu izazova i potreba pastoralne skrbi za ženidbu i obitelj u našim društvenim i crkvenim okolnostima. Navedena sinoda radnim je dokumentom potaknula široku doktrinarnu, teološko-pastoralnu i crkveno-pravnu raspravu i pobudila je razna očekivanja oko rješavanja nekih gorućih problema ženidbe i obitelji, osobito kada je riječ o rješavanju problematike civilno razvedenih i ponovno civilno vjenčanih katolika,

radilo se o pitanjima vezanim uz proglašenja njihova sakramentalnog braka ništavnim, ili o pitanjima pristupa tih osoba sakramentima, ili, pak, o problematici njihova potpunijeg uključivanja u život Crkve. Ta i druga pastoralno-praktična pitanja stavila su pred sljedeću redovitu Sinodu odgovoran i zahtjevan zadatak. Odgovori će Crkve utjecati na rad crkvenih sudova u pravnom rješavanju navedene problematike, odnosno na pastoralnu zadaću Crkve, osobito u pogledu izravna pastoralnog ophođenja s ljudima koji se nalaze u takvu stanju.

U prilogu Vam šaljem Program Pastoralnoga dana.

Budući da se Pastoralni dan organizira na biskupijskoj razini, i odnosi se na sve svećenike u zakonitu dušobrižništvu na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, svi su svećenici, u smislu permanentnog obrazovanja, dužni doći na ovaj pastoralni susret i simpozij. Ako bi neki svećenik imao opravdan razlog za izostanak, dužan je o tome napismeno i pravodobno izvijestiti Biskupski ordinarijat u Mostaru i opravdati svoj izostanak.

Pozdrav i zaziv Božjega blagoslova

✠ Ratko Perić, biskup

PROMEMORIJA ČLANU PREDSJEDNIŠTVA BIH

Mostar, 15. prosinca 2014. - *Primivši, 12. prosinca 2014., člana Predsjedništva BiH iz hrvatskoga naroda, dr. Dragana Čovića, dijecezanski biskup Ratko Perić, zajedno s generalnim vikarom don Željkom Majićem, uručio mu je Promemoriju, od 11. prosinca 2014., koju ovdje cjelovito objavljujemo.*

Poštovani gospodine Predsjedniče!

Izražavajući Vam dobrodošlicu u središnju ustanovu Katoličke Crkve u Hercegovini i ponavljajući čestitke na povjerenju koje ste Vi osobno, Vaša stranka i Koalicija stranaka Hrvatskoga narodnog sabora izborili kod većine hrvatskoga naroda u BiH, želimo Vam uručiti ovu

P r o m e m o r i j u

kao podsjetnik na ovaj naš susret te izraz nade i očekivanja onih koji su Vam dali političko povjerenje.

Vaš program iznesen u sedam točaka:

- **Ustavne promjene:** federalizacija BiH, reforma Izbornoga zakona i s tim u vezi rješenje pitanja Mostara;

- **Domovinski rat:** dostojno poštovanje prema Domovinskom ratu i svim njegovim stradalnicima;

- **Gospodarska održivost, rast i razvoj:** novčana ulaganja i nova radna mjesta;

- **Socijalna politika i briga za zdravlje:** obitelj - temelj društva, poboljšanje životnoga standarda i uređenje zdravstvene skrbi;

- **Jezik, kultura i obrazovanje:** društvo znanja, zaštita jezika, promicanje kulture i športa, utemeljenje RTV kanala na hrvatskom jeziku;

- **Vladavina prava i borba protiv kriminala i korupcije:** jamčenje sigurnosti i zaštite od tuđe samovolje, omogućivanje svakomu pojedincu da se usavršava u svojim sposobnostima i znanju bez obzira na socijalno podrijetlo i imovinsko stanje;

- **Europska i euroatlantska usmjerenost:** kandidatura, korištenje fondova i aktivno sudjelovanje u izgradnji mira;

prošao je narodnu provjeru i stekli ste povjerenje. Sukladno tomu već ste preuzeli službu čla-

na Predsjedništva BiH i sada ste u razgovorima s mogućim saveznicima oko ustroja vlasti na svim razinama. Iskreno želimo da se taj postupak, poštujući izbornu volju, što prije dovrši kako bi se sve ono proglašeno počelo provoditi a obećano posve ostvarilo.

Svjesni smo da je put uzak i strm. Ovu se državu već skoro dvadeset godina, od Dayton, sustavno zadržava u stanju beznađa odnosno u loncu: "ili se asimilirati ili emigrirati"! Učinci takve politike čitljivi su u Vašem programu kao odgovoru na takvo djelovanje. Stoga je povjerenje i očekivanje naroda ujedno i zahtjev za ispravljanje nepravdi i vraćanje dostojanstva svakoj osobi preko obitelji, narodne zajednice, društva i države, u pravednu uređenju političkoga okvira, jednakosti i ravnopravnosti svih, u zauzimanju za ponižene i uvrijeđene, sve kao uvjet istinita, pravedna i mirotvorna napretka.

1 - Politički okvir

- Nakazni Daytonski sporazum po kojemu je nedopustivo omogućeno etničko čišćenje i nepravedno stvoren državno-političko-ustrojstveni okvir u kojem je jedan od konstitutivnih naroda - hrvatski - omalovažen i osuđen na nestajanje, ljudski je, moralno i politički neprihvatljiv. I ne samo za one koje izravno pogađa, nego i za sve koji ovu zemlju vide kao politički sigurnu zbilju u sadašnjosti i budućnosti. Mjesna Crkva u Hercegovini, kao i partikularna Crkva u BiH, u više je navrata i na više načina ukazivala na ovaj zločin koji je učinjen hrvatskomu narodu i koji priznaju i pojedini međunarodni faktori. Potreba federalizacije ili regionalizacije ili entiteta u BiH, u vidu jednakopravnosti, konstanta je i sadržaj poziva i zahtjeva izraženih u tolikim porukama i službenim izjavama.

- Mogućnost izbora vlastitih predstavnika u tijelima vlasti visok je doseg demokratskoga uređenja. Nedavna prošlost, što zbog nepravde na Izbornog zakona što po nametnutim odlukama Visokih predstavnika, pokazala se kao velika smetnja prosperitetnu miru i održivosti ne samo društva, nego i države. Stoga Vas potičemo da ustrajete u danim obećanjima i podržavamo Vas u nastojanju da svaki od konstitutivnih naroda ima pravo izbora vlastitih političkih predstavnika a da mu ni u kojem slučaju drugi to ne nameću.

- Najdrastičnije o nepravdu sustavu govori primjer Mostara, jedinoga jačega grada s većinski hrvatskim stanovništvom. Visoki predstavnik 2004. nameće poseban Statut za Grad Mostar. Činjenica da od svih be-ha gradova samo u Mostaru vrijedi poseban Statut, dodatna je nepravda i diskriminacija prema Hrvatima! Ustavni je sud proglasio Statut djelomično neustavnim. Sada se ponovno traži neki poseban status. Zašto za Mostar ne vrijede ista izborna pravila kao i za druge gradove? Ili ovdje nametnuta nepravda mora biti pravilo? Komu ovakva nepravda donosi sreću? Stalno smo se držali stava da Mostar treba graditi kao jedinstven grad, u kojem vrijede ista izborna pravila kao i u drugim gradovima u BiH.

2 - Identitet pojedinca i naroda

Identitet je, kažu, skup individualnih svojstava po kojima su pojedine osobe ili narod prepoznatljivi. Hrvatski narod na ovim prostorima stoljećima je stvarao vlastit identitet te zbog toga podnio nemale žrtve. Razni su izričaji toga identiteta. Spomenimo neke: opsluživanje naravnoga zakona, otvorenost prema životu i poštovanje svetosti svakoga ljudskog života od naravna začeca do naravna preminuća; vrijednost ženidbe i obitelji kako je sama narav propisala; vrijednost ljudske žrtve; predaja, uljudba, znanje, jezik, u svojoj ljepoti i posebnosti kao doprinos razvoju bogatstva višeslojna društva; pošten rad i zarada; pomoć bližnjemu. Sve se ovo duboko podudara s kršćanskim zasadama Katoličke Crkve koja je pratilja hrvatskoga naroda od stoljeća sedmog!

Stoga i očekivanje onih koji su Vam dali političko povjerenje:

- na razini Zakonodavne vlasti: donošenje takvih zakona koji će promicati ove vrijednosti i

- na razini Izvršne vlasti: stvaranje takvih uvjeta u kojima će ovaj identitet još više doći do izričaja. Svjedoci smo kako sve više mladeži i mlađih obitelji iseljava. A oni koji su ostali, na rubu su siromaštva ili u tzv. socijalnoj bijedi. I jednako

radilo se o mladima, obiteljima, stradalnicima Domovinskoga rata, o onima s fakultetskim, srednjoškolskim ili nižim obrazovanjem, umirovljenicima i starcima. Svi kao da su prepušteni samima sebi. Politici emigriranja ili apsorpiranja u neku bezličnu masu treba stati u kraj! Stoga je briga oko očuvanja narodnoga identiteta neupitana vrijednost oko koje nema pogodbenjaštva. Briga za dostojanstven život od vlastita rada i znanja svrha je svake zdrave političke i civilne vlasti. Svojim programom ljudima ste probudili nadu, pružite im i radost ispunjenja svojih obećanja!

3 - Crkva i država

Natuknice sekularno i sekularizam upućuju na odvojenost Crkve i države. Ističemo da ni ideološki sekularizam ne znači nametanje a-religioznosti društvu. BiH jest sekularna država, ali nikako ne smije postati država koja pojmom sekularnosti izgoni religiju iz javnoga prostora i života ili preferira ateizam ili jednu religiju nad drugom ili stvara neku sinkretističku religiju. Sekularna država osigurava slobodu ispovijedanja i promiče život u skladu s vjerskim zahtjevima koje ta ista država priznaje te vjernicima i vjerskim zajednicama omogućuje prostor djelovanja. Bosna i Hercegovina potpisala je Temeljni ugovor sa Svetom Stolicom. U njezinoj kratkoj samostalnosti dogodili su se razni susreti na najvišoj mogućoj razini. Pozdravljamo i Vaš skorašnji pohod papi Franji. Ali kako ne primijetiti:

- unatoč susretima i potpisanim Ugovorima, državna vlast - zakonodavna tijela BiH - nije donijela, već sedam-osam godina, nijedan provedbeni zakon toga Temelnog ugovora.

- Pitanje nepravedno oduzete crkvene imovine kao da je tabu tema.

- Crkvene karitativne i znanstvene institucije u podređenu su položaju u odnosu na srodne civilne ustanove, pa i one u vlasništvu drugih vjerskih zajednica i pojedinaca.

- Vjerskim službenicima i stalnim zaposlenicima u crkvenim ustanovama *de facto* se ne priznaje općedruštveno koristan rad. Kao da smo još uvijek razvikani "neprijatelji naroda", kojemu inače služimo egzistencijalno: humano, kulturno i profesionalno! Pitanje mirovinskoga i zdravstvenoga osiguranja nikako da se riješi. A što reći o pravičnoj naknadi za crkveno-kulturni doprinos toj istoj državi i društvu?!

Stoga očekujemo:

- da se što prije riješi pitanje zdravstvenoga i mirovinskoga osiguranja svećenika, redovnika i

redovnica i drugih vjerskih službenika sa stalnim zaposlenjem u crkvenim ustanovama;

- da se donesu zakoni o povratu nepravедно oduzete crkvene imovine;

- da crkvene institucije ne nailaze na administrativne i druge zapreke prigodom traženja dozvola za gradnju objekata, ako o tome svjedoči potrebna *suglasnost* Ordinarijata;

- da se riješi pitanje stalnoga zakonskog i proračunskog sufinanciranja Teološkoga instituta u Mostaru te Caritasovih karitativno-socijalnih ustanova: *Sveta Obitelj, Nazaret, Emanuel i Mobilna skrb za stare i nemoćne* u Mostaru te *Betanija i Betlehem* u Čapljini; kao i sličnih ustanova koje vode redovnice i redovnici;

- da vrtići u vlasništvu Crkve uživaju ista prava kao srodne ustanove u privatnom vlasništvu;

- da se riješi pitanje bolničkoga kapelana i uopće pastoralne skrbi u bolnicama i zatvorima po uzoru na pastoral vojnika i vjeroučitelja u školama;

- da se riješi pitanje crkve Kristova Uskrsnuća u Mostaru. Vama je poznato da je župa sv. Ivana, apostola i evanđelista, najbrojnija u Hercegovini. A bez župne crkve! Sada se vjernici na crkvena

slavlja okupljaju u neadekvatno preuređenu vojnom skladištu. Ugovor o korištenju istječe 2016. Poznato Vam je da smo prostor na kojem je započeta gradnja crkve kupili od Grada po tada važećim zakonima i tržišnim cijenama. Danas smo u nemalim poteškoćama s obzirom na pastoralno-liturgijske potrebe i na imovinsko-pravno i administrativno stanje. Ostavljeni smo na cjedilu. Stoga Vas pozivamo da se zauzmete za rješenje ovoga gorućeg problema Crkve u Mostaru i Hercegovini. Sve po zakonu, mjerodavnosti i odgovornosti.

Gospodine Predsjedniče! U nadi da ćete ovu Promemoriju prihvatiti u duhu istinske potrebe naroda koji Vam je dao povjerenje, i kojemu zajednički služimo svatko na svome sektoru, zahvaljujem Vam na susretu, sa željom da Vas Božić, zajedno s Vašim suradnicima, obdari blagoslovom u Vašem životu i mirotvornim uspjehom u odgovornu poslu!

✠ Ratko Perić, biskup

Don Željko Majić,
generalni vikar

POZIV NA PREDSJEDNIČKE IZBORE - DRUGI KRUG

ŽUPNIM UREDIMA HERCEGOVAČKIH BISKUPIJA

Mostar, 2. siječnja 2015. - Rezultati prvoga kruga predsjedničkih izbora u Republici Hrvatskoj, od 28. prosinca 2014., omogućili su nastavak političkoga natjecanja za odgovorno predsjedničko mjesto i ulazak u drugi krug gospodinu dr. Ivi Josipoviću, sadašnjemu predsjedniku, i gospođi Kolindi Grabar Kitarović, kandidatkinji Hrvatske demokratske zajednice i Domoljubne koalicije.

Naše crkveno opredjeljenje da - dok traju politička natjecanja - ostajemo suzdržani od susreta s političkim kandidatima i od izjava u korist određenih imena, ne umanjuje nam pravo i dužnost da pozovemo sve članove hercegovačkih biskupija da iskoriste svoje građansko pravo i pristupe drugomu krugu Izborna koji su određeni za 11. siječnja 2015. godine.

Hrvatski državljani koji žive u Bosni i Hercegovini imaju ustavno pravo izići na izbore i dati svoj glas osobi koju u savjesti smatraju dostojnom ove visoke službe i za koju misle da će sukladno

ustavnim ovlastima i međunarodnom pravu bolje pridonositi zaštiti narodnih i političkih interesa hrvatskoga naroda u ovoj zemlji te pomoći u rješavanju njegovih problema.

Hrvati su s ovih prostora previše svoje krvi prolili i žrtve podnijeli za slobodnu hrvatsku državu, za jedinstvo i zajedništvo hrvatskoga naroda bez obzira gdje kao pojedinci i narodne zajednice žive! Stoga svatko, tko ima pravo, ima i moralnu dužnost izići na izbore te svojim glasom potvrditi neprolaznu vrijednost te iste prolivene krvi i podnesene žrtve!

Zbog ograničene protočnosti na birališnim mjestima u Mostaru, pozivamo sve one koji imaju zakonsko pravo glasovanja na biralištima u Republici Hrvatskoj da ondje svoje pravo i ostvare. Ipak, i u samom Mostaru veća je mogućnost nego na prijašnjim izborima kada se glasovalo u prostorijama Generalnoga konzulata. U Mostaru je glasovanje omogućeno u Osnovnoj školi "Ilija

Jakovljević" u Centru II., gdje je otvoreno 10 biračkih mjesta.

Oni birači koji se nisu stigli registrirati do 31. prosinca 2014. moći će to učiniti na dan izbora 11. siječnja 2015. godine, uz prethodno popunjen zahtjev za izdavanje potvrde za glasovanje na samom mjestu za glasovanje; uz preporuku da se na biračko mjesto ponese preslika hrvatske putovnice ili osobne iskaznice BiH, radi ubrzanja procesa aktivne registracije.

Pozivamo, dakle, sve vjernike hercegovačkih biskupija da iskoriste svoju glasačku mogućnost i moć i daju svoj glas osobi za koju smatraju:

da ispravno razumije stanje hrvatskoga naroda u BiH,

da istinski poštuje vrijednost ljudskih žrtava položenih za Domovinu i hrvatski narod,

da pridonosi hrvatskomu zajedništvu, znanju i radu, uvijek vodeći računa o korijenima iz kojih je izrasla i hrvatska država i konstitutivnost hrvatskoga naroda u BiH, bez okretanja natrag ni u kakvo ropstvo iz kojega smo demokratskim izborima izišli!

Stoga nitko nema prava od zakonskih birača ne sudjelovati u ostvarenju većega boljitka i hrvatskoga naroda i cijeloga društva!

Svima sretna i od Boga blagoslovljena Nova 2015. godina!

Don Željko Majić
generalni vikar

IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2014. GODINU

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI SV. JOSIPA RADNIKA U GRljevićIMA

Grljevići, 1. siječnja 2015.
Broj: 3/2015.

U sveukupnu pastoralnom programu i radu u župi sv. Josipa Radnika u Grljevićima kroz proteklu godinu 2014. držali smo se, kao i prethodnih godina, smjernica Crkvenoga Učiteljstva kao i smjernica koje je isto Učiteljstvo odredilo ili preporučilo svojim okružnicama i drugim službenim crkvenim aktima, a stavljajući naglasak, u odgoju i obrazovanju u vjeri naše djece i mladih te ostalih uzrasta.

Duhovni život župe. Svake nedjelje i zapovijedane svetkovine slavile su se tri svete Mise: u filijalnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Borajni u 9 sati, u filijalnoj crkvi Uznesenja Marijina u Lipnu u 10 i u župnoj crkvi sv. Josipa Radnika u 11 sati. Zbog pastoralnih potreba župnik je i radnim danom skoro svakodnevno binirao. Za binacije radnim danom i trinacije nedjeljom i zapovijedanim blagdanima, već na početku svoje župničke službe, prije nepunih petnaest i pol godina, ishodio je zakonsko odobrenje mjesnoga ordinarija mons. Ratka Perića. Slavljenje ovih Misa svake nedjelje i blagdana te binacija radnim danom, smatram da su također jedan veoma važan i bitan oblik pastoralnoga djelovanja i nove evangelizacije svakoga vjernika u župi. Vjerski život naše župe upravo se očituje dolaskom na svete Mise gdje vjernik produbljuje svoju vjeru i pretvara u životno djelovanje.

Pobožnosti. U svim se crkvama obavlja: Put križa u korizmi, Listopadska pobožnost i Trodnevica u čast naslovnika župne i filijalnih crkava.

Zornice. Adventske zornice imali smo u župnoj crkvi sv. Josipa Radnika u Grljevićima u 6

sati te u filijalnoj crkvi Uznesenja Marijina u Lipnu u 7 sati. Na oba mjesta svakodnevno posjet vjernika bio je preko sto trideset. Bogu hvala!

Mise na grobljima. U župi imamo tri groblja na kojima su slavljene Mise za proljetnog Blagoslova polja, svetkovinu Svih Svetih i na sprovodnim sv. Misama.

Nedjeljni i blagdanski susreti. Da bi naši nedjeljni susreti u crkvi bili što ljepši - odano i radošno brinuli su se:

- Ministranti kojih ima u župi preko 25. Subotom imaju svoj redoviti sastanak. Zajednica ministranata aktivno sudjeluje, za vrijeme cijele godine, na svim misnim i drugim liturgijskim činima;

- Čitači kojih je u župi 14. Dobar je izbor za prenošenje Božje riječi;

- Pjevački zborovi u središtu župe "Sv. Josip" i u Lipnu "Marija". U nedostatku svirača župa je od drugog polugodišta organizirala pouku za sviranje za 12 učenica osmogodišnje škole uz nadoknadu instruktoru za svaki dolazak iz Ljubuškoga i za vježbu od 4 školska sata.

Vjeronauk. Vjersku, duhovnu i kulturnu naobrazbu pojačano proširuje redovito pohađanje, uza školski, i župni vjeronauk ili župna kateheza, koja se održava za devetoškolce i osmoškolce preko cijele školske godine u sva tri sela: Grljevićima u novosagrađenoj opremljenoj vjeronaučnoj dvorani, u Lipnu u crkvi i u Borajni također u crkvi.

U župi djeluju dvije osnovne škole od I. do IV. razreda: U Grljevićima 12 učenika s dva učitelja, gosp. Josipom Šaravanjom i gosp. Nikolom Ko-

vačem, i jednom vjeroučiteljicom g-đicom Anom Bubalo te u Borajni 4 učenika s jednom učiteljicom, gđom Katarinom Šimić i jednim vjeroučiteljem, gosp. Draganom Matićem.

Iz statistike vjerskoga života. U 175 obitelji živi 625 vjernika. Krštenjem je u to veliko zajedništvo u našoj župi u godini prošloj ušlo 5 novih članova. Kristovom stolu po prvi put blagujući Kristovo Tijelo, a solidno za to pripremljena, pristupila su 3 dječaka. Svoj vjernički hod također su vjernici krijepli u euharistijskom zajedništvu, a u kojem je na području župe podijeljeno preko 13 tisuća sv. pričesti. Sakrament sv. krizme, nakon potrebne pripreve, primilo je 11 mladića i djevojaka. Obredom sprovoda kršćanski smo ispratili u susret Gospodinu 12 osoba. Svi ovi bili su u redovitoj vezi sa župom i ispunjali svoje vjerske dužnosti.

Župa je prepoznatljiva po većem broju starijih i nemoćnih osoba - točnije 12% od cjelokupna broja župljana. Župnik ih je, kao i prošlih godina, pohodio 4 puta dijeleći im sakramente ispovijedi i pričesti te po potrebi i bolesničkoga pomazanja: za Uskrs, Patron župe - sv. Josipa Radnika, Uznesenje Marijino i za Božić. Preko godine bila su pojedinačna 34 hitna poziva u kojima je župnik pohodio bolesne i podijelio im potrebne sakramente.

Karitativna djelatnost. U dane nepogode nastojali smo živjeti u ljubavi i solidarnosti, a o tomu svjedoče činjenice, koje posebno ističem i zbog kojih se radujem i Bogu zahvaljujem, kao i svim dobročiniteljima: brojne karitativne akcije tijekom godine u kojima smo novčanim sredstvima poma-

gali potrebite. Posebno ističem akcije za postradale od poplava. Tu su i redovite akcije za Uskrs i Božić za pojedince i obitelji župe u potrebi, kao i pomoć koju im pružamo prema mogućnostima.

Crkveni objekti. U župi su tri crkve: župna u Grljevićima te filijalne u Lipnu i Borajni i sve tri su potrebite građevinskoga zahvata ili su radovi u tijeku:

- Župna crkva, po mišljenju stručnih osoba, potrebna je rekonstrukcije i obnove: rekonstrukcije s dodatnim atrijem i rekonstrukcijom zvonika, promjena svih zatvora crkve koji su dotrajali.

- Filijalna crkva u Lipnu, čija je rekonstrukcija i obnova i u tijeku, ali teče veoma sporo zbog nedostatka financijskih sredstava.

- Filijalna crkva u Borajni, koja je pokrivena, stavljeni zatvori i stavljen fasada. Time su stali svi daljnji radovi od prije sedam godina zbog maloga broja domaćinstava (35) i nestanka donatora u kojima su mještani polagali nadu kao izvor sredstava za nastavak gradnje.

U Grljevićima, u mjesnom groblju u sklopu grobljanske kapelice, unatoč godini krize, izgrađena je mrtvačnica te blagoslovljena i otvorena za uporabu 02. studenoga 2014. Blagoslov i otvaranje obavio je po delegaciji mjesnoga biskupa mons. Perića, don Željko Majić, generalni vikar.

Za sve navedeno izražavamo zahvalnost Gospodinu i svim ljudima koji su imali udjela u životu i djelu naše župe. I preporučujemo se u moćan zagovor sv. Josipa Radnika!

Don Tomislav Majić, župnik

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI SV. IVANA KRSTITELJA U KONJICU

1. Opći podatci

U župi sv. Ivana Krstitelja u Konjicu pastoralnim dekretom postavljena su dvojica svećenika: župnik i župni vikar. U župi stanuju i 3 školske sestre franjevke, od kojih jedna vodi brigu za crkveno pjevanje i zborove, te liturgijsko ruho. Za svoj rad od župe prima naknadu. Župni vikar ujedno je i gvardijan samostana, te profesor na dva visoka učilišta u Sarajevu. Unatoč brojnim obvezama, aktivan je u župi. Prema podacima s blagoslova kuća župa ima oko 900 vjernika, iako

taj broj može varirati između 900 i 1.000, jer u vrijeme blagoslova kuća mnogi se ne nalaze u Konjicu, nego kod djece. Broj je katoličkih domova oko 500. Možemo reći da, s obzirom na variranje broja stanovnika, postoje 4 razdoblja:

1. Od Uskrsa do svetkovine Svih Svetih (većina i starijih za lijepa vremena boravi u Konjicu).

2. Vrijeme ljetnih odmora (dolaze i mlađi i djeca za vrijeme odmora i školskih raspusta).

3. Od Svih Svetih do Uskrsa (zbog zime stariji odlaze djeci u Hrvatsku, donju Hercegovinu...).

4. Božićno vrijeme (jedni dolaze k svojim za Božić, dio onih koji su sami odlaze k svojim).

Nažalost, ovo je postala župa starijih osoba. Od 7.500 župljana 1991. godine pali smo ispod 1.000. Od 122 krštenih 1991., lani je kršteno samo 3 djece, od toga dvoje koje ostaju živjeti ovdje. Jedino je, nažalost, smrt konstanta!

Nedjeljom i svetkovinama u župi slavimo 3 sv. Mise. Jednu u župnoj crkvi, po jednu na filijalama, svake nedjelje u Bijeloj, te jedne nedjelje u Čelebićima, druge u Kanjini. Dobar je broj onih koji se vide nedjeljom u crkvi "vikendaši".

Župni ured radi svakim danom prema potrebi, odnosno, svima smo na usluzi kada nas god tko traži.

2. Aktivnosti u župi

U župi, premda je desetkovana, nastoji se očuvati aktivan vjerski život. Tako u župi postoje dva pjevačka zbora: veliki mješoviti zbor i dječji zbor. Oba zbora vodi s. Majda Ravlić. Pjevaju na sv. Misama u župnoj crkvi, a na filijali u Bijeloj pjevanje pred pukom vodi s. Majda.

U jednoj osnovnoj školi postoji odjeljenje koje ide po hrvatskom planu i programu, te u svoju satnicu imaju planirane i sate vjeronauka. U drugim osnovnim školama na teritoriju župe nema predviđenih satova vjeronauka, a bilo bi ih teško izvesti, jer bi satnicu bilo nemoguće uskladiti. No i djeca koja ne pohađaju vjeronauka u školi, pohađaju ga u crkvenim prostorijama prema predviđenom planu i programu.

Također, župni vjeronauk ili katehezu držimo subotom u prostorijama samostana. Osnovnoškolci su redoviti, dok je sa srednjoškolcima ipak malo teže.

U župi postoje skupine ministranata i čitača. Ovo malo djece što je ostalo u župi, uglavnom su članovi i maloga zbora i ministranti i čitači.

Bolesne stare i nemoćne pohodimo za Božić, Uskrs i po potrebi.

Prigodu za sakrament pomirenja naši vjernici imaju svakim danom pola sata prije sv. Mise. Dosta se vjernika ispovijeda prvim petcima, subotama i nedjeljama u mjesecu, te o blagdanima nekih svetaca, a osobito se puno ljudi ispovijedi za Božić i Uskrs.

Ove godine nije bilo prve sv. Pričesti, osim što je jedno dijete pričešćeno, naknadno, iz obiteljskih razloga. Ni u 2015. ne će biti prve Pričesti, jer su djeca sada u devetogodišnjoj školi.

U protekloj godini krizmano je 14 djece, koja pohađaju osmi razred osnovne i prvi razred sred-

nje škole. Tko zna kada će ih više biti toliko!?

Od pučkih pobožnosti u crkvi se svake večeri prije sv. Mise moli krunica, u korizmi petkom i nedjeljom pobožnost Put križa, te trodnevnicе Uznesenju B. D. Marije, sv. Franji i pobožnost Trinaest utoraka sv. Anti. Također u javnim bogoslužjima i pobožnostima uključujemo sve nakane i potrebe Crkve, naše biskupije i svijeta.

Svakoga četvrtka nakon sv. Mise bude i euharistijsko klanjanje.

3. Karitativna djelatnost

U župi je još od ratnoga vremena aktivan župni Caritas. Potrebite u župi pomažemo uoči velikih svetkovina, ali i prema potrebi. Pomoć se sastoji uglavnom u živežnim namirnicama koje su i dalje donacija od prijatelja iz inozemstva. Čini se da je dijeljenje hrane postao više običaj i stvar navike, nego istinska potreba. Svega je nekoliko obitelji koje trebaju stvarnu pomoć u namirnicama, odnosno koje su po imovinskom stanju lošije od nekoga prosjeka. Ono što je baš velika potreba su pelene za odrasle, jer je velik broj starijih osoba u župi koje su nepokretne. Do sada su pelene dolazile kao donacija iz Italije, međutim sve rjeđe stižu i sve ih je teže nabaviti, a potrebe su sve veće. Koliko možemo pomažemo i pravoslavcima, i muslimanima.

4. Građevinska djelatnost

Od našega dolaska u Konjic radili smo na temeljitoj obnovi unutrašnjosti samostana. Radove je financirala Provincija.

Župna je crkva na prvi pogled u dobru stanju, no kada se malo bolje pogleda, velik je problem kapilarna vlaga, koja je čini vlažnom i u zimskom razdoblju iznimno hladnom. Nakon rata crkva je obnovljena, onako kako se onda znalo i moglo, no vrijeme je za sveobuhvatniju obnovu: isušivanje vlage, ugradnja novoga kamenog poda, postavljanje kamenog oltara i ambona, ugradnja ljepše i kvalitetnije rasvjete, funkcionalnog razglasa, te pokušati vratiti freske u izvorno stanje... Već smo konzultirali neke stručnjake, vlaga je, prema njima, najveći problem.

Što se tiče filijalnih crkava, one su u dosta dobru stanju i do sada su solidno obnovljene, jer su sve bile devastirane. U Čelebićima, čim vrijeme dopusti, treba promijeniti oluke i krovnu limariju, jer se voda s krova navraća u zidove. U Bijeloj bi trebalo urediti ulazno stubište koje se posve raspalo, i parkiralište.

U protekloj godini ogradili smo groblje u Glavatičevu, iznutra obnovili kapelicu na groblju

Musala, te renovirali i proširili kapelicu na Pokojištu. Ove radove uglavnom su financirali župljani, kako ovi stalni, tako i raseljeni.

5. Neke posebnosti

Poznato je što se događalo za vrijeme Domovinskoga rata u Konjicu i kako se dogodio egzodus nemuslimanskog stanovništva iz Konjica. Ostalo je svega nekolicina katolika, a mali se broj vratio, uglavnom starijih osoba. Danas je, nažalost, situacija takva da gledamo samo smrt i sprovode. Gotovo svakom smrću jedno se ognjište gasi, a jedna vrata zaključavaju. Mladi odlaze, nemaju posla, a i roditelji vole da idu negdje "među svoj narod". Stari ili ovdje umiru ili odlaze k djeci ili u staračke domove, opet daleko od Konjica. Ljudi žive uglavnom od mirovina. Tko je u zdravlju i snazi, obrađuje i malo zemlje, te drži nešto stoke.

Velik su problem "miješane ženidbe", kako one nastale prije rata, za vrijeme komunizma, tako i one sklopljene kasnije. Oni koje se žene inovjerkama ili udaju za inovjerce, što je rjeđi slučaj, biraju najčešće sredinu, odnosno u religioznom pogledu nisu ništa. Niti se vjenčavaju, niti krste djecu. Misle da će ih susjedi zbog toga više cijeniti, no upravo je suprotno!

6. O župi Glavatičevo

Uz župu Konjic, pastoralno skrbimo i župu Glavatičevo. Ova prostorom velika i prirodno prelijepa župa broji svega 10 župljana u 4 kuće. Crkve nikada nije ni bilo. Trebala je biti sagra-

đena, no buknuo je 2. svjetski rat i nakon njega župa je polako počela umirati. Vjerski se život u Glavatičevu svodi na slavlje sv. Misa prigodom blagoslova polja na 3 groblja, zatim Misa u povodu Dušnoga dana, blagoslova kuća i eventualno sprovoda. Prošle godine ogradili smo prostrano groblje, tako da nam više ovce ne će pasti po groblju. Vidjet ćemo što se može učiniti, barem da imamo gdje u suhome prostoru slaviti sv. Misu.

7. Zaključak

Nakon gotovo godinu i pol provedenih u Konjicu, Bogu zahvaljujem na ipak lijepim iskustvima u životu i pastoralnom radu sa župljanima, te s fra Ivanom Sesarom, kao i okolnim svećenicima. Iako je danas u Konjicu teško živjeti, i financijski, a još je gore gledati kako župa umire, a mi sve to gotovo posve ravnodušno promatramo, bez ikakve strategije i želje da nešto učinimo. Velika plodna i prostrana zemljišta zarastaju u korov i šikaru. Kuće ostaju puste i prazne (slobodna je procjena da je preko 60% zemljišta u Konjicu vlasništvo Hrvata). Iako nam statistički podatci ne daju za pravo, ipak u Svemogućem je naša nada, koji po zagovoru našega zaštitnika sv. Ivana Krstitelja ne će dopustiti da ova župa izumre, nego da će se opet preporoditi i zasjati na slavu Božju, kao što se od Ivanove neplodne i ostarjele majke rodio onaj od kojega nema većega rođena od žene.

Konjic, siječanj 2015.

Fra Stipan Klarić, župnik

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI GOSPE OD ZDRAVLJA U NEUMU

Neum, 14. siječnja 2015.

Prot.: 14/2015.

Pastoralna slika župe

1. U župi Gospe od Zdravlja tijekom 2014. godine pastoralno su djelovala dva svećenika: don Ivica Puljić i don Stipe Galić. Pastoralni rad u župi su uglavnom ravnomjerno rasporedili.

2. Na području župe i časne sestre *Služavke Maloga Isusa* imaju vlastitu kuću koja im trenutačno služi samo kao kuća odmora Provincije. U mjesecu rujnu provincijalna je uprava zamijenila dotadašnju katehisticu, č. s. Terezu Dokić, novom katehisticom, č. s. Anđelinom Perić. Uz

punu satnicu u mjesnoj školi u Neumu ona djeluje i u župi kao voditeljica zborova i predvoditeljica uređivanja crkva i crkvene robe. Ima na brizi i pripremu prvopričesnika. U početku prošle godine č. s. provincijalna poglavarica predložila je promjenu ugovora župe i zajednice sestara u Neumu priloživši novi prijedlog. Kako je supotpisnica dosadašnjega dogovora bila i ona i o. biskup, uredno smo ugovor dostavili Ordinarijatu s opisom specifičnih potreba župe Neum. Naš prijedlog ugovora u konzultaciji s Ordinarijatom poslali smo č. s. provincijalki. Ona je javila

da ga je uredno primila, da se zahvaljuje na sugestijama te da će uskoro poslati odgovor nakon konzultacije sa savjetnicama.

3. Župu Gospe od Zdravlja u Neumu, što se tiče broja vjernika i obitelji, a i po drugim standardnim mjerilima za župe, još uvijek nije moguće predstaviti.

a) Protok vjernika nije dovršen. Jedni na kratko ili na duže vremena dolaze, drugi odlaze... Osim toga i oni koji imaju trajnije domove na području župe i u njima najčešće borave, teško se prijavljuju i drže se radije svojih matičnih župa. Tako se broj vjernika redovito zaokružuje na 3.000-3.500 duša. Najveći dio župljana vjerskim potrebama udovoljava u ovoj župi pa je tako pohađanje sv. Misa i pobožnosti nadprosječna.

b) Tijekom sezone broj se pohađanja crkava uvišestručuje prilivom ne samo turista nego i kraćim ili dužim boravkom onih koji ovdje imaju vikendice, stanove pa i kuće u koje dolaze, osim u sezoni, i u nekim drugim prilikama.

c) U lipnju je nova crkva uglavnom prikladno opremljena pa su se nedjeljom u njoj ustalile dvije sv. Mise: jutarnja i večernja. Tijekom sezone večernja sv. Misa u novoj crkvi bila je najpohađenija od svih Misa u župi, broj se misara znao popeti i na 500. A i rana Misa u novoj crkvi bila je vrlo pogodna mnogim kategorijama vjernika, kako domaćih tako i gostiju, te ju je pohađalo preko 100 misara. Unatoč tomu broj posjetitelja pučke Mise i Mise mladih u župnoj crkvi nije znatno opadao pa se otvaranje nove crkve za službu Božju pokazalo plodonosnim. - Završetkom sezone planiralo se odmah ispustiti ranu Misu a u zimskim vremenima i večernju, međutim od toga se odustalo jer su ih vjernici iz primorskoga dijela grada nastavili pohađati u znatnu broju (ranu njih oko 70, a večernju preko 200). Tako je trenutačno, za razliku od dosadašnjih godina, na nedjeljnim Misama preko stotinu vjernika više nego u dosadašnjim godinama.

d) U korizmi je svečano klanjanje Presvetom sakramenta svakoga četvrtka. Tijekom godine svečano se izlaganje sakramenta obavlja samo prvim četvrtkom u mjesecu. Međutim određen dio klanjatelja dolazi svakoga četvrtka. Na prvi petak u mjesecu dvojica svećenika ispovijedaju gotovo cijeli sat one koji obavljaju tu pobožnost. A postoji i *Zajednica presv. Srca Isusova* koja znade i do dva sata svakoga petka moliti, pjevati i razmatrati u crkvi. Aktivna je i "pokretna" pobožnost *Gospi*

Schönstadtskoj koju povremeno pohađaju voditelji ove pobožnosti iz Hrvatske i drugih zemalja.

e) Treba naglasiti znatnije pohađanje crkve i obreda osim u korizmi i Velikom tjednu također i u mjesecu svibnju te osobito u listopadu iz marijanske pobožnosti. Mise su zornice veliko duhovno osvježanje tijekom cijeloga došašća: župna je crkva doslovno svako jutro pretijesna.

g) Župa ima i jednu bivšu filijalu, Duži, gdje danas živi u najvećem dijelu stara i nemoćna čeljad pa se godišnjice i druge Mise u ovoj filijali nastavljaju slaviti subotom ujutro satima i na sve veće blagdane.

h) Prigodom zaštitnika nekih sela i njihovih kapelica Mise se povremeno slave i u još nekim kapelicama: na Malu Gospu i sv. Tripuna slavi se Euharistija u dovršenoj kapelici u Vranjevu Selu, isto tako na Gospu Karmelsku na Ilijinu Polju i na sv. Mihovila Arkandela na Kiševu. Mise se slave i u nedovršenim kapelicama sv. Luke na Brestici, sv. Tripuna u Donjem Kleku te u crkvi u "Starom" Neumu na blagdane sv. Ante, sv. apostolâ Šimuna i Jude Tadeja te na sv. Stjepana Prvomučenika. Prigodom Dušnoga dana Mise se slave još u dva groblja, u Dračevicama i Jazini.

2. Župa Neum još je uvijek, hvala Bogu, pretežito župa mladih. Iz prijepisa matica vidi se da je broj krštenih u protekloj godini bio 33, a pokopanih 15 te da je i broj vjenčanja mladih ženidbenih parova porastao na 18.

a) Rad s djecom prilično je uspješan. Kako se broj djece u školi vidno smanjuje, i ministrantski se zbor neznatno smanjio, ipak ih je još uvijek preko 130. Organizirani su, educirani i aktivni. U župnoj dvorani i na crkvenom igralištu uče se pristojnu vladanju i igri bez psovke i nepodopština. Stvaraju se skupine prijatelja koje se i poslije završetka osmoljetke i dalje drže u dobru društvu i postaju brana širenju mnogih zala. Predvođe ih uglavnom sami ministranti srednjoškolci koji se ne sustežu od ministriranja čak do mature. Organiziran je i omanji zbor ministranata koji povremeno prate sv. Misu kvalitetnim pjevanjem obučeni u ministrantsku odjeću.

b) Č. s. katehistica zadužena je za vođenje velikoga, ali i malih zborova, u čemu joj pomažu i neki educirani i angažirani mladi.

c) Rad s odraslom mladeži, naprotiv, nije tako uspješan iz raznih razloga. Prije svega tijekom školske godine raspršeni su po brojnim mjestima u Hrvatskoj i BiH te u Neum dolaze neki povremeno, a neki vrlo rijetko. Njihova vjerska

obuka uglavnom se svodi na vjeronauk u tamošnjim školama. Tijekom sezone preopterećeni su cjelodnevnim radom u raznim ugostiteljskim i drugim popratnim poslovima, dobrim dijelom čak i nedjeljom, pa samo oni uporni redovito dolaze na sv. Misu, a drugi samo kada dobiju slobodnu nedjelju.

d) U župi postoji HKM kojoj se nudi svaka srijeda za sastanke. Prosječno ih dolazi tridesetak, a subotom se povremeno okupe i oni koji su na srednjoškolskoj nastavi izvan Neuma. Aktivni su, zainteresirani i za svaku pohvalu. Jedini je nedostatak što su manjina u odnosu na dvjestotinjak svojih kolega koji su svoju vjeru dobrim djelom sveli na nedjeljne svete Mise, a neki su i u tomu nemarni pa ih se susreće samo koji put godišnje. To je, nažalost, najveća "rupa" u pastoralu župe.

e) Kao zanimljivost ističemo veliku skupinu mladih organiziranih u HKUD Hutovo. To su uglavnom djeca i unučad doseljenika iz Hutova. Dosegnuli su respektabilan nivo te sudjeluju u brojnim vjerskim i kulturnim manifestacijama ne samo u Neumu i Hutovu, nego i drugdje pa čak i u inozemstvu. Podržavamo ih na sve načine jer tako održavaju vezu sa svojim starim korijenima.

Materijalno stanje u župi

Od svoga osnutka, 1974. godine, do danas župa je, nažalost, trajno opterećena materijalnom izgradnjom nužnih župnih prostorija. Župna crkva Gospe od Zdravlja još je uvijek bez pokrova i vanjske žbuke, što ne predstavlja zapreku obredima, ali ostavlja dojam tjeskobe. Zbog orijentacije na turističko gospodarstvo odgodilo se dovršavanje župne crkve i popratnih objekata te prišlo žurnoj izgradnji crkve u samom središtu grada. Tu se, hvala Bogu, postigao u nekoliko godina neočekivano velik uspjeh, o čemu je pisano tijekom prošlih izvješća. Ove godine izrađen je crkveni pod, nabavljene su 42 prikladne nove hrastove klupe od kojih nimalo ne odudaraju ni polovne klupe koje je ovoj crkvi darovao Red malteških vitezova. Sponzori su samoinicijativno nastavili s nabavama kipova tako da crkva ima pristojan nov namještaj. U pripremi je izrada donirana kamenog oltara pa se može računati i na posvetu crkve! Preostaje samo kameni oblog pročelja.

Kao zaključak i ove godine možemo istaknuti da se osjeća lagan ali konstantan napredak u formiranju ove po mnogo čemu specifične župe i njezin ulazak u red uređenijih župnih zajednica.

Župnik: Don Ivica Puljić

O DJELOVANJU CARITASA

Jedan od najznačajnijih događaja u BiH u 2014. bili su opći izbori održani 12. listopada. Na ovim izborima birani su članovi Predsjedništva BiH, predsjednik i potpredsjednik RS, zatim predstavnici Predstavničkog doma BiH, FBiH i Narodne Skupštine RS. Bili su to sedmi opći izbori otkada postoji ovakva država BiH. Na izborima su uvjerljivo pobijedile stranke desnice s nacionalnim predznacima, a uvjerljivo izgubila stranka ljevice sa socijalističkim predznacima SDP, koja je iznjedrila novu ljevicu, stranku Demokratske fronte.

Bilo je pokušaja odvažnih mladih ljudi na županijskoj razini, kojima nije stalo do fotelja nego do općega dobra, da se politički angažiraju i pokrenu promjene, mislim na Republikansku stranku, u kojoj su se okupili mladi hrvatski intelektualci kršćanskoga svjetonazora. Nažalost, među biračima bilo je premalo onih koji su u njima prepoznali novu političku snagu dovoljno sposobnu

i jaku da pokrene promjene i na be-ha političku scenu dovedu nove političke predstavnike hrvatskoga naroda koji će zagovarati i promovirati zdrava kršćanska načela u društvenom životu.

Rezultati ovih izbora potvrdili su da će BiH nastaviti i dalje disati s tri plućna krila, razmišljati s tri glave i hodati na tri noge. Ali najgore je što će svaki udisaj, svaku misao i svaki pokušaj da se osovi na svoje noge nadzirati i dozirati veliki protektor sa suradnicima u ime USA, ONU ili EU, svejedno.

Dvadeset godina nakon Daytonu BiH gotovo da se nije maknula s mjesta, što je posebice vidljivo na području socijalne skrbi države za najugroženije građane. Za ilustraciju teškoga dugogodišnjeg stanja, neprestana pada standarda i velike nezaposlenosti u državi BiH uspoređujemo sadašnje statističke podatke s onim od prije deset godina.

Prosječna neto plaća 2004. u BiH iznosila je 530,- KM, a u prosincu 2014. prosječna neto plaća be-ha građana iznosila je 843,- KM. Ovaj porast plaće, međutim, samo je prividno poboljšanje standarda života be-ha građana. Naime, potrošačka košara za četveročlanu obitelj u 2004. iznosila je 334,- KM. Ta ista košara u prosincu 2014. koštala je 1.810 KM. Dakle, prije deset godina od prosječne plaće četveročlanoj obitelji, nakon što je nabavila osnovne živežne namirnice, za ostale troškove svakodnevnog života ostao je iznos od 196,- KM, a u 2014. ta je ista obitelj s prosječnom mjesečnom plaćom mogla pokriti samo 45,96% troškova potrošačke košare.

Državna Agencija za statistiku BiH bilježi kako je u prosincu 2014. bilo 547.112 nezaposlenih, a zaposlenih 707.725. - U prosincu 2004. bilo je 468.200 nezaposlenih, a zaposlenih 615.456. Dakle, ni ove brojke nisu s pozitivnim predznakom.

Velik broj prognanih i raseljenih osoba nije se vratio na svoja ognjišta. Od 1991. do 2013. iz BiH je odselilo oko milijun ljudi i od toga ih je 527.000 ostalo u inozemstvu i vjerojatno se nikada ne će vratiti. Zbog teške gospodarske krize i velike nezaposlenosti BiH napuštaju uglavnom mladi ljudi. Prema crkvenim statistikama, samo je prošle godine ovu zemlju napustilo oko 11.000 Hrvata katolika.

Demografi upozoravaju da će se do 2050. broj stanovnika u BiH umanjiti za 20%.

Tijekom prvih šest mjeseci prošle godine rođeno je 13.441 dijete, a umrlo je 17.009 osoba. Jedan od razloga niskog nataliteta jest i loš sustav raspodjele porodiljnih naknada, što vrijedi posebice u be-ha federaciji, jer županije odlučuju o visini naknade. Npr. HNŽ je valjda jedina u kojoj porodilje ne primaju naknadu na koju po slovu zakona imaju pravo. Budući da se na 10.000 stanovnika rode samo 83 djeteta, BiH po natalitetu zauzima posljednje mjesto u regiji.

Danas u BiH više od 600.000 ljudi živi na rubu siromaštva, više od pola milijuna stanovnika nezaposleno, zemlju je preplavila korumpiranost, pravni sustav funkcionira sporo i nedovoljno učinkovito ... Sve su to razlozi i još brojni drugi zbog kojih se strani investitori ne usuđuju ulagati u ovako nesređenoj državi.

Teška gospodarska situacija i nesređeni sustavi, koji bi omogućili pravedno i učinkovito funkcioniranje države, najdublje rane i ožiljke ostavljaju na socijalno ugroženim članovima društva.

U protekloj je godini to bilo znatno vidljivije na svim razinama karitativnog djelovanja i kod svih kategorija Caritasovih korisnika.

Caritasova skrb za osobe poodmakle dobi

Najstariji Caritasov projekt "**Kućna njega starih i nemoćnih**" odnosno "**Veronika**" tek je u listopadu 2014. primio sigurna financijska sredstva za realizaciju ovoga projekta u svim Biskupijskim Caritasima BiH. Njemački "Renovabis" i Caritas Švicarske obećali su sredstva za provođenje ovoga projekta tijekom tri, odnosno Švicarci za sada samo za godinu dana. Caritas Mostar ima mobilnu ekipu - dvije medicinske sestre i jedna pomoćnica - koje pružaju primarnu medicinsku pomoć bolesnim i starijim osobama u njihovim kućama i stanovima. Prema evidenciji koju vodi koordinatorica projekta naš Caritas tijekom godine skrbi za stotinjak bolesnih i starih osoba. Obavljeno je 3.250 kućnih posjeta i pruženo 15.965 različitih usluga. Također je 105 osoba primilo na posudbu neko od ortopedskih pomagala (bolesnički krevet, invalidska kolica, hodalicu i sl.), a korisnici su 346 puta vođeni na liječnički pregled.

Naša najmlađa ustanova "**Betanija**" - **Dom za stare i iznemogle osobe s hospicijem** u Čapljini - djeluje profesionalno i, što je najvažnije, na sve prepoznatljiviji i uvjerljiviji način svjedoči kršćansku ljubav prema osobama u poodmakloj dobi te posebice onima koji su pogođeni neizlječivom bolešću i u završnom su razdoblju svoga ovozemnog života. Kapacitet doma "Betanija" jest 31 ležaj i malo je bilo dana tijekom protekle godine kada je neki ležaj bio slobodan, jer postoji dug popis potencijalnih korisnika koji čekaju na smještaj u Domu. Na svršetku godine u "Betaniji" su bile smještene 22 žene i 9 muškaraca. Prosječna dob korisnika je 79 godina.

Želeći svojim korisnicima poboljšati kvalitetu života, Caritasovi djelatnici organiziraju tijekom godine za starije osobe prigodne programe. Tako su i 2014. godine u povodu Međunarodnog dana starijih osoba 1. listopada "Betanija" i "Kućna njega" priredili poseban program za svoje korisnike: Sveta Misa, zanimljiv program ispunjen pjesmom i veseljem te domjenak i druženje sa starijim osobama iz župa od Mostara do onih koje gravitiraju Čapljini. Slično su slavlje djelatnici "Betanije" i "Kućne njege" organizirali također na blagdan Gospe Lurdske, zaštitnice i zagovornice bolesnih i starijih osoba, 11. veljače. Svaki se put na ovim

slavlja upravo radi druženja okupilo više od 80 starijih osoba.

U "Betaniji" su upriličene i druge svečanosti te obilježavanja važnijih događaja: Godišnjica otvaranja Doma, Dani kruha, Dan volontera, blagdan sv. Nikole, proslava Božića s klapom "Signum". Bilo je i posjeta: školarci iz Višića, iz Čapljine, djeca iz čapljinskog vrtića i drugi.

Caritas nastoji također pružiti djelatnicima i dodatnu izobrazbu: šest je djelatnika sudjelovalo na edukaciji "Palijativna njega", a tri su djelatnice nakon višemjesečne izobrazbe stekle certifikat - kvalifikaciju njegovateljica starih i iznemoglih osoba.

Činjenica je da je naše društvo sve starije i zato će Caritasove ustanove i projekti skrb, njege i djelotvorne ljubavi prema osobama koje su zašle u jesen života i posebice onim na smrt bolesnima biti sve nužniji.

Skrb za djecu i osobe s posebnim potrebama

Caritasovi projekti skrb za djecu i osobe s posebnim potrebama brojni su, što je znakovito i svjedoči o jednom od temeljnih opredjeljenja Caritasa hercegovačkih biskupija da na ovim prostorima postane najučinkovitijim zagovornikom skrbi i djelotvorne ljubavi prema djeci i odraslim osobama s posebnim potrebama.

U prosincu protekle godine u **edukacijsko-rehabilitacijskom odjelu "Svete Obitelji"** bilo je samo 19 korisnika, što je zabrinjavajuće, jer je to značajno malen broj djece u usporedbi s proteklom godinama.

Na svršetku godine u **stacionarnom odjelu "Svete Obitelji"** bilo je smješteno 24 korisnika: 5 djece i 19 odraslih. Devet je korisnika s urođenim invaliditetom, šest korisnika boluje od skleroze multipleks, četvero je preživjelo moždani udar te drugi korisnici s različitim dijagnozama. Prosjek starosne dobi jest 40 godina.

Na stacionaru su po nekoliko mjeseci radi bolesti i oporavka tijekom 2014. bili smješteni svećenici don Mate Šola, američki svećenik Kevin Devine te pok. don Marko Lukač.

Radionice za odrasle osobe s posebnim potrebama "Nazaret" s 18 korisnika, **"Emanuel"** s 12 korisnika i **"Betlehem"** iz Čapljine koji ima 14 korisnika rade dobro i uspješne su u izradi - svaka od njih - svojih specifičnih rukotvorina. Tijekom godine naše su radionice izlagale i prodavale svoje proizvode u župama Čeljevo, Neum, Rakit-

no i Šipovača-Vojnići. Posjeti župama nemaju samo prodajni karakter, nego je to ujedno susret, doživljaj i poruka vjernicima ovih župa, što ima svojevrstu pastoralnu i karitativnu dimenziju. Osim toga Caritasove su radionice bile organizatori ili sudionici prodajnih izložbi zajedno sa sličnim radionicama ili udrugama svih provenijencija iz Mostara i okolice. Najznačajnija izložba bila je ona koju tradicionalno organiziraju djelatnici Caritasa u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (3. prosinca), uza sudjelovanje drugih organizacija za invalidne osobe u prodajnom centru Mepas Mall u Mostaru.

Caritas je u srpnju 2013. utemeljio društvo za upošljavanje osoba s invaliditetom koje smo nazvali **Rad - Dar**, u kojem su odmah na početku zaposlene tri osobe s invaliditetom. Tijekom 2014. poticajnim sredstvima *Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom* Federacije BiH i vlastitim sredstvima zaposlili smo još dvije osobe s invaliditetom. Rad - Dar sada ima dvoje instruktora i pet osoba s invaliditetom. Zahvaljujući nepovratnim sredstvima spomenutog Fonda te prodaji rukotvorina korisnika radionica uspjeli smo nabaviti znatne količine potrošna materijala i osigurati novac za plaće i doprinose zaposlenih osoba s invaliditetom.

Nadamo se da ćemo tijekom 2015. godine zaposliti još najmanje dvije osobe, odnosno bar jednu s invaliditetom, te bi Rad - Dar imao ukupno 9 djelatnika, što je dovoljno za ispunjavanje uvjeta za stjecanje statusa tzv. Zaštitne radionice, jer u tom slučaju federalni Fond financira 30% plaće zaposlenih osoba s invaliditetom.

Planiramo također izgraditi plastenik za uzgoj povrća gdje bi dio radnoga dana provodile osobe s invaliditetom. Dio proizvedena povrća bio bi koristan Caritasovim ustanovama, a nadamo se da bismo mogli i nešto privrijediti prodajući eco-povrće ne samo crkvenim ustanovama, nego i svima drugima.

Skrb za djecu, mlade i obitelj

Caritasov **Dječji vrtić "Sveti Josip"** u protekloj je godini pohađalo 160 djece, raspoređene u pet skupina. Osim uobičajenog 10- i 6-satnog programa za djecu, organizirani su i dodatni i izvanredni programi: vjeronauk, engleski i njemački jezik, "Športski lavići" (športski program), glazbena radionica, zumba (plesni program), individualni i skupni rad s pedagogom i drugim stručnim

suradnicima (socijalni radnik, psiholog) koji se uključuju po potrebi.

U prošloj pedagoškoj godini Caritasova pedagoginja mr. Martina Bošnjak održala je tri uspješne pedagoške radionice s roditeljima obrađujući različite teme (*Postavljanje granica u odgoju, Moje dijete uči čitati i pisati, Samopouzdanje moga djeteta*). Ovaj način suradnje s roditeljima trebalo bi nastaviti i u sljedećoj pedagoškoj godini. Caritasova je pedagoginja imala također korisne radionice s odgojiteljicama te predavanja o autističnu i hiperaktivnu ponašanju djece.

Prihvatilište za žene i djecu "Mirjam" nudi već više od 15 godina privremen smještaj ženama i djeci koje su žrtve nasilja u obitelji. Unatrag nekoliko godina ova sigurna kuća ima djelomičnu financijsku potporu Federalnog ministarstva rada i socijalne politike. Protekle godine pružili smo pomoć za 14 žena i djece, a fokus našega rada usmjeren je na savjetodavan rad i prevenciju.

Obiteljsko savjetovalište primilo je prošle godine 174 osobe (66 muškaraca i 108 žena) s kojima se obavilo 524 razgovora. Zanimljivo je da su od onih što su zatražili savjetovanje bile najbrojnije osobe srednje dobi između 35 i 50 god. Najveći broj jesu osobe koje proživljavaju bračnu krizu zbog nedostatka komunikacije i neprihvatanja međusobnih ženidbenih i obiteljskih obveza i odgovornosti, potom su razni oblici ovisnosti, i to poglavito kockanje, što također razara ženidbene i obiteljske odnose. Zabrinjavajuća je također pojava duševnih bolesti u obitelji, anksiozno-depresivni poremećaji te poremećeni odnosi roditelja s djecom u adolescentskoj dobi, odgojni neuspjesi i granice prema djeci, nasilje u obitelji itd.

Željeli bismo da upravo u ovoj godini, kada se u Rimu održava redovita Biskupska sinoda posvećena obitelji, bude darovana posebna pozornost, ispravno vrjednovanje i još učinkovitije djelovanje Caritasova obiteljskog savjetovališta.

Centar za djecu, mlade i obitelj "Spes" noviji je projekt Caritasa i školska godina 2013./2014. bila je druga godina njegova djelovanja. Imali smo 5 različitih edukativnih radionica za djecu školskog uzrasta koje su se održavale jednom tjedno (ukupno 121 radionica, 51 dijete), 3 kreativna programa za vrijeme školskoga raspusta (112 djece). Za mlade su organizirana 82 sata različitih aktivnosti preventivne naravi. Održali smo jedan ciklus programa Male škole za roditelje i dojenčad kao stručnu podršku mladim obiteljima, jedno predavanje za roditelje i dva

predavanja za odgojitelje iz Caritasova vrtića. Za žene starije dobi organizirali smo socijalizacijski program "Pokrenimo se" (32 žene, 144 sati rada). Aktivnosti u Spesu provode djelatnici Caritasa i volonteri-studenti s različitih fakulteta kojima je to prigoda za praksu.

Duhovno obrazovni centar "Emaus"

U Duhovno-obrazovnom centru "Emaus" bilo je prošle godine za polovicu manje gostiju nego prethodne godine. Razlozi manjem broju gostiju jesu višestruki: od povećanja cijene smještaja, iako je to tek prvo korigiranje cijene od otvaranja "Emausa" 2007.; činjenica je da se "Emaus" u prvom redu nudi skupinama koje žele imati susrete, seminare ili slično duhovnoga karaktera, a ovakvi gosti traže uvijek nove lokacije za smještaj i održavanje svojih programa. No, razlog ovogodišnjem manjem broju gostiju jest i manja angažiranost voditelja "Emausa" u traženju potencijalnih gostiju, jer su istodobno zaduženi za više drugih također važnih poslova u Caritasu. Za budućnost "Emausa" iznimno je važno da se ova *Kuća susreta* što bolje i uvjerljivije predstavi potencijalnim korisnicima te da se ne postavljaju ograničenja u odabiru gostiju i skupina uz uvjet da se respektira duhovno-obrazovni i kulturalni karakter kuće. Tijekom 2014. održano je 20 susreta uglavnom duhovnoga i edukativnoga karaktera. Ukupno je gostiju bilo 696 osoba, odnosno 639 noćenja.

Caritasove akcije tijekom 2014.

Korizmena akcija za 2014. ("Zrno ljubavi") bila je namijenjena siromašnim starijim osobama kao i svim onim osobama koje pritisnute siromaštvom traže pomoć u hrani, odjeći, lijekovima i sl. u Caritasovu uredu za razgovor. Na završetku korizme rezultate o provedenoj akciji dostavilo je samo 18 župa.

Mnogo bolje rezultate nije imala ni dvanaesta **Adventska akcija "Paket ljubavi"**, jer je sudjelovala samo 21 župa.

Čini nam se da bi se u našim biskupijama trebalo mnogo više poraditi na organiziranju i osnivanju **Župnih Caritasa**, što bi znatno unaprijedilo karitativan rad i senzibiliziralo vjernike. Osim toga bilo bi važno dodatno motivirati župnike i kapelane, koji su, barem se tako čini, zaboravili da pastoralni rad počiva na tri stožera: naviještanje Božje riječi, slavljenje sakramenata te svjedoče-

nje djelotvorne ljubavi - Caritasa. Stječe se dojam da su se svećenici u pastoralnom radu posvetili prvim dvjema zadaćama, dok je ona treća - karitativna - potisnuta u stranu. To zaključujemo na temelju Caritasovih akcija koje se već godinama relativno uspješno provode u, nažalost, samo četvrtini župa hercegovačkih biskupija.

Nedavno, ravnatelj jednoga inozemnog nacionalnog Caritasa na seminaru o Župnim Caritasima, održanom u "Emausu", reče kako svećenici vrlo malo znaju o Caritasu, jer se tijekom njihove izobrazbe premalo govori o Caritasu i nužnosti prakticiranja i svjedočenja djelotvorne ljubavi u životu župne zajednice i mjesne Crkve.

Pomoć poplavljenicima u Vrhbosanskoj i Banjolučkoj (nad)biskupiji

Caritas Mostar među prvima je priskočio u pomoć stradalnicima kada su u proljeće 2014. godine bila poplavljena velika područja Vrhbosanske i Banjolučke dijeceze. Najprije smo u mostarskoj župi sv. Ivana, apostola i evanđelista, organizirali sabirno mjesto za prikupljanje karitativne pomoći. Velik broj mladih ljudi, volontera, odazvali su se i danima neumorno pomagali u pripremanju prikupljene pomoći za transport u Caritasova sabirna mjesta u Sarajevu i Banjoj Luci. Brojne tvrtke, ali i pojedinci, tih su dana neprestano donosili hranu, higijenske artikle, odjeću, obuću i svakojake kućne potrepštine za stradalnike u poplavljenim područjima. Prikupili smo i poslali iz našega skladišta 31 kamion raznovrsne pomoći, a s naših je župa dodatno poslano 20 kamiona što je išlo direktno u poplavljena područja.

Na poziv mjesnoga biskupa Ratka Perića, na svetkovinu Duha Svetoga 2014., u župama hercegovačkih biskupija u crkvama se prikupljala milostinja za stradale u poplavama. Prikupljena novčana sredstva dostavljena su Biskupijskom Caritasu. Iznos koji je prikupljen na Duhovdan iznosio je 165.530,16 KM. Potom su mnogi pojedinci, ustanove ili pojedine tvrtke uplaćivale na račun Caritasa Mostar ili donosile svoje priloge u naš ured te je prikupljeno 25.396,60 KM. Ukupno je Caritas Mostar prikupio za stradalnike od poplava iznos od 190.926,76 KM. Poznato nam je da su neke župe samoinicijativno prikupljale i slale pomoć na ugrožena područja ili su to činile preko Caritasa Sarajeva, Banja Luka i Caritasa BK BiH.

U petak, 25. srpnja 2014. Caritas Mostar organizirao je iznimno vrijedan konvoj karitativne pomoći. Naime, uz dobru koordinaciju (nad)bi-

skupijskih Caritasa u Sarajevu i Banjoj Luci te župnih ureda u poplavljenim područjima pomoć je dostavljena obiteljima iz mjesta Kopanice, Vidovice, Prud i Jenjić u Vrhbosanskoj nadbiskupiji, te Caritasu Banjolučke biskupije za obitelji koje su pretrpjele najteže posljedice katastrofalnih poplava. Od prikupljena novca u hercegovačkim biskupijama koji je predan Caritasu Mostar uspjeli smo pokriti troškove transporta i nabaviti 100 kombiniranih štednjaka (plin/struja), 100 hladnjaka, 60 štednjaka na kruto gorivo, 100 kreveta, 80 ormara, 50 blagovaališnih stolova i 200 stolica. Uz to je ranije nabavljeno 100 građevinskih kolica, 100 lopata, 100 metli, 1.000 rukavica, 1.000 maski i 1.000 vreća, što je poslano u poplavljena naselja za pomoć u čišćenju od mulja i nanesena materijala.

Prijamni ured

U prijamnom uredu Caritasa mnogo se vremena posveti osobama kojima je potrebna ne samo materijalna ili financijska pomoć, nego također razgovor i razumijevanje za njihovo teško stanje. Zato bi nužno bilo tim osobama pružiti stručnu pomoć socijalnog radnika, psihologa, pravnika.... No, Caritas, nažalost, nema sredstava za financiranje tako zahtjevnih radnih mjesta.

Kroz prijamni ured tijekom prošle godine zabilježeno je da je prošlo 2.040 osoba. Nažalost, znatan broj njih nismo uspjeli evidentirati. Neki su od njih postali naši redoviti posjetitelji.

Sve je veći broj onih kojima je nužna novčana pomoć, jer ne mogu podmiriti režijske troškove domaćinstva, nemaju za lijekove, treba im pomoć za skupocjeno liječenje, pomoć u nabavi školskih knjiga itd. Preko 490 osoba došlo je da se izjada, da budu saslušane i da s nekim progovore o svojim problemima.

Redovito nam se obraćaju osobe koje trebaju razna bolesnička pomagala koja se posuđuju i koja treba uredno vratiti kako bi mogla biti od koristi i drugima.

Caritas nema poseban fond za pružanje novčane pomoći u izvanrednim situacijama. Donatori, posebice inozemni, nemaju razumijevanja za takve slučajeve koji su odraz velika siromaštva, koje sve više pritišće stanovnike ove zemlje, posebice starije osobe, oboljele, obitelji s mnogo djece, nezaposlene ... Statistike otkrivaju da u BiH gotovo 1/5 stanovništva živi na rubu krajnjega siromaštva.

Caritas nastoji pomoći u svojim mogućnostima svima koji mu se obrate i koji potrebu za pomoći uvjerljivo opravdaju. Zahvaljujemo svim našim dobročiniteljima, ovdje i u svijetu, ali posebice vjernicima hercegovačkih biskupija koji

imaju veliko srce i velikodušno nas sukladno svojim mogućnostima pomažu i hrabre da nam nikada ne dodije činiti dobro.

Dr. don Ante Komadina
ravnatelj Caritasa

O RADU DIJECEZANSKOGA MISIJSKOG UREDA

Mostar, 20. veljače 2015.
Prot.: 3/2015.

Pastoralno i financijsko Izvješće o misijskoj djelatnosti u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji za 2014. godinu donosim u sedam točaka, poslije kojih slijedi tabelarni prikaz misijskih kolekti u Hercegovačkim biskupijama.

1. GODIŠNJA SKUPŠTINA U MOSTARU, točnije u Bijelom Polju, 2014. godine bila je istinska čast i radost. Susret ravnatelja PMD, bivših misionara, sestara Majke Terezije - Misionarki ljubavi iz Banje Luke s pedesetak mladih iz petnaestak hercegovačkih župa, koji su došli na misijski animacijski susret, bio je poseban događaj. Mladi će to, zasigurno, dugo pamtit, a ujedno je veliko osvježenje u misijskom pastoralu.

2. SUSRET MISIONARA I MISIONARKI, održan od 7. do 10. srpnja 2014. u Sarajevu poseban je doživljaj. Drago mi je što sam mogao sudjelovati na takvom jednom vrlo sadržajnu i dobro organiziranu susretu. Hodočašće putovima Drinskih mučenica od Goražda do Pala, kao i posjet Travniku, grobu sluga Božjega Petra Barbarića, bilo je vrlo dojmljivo i duhovno korisno. I ovom prigodom zahvaljujem organizatorima i svima onima koji su zaslužni za taj događaj.

3. MISIJSKA ANIMACIJA na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije odvijala se pod vodstvom Nacionalne uprave PMD BiH. Misijski materijali koji su poslani na sve župe, crkvene ustanove i vjeroučiteljima, dobro su odjeknuli. Popriličan broj župnika i vjeroučitelja po školama zasigurno su ih dobro iskoristili.

Popriličan broj župa sudjeluje u raznim akcijama. Neke teže prolaze a neke naiđu na dobar odjek, pogotovu kada su vezane uz misionare

koje ljudi poznaju. Zato je važno da misionari posjećuju župe. Oni su najbolji animatori. Zahvalni smo našim misionarima iz Hercegovine koji se rado odazovu na poziv svećenika. Prošle su godine to bili: fra Filip Sučić, fra Ante Kutleša, don Bernard Marijanović i s. Bogdana Markić koji su posjetili više župa.

4. MISIJSKA RUBRIKA - ZA EVANGELIZACIJU NARODA - u *Pastoralno informativnom listu hercegovačkih biskupija Crkvi na kamenu* bila je redovita i tijekom 2014. godine, a i dalje je vodi nacionalni ravnatelj PMD u BiH don Ivan Štirotnja. To je poseban doprinos misijskoj animaciji, kao i u senzibiliziranju vjernika za misijske akcije koje se provode na području BiH.

5. AKCIJA ZA IZGRADNJU CRKVE U KISONGU započela je u srpnju 2013. i službeno završena krajem lipnja 2014. Na više je načina najavljivana i u više navrata se o njoj govorilo. Posebno smo iskoristili prisutnost don Bernarda Marijanovića, koji djeluje upravo u toj afričkoj župi, a koji je u vrijeme svoga boravka u Domovini (veljača 2014.) bio gost u nekoliko župa u Hercegovini. Za ovu se akciju u hercegovačkim župama do sada prikupilo **86.722,69 KM**. Akcija je službeno završena na nacionalnoj razini, ali ona i dalje traje. Kako doznajemo od misionara, radovi na izgradnji župnoga centra tek otpočinju u pravom smislu riječi. Stoga se nadamo da će naši vjernici podržati izgradnju župe Kisongo gdje djeluju dvojica svećenika iz Hercegovine.

6. AKCIJA ZA IZGRADNJU CRKVE U KAMBALI započela je početkom srpnja 2014. i traje do kraja lipnja 2015. Ne možemo se pohvaliti da se do

sada puno učinilo u Hercegovačkim biskupijama. Zasigurno, najbolji uvid ima Nacionalna uprava PMD koja je do sada primila oko tri tisuće maraka. No vremena ima još i nadamo se da će se stanje popraviti.

7. MISIJSKE KOLEKTE već više godina dostupne vjernicima preko informativnog lista *Crkve na kamenu*. Tako će to biti i ove godine već u mjesecu ožujku. Čini se da je to korisno te u isto vrijeme vjernicima zanimljivo, pogotovu radi transparentnosti.

KOLEKTA BOGOJAVLJENJA, Dan Djela sv. Djetinjstva za 2014. godinu iznosila je **36.865,35 KM** i uredno dostavljena Nacionalnoj upravi u Sarajevo.

KOLEKTA MISIJSKE NEDJELJE poslana je preko banke, a iznosi **118.620,57 KM**.

DJELO SV. PETRA APOSTOLA, za sada pomažu svećenici na svojoj redovitoj korizmenoj koroni na *Čistu srijedu - Pepelnicu*. Za prošlu 2014. prikupljen je iznos od **7.305,61 KM**, što je odmah i proslijeđeno Nacionalnoj upravi.

KOLEKTA NEDJELJE DOBROGA PASTIRA, po odobrenju mjesnoga biskupa, ustanovljen je **Fond Hercegovačkih biskupija za misije i misionare**, u koji je prikupljeno **39.186,23 KM**.

Ove spomenute kolekte, kao i prikupljene priloge za pomoć misijskoj postaji Kambali, župa Dakawa, donosimo u tabelarnom prikazu.

MISIJSKE KOLEKTE CRKVE U HERCEGOVINI

Župe ili crkvene ustanove	Bogojavljenje	Dobri Pastir	Misijska nedjelja	Kambala, Dakawa	Ukupno u KM
Mostarsko-duvanjska					
Blagaj-Buna	226,00	310,00	630,00		1.166,00
Buhovo	50,00	80,00	420,00		550,00
Bukovica	150,00	0,00	470,00		620,00
Crnač	0,00	0,00	0,00		0,00
Čapljina	500,00	400,00	1.200,00		2.100,00
Čerin	490,00	540,00	1.990,00		3.020,00
Čitluk	710,00	780,00	1.700,00		3.190,00
Drežnica	0,00	64,00	240,00		304,00
Drinovci	280,00	290,00	1.750,00		2.320,00
Duvno	4.011,00	2.066,00	5.925,00		12.002,00
Gabela	300,00	200,00	700,00		1.200,00
Gabela Polje	266,00	123,00	2.104,00		2.493,00
Glavatičevo	0,00	0,00	0,00		0,00
Goranci	65,00	75,00	130,00		270,00
Gorica	503,00	490,00	1.100,00		2.093,00
Gorica-Struge	120,00	67,00	468,00		655,00
Grabovica	260,00	290,00	550,00		1.100,00
Gradac Mostarski	0,00	0,00	0,00		0,00
Gradac Posuški	320,00	441,00	1.206,00		1.967,00
Gradina	480,00	560,00	3.315,00		4.355,00
Gradnići	70,00	200,00	330,00		600,00
Grljevići	310,00	240,00	650,00		1.200,00
Grude	0,00	0,00	0,00		0,00
Humac	2.391,00	3.563,00	6.775,00		12.729,00

Izbično	120,00	110,00	250,00		480,00
Jablanica	31,00	52,00	160,00		243,00
Jare	315,00	150,00	420,00		885,00
Klobuk	137,00	242,00	624,00		1.003,00
Kočerin	600,00	850,00	2.200,00		3.650,00
Kongora	778,45	510,58	930,64		2.219,67
Konjic	260,00	240,00	400,00		900,00
Kruševo	216,00	245,00	728,00		1.189,00
Ledinac	556,00	364,00	850,00		1.770,00
Ljuti Dolac	400,00	400,00	650,00		1.450,00
Međugorje	2.440,00	6.754,00	12.208,63		21.402,63
Mostar, Katedrala	0,00	1.120,00	9.000,00		10.120,00
Mostar, Sv. Ivan	1.400,00	1.563,00	4.622,00		7.585,00
Mostar, Sv. Luka i Marko	115,00	95,00	750,00		960,00
Mostar, Sv. Matej	645,00	810,00	2.322,00		3.777,00
Mostar, Sv. Petar i Pavao	2.450,00	1.090,00	5.005,00		8.545,00
Mostar, Sv. Toma	776,00	998,00	1956,00		3.730,00
Nevesinje	0,00	10,50	27,60		38,10
Ploče-Tepčići	92,90	49,15	218,70		360,75
Polog	180,00	210,00	460,00		850,00
Posušje	1.700,00	1.200,00	5.000,00		7.900,00
Potoci	209,00	306,00	506,00		1.021,00
Prisoje	84,00	162,00	1.040,00		1.286,00
Rakitno	543,00	554,00	1.120,00		2.217,00
Raskrižje	85,00	188,00	230,00		503,00
Rasno	155,00	230,00	428,00		813,00
Rašeljke	160,00	140,00	1.200,00		1.500,00
Roško Polje	221,00	114,00	1.983,00		2.318,00
Ružići	112,00	123,00	1.147,00		1.382,00
Seonica	320,00	340,00	1.100,00		1.760,00
Studenci	320,00	468,00	1.870,00	1.160,69	3.818,69
Sutina	237,00	224,00	420,00		881,00
Šipovača-Vojnići	182,00	150,00	460,00		792,00
Široki Brijeg	2.046,00	2.408,00	6.233,00		10.687,00
Šuica	376,00	400,00	1.150,00		1.926,00
Tihaljina	190,00	170,00	500,00		860,00
Veljaci	173,00	600,00	840,00		1.613,00
Vinica	210,00	104,00	310,00		624,00
Vinjani Hercegovački	205,00	120,00	690,00		1.015,00
Vir	1.270,00	270,00	459,00		1.999,00
Vitina	280,00	380,00	1.285,00		1.945,00
Zagorje	173,00	97,00	505,00		775,00
Ukupno	32.265,35	35.390,23	103.911,57	1.160,69	172.727,84

Trebinjsko-mrkanska					
Aladinići	508,00	357,00	2.267,00		3.132,00
Čeljevo	350,00	140,00	1.300,00		1.790,00
Domanovići	233,00	382,00	1.045,00		1.660,00
Dračevo	447,00	200,00	1.350,00	960,00	2.957,00
Gradac	210,00	130,00	500,00		840,00
Hrasno	483,00	1.000,00	805,00		2.288,00
Hutovo	120,00	25,00	220,00		365,00
Neum	1.062,00	438,00	2.400,00	1.509,00	5.409,00
Prenj	90,00	140,00	300,00		530,00
Ravno	30,00	60,00	420,00		510,00
Rotimlja	430,00	310,00	1.010,00		1.750,00
Stjepan Krst	0,00	0,00	0,00		0,00
Stolac	600,00	600,00	1.500,00	800,00	3.500,00
Trebinja	0,00	0,00	580,00		580,00
Trebinje-Katedrala	37,00	14,00	52,00		103,00
Ukupno	4.600,00	3.796,00	13.749,00	3.269,00	25.414,00
Ostale ustanove					
Ss. Milosrdnice Ljubuški				782,32	782,32
Mostarsko-duv.	32.265,35	35.390,23	103.911,57	1.160,69	172.727,84
Trebinjsko-mrk.	4.600,00	3.796,00	13.749,00	3.269,00	25.414,00
Ukupno	36.865,35	39.186,23	117.660,57	5.212,01	198.924,16

Zaključak

Ne treba naglašavati da je ovo samo dio onoga što su vjernici Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije doprinijeli za PMD, za misije i misionare, i to zajednički u okviru svojih župa. Ako bismo ovomu dodali osobne priloge vjernika objavljene u Radosnoj vijesti 2014., stanje bi bilo još vjernije.

Molitve i žrtve, osobito naših bolesnika i ne-moćnika, koje su prvotan i najvrjedniji doprinos za misije, zasigurno će ostati u potpunosti nama

nepoznate, ali za njih znade Onaj pred čije ćemo znanje jednoga dana svi stati.

To nas potiče na svakodnevno kršćansko nastojanje, kao i molitveno sjećanje na naše dobročinitelje i prijatelje Papinskih misijskih djela, na misije i misionare.

Bogu, po zagovoru Marije Majke Crkve, preporučujemo ponajprije cijelo naše misijsko djelovanje, naše misionare i misionarke, misijske animatore i djelatnike, prijatelje i dobročinitelje.

*Don Tomislav Ljuban,
dijecezanski ravnatelj*

O RADU KATEHETSKOG UREDA

Mostar, 28. siječnja 2015.

Prot.: 5/2015.

Osoblje i administracija: Nema promjena u odnosu na prošlogodišnje Izvješće.

Statistički podatci o školama i vjeroučiteljima. U županijama i općinama na području Hercegovačkih biskupija redovito se održava nastava katoličkoga vjeronauka u 64 osnovne i srednje škole (42 osnovne i 22 srednje škole odnosno srednjoškolska centra) koje rade prema nastavnom planu i programu na hrvatskome jeziku (bez općina Rama/Prozor, Livno i Kupres). U školsku godinu 2014./2015. upisano je ukupno 31.851 učenik, od toga 20.646 u osnovnim i 11.205 u srednjim školama, a nastavu katoličkoga vjeronauka pohađa oko 97% učenika. Vjeronauk održava 159 vjeroučitelja i vjeroučiteljica: 4 dijecezanska svećenika, 23 svećenika franjevca, 23 redovnice i 109 vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika. Od navedena broja svećenika, 1 ima punu normu (20 do 22 sata tjedno), 13 svećenika pola norme (10 do 12 sati), njih 6 honorarno predaje oko 8 sati i 7 svećenika ima od 4 do 6 sati vjeronauka tjedno. Dvije redovnice rade pola norme, dok 21 ima punu satnicu. Stalno zaposlenih vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika ima 103, koji uglavnom imaju punu nastavnu normu, 6 vjeroučiteljica se nalazi na porodičnom dopustu, i zamjenjuju ih vjeroučitelji koji su bili na "listi čekanja". Dvojica vjeroučitelja su po vlastitoj odluci zadržala ravnateljsku službu (Saša Jarmanović i Pero Petrušić), čime im prestaje kanonski mandat i vjeroučiteljska služba u školama, a vjeroučitelj Jozo Martinović kao vjeroučitelj dijelom nadopunjuje normu tako što obavlja poslove pomoćnika ravnatelja u Osnovnoj školi u Biograticima (prilog - Popis vjeroučitelja po školama).

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2014. godini:

Organiziranje, provođenje i promicanje vjeronauka. KU je uobičajeno pratio, u suradnji s Višim savjetnikom za vjeronauk u školi, županijskim ministrima obrazovanja i školskim ravnateljima, redovito izvođenje vjeronaučne nastave, pripravnčki staž i stručno usavršavanje vjeroučitelja. Na početku i tijekom školske 2014./2015. godine biskup Ordinarij, na prijedlog KU, podijelio je 20 kanonskih mandata do premještaja ili do opoziva vjeroučitelja i 6 mandata na godinu

dana. Ravnatelj KU imao je tijekom godine redovite službene kontakte sa županijskim ministrima prosvjete, ravnateljima osnovnih i srednjih škola te Zavodom za školstvo u Mostaru. Prije početka školske godine, tj. od 18. do 21. kolovoza 2014., obišao je svih 10 dekanata i susreo se s vjeroučiteljima i ravnateljima škola. Što zbog godišnjih odmora što zbog drugih razloga, na susretima u nekim dekanatima nije sudjelovao veći broj svećenika odnosno župnika. Zbog toga se ubuduće planira susrete s vjeroučiteljima održati u mjesecu lipnju i pripremiti sljedeću školsku godinu, a zajedničke susrete po dekanatima, svećenika u pastoralu i vjeroučitelja, planira se organizirati tijekom godine, uz konkretne teme i aktivnosti. Kao član Povjerenstva BK BiH za vjeronauk u školi i član Koordinacije hrvatskih županijskih ministara obrazovanja, ravnatelj je sudjelovao na mjesečnim sastancima Koordinacije, i pratio školsku tematiku koja se odnosila na vjeronauk i vjeroučitelje u školama. Također je kao suautor, u suradnji s vjeroučiteljicom Kajom Beljan i likovnjacima Mirjanom i Mariom Naletilić, sudjelovao u izradi novoga vjeronaučnog priručnika za prvi razred devetogodišnje osnovne škole: *Pustite mame k meni*, Logovita, Mostar, 2014. Katehetski je ured u prosincu 2014. dobio, u sklopu pomoći za Crkvu u Hrvatskoj i BiH, 4.000 primjeraka biblijske knjižice *Bog govori svojoj djeci*. Na sjednici Prezbiterskoga vijeće naših biskupija, održanoj 21. siječnja 2015., odlučeno je da se taj biblijski priručnik, namijenjen djeci niže školske dobi, besplatno podijeli svim ovogodišnjim prvopričesnicima po župama i da se iskoriste u vjeronaučnom radu s njima.

Zavod za školstvo i rad Višega savjetnika za katolički vjeronauk. Službu Višega savjetnika Zavoda za školstvo u Mostaru obavljao je do kraja veljače 2014. mr. sc. don Ivan Perić. Više godina kvalitetno je i savjesno obavljao stručni nadzor i savjetničku službu katoličkoga vjeronauka u školama, pratio je pripravnčko stažiranje brojnih vjeroučitelja, i bio je glavni ispitivač u Komisiji za stručne ispite vjeroučitelja. Biskup ga je Ordinarij zbog brojnih pastoralnih i drugih poslova oslobodio te službe, i podijelio je 22. veljače 2014.

kanonsko poslanje mr. sc. don Mili Vidiću, kao vanjskom suradniku Zavoda za školstvo, za vršenje službe savjetnika katoličkoga vjeronauka u osnovnim i srednjim školama na području Hercegovačkih biskupija. Katehetski je ured potom svim ministarstvima obrazovanja i Zavodu za školstvo poslao obavijest o promjeni i imenovanju novoga savjetnika. U svom godišnjem Izvješću KU, don Mile je napisao da je tijekom 2014. godine posjetio 6 osnovnih i srednjih škola, vodio 6 vježbenika, i da je obavio jedan stručni nadzor. Završni stručni ispit pred Komisijom položilo je šest vježbenika: Klaudija Maj Jozić, Kristina Soldo, Slađana Perić Teisler, fra Branimir Novokmet, Matea Galić i Iva Bagarić. U Izvješću se navodi da su vježbenici na ispitu pokazali dobru stručnu i didaktičko-metodičku pripremljenost, i da su uspješno položili stručni ispit. Kratko je izvijestio da ravnatelj škole, koje je posjetio, nisu imali negativnih primjedaba na rad vježbenika, niti na rad stalnih vjeroučitelja u tim školama.

Stručno usavršavanje vjeroučitelja. KU organizirao je 15. travnja 2014. redoviti godišnji stručni skup vjeroučitelja u Kući susreta "Emaus" u Potocima kod Mostara. Na stručnom usavršavanju bilo je 103 sudionika. Središnja tema skupa bila je *Vjeronaučna nastava s učenicima s hiperaktivnim i komunikacijskim poteškoćama (poremećajima)*. Odbir teme potaknut je činjenicom da sve veći broj školske djece, čak njih oko 10%, pokazuje simptome hiperaktivnih poremećaja, i da redovite škole pohađa sve veći broj učenika s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Odgojno-obrazovni i vjeronaučni rad zahtijeva stručnu osposobljenost (vjero)učitelja i nastavnika za suočavanje s tim problemima učenika. Stručno predavanje održale

su mr. sc. Mladenka Vukojević, defektologinja, s temom *Odgojno-obrazovni rad u nastavi s hiperaktivnim učenicima*, i Martina Bošnjak, mag. paed., s temom *Odgojno-obrazovni rad u nastavi s učenicima s komunikacijskim poteškoćama*. Vjeroučitelji su potom u četiri pedagoške radionice vježbali prikladne pristupe i načine suočavanja s konkretnim poteškoćama u ponašanju i radili su izvedbene vjeronaučne programe za učenike s različitim poremećajima i odgojno-obrazovnim potrebama. U radu po skupinama sudjelovale su također psihologinja Arta Dodaj i Lucija Šapina, dipl. logoped (Vidi izvješće: Zorana Zekića, "Stručni skup vjeroučitelja", *Cnak*, 5/2014., str. 13).

4. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike održane su u Duhovnom centru - Karmel sv. Ilije na Buškom blatu od 17. do 19. listopada 2014. Sudjelovalo je 18 vjeroučitelja i vjeroučiteljica i ravnatelj KU. Duhovne vježbe vodio je isusovac o. Mato Anić, voditelj Radio Marije u BiH, s okvirnom temom *Isus kojemu se klanjam i kojega svjedočim*. On je na temelju biblijskih tekstova, poticajnih misli i iskustava duhovnih velikana, sudionike na jednostavan način uvodio u razmatranja otajstava kršćanske vjere i konkretna kršćanskog života, i potom je s njima iskustveno vježbao različite oblike duhovne meditacije i kontemplacije. (Vidi izvješće Zoran Zekić, "Vjeroučitelji na duhovnoj obnovi", *Cnak*, 11/2014., str. 6). Pater Mato velikodušno je sudionicima podmirio troškove duhovnih vježba iz fonda kojega je dobio za održavanje duhovnih vježba.

Don Ante Pavlović
ravnatelj Katehetskog ureda

POPIS SVIH VJEROUČITELJA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA NA PODRUČJU HERCEGOVAČKIH BISKUPIJA (šk. god. 2014./2015.)

Dijecezanski svećenici vjeroučitelji u školama

1. don Jozo Blažević - Srednja škola Posušje
2. don Pero Pavlović - Osnovna škola Ravno
3. don Pero Marić - Osnovna škola Neum/Hutovo
4. don Ivan Zovko - Osnovna škola i Srednja škola - Jablanica

Svećenici franjevci vjeroučitelji u školama

1. fra Slaven Brekalo - Srednja škola u Čitluku
2. fra Danko Perutina - Srednja škola u Čitluku
3. fra Ivan Ševo - Srednja medicinska škola - Mostar
4. fra Stjepan Klarić - Osnovna škola i Srednja škola u Konjicu

5. fra Ivan Landeka, st. - Osn. škola I. Mažuranića Posušje/Posuški Gradac
6. fra Mario Knezović - Osnovna škola u Kočerinu
7. Fra Goran Ćorluka, Osnovna škola u Kočerinu
8. fra Velimir Bagavac - Gimnazija M. Marulića u Tomislavgradu
9. fra Josip Mioč - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Tomislavgradu
10. fra Anthony Burnside - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Tomislavgradu
11. fra Željko Barbarić - Prva osnovna škola i Gimnazija u Širokom Brijegu
12. fra Stipe Biško, Osnovna i Srednja škola Široki Brijeg
13. fra Tomislav Puljić - Osnovna i Srednja škola Široki Brijeg
14. fra Franjo Mabić - Druga osnovna škola Široki Brijeg/područna škola u Izbičnu
15. fra Mladen Vukšić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju
16. fra Josip Ćavar - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju
17. fra Dario Galić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju
18. fra Tihomir Bazina - Osnovna škola u Čerinu
19. fra Ivan Marić, ml. - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Širokom Brijegu
20. fra Mario Ostojić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Širokom Brijegu
21. fra Goran Azinović - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Ljubuškom
22. fra Nikola Rosančić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Ljubuškom
23. fra Stanko Ćosić - Osnovna škola u Bijakovićima i Osnovna škola Vladimira Pavlovića u Čapljini - područna škola u Šurmancima.

Vjeroučiteljice redovnice u školi

1. s. Zdenka Petrović - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
2. s. Anka Kvesić - Osnovna škola I.B. Mažuranić - Ljubuški
3. s. Jasminka Pandžić - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
4. s. Zdravka Širić - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
5. s. Marija Martinović - Osnovna škola - Čerin
6. s. Slavica Kožul - Osnovna škola - Čitluk
7. s. Iva Bešlić - Osnovna škola Čerin i O.Š I. B. Mažuranić - Ljubuški

8. s. Abela Banožić - Osnovna škola - Kočerina
9. s. Samuela Muchová - Osnovna škola P. Bakule - Mostar
10. s. Slavica Barbarić - Osnovna škola Cim i Prva osnovna škola Mostar
11. s. Ana Marić - Osnovna škola Bartola Kašića - Rodoč (Mostar)
12. s. Nada Sušac - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje
13. s. Slavica Šimović - Prva osnovna škola - Široki Brijeg
14. s. Mira Majić - Prva osnovna škola - Široki Brijeg
15. s. Veronika Kvesić - Prva osnovna škola - Široki Brijeg
16. s. Ljiljana Kovač - Osnovna škola fra S. Vrljića - Sovići
17. s. Marijana Andrić - Osnovna škola - Tihaljina
18. s. Ilijana Radoš - Osnovna škola A. B. i S. Šimića u Drinovcima i Osnovna škola T. Ujevića - Vitina - područna škola Klobuk
19. s. Svjetlana Andabak - Treća osnovna škola - Mostar
20. s. Alojzija Ramljak - Osnovna škola - Stolac
21. s. Anđelina Perić - Osnovna škola kardinala A. Stepinca - Neum
22. s. Branka (Ruža) Gabrić - Osnovna škola I. M. - Tomislavgrad/Kongora
23. s. Anica Marija Cvitković - Dječji vrtić - Gabela Polje.

Vjeroučitelji i vjeroučiteljice laici u školi

1. Anić Jelena - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
2. Barbarić Milijana - Osnovna škola T. Ujevića - Vitina
3. Bašić Danijela - Osnovna škola I. B. Mažuranić i Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški (zamjena)
4. Beljan Kaja - Osnovna škola S. Radića - Prisoje
5. Bevanda Željka - Osnovna škola I. Jakovljevića - Mostar
6. Boban Ankica - Srednja škola A. B. Šimića - Grude
7. Boban Antonija - Srednja škola Grude
8. Bokšić Marijana - O. škola Ilići i Srednja med. škola - Mostar
9. Bošnjak Stjepana - Osnovna škola fra P. Bakule - Mostar

10. Bubalo Ana - Osnovna škola T. Ujevića u Vitini
11. Bubalo Marija - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
12. Buljan Mirjana - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje/Posuški Gradac
13. Buntić Željko - Osnovna škola Lipanjske zore - Višići/ Domanovići
14. Bušić Željko - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
15. Crnjac Antonija - Druga osnovna škola Široki Brijeg
16. Čalić Ana - Osnovna škola M. Držića - Buna (Mostar)
17. Čalić Stipo - Osnovna škola S. S. Kranjčevića - Mostar
18. Čuić Ivana - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje
19. Čule Marija - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar
20. Čuljak Dražena - Osnovna škola Cim - Mostar
21. Ćubela Danica - O. škola Rakitno i O. škola I. Mažuranića - Posušje
22. Doko Ivanka - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
23. Drmać Antonela - Osnovna škola P. Bakule - Mostar
24. Dugandžić Andrija - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
25. Džidić Marin - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
26. Eljuga Davorka - Druga osnovna škola Široki Brijeg
27. Galić Jelena - Osnovna škola u Posušju, u Viru (zamjena)
28. Galić Matea - Prva osnovna škola u Širokom Brijegu
29. Grubišić Katarina - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
30. Grubišić Rajko - Srednja strukovna škola - Posušje
31. Gulin Dario - Srednja elektrotehnička škola u Mostaru
32. Gvozdić Irena - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
33. Jozić Maj Klaudija - Osnovna škola M. Marulića Ljubuški (zamjena)
34. Jukić Antonija - Osnovna škola u Rakitnu (zamjena)
35. Jurišić Ljubo - Osnovna škola i Srednja škola - Posušje
36. Jurković Mirjana - Osnovna škola Crnići
37. Karačić Darija - Druga osnovna škola Široki Brijeg
38. Klarić Ružica - Gimnazija Tomislavgrad
39. Knezović Irena - Prva osnovna škola Široki Brijeg
40. Komadina Martina - Osnovna škola za djecu s posebnim potrebama -Mostar
41. Kordić Sanja - Osnovna škola S. S. Kranjčevića - Mostar
42. Kovač Ivana - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje
43. Kožul Tanja - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar (porodiljno)
44. Krišto Blaženka - Srednja strukovna škola - Tomislavgrad
45. Krišto Lucijana - Osnovna škola Ilići i O. škola A. B. Šimića - Mostar
46. Kutleša Branko - Osnovna škola S. Radića - Prisoje
47. Lončar Dijana - Osnovna škola u Biogradi - područna škola Ljuti Dolac
48. Lončar Kristina - Osnovna škola I. Mažuranića Tomislavgrad
49. Luburić Marijana - Osnovna škola B. Kašića - Mostar (Rodoč)
50. Luburić Željana - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
51. Ljubić Ksenija - Gimnazija fra Grge Martića - Mostar
52. Majić Jerko - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
53. Marić Andrijana - Osnovna škola I. Jakovljevića u Mostaru (zamjena)
54. Marić Dragana - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk (porodiljno)
55. Marić Vesna - Osnovna škola Bijakovići
56. Markić Nada - Druga osnovna škola Široki Brijeg
57. Markić Vladimir - Osnovna škola Stolac
58. Martinović Jozo - Osnovna škola Biogradi (i pomoćnik ravnatelja)
59. Matić Dragan - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
60. Matić-Kelava Ivana - Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica
61. Matoš Mario - Osnovna škola na Buni
62. Mekinjić Iris - Osnovna škola T. Ujevića - Vitina
63. Menalo Ruža - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
64. Mikulić Darija - Osnovna škola "Lipanjske zore" - Višići

65. Mikulić Dragica - Osnovna škola Vir
66. Mikulić Ivana - Osnovna škola A. B. Bušića - Rakitno (porodiljno)
67. Miloš Zorica - Srednja ekonomska škola J. Martinovića - Mostar
68. Mioč Maja - Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica
69. Moro Vanja - Srednja građevinska i Srednja strojarska u Mostaru
70. Naletilić Antonija - Treća osnovna škola Mostar/Polog
71. Nuić Jelena - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški (porodiljno)
72. Orlović Tomislav - Srednja škola i Osnovna škola I. M. - Tomislavgrad
73. Ostojić Gordana - Osnovna škola Biogradi
74. Pejčević Anja - Srednja strojarska škola F. Vrančića - Mostar
75. Perić Mirjana - Srednja škola Stolac
76. Perić Teisler Slađana - Osnovna škola u Bjelakovcima
77. Poljak Antonio - Osnovna škola A. B. Šimića - Mostar
78. Primorac Mirela - Osnovna škola A. B. i S. Šimića - Drinovci
79. Puljić Anita - Osnovna škola Crnići
80. Raguž Daniela - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
81. Rajić Marija - Osnovna škola I. B. Mažuranić - Ljubuški (porodiljno)
82. Rajić Stojanka - Osnovna škola Višići - područne škole Šuškovo i Bobanovo
83. Rašić Kristina - Srednja strukovna škola u Ljubuškom
84. Rodin Ivana - Osnovna škola "Lipanske zore" - Višići
85. Rozić Davorka - Prva osnovna škola - Široki Brijeg
86. Rozić Mario - Srednja strukovna škola - Široki Brijeg
87. Rozić Stjepan - Osnovna škola Kruševo i Osnovna škola Biogradi
88. Sabljic Matina - Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica
89. Savić Ilija - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar
90. Savić Marjana - Osnovna škola I. Jakovljevića - Mostar
91. Sentić Katarina - Osnovna škola kardinala A. Stepinca i Srednja škola u Čapljini - područna škola Neum
92. Soldo Kristina - Osnovna škola fra D. Buntića u Čitluku (zamjena)
93. Soldo Marija - Druga osnovna škola Široki Brijeg
94. Sušilović Ivan - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad
95. Šakota Real - Srednja škola Čitluk
96. Šimović Irena - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
97. Šimović Mario - Srednja škola Čapljina
98. Vasilj Stoja - Osnovna škola I.B. Mažuranić - Ljubuški
99. Vicković Kristina - Osnovna škola I. B. Mažuranić - Ljubuški
100. Vlašić Ivana - Osnovna škola fra S. Vrljića u Sovićima
101. Vračević Vesna - Osnovna škola A. B. Šimića - Mostar (porodiljno)
102. Vučić Kristina - Osnovna škola u Bjelakovcima (zamjena)
103. Vukoja Magdalena - Osnovna škola Kočerin
104. Vukojević Anita - Osnovna škola u Vitići i Osnovna škola I. B. Mažuranić u Ljubuškom/Humac - (zamjena)
105. Vukšić Ina - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
106. Vuletić Ivana - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad/Kongora
107. Zekić Zoran - Srednja ugostiteljska škola i Gimnazija - Mostar
108. Zelenika Marlena - Osnovna škola R. Boškovića - Grude
109. Zubac Viktor - Srednja prometna škola - Mostar

O RADU TEOLOŠKO-KATEHETSKOG INSTITUTA

Mostar, 28. siječnja 2015.

Prot. br. 12/2015.

Uprava, tajništvo i profesori. U upravi i tajništvu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru (TKIM) nema promjena u odnosu na prošlu 2013./2014. godinu. Sveučilišnu nastavu na TKIM-u kroz proteklu godinu održavalo je 27 sveučilišnih nastavnika, doktora ili magistara znanosti, te dvoje diplomiranih nastavnika za pomoćne kolegije. Od navedenih sveučilišnih nastavnika njih 5, svećenika, dolazilo je iz Sarajeva, 2 nastavnika laika gosti su predavači i dolaze sa Sveučilišta u Mostaru, 5 je honorarnih predavača laika iz Mostara te 17 angažiranih nastavnika svećenika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Drugi podatci o radu, programu studija i nastavnom osoblju TKIM-a nalaze se na web stranici Instituta: www.tkim-mostar.com. (U prilogu dostavljamo Plan i program studija s popisom nastavnika u akademskoj godini 2013./2014.)

Studenti. U prošloj akademskoj godini 2013./2014. na TKIM-u, na oba studijska programa, bilo upisano 66 studenata: 41 redoviti student preddiplomskoga studija i 19 redovitih studenata diplomskoga studija, a 6 studenata je obnavljalo godinu. Dva su studenata napustila studij jer nisu položila propisane ispite i stekli potrebne uvjete za nastavak studija. Preddiplomski studij završilo je 10 studenata, te su nakon položena završnog ispit dobili diplomu prvostupnika (bakalaureata) religijske pedagogije i katehetike: Antea Bagarić, Ivana Bago, Božena Milićević, Kristina Milićević, Ana Musa, Tatjana Penava, Marija Prskalo, Josip Radoš, Marijana Stojanović i Ana Višević. Svi su nastavili diplomski (magistarski) ciklus studija. Sedmero studenata završilo je diplomski studij, obranilo diplomski rad i steklo diplomu magistra (master) religijske pedagogije i katehetike: Dijana Ćosić, Marina Ćubela, Matea Glibić, Katarina Kikić, Danijela Ostojić, Mateo Perić i Marija Serdarušić. Dvoje najuspješnijih studenata, s ocjenom izvrstan, dobilo je godišnju nagradu Instituta: s. Izabela Đaković, preddiplomski studij i Martina Višić, diplomski studij.

Proslava Dana TKIM-a. Redovita godišnja proslava Dana TKIM-a održana je 15. studenoga 2014., na spomendan sv. Alberta Velikoga, u

dvorani katedralne župe u Mostaru. Na svečanoj akademiji, uz promoviranih 17 studenata, bilo je nazočno oko 200 uzvanika i gostiju. Na svečanosti su sudjelovali, uz roditelje, rodbinu i prijatelje diplomiranih studenata, vojni ordinarij mons. dr. Tomo Vukšić, koji je zastupao odsutnoga biskupa ordinarija mons. dr. Ratka Perića, dekan KBF-a u Sarajevu prof. dr. Pavo Jurišić, rektorica Sveučilišta u Mostaru prof. dr. Ljerka Ostojić s prorektoricom prof. dr. Izabelom Dankić i nekoliko dekanata, te brojni uzvanici iz crkvenoga, akademskoga i kulturalnog života Mostara. Brzopisnu čestitku poslao je uzoriti kard. Vinko Puljić. Pozdravnu i prigodnu poruku izrekli su mons. Tomo Vukšić, rektorica Sveučilišta, dekan Jurišić i predstojnik Instituta prof. dr. Ante Pavlović. Kratko akademsko predavanje naslovljeno *Dostojanstvo i poslanje vjernika laika u današnjoj Crkvi* održao je mr. sc. Davor Berezovski. On je u svjetlu koncilске i pokoncilské ekleziologije pobliže osvijetlio dostojanstvo, poziv i poslanje vjernika laika u Crkvi, osobito u životu mjesne Crkve, i izdvojio konkretne zadatke i odgovornosti koje vjernici laici imaju u životu svoje župne zajednice na duhovnom, sakramentalnom, vjersko-odgojnom, socijalnom i kulturalnom području. Glazbene točke izveo je Mješoviti zbor studenata TKIM-a uz glasovirsku pratnju prof. Kristine Arelić i Katedralnoga orkestra pod ravnanjem prof. don Nike Luburića (O proslavi su izvijestili *Crkva na kamenu*, 12/2014., od str. 33, *Naša ognjišta*, 12/2014., str. 22, *Glas Koncila*, 48/2014., str. 32, *Katolički tjednik*, 46/2014., str. 24; web portali pogled.ba i bljesak.info te *Dnevni list* od 16. 11. 2014., str. 10)

Sveučilišni ustroj, poslanje i financiranje Teološko-katehetskoga instituta. Uprava i Vijeće TKIM-a završili su tijekom 2013. godine potrebne radnje oko donošenja novoga Statuta u skladu sa *Sporazumom* koji je krajem 2012. usvojilo Fakultetsko vijeće KBF-a. Preostaje riješiti neke točke Statuta, osobito oko akademske poveznice, odgovornosti i statusa TKIM-a u odnosu na KBF u Sarajevu, što treba dogovoriti i riješiti na razini osnivača jedne i druge ustanove. Uprava TKIM-a dobila je sredinom prosinca 2013. dopis Velikoga kancelara kard. Vinka Puljića s odgovorom

Kongregacije za katolički odgoj na njegovo trogodišnje izvješće o radu KBF-a (2009.-2013.), u kojemu je izvijestio i o djelovanju TKIM-a. Kongregacija je u svom odgovoru prepoznala važnost i poslanje koje je naša visokoškolska ustanova ostvarila u postojećim društveno-političkim okolnostima, naglasivši da je TKIM "u proteklom godinama izvršio važnu ulogu nudeći studentima dobru teološku formaciju i potrebnu pastoralnu spremu". Kongregacija je također potaknula da se za daljnje djelovanje TKIM nađe prikladno rješenje u poveznici s KBF-om u Sarajevu, imajući posebno u vidu njezin naputak *Istruzione sugli Istituti Superiori di Scienze Religiose* (2008.) i sadašnje pastoralne potrebe. Ovdje napominjemo da su temeljne odredbe *Naputka* te cjelovit Plan i program preddiplomskoga i diplomskoga studija na TKIM-u provedeni u skladu s tim *Naputkom* već od akademske godine 2008./2009. Preostaje urediti akademski odnos s KBF-om i poraditi na poboljšanju materijalnih uvjeta za rad Instituta. Veliki kancelar treba podnijeti sljedeće izvješće Kongregaciji do sredine 2016. Glede financiranja TKIM-a, u zadnje četiri godine njegov je ukupan rad, sa simboličnim honorarima nastavnica, podmirivan iz vlastite uštedevine i manjih donacija. U veljači 2014., ponovo je upućen zahtjev Hercegovačko-neretvanskoj županiji da TKIM uvrsti u svoj godišnji proračun, te da ne bude diskriminiran u odnosu na financiranje Medrese koja je odgojno-obrazovna ustanova Islamske vjerske zajednice u Mostaru. Odgovor je bio pozitivan, i dobivena su sredstva koja dijelom omogućuju djelovanje TKIM-a, ali to pitanje još nije prikladno i u cijelosti riješeno.

Aktivnosti TKIM-a i profesora. Održane su tri sjednice Vijeća TKIM-a na kojima se razmatralo: Izvješće predstojnika o radu TKIM-a za prošlu akademsku godinu, godišnji plan i program studija, radni kalendar, rad sveučilišnih nastavnika, pitanja polaganja ispita, završnoga i diplomskoga ispita, zamolbe studenata i druga tekuća pitanja. Predstojnik je zastupao TKIM na raznim službenim susretima, znanstvenim skupovima i svečanostima koje su organizirale crkvene, obrazovne i kulturne ustanove u gradu, županijama, BiH i RH. Uprava TKIM-a organizirala je 20. ožujka 2014. u Hrvatskome domu hercega Stjepana Kosače predstavljanje dokumenta Biskupske konferencije BiH, *Politika po mjeri čovjeka*. O dokumentu su govorili biskup prof. dr. Tomo Vukšić, prof. dr. Ante Komadina a nazočnima se obratio

i kardinal Vinko Puljić. Glazbene točke izvela je ženska klapa "Narenta" iz Mostara pod ravnanjem mo don Dragana Filipovića. Sveučilište u Mostaru uobičajeno je u svom godišnjem "Redu predavanja" objavilo Program TKIM-a.

Tijekom 2014. godine neki su profesori sudjelovali na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima i simpozijima, pastoralnim susretima, seminarima, okruglim stolovima i školama. Nove knjige u 2014. godini objavili su:

TOMO KNEŽEVIĆ, *Caritas Vrhbosanske nadbiskupije do početka trećeg tisućljeća. Nastanak. Uspostava. Djelovanje*, Sarajevo, 2014.; *Direktorij za euharistijska slavlja za godinu Gospodnju 2014.-2015.*, Sarajevo, 2014.

PAVO JURISIĆ, *Ruka Gospodnja bijaše nad njima. Pedeset godina pastoralne skrbi među Hrvatima Melbournea*, Sarajevo - Clifton Hill, 2014.

IVO ŠUTALO (prir.), *Stjepan Batinović svećenik vjere*. Zbornik radova o don Stjepanu Batiniću, Cnak, Mostar, 2014.

IVO ŠUTALO, *Poučne župnikove priče*, Župni ured Presvetoga Srca Isusova Studenci, Studenci, 2014.

NIKO LUBURIĆ, *Nove duhovne popijevke i neke prigodne* (harmonizacije), Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika - Hrvatsko kulturno društvo Napredak, Zagreb - Sarajevo, 2014; *Duša naroda, zbirka narodnih i popularnih pjesama i napjeva, drugo prošireno izdanje* (suprisedio), FMC Svjetlo riječi, Sarajevo, 2014.

ANTE PAVLOVIĆ i dr., *Pustite malene k meni. Radni materijal katoličkoga vjeronauka za prvi razred osnovne škole*, Biskupska konferencija BiH (Autori: Kaja Beljan, Mario Naletilić, Mirjana Drežnjak Naletilić, Ante Pavlović), Mostar, 2014.

Znanstvene i stručne članke objavili su:

STANKO LASIĆ, "Svetište žive Crkve", u: KATARINA HORVAT - LEVAK (ur.), *Katedrala Gospe Velike u Dubrovniku*, Gradska župa Gospe Velike u Dubrovniku i Institut za povijest umjetnosti Zagreb, Zagreb, 2014., str. 15-23.

BOŽO ODOBAŠIĆ, "Tolerancija prema strancima u propisima Tore. Velikodušnost i pokušaj integriranja strana u zajednicu", u: *Da istina evanđelja ostane kod vas*. Zbornik u čast prof. dr. sc. Ivana Dugandžića OFM. Povodom 70 godina života, KS, Zagreb 2014., str. 23-48; "Gospodin je moja snaga i pjesma. Liturgija zahvalnosti po psalmu 118 (117)", u: *Gospodin je moja snaga i moja pjesma*. Zbornik radova u čast mons. dr. Franje Komarice povodom 25. obljetnice upravljanja

Banjalučkom biskupijom (1989.-2014.), Banja Luka, 2014., str. 61-89; "Biskupi velikani hrvatske povijesti" u: ANTO PAVLOVIĆ, *Svećenički velikani u Hrvata (II). Životopisi nekih hrvatskih biskupa, nadbiskupa i kardinala*, Vlastita naklada, Slavonski Brod, 2013., *Vrhbosnensia* 18(2014)2, str. 473-482; "Smrt, ukop mrtvih i zagrobni život", *Katolički tjednik* 13/37(2014)15/16, str. 18-21; "Božja mudrost odgojiteljica Izr 8-9", *Biblija danas* 12(2014)1, str. 6-10; "Crkva zaručnica Kristova", *Biblija danas* 12(2014)3-4, str. 6-12.

TOMO VUKŠIĆ, "Mostar kroz povijest", u: IVO ČOLAK (ur.), XXXV. *Sveučilište u Mostaru / University of Mostar / Die Universität in Mostar*, Sveučilište u Mostaru, Mostar 2013., str. 14-85 (hrvatski, engleski, njemački); "Sporazum između Svete Stolice i Kneževine Crne Gore (1886.) i Temeljni ugovor između Crne Gore i Svete Stolice (2011.)", u: *Gospodin je moja snaga i moja pjesma. Zbornik radova u čast mons. dr. Franje Komarice povodom 25. obljetnice upravljanja Banjalučkom biskupijom (1989.-2014.)*, Banja Luka 2014., str. 275-302; "Zakonske i druge pravne pretpostavke pastoralna zdravstva u Republici Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini", *Služba Božja* 3-4/2013., str. 377-394; "Odnos rimske države prema kršćanstvu u IV. stoljeću. Od progona preko tolerancije i slobode do državne vjere", *Vrhbosnensia* 2/2014., str. 377-301; "Predgovor", u: RATKO PERIĆ, *Isus silan na riječi. Duhovne vježbe*, Crkva na kamenu, Mostar 2014., str. 9-11; "Intervent biskupa Vukšića na plenarnom zasjedanju Papinskoga vijeća za međureligijski dijalog", *Službeno glasilo BK BiH* 4/2013., str. 121-123; "Statistički pogled na stanje katolika u Bosni i Hercegovini na početku 2013. godine", *Službeno glasilo BK BiH* 4/2013., str. 179-181.

ANTE PAVLOVIĆ, "Nacionalni, kulturni i vjerski identitet Hrvata u BiH - izazovi i perspektive", u: ADOLF POLEGUBIĆ (ur.), *Suvremeni (kršćanski) identitet*. Zbornik radova godišnjeg pastoralnog skupa Bergisch Gladbach - 23.-26. 9. 2013., Hrvatski dušobrižnički ured, Frankfurt, 2014., str. 71-142.; "Demokratske promjene i doprinos Katoličke crkve u očuvanju nacionalnoga i kulturnoga identiteta Hrvata katolika u BiH", u: ADOLF POLEGUBIĆ (ur.), *Suvremeni (kršćanski)...*, str. 163-210.

IVICA MUSIĆ - MATE BUNTIĆ, "Problem odnosa filozofske i kulturalne antropologije", u: *Kultura, identitet, društvo - europski realiteti*, Zbornik radova s I. međunarodnog interdiscipli-

narnog znanstvenog skupa, Odjel za kulturologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar" u Zagrebu, Osijek - Zagreb, 2014., str. 479-489;

MATE BUNTIĆ - IVICA MUSIĆ, "Ideja pravednog rata i pravednog mira u antičkoj i skolastičkoj misli", u: *Vukovar '91. - genocid i memoricična baština Europske unije*, Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar" - Ogranak Matice hrvatske Vukovar, Zagreb - Vukovar, 2014., str. 75-87.

MARIO BERNADIĆ, "Korelacija krize obitelji i krize vjere te pokušaj njihovog nadvladavanja", *Bilten Sinode - Službeno glasilo biskupijske Sinode Vrhbosanske nadbiskupije* 2(2014)2, str. 25-33.

MARIO BERNADIĆ - BELINDA KIKIĆ, "Kroz ispravan odgoj prema afektivnoj zrelosti", *Bilten Sinode* 2(2014)2, str. 34-39.

MILENKO KREŠIĆ, "Životni put don Stjepana Batinovića (1912.-1981.)", u: IVO ŠUTALO (prir.), *Stjepan Batinović svećenik vjere...*, str. 55-95.

MARKO ŠUTALO, "Don Stjepanovo propovijedanje i posvećivanje", u: IVO ŠUTALO (prir.), *Stjepan Batinović svećenik vjere...*, str. 121-145.

MARKO ŠUTALO - RAJKO MARKOVIĆ - PERO RAGUŽ, "Stanovništvo župe Stjepan Krst u novim zavičajima: Stolac i Bobanovo Selo", u: MARINKO MARIĆ (prir.), *Župa Stjepan Krst (1974.-2014.) prigodom 40-godišnjice osnutka*, Humski zbornik, XV., Stolac-Neum-Dubrovnik, 2014., str. 559-569.

TOMO KNEŽEVIĆ, "Čajdraš u mom srcu", *Krijesnica* 35/2014., str. 17-28; "Sarajevo. Knjiga o Caritasu Vrhbosanske nadbiskupije - svjedok za povijest", *Katolički tjednik* 15-16/2014., str. 57;

IVO ŠUTALO, "Don Stjepanova briga za duhovna zvanja iz župe", u: IVO ŠUTALO (prir.), *Stjepan Batinović svećenik vjere...*, str. 121-145.

MLADEN ŠUTALO, "Don Stjepanova molitva i vjera", u: IVO ŠUTALO (prir.), *Stjepan Batinović svećenik vjere...*, str. 99-118.

NIKOLA MENALO, "Don Stjepanova pisana riječ u službi vjere", u: IVO ŠUTALO (prir.), *Stjepan Batinović svećenik vjere...*, str. 169-191.

MILE VIDIĆ, "Svećenici s područja župe Stjepan Krst", u: *Župa Stjepan Krst (1974. - 2014.)*, Humski Zbornik XV, urednik Marinko Marić, Stolac - Neum - Dubrovnik, 2014., str. 581-585; "Isus Krist - komunikator istinske pedagogije" u: *Zbornik radova - pedagogija obrazovanje i nastava, II. međunarodna znanstvena konferencija - Mostar 21-23 ožujka 2013.* (urednici: Neven Hrvatić, Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Vedra-

na Spajić-Vrkaš, Mario Vasilj), FPMOZ, Mostar, 2014., str. 321-327.

NIKO LUBURIĆ, "Duhovne popijevke božićnoga vremena iz Hercegovine (2)", *Sveta Cecilija* 1-2/2014., str. 42-43; "Duhovne popijevke božićnoga vremena iz Hercegovine (3)", *Sveta Cecilija* 3-4/2014., str. 36-37; "Tambura - hrvatsko narodno glazbalo", *Povezanost* 1/2014., str. 118-120.

DAVOR BEREZOVSKI, "Dostojanstvo i poslanje vjernika laika u današnjoj Crkvi", *Službeni vjesnik*, 3/2014., str. 309-311.

Neki su profesori također objavili kraće članke, propovijedi, izvješća i druge priloge u raznim časopisima te biskupijskim i župnim listovima. Prof. Niko Luburić gostovao je s Mješovitim zborom studenata TKIM-a u župi Šipovača-Vojnići. Studenti su pjevali pod nedjeljnom pučkom misom i nakon toga održali koncert liturgijskih i crkvenih popijevki (Izvješće: *Dnevni list*, 8. 4. 2014., str. 46).

Pastoralni dan za svećenike. U Kući susreta "Emaus" u Potocima održan je 23. travnja 2014. redoviti, sedmi po redu, Pastoralni dan svećenika za svećenike u dušobrižništvu na području hercegovačkih biskupija. Skup organiziraju, u suradnji s Prezbiterskim vijećem, Biskupski ordinarijat i Institut. Uz biskupa dr. Ratka Perića i provincijala hercegovačkih franjevac dr. fra Miljenka Šteku, na susretu su bila 93 svećenika, dijecezanska i franjevac. Tema susreta bila je *Sakrament krštenja u župnoj zajednici*, i obrađena pod biblijsko-teološkim i pastoralnim vidikom. Dr. fra Ivan Dugandžić izložio je temu: *Biblijsko-teološka obilježja*

sakramenta krštenja. Krštenje kao temelj i obveza kršćanske evangelizacije prema sv. Pavlu. On je naglasio, u svjetlu vjere prve Crkve i pavlovske teologije, bitnu poveznicu sakramenta krštenja s vjerom u Isusa Krista, umrloga i uskrsnuloga. Krštenje je po toj vjeri postalo čvorište kršćanske egzistencije, sakrament jedinstva Kristovih vjernika i temelj njihova etičko-moralnoga života. Dr. fra Iko Skoko govorio je o *Krštenju djece i odraslih - iskustva i poteškoće u pastoralnoj praksi.* Sudi-onicima je predstavio telefonsku anketu koju je proveo među vjernicima kako bi upoznao njihovo shvaćanje i stavove glede sakramenta krštenja, ističući da oko 80% (od 700 ispitanika) želi krstiti svoj djecu iz uvjerenja i vrijednosti samoga sakramenta, dok njih oko 10% to želi radi tradicije. Završno predavanje održao je generalni vikar mr. don Željko Majić s temom *Prema sustavnu i cjelovitu pastoralu sakramenta krštenja u suvremenim društvenim i crkvenim okolnostima.* On je ukazao na nedostatke poslužiteljsko-administrativnog pastoralu sakramenata, i osvijetlio je načine cjelovita i sustavna pristupa odgoju za sakramente, pa tako i sakrament krštenja. U tom je pogledu naglasio potrebu daljnje i bliže pripreme za sakramente, župnu katehezu i školski vjeronauk, obiteljsku katehezu i katehezu obitelji kao prokušane oblike odgoja za sakramente i time cjelovita vjerskog odgoja djece i mladeži.

Dr. don Ante Pavlović,
predstojnik Instituta

O BOLNIČKOJ KAPELANIJI

Mostar, 7. siječnja 2015.

Posao bolničkoga kapelana u 2014. godini odvijao se uobičajenim redom kao i dosadašnjih godina. Moj se rad sastojao uglavnom od pohoda bolesnika u bolnici prema ustaljenoj rasporedu. Na odjeljenja, gdje su lakši bolesnici, odlazio sam jedanput tjedno a tamo gdje su teži dva puta a u intenzivne njege tri puta tjedno. Prilikom pohoda ponudim im svete sakramente ili se zajedno pomolimo u sobama ili ih barem pozdravim i upoznam ih sa djelatnošću bolničkoga svećenika.

U bolnicu u Južnom logoru odlazim samo po pozivu jer ondje bude vrlo malo katolika.

U 2014. godini povećao se broj primatelja bolesničkoga pomazanja. Čini mi se da je razlog povećanja veći broj bolesnika jer rodbina smješta u bolnice i bolesnike i svoje stare osobe koje su na samrti nadajući se da će im bolnica produžiti život.

Broj ispovijedi i pričesti u 2014. bio je 580, a još 938 osoba se pričestilo u bolnici i bolničkoj kapelici.

Bolesničko pomazanje primilo je 1.376 bolesnika i, ako su mogli, ispovjedili su se i pričestili.

Po hitnom postupku u bolnici krstio sam 6 djece.

Broj posjetitelja svetih Misa u kapelici nedjeljom prilično je dobar. Budu uglavnom popunjena sva sjedeća mjesta (25). Radnim je danom kako kada. Posjetitelji svetih Misa u kapeli uglavnom su radno osoblje bolnice: čistačice, spremačice, medicinske sestre, pokoji liječnik(ca) i ponešto bolesnika. Ovom prilikom zahvaljujem sestrama franjevkama (s. Mili) i milosrdnicama (s. Arkandeli): one su svake nedjelje i svetkovine naizmjenično dolazile i vodile liturgijsko pjevanje u kapelici.

Raspored posjeta bolnica za 2014. ostao je isti kao i prošlih godina jer vidim da je bolje raspored ne mijenjati pa bolesnici lakše upamte kojim danom u koju bolnicu dolazi svećenik.

U bolnici dnevno provodim 3-5 sati, zavisi od toga koju bolnicu obilazim. Mobitel je uvijek uz me, osim kada sam na svetoj Misi, tako da me bolesnici ili njihova rodbina mogu pozvati za hitne slučajeve u svako doba dana i noći.

Ovo je dobro imati u vidu za sve one koji budu trebali bolničkoga svećenika. U mostarskim bolnicama nalazi se uvijek oko 700-800 bolesnika, od toga je oko 80% katolika pa nije moguće na svaki poziv doći odmah, pogotovo ako je u jednom danu više poziva u različite bolnice.

Ako netko od rodbine želi svomu bolesniku u bolnici pozvati svećenika, najprije pogledajte u bolesnikovu ladicu, u ormariću pokraj kreveta, ima li potvrdu je li svećenik već bio jer svakom bolesniku, kojemu podijelim bolesničko pomažanje, ostavim u ladici potvrdu o tome.

Ako me netko zove u vrijeme kada sam ja u bolnici, može se dogoditi da se ne javim na telefon, to je vjerojatno poziv u vrijeme dok ja nekoga ispovijedam, pa zato nazovite kroz nekoliko minuta opet, jer ne prekida se sv. ispovijed radi telefona.

Ako ste u bolnici a ne znate broj svećenikova telefona, pogledajte onda na oglasnu ploču na

ulaznom hodniku SKB ili pred kapelicom (kapelica je na katu -1 u novoj bolnici) ili slobodno zamolite bilo koju sestru na odjeljenju, one će vam u tome pomoći.

Kada zovete svećenika, bitno je navesti ove podatke: **ime i prezime bolesnika, bolnicu, odjeljenje bolnice, kat i broj sobe**, a ne liječnika kod koga se liječi jer u bolnici ima nekoliko stotina liječnika a više je njih s istim prezimenom.

Rodbina je dužna da se brine ne samo za tjelesno zdravlje svojih bolesnika, nego i za njihovo duševno spasenje. Medicinske sestre, ako im ne reknate, ne će same pozvati svećenika za vaše bolesnike jer one ne znaju je li vaš bolesnik katolik, nevjernik ili pripadnik neke sekte.

Ovo je web stranica bolničkoga kapelana u Mostaru www.bolnickikapelan-mostar.webs.com i na njoj se može pročitati raspored posjeta bolnicama ili neke druge obavijesti.

Neki mi svećenici govore da ne vodim brige o liječnicima i sestrama, nego samo o bolesnicima. Naime, ne organiziram nikakva stručna vjerska predavanja, seminare, sastanke za njih. Ja jedva stignem obaviti i ovo što sam naveo da radim.

U ovoj godini neke osobe dale su neke darove za bolesnike koje izložim u kapelici da ih bolesnici mogu uzeti ili ih podijelim bolesnicima po sobama. To su: *Crkva na kamenu* od svakoga broja više primjeraka toga lista. Sestre milosrdnice (s. Paulina) darovale su nekoliko paketića krunica i raznih svetih sličica. Sestre franjevke darovale su jednu štolu. Župnik svetog Ivana u Mostaru darovao je sve hostije a Caritas misno vino. Neke medicinske sestre povremeno su donosile cvijeće i vaze u kapelicu okтити oltar. Hvala svim darovateljima.

Don Radoslav Zovko, bolnički svećenik

O RADU U CRKVI NA KAMENU

Mostar, 2. siječnja 2015.

Prot. br. 1/2015.

Kao i proteklih godina, *Crkva na kamenu* u 2014. godini izišla je 11 puta, na 44 stranice. Dvo-broj je bio za kolovoz - rujan. U prošloj godini u biblioteci Crkve na kamenu objavili smo dvije knjige: RATKO PERIĆ, *Isus silan na riječi*; DON IVO ŠUTALO (prir.), *Stjepan Batinović svećenik vjere*.

Do sada je Crkva na kamenu objavila 134 knjige. Tijekom protekle godine, kako se već ustalilo, pripremili smo za tisak i tri broja biskupijskoga *Službenoga vjesnika*, kao i još nekoliko knjiga kojima Crkva na kamenu nije bila izdavač.

U Crkvi na kamenu djeluje troje djelatnika: glavni urednik, tajnica koja radi i prijelom lista i knjiga, te lektorica. Suradnički kadar popunjava-

mo prema mogućnostima i potrebama. Nastojimo s vremena na vrijeme *Crkvu na kamenu* obogatiti kojim novim suradničkim imenom.

I prošle godine naši su nas djelatnici zastupali na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu, gdje se prikupi ponešto pretplate, a proda se i pokoja knjiga.

Srdačno vas pozdravljamo, želeći vam obilje Božjeg blagoslova u 2015. godini.

Dr. don Božo Goluža
glavni urednik

SUSRETI I SLAVLJA

ODRŽANA SJEDNICA PREZBITERSKOGA VIJEĆA

Treća sjednica Prezbiterskoga vijeća u sazivu od 2012. do 2017. zakazana je 7., a održana 21. siječnja 2015. Nisu mogla sudjelovati tri člana Vijeća, uz opravdane isprike.

Teme su sastanka bile: **Čitanje** Zapisnika s prošle sjednice, uz neke preinake na zahtjev sudionika. **Zdravstveno i mirovinsko** - Nije se ništa bitno promijenilo, jer nema pozitivna odgovora od mjerodavnih civilnih ustanova. **Promjene** u mjesnoj Crkvi u 2014. godini. S obzirom na članove Prezbiterskoga vijeća: Župni vikar iz Trebinjske biskupije, don Ivan Bebek, premješten je u Mostarsko-duvanjsku biskupiju, za župnoga upravitelja u Prisoju, i razriješen članstva. Na njegovo je mjesto došao don Stipe Gale, duhovni pomoćnik u Neumu.

Premинуla su šestorica svećenika:

fra Ante Perković, u Tomislavgradu,
9. veljače 2014.

fra Augustin Baja Barać, na Humcu,
11. travnja 2014.

fra Zdenko Karačić, u Mostaru,
8. kolovoza 2014.

fra Jozo Pejić, u Širokom Brijegu,
27. prosinca 2015.

don Srećko Majić, u Mostaru,
6. listopada 2014.

don Marko Lukač, u Grabovici,
22. listopada 2014.

Zaređena također šestorica novih svećenika u Mostaru, 29. lipnja 2014.: fra Goran Azinović, fra Dario Galić, fra Hrvoje Miletić, fra Antonio Šakota, don Ante Čarapina, don Tomislav Zubac.

Na studiju u Rimu: don Drago Ćurković - biblijska teologija; don Pero Miličević - kanonsko pravo; fra Vjekoslav Miličević - liturgika i fra Branimir Novokmet - crkveno pjevanje.

Župna kateheza. Istaknuto je kako u Crkvi imamo *sub gravi* - pod teški grijeh da vjernici trebaju sudjelovati u sv. Misi barem 56 puta godišnje. Osim toga, Crkveni zakon donosi za vjernike: Jedanput se godišnje ispovjediti (kan. 989) i pričestiti (kan. 920,1). Ovo je minimum minimuma. Ako netko tako radi, smatramo ga katolikom po zakonu. Ako se tomu dodaju razne pobožnosti koje su otvorene svima: trodnevnice, devetnice, zornice, svibanjske, listopadske marijanske pobožnosti, tjedna ili mjesečna liturgijska klanjanja, itd. prema tomu tu je velik broj dana u godini kada vjernici dolaze u crkve i crkvene prostorije. Svi se dakle mogu uključiti. Tu se također vrši određena župna kateheza. Trebalo bi odrediti svećenike za izradu materijala za mlade. Nakon podulje rasprave, u kojoj se moglo konstatirati neadekvatno stanje župne kateheze na razini obiju biskupija - u nekim župama redovita, a u nekima nikakva - određena je skupina svećenika: don Željko Majić, fra Mladen Vukšić, don Ante Pavlović i fra Josip Vlašić, koji će napraviti prijedlog za sadržajno ujednačenu i provedivu katehezu u župama.

Pastoralni dan. Određena je tema: *Ženidba i obitelj u svjetlu Sinodskoga izvješća ("Relatio Synodi")*. Izabrani su kasnije i predavači - svećenici dr. Mario Bernadić iz Sarajeva, dr. Petar Palić iz Dubrovnika te dr. Ante Pavlović i biskup Ratko Perić.

Svećenici u službi premještaja župnika. Nakon tajnoga glasovanja izabrana je "skupina svećenika", u skladu s kan. 1742. Određeni su svećenici koji su imali više od jednoga glasa: don Damjan Raguž; fra Stipe Biško, don Jozo Blažević, don Ante Luburić; fra Mladen Vukšić.

POSVEĆENA OBNOVLJENA CRKVA BEZGRJEŠNOG ZAČEĆA BLAŽENE DJEVICE MARIJE U TIHALJINI

Tihaljina, 7. prosinca 2014. - Župa Tihaljina osnovana je prije 125 godina - 1889. Mala crkva sv. Ilije proroka, koja je desetljećima služila kao okupljalište Tihaljčana na molitvu i svete sakramente, stoji još uvijek nauzgor. Kamen temeljac novoj prostranoj crkvi postavljen je 1938. i blagoslovio ga je biskup Alojzije Mišić. Crkva se gradila i u početku rata: ozidano je pročelje u visini od 6 metara i pobočne lađe sve do prozora. I tu se stalo. Radovi su nastavljani tek 1958. Crkva je pokrivena 1968., a 1988. stavljen je novi pod. U crkvi se nalazi kip Gospe milosti, koji je naručio župnik fra Jakov Lovrić 1971. godine. Prošle su godine stavljeni vitraji, a nedavno je postavljen novi kameni oltar. Upravo kako se godinama gradi župna crkva, tako se vremenom izgrađuje i ona duhovna i liturgijska zajednica Božjega naroda.

U Drugu nedjelju Došašća, uoči svetkovine Bezgrješnoga Začeca Blažene Djevice Marije, zaštitnice župe Tihaljina, na poziv župnika fra Branimira Muse, dijecezanski biskup Ratko Perić pod sv. Misom, zakazanom u 16.00 sati, u nazočnosti mnoštva naroda posvetio je župnu crkvu na slavu Presvetoga Trojstva te na čast i naslov Bezgrješnoga Začeca Marijina. U konceleciji su sudjelovali: provincijal fra Miljenko Šteko, te župnici Grudskoga dekanata: don Stjepan Ravlić iz Raskrižja, fra Robert Jolić iz Klobuka, fra Stipe Marković iz Gorice-Sovića i fra Bože Milić iz Drinovaca.

U početku sv. Mise župnik je pozdravio predvoditelja, koncelebrante i sav Božji puk. Zahvalio je svim dobrotvorima: domaćima i inozemcima na njihovu udjelu u obnovi i dovršenju crkve. Pjevao je župni zbor. Evanđelje je navijestio provincijal. Biskup je u propovijedi govorio o zna-

čenju i novosti Evanđelja u povijesti svijeta i u životu kršćanina. Govorio je i o značenju posvete crkve: "Mi ćemo sada, u ime Božje, liturgijskim činom posvetiti i ovaj oltar i ovu župnu crkvu Bezgrješne Djevice, Roditeljke Isusa Krista, koji je sama sebe prinio Ocu za čistu žrtvu, ispunio slike Staroga zavjeta, kao što čitamo u posvetnoj molitvi. Molit ćemo Gospodina da posveti ovaj žrtvenik, da bi se oko njega okupljali vjernici, s njega hranili Kristovim tijelom i krvlju i tako sve više rasli u vjeri, nadi i ljubavi po nauku Evanđelja. Evanđelje je Isusovo moćno našu nečistoću pretvoriti u čistoću, naš strah u neustrašivost, a grbave putove našega srca u ravne staze života! Kristovi smo suradnici! Budimo i Kristovi sljedbenici i pobožnici!"

Nakon recitiranja Vjerovanja, Litanije Svih Svetih kao molitvu vjernika pijevno je predvodio gorički župnik, a narod otpjevao. Ceremonijar don Tomislav Ljuban s ministrantima rasporedio je sve što je trebalo za čin posvete: za pomazanje oltara svetim uljem, zatim pomazanje četiriju malih križeva na stupovima s desne i lijeve strane od ulaza u crkvu; za kađenje oltara, donošenje misnih darova na spremljeni oltar. A sve su u sakristiji pripremile sestre franjevke koje djeluju u župi. Sv. Misa nastavljena je s misničkim poljupcem posvećenoga oltara i prinosom darova.

Biskup je prije svečanoga blagoslova rekao da je župna crkva posvećena da se u njoj još bolje okuplja Božji puk i vjernici još bolje pohađaju svete sakramente: od krštenja do vjenčanja!

Nakon Misnoga slavlja župnik je u župnoj kući počastio misnike, suradnike i dobrotvore.

Neka bude sve na veću slavu Božju i na čast Bezgrješnoga Začeca Blažene Djevice Marije!

U MOSTARSKOM NASELJU CIM POSVEĆENA NOVOIZGRAĐENA CRKVA KRISTU DOBROMU PASTIRU

Mostar, 20. prosinca 2014. - "Ovo mjesto ne čeka ovu crkvu 21 godinu, od kada su dekretom ondašnjega mostarsko-duvanjskog biskupa msgr. Pavla Žanića - na Bogojavljenje, 6. siječnja 1993. - osnovane ove dvije župe u mostarskim predgrađima Cim i Ilići, nego punih 15 stoljeća, jer se pouzdano zna da je tada u Cimu bila ranokršćanska

bazilika, kojoj su otkriveni ostatci na Crkvinama u Cimu. Od tada do danas ovo mjesto nije imalo crkve!", riječi su župnika Svetoga Marka u Cimu i župnog upravitelja Svetoga Luke u Ilićima, don Ivana Perića, u početku sv. Mise. Tako je otvoreno veliko crkveno slavlje, posveta novoizgrađene crkve u slavu Krista Dobroga Pastira za ove dvije župe.

Uz veliko mnoštvo mostarskih vjernika, koje nije mogla primiti ni prostrana novoizgrađena crkva, slavlje sv. Mise i posvete oltara i crkve, u konceleciji s msgr. Tomom Vukšićem, vojnim biskupom, i 33 svećenika, predvodio je mjesni biskup Ratko Perić. Asistirali su hercegovački bogoslovi i dvojica đakona: don Marin Skender s Bune i don Josip Čule iz Katedrale pod vodstvom biskupova tajnika don Tomislava Ljubana. Pjevali su članovi domaćega Župnog zbora, potpomognuti akademičarima "Pro musica" i župnim tamburašima, a sve pod ravnanjem maestra don Dragana Filipovića iz Čapljine. Sudjelovale su i sestre raznih kongregacija, civilni i politički dužnosnici grada i županije te brojni drugi uglednici i gosti, dobrotvori i izvođači radova.

U uvodnim mislima, uz hvalu i zahvalu Trojedinomu Bogu, biskup je naglasio da kao ljudi nismo dostojni ovoga veličanstvenog zdanja i slavlja. "Jesmo molili, jesmo željeli, jesmo iščekivali i nadali se, ali nismo ovo zaslužili! I zato ćemo se svi pokajati, jer nismo dostojni ni ovoga misnoga slavlja, ni ovoga čina posvete crkve. Neka nam se Gospodin smiluje, i neka nas učini dostojnima", zazvao je Boga i pozvao narod predvoditelj svetih obreda.

Nakon blagoslovne molitve nad vodom kojom su "oprani" zidovi crkve i kameni oltar te blagoslovljen narod, odana je slava Bogu na visini uz pjesmu i svečan zvon zvonâ. Misna su čitanja pročitali župljani: svršeni teolog-kateheta Viktor Zubac iz Ilića i redovnička pripravnica sestara franjevnika Monija Ljubić iz Cima. Don Marin je navijestio Evanđelje (Iv 4) u kojem Gospodin govori da se u Novoj ekonomiji spasenja ne će više ljudi klanjati ni u hramu u Jeruzalemu ni u hramu na Gerazimu - oba su odavno srušena! - nego u duhu i istini! To su pravi klanjatelji Božji i u crkvi i izvan crkve! Zazive Litanija Svih Svetih pjevali su bogoslovi: Marin Krešić iz Cima i Domagoj Markić iz Pologa. Uočljivi zazivi: Sveti Marko, moli za nas! Sveti Luka, moli za nas! Biskup je u oltar ugradio moći najmlađega hrvatskog blaženika - mučenika don Miroslava Bulešića koje su izraz blizine msgr. Dražena Kutleše, porečkopulskoga biskupa, svećenika mostarsko-duvanjske biskupije; mladi svećenik Bulešić poginuo je u Istri 1947., a proglašen blaženikom 2013. godine. Slijedio je obred posvete koji - kako reče biskup - pobuđuje sva osjetila: i vid kojim gledamo što se događa, i sluh kojim pratimo svete riječi, i miris kojim osjećamo tamjan s oltara, i pokret

cijeloga tijela. Izmoljena je posvetna molitva. A mazanje uljem kojim se posvećuju oltar i zidovi crkve na četiri mjesta, paljenje kâda i svijeća, kićenje i spremanje oltara za sv. Misu, rijetki su obredni čini u crkvi, a vjernici ih prate s velikim pozornošću i pobožnošću.

Prije završnoga misnog blagoslova riječ župnika don Ivana: Bog sam zna koliko se moralo podnijeti nevolja da bi se stiglo do ovoga crkvenog slavlja Bogu ugodna i vjerničkoj duši tako mila. Ali nije ovaj svečani obred trenutak pogleda u prošlost, nego kudikamo više izraz radosti i zahvalnosti Bogu na velikom daru ove nove crkve! Stoga zahvalna riječ svima koji su se kao živo kamenje ugradili u ovaj hram bilo molitvom i žrtvom, bilo materijalnim i stručnim prilogom, ali i svima koji su uzeli udjela u ovom svetom slavlju.

O tome je sastavljena i povelja koju su potpisali biskup i župnik a umjesto opravdano odsutna gradonačelnika, predsjednik vlade Hercegovačko-neretvanske županije.

U IME PRESVETOGA TROJSTVA
NA SLAVU I DIKU KRISTA
DOBROGA PASTIRA,

za vrhovnoga svećenika FRANJE,
za župnika don Ivana Perića

koji s Dobrotvorima ovu crkvu u Mostaru
za župne zajednice: u Ilićima - pod zaštitom
sv. Luke, i

u Cimu - pod zaštitom sv. Marka, evanđelistâ,
izgradi

a istu crkvu i kameni oltar
mostarsko-duvanjski biskup Ratko Perić
uz radosno sudjelovanje svećenika i puka
20. prosinca 2014. svečano posveti.

Biskup je na kraju dodao: "Ovu je crkvu župnik uz pomoć dobrotvora izgradio za vas vjernike ovih župa da u njoj Boga u Euharistiji slavite, sakramente primete i duhovnu snagu i utjehu u molitvi tražite i nalazite" te pozvao sve na redovita liturgijska slavlja.

Radosno raspoloženje nastavljeno je u dvorištu crkve i pod velikim šatorom uz čestitanje, pjesmu i zdravicu.

Donosimo cjelovitu homiliju koju je u subotu, 20. prosinca 2014., izgovorio biskup Ratko Perić pod Misnim slavljem pod kojim je posvećena novoizgrađena crkva u slavu Krista Dobroga Pastira u Mostaru, određena za župe Svetoga Marka u Cimu i Svetoga Luke u Ilićima.

1 - Prodorne oči Dobroga Pastira s ove monumentalne slike iz svetišta ove novoizgrađene crkve gledaju nas ovdje okupljene na posvetu ovoga Božjeg hrama i predaju na liturgijsku uporabu. Gledaju ovaj grad i ovu Hercegovinu. A Njegovih sedam ovaca i janjaca obuhvaćaju sedam svjetskih kontinenata: Afriku, Ameriku Južnu, Ameriku Sjevernu, Antarktiku, Australiju, Aziju i Europu. Ova crkva, koja se posvećuje Kristu Dobromu Pastiru naših duša, jedina je s ovakvim naslovom na ovom hercegovačkom terenu.

Pastiru Dobri Isuse Kriste, Ti potječeš iz pastirske obitelji: Tvoja je majka Marija i sama bila pastirica. Nije nikada ni slutila da će jednoga milosnog dana, po vječnom planu Oca nebeskoga, kao Bezgrješna Djevica Duhom Svetim i tijelom svojim začeti Pastira nad pastirima! Hvala i slava Presvetomu Trojstvu Ocu, Sinu i Duhu Svetomu na tome božanskom daru! Hvala i Djevici Mariji na toj raspoloživosti njezina materinskog srca!

Kriste Dobri Pastiru, Tvoj se dolazak na ovaj svijet dogodio u jednoj pastirskoj štalici; štoviše, rođen si, povijen i položen u jasje. Anđeli su nebeski - prije negoli svećenicima i levitima - radosnu vijest o rođenju Spasitelja svijeta objavili betlehemskim pastirima koji "pod vedrim nebom čuvahu noćnu stražu kod svojih stada". Oni su bili povlašteni i počašćeni, mimo svih drugih, prvi poslušati anđeoski koncert "Slava na visinama Bogu, a na zemlji mir ljudima miljenicima njegovim!" (Lk 2,14).

Isuse Pastiru Dobri! Od svih ljudi ovoga svijeta pastiri prvi dođoše u pohode Tebi, Tvojoj majci Mariji i blaženomu Josipu, njezinu zaručniku. Možemo pretpostaviti da ne dođoše praznih ruku, nego donesoše ono što su imali najboljega od ovaca: sira, mlijeka, vune i vunena pletiva. A neki se pastiri i pastirice, kada vidješe prave potrebe Svete Obitelji, ponovno vratiše i još više donesoše što im je trebalo. Ti ih sve blagoslovi i dade im mjesto u Svetom Pismu. Molimo Te, blagoslovi svaki naš dar koji Tebi uzvraćamo i bližnjemu dajemo!

Kriste Dobri Pastiru, odmah u početku Tvoga javnog djelovanja Ivan Te Krstitelj nazva: "Jaganjcem Božjim" (Iv 1,36), koji oduzimaš grijehe svijeta. Janje, klanje, žrtva, oslobađanje od grijeha. Janje je simbol Izraelova otkupljenja još iz egipatskih vremena, slika Tvoje prikazne žrtve za otpuštenje naših grijeha. Jaganjče Božji, oprosti nam sve grijehe za koje se iskreno kajemo, pomози našu dobru volju i smiluj se našoj nevolji!

Isuse Pastiru Dobri! U Tvom naučavanju bijahu česte riječi: janjci, ovce, stada: Ti si u prvom redu poslan ovcima Doma Izraelova. Ti vidiš zapušteni narod kao ovce bez pastira. Ti šalješ svoje učenike kao janjce među vukove. Ti nam reče da neprijatelji udaraju prvo na pastira da bi se potom raspršilo stado. Blagoslovi ovu novu crkvu u Mostaru i sve koji se u njoj sada mole, koji se budu molili, Tvoje riječi slušali i Tvoje svete sakramente primali!

Spasitelju Dobri Isukrste! Ti si iz pastirskoga života izrekao nekoliko prispodoba da njima prikažeš kraljevstvo Božje: jedna je o žalosti zbog izgubljene ovce i o radosti zbog nađene te iste inače stote! Druga je o zaodijevanju vukova ovčjim runom da lakše zavedu i unište mirno stado. Jedna je opet prispodoba o suđenju u Dan onaj, kada će se ljudi podijeliti na desnu i lijevu stranu, poput ovaca i koza u toru: jedni blagoslovljeni, a drugi osuđeni. Ti nas po svome milosrđu odluči da uđemo u radost Gospodara svoga!

Pastiru Dobri, Ti se sam predstavi naslovom Dobroga Pastira i onda prikaza sve što Pastir Dobri čini: Ti ulaziš na vrata, ovce slušaju Tvoj glas, Ti ovce zoveš imenom i izvodiš ih na nove ispaše čiste hrane i bistre vode. Ti ideš pred njima, a one za Tobom, jer poznaju Tvoj glas. I onda ono najviše: "Ja sam Pastir Dobri. Pastir Dobri život svoj polaže za ovce svoje" (Iv 10,14). Blagoslovi i posveti ovu crkvu na diku svoga svetog Imena "Dobroga Pastira"!

Mi Te slavimo posebnim blagdanom Dobroga Pastira na 4. Uskrsnu nedjelju kada se posebno molimo, na razini cijele Crkve Katoličke, za svećenička zvanja i za osobe Bogu posvećena života. Podrži biskupe, svećenike, đakone, redovnike, redovnice i sve krštene u Kristu da vjerno ispune svoje poslanje u službi Tvoga Evanđelja!

Dobri Pastiru, Tvoji smo, Tvoji želimo biti. Tebe, istina, mnogi nisu nikada upoznali; Tebe su, prezrevši zapovijedi Tvoje, mnogi odbacili. Smiluj se jednima i drugima. Kralj budi, Gospodine, ne samo vjernima, koji se nisu nikada odmetnuli od Tebe, nego i onima koji su Te ostavili! Kralj budi onima, koje ili kriva mnijenja zavaravaju ili nesloga rastavlja, da naskoro bude jedno stado i jedan Pastir. Udijeli, Gospodine, Crkvi svojoj sigurnu i potpunu slobodu!

2 - Prije više od 20 godina, na Bogojavljenje 1993., biskup Pavao Žanić - vječni mu pokoj duši! - iz pastoralnih je potreba osnovao četiri nove župe u Mostaru, odcijepivši ih isključivo od katedralne

župe Marije Majke Crkve i posvetivši ih četvorici Evanđelista. Biskup se vodio uvjerenjem da nitko ne će znati i moći Evanđelje širiti u obiteljima ovoga grada Mostara kao sveti evanđelisti, kvalificirani evangelizatori. Centar je grada pripao sv. Ivanu, Rudnik sv. Mateju - evanđelistima i ujedno apostolima, dok je Cimu dodijeljen zaštitnik sv. Marko, Petrov tajnik, a Ilićima sv. Luka, Pavlov suradnik. Godine 2011. Marija Majka Crkve dala je i petu župu, ovaj put sv. Tomi apostolu.

Općenito se drži da je Isus s apostolima proslavio svoju Posljednju večeru u kući Marije, Barnabine sestre, koja je bila Markova majka. Biblijski su tumači jednodušni u tvrdnji da je onaj mladić, koji je one noći iz Maslinskoga vrta pobjegao, bio glavom Marko, koji jedini to i opisuje (Mk 14,51). Imajući u vidu povezanost te Marijine kuće s Isusom i njegovom zajednicom, sa sv. Petrom i prvom Crkvom (Dj 12,12), nije čudo da je i mladi Marko zaželio izbližega slijediti Gospodina. A to znači da evangelizatori, tj. prava i zdrava duhovna zvanja obično dolaze iz kršćanskih obitelji u kojima se Boga moli i štuje; u kojima se Božje zapovijedi opslužuju i sakramenti primaju. U našem hrvatskom narodu, kao uostalom i u drugih naroda, duhovna zvanja opadaju ovih posljednjih godina. Znači li to da je ona čestita religiozna obitelj, oslonjena na Božji zakon, ugrožena? Najprije u molitvi, a onda i u daru djece i u odazivu svećeničkih i redovničkih kandidata. Odazovite se, mladi, u službu Dobroga Pastira! Župljani Svetoga Marka, sa župnikom na čelu, imaju obilno prostora u ovoj crkvi Dobroga Pastira. U njoj sv. Marko ima svoje istaknuto mjesto sa svojim krilatim lavom, simbolom, jer svoje Evanđelje započinje s Ivanom Krstiteljem koji je "glas što više u pustinji" (Mk 1,3). Upravo je Marko evanđelist napisao onu rečenicu o Isusu učitelju: "Kad izađe, vidje silan svijet i sažali mu se jer bijahu kao ovce bez pastira pa ih stane poučavati u mnogočemu" (6,34). Ovoj župi želimo da je sv. Marko, zaštitnik, vodi Dobromu Pastiru!

3 - Zajedno sa sv. Markom, iste bogojavljen-ske svetkovine '93., izabran je evanđelist Luka za zaštitnika župe u Ilićima, koji također u ovoj crkvi ima svoje vidno mjesto s krilatim volom, simbolom žrtve na žrtveniku, jer njegovo Evanđelje osobito ističe Kristovo svećeništvo. Sveti je Luka u svome Evanđelju prikazao one pastire pohoditelje Isusu, novorođenom i u jaslje položenom. Blaženi Luka nije osobno poznao Isusa, jer se krstio kao odrasli Antiohijac kada su apostoli počeli propovijedati Evanđelje, osobito u Antiohiji, gdje su misionirali sv. Pavao i sv. Barnaba i vidjeli milost Božju na djelu i tomu se veoma radovali.

Radosni smo u Gospodinu što možemo na kraju dovršena posla ne samo blagosloviti i posvetiti Kristu Dobromu Pastiru ovu crkvu koja će služiti kao župna i za jednu i za drugu župu, nego i iskreno zahvaliti Bogu te svim dobrotvorima, domaćima i inozemcima, pod marljivim vodstvom župnika don Ivana. Kao što je bratska sloga vladala u širenju Evanđelja među ovom dvojicom svetih pisaca, i kao što u ovoj crkvi ponizno i ponosno gledaju jedan prema drugomu, neka takva evanđeoska suradnja i sestrinska ljubav vladaju između ove dvije župe pod blagoslovnom rukom jednoga Pastira Krista Isusa: neka ih On vodi Putom svojih zapovijedi, poučava svojom božanskom Istinom i hrani i brani svojim Životom.

Bio ovaj novi hram prava kuća Božja: dom molitve i klanjanja Ocu u duhu i istini, kako i pročitismo u Evanđelju (Iv 4,23), hram primanja svih sedam svetih sakramenata, propovjedaonica evanđeoske sloge i nauka, odgajalište duhovnih zvanja. Nema vrijednih svećenika i redovnika bez one Isusove: "Molite Gospodara žetve!" (Lk 10,2), jer sve je Njegovo. Nikada u ovome gradu i narodu ne ponestalo dobrih i vrijednih svećenika koji će vjerničke zajednice vjerodostojno poučavati, molitveno posvećivati i duhovno ih i pastoralno predvoditi. Bilo tako!

**KRONIKA TRAŽENJA LOKACIJE ZA IZGRADNJU
KATOLIČKE CRKVE NA PODRUČJU CIM - ILIĆI U MOSTARU**

Mostar, 22. prosinca 2014.

Priredio: don Ante Luburić, kancelar
Razdoblje od 1966. do 1991.

R.br.	Datum	Opis
1.	08.06.1966.	Biskupski ordinarijat u Mostaru - s potpisom don Marka Perića, tajnika Biskupije, u ime biskupa Petra Čule, upućuje pismo Branku Periću, stručnjaku "Rudnika mrkog uglja Mostar" iznoseći mu plan i potrebu izgradnje crkve u Cimu na biskupijskoj [nacionaliziranoj] zemlji, uz groblje "Smrčenjaci".
2.	13.06.1966.	Ordinarijat postavlja, kod Odsjeka za komunalne poslove Skupštine općine [SO] Mostar zahtjev za lokaciju crkve za samostalnu župu u Cim - Ilići, budući da su se stanovnici sela Cim - Ilići obratili Biskupskom ordinarijatu u Mostaru s molbom da bi se u njihovoj sredini osnovala samostalna župa, jer a) sadašnja jedina katolička crkva u gradu Mostaru, kamo crkveno-teritorijalno sada pripadaju, ne može zadovoljiti ni potrebama stanovnika grada, a kamo li okolnih sela, b) osnivanje samostalne župe u njihovim selima predviđeno je pred skoro sedamdeset godina... Za tu potrebu Biskupija je kupila odgovarajuće zemljište u Cimu kod Smrčenjaka..., a koje je Gradska eksproprijacijska komisija 1948. godine oduzela Biskupiji.
3.	28.07.1966.	Načelnik Sekretarijata za upravno-pravne poslove SO Mostar, Muriz Maslo, Rješenjem, br.: 02/IV-423/1 odbija zahtjev, kojim se traži lokacija za izgradnju župnoga stana na k.č. 2593 k.o. Cim ... "Nakon provedenog postupka u smislu zaključka Savjeta za komunalne poslove i Urbanizam SO Mostar od 13.5.1966. godine i pribavljenog stručnog mišljenja od strane Urbanističkog Zavoda u Mostaru LK Broj: 1030/66 od 18.7.1966. godine ustanovljeno je da se zahtjevu ne može udovoljiti jer na rudnom području na kojem se nalazi predmetna parcela nije dozvoljena izgradnja, niti je za to područje rađeno urbanističko rješenje. Izgradnja stambenih objekata dozvoljena je samo na mjestima utvrđenim urbanističkim rješenjem naselja Ilići sa zapadne strane puta Mostar - Vrelo Radobolje."

4.	15.08.1966.	Biskupski ordinarijat preko Sekretarijata za upravno-pravne poslove SO Mostar pravovremeno upućuje žalbu ili utok spomenutom Republičkom sekretarijatu, jer: 1) predmetni predio puta Mostar - Vrelo Radobolje u naselju Ilići nalazi se u krajnjoj periferiji i samoga naselja Ilići, a pogotovo drugoga naselja Cim; 2) Zahtjevom nije tražena izgradnja stambenog objekta nego lokacija za izgradnju crkvenih objekata koji ne mogu biti na periferiji naselja; 3) osnivanje Župe planirano je davne 1899., a ta naselja imala su 1892. godine 800 katolika, a 1958. preko 3000 katolika; 4) Rješenje obrazlaže odbijanje molbe time što se predmetna parcela nalazi na rudno-eksploatacijskom području, na kojem, navodno, nije dozvoljena izgradnja i jer nema urbanističkog rješenja: a) rudno područje naselja Cim-Ilići postoji već desetljećima na kojem su poslije II. svjetskog rata sami administrativni organi Gradskog odbora odnosno općine promicali izgradnju stambenih objekata na tom području izdajući potrebne građevinske dozvole; b) Biskupija je spremna potpisati dokument da neće tražiti nikakve odštete u slučaju oštećenja objekta; c) na istom rudnom području u izgradnji je drugi dio velike bolnice, a već je izgrađena velika trgovina, a "u najnovije doba Socijalistički Savez namjerava podignuti za naselja Cim - Ilići društveni dom u blizini trgovačke prodavaonice, i u tu svrhu pribavljeno je i otkupljeno pogodno i potrebno zemljište, a nalazi se nedaleko mjesta, na kojem mi želimo podići objekat župskoga stana za osnivanje samostalne župe."
5.	03.05.1967.	Republički sekretarijat za industriju i trgovinu "smatra da je Žalba opravdana pa predlaže da se žalbeno rješenje poništi i vrati prvostepenom organu na ponovni postupak odnosno da se rješenje preinači, tako što će se udovoljiti njegovom zahtjevu." Rješenje koje je po ovlaštenju Republičkog sekretara potpisao Novak Vukičević, rukovoditelj grupe za pravne poslove, Ordinarijat je primio tek 16.06.1967.
6.	31.05.1967.	Ordinarijat upućuje pismo Ivanu Paviću, direktoru Rudnika mrkoga ugljena Mostar, u vezi s izgradnjom crkve u Cimu - Ilićima, svjestan "da je donekle riskantno poduzeti jednu gradnju na takvom području", ali "ako se već bolnica može graditi u neposrednoj blizini, te ako može socijalistički savez graditi društveni dom, onda ne vidimo toliku opasnost i riskantnosti za jedan crkveni objekat...".
7.	15.06.1967.	Ordinarijat upućuje pismo i Nedinu Džudži, direktoru Urbanističkog zavoda u Mostaru u vezi se izgradnjom crkve u Cimu-Ilići.
8.	26.06.1967.	Ordinarijat obnavlja zahtjev za lokaciju crkve u Cimu - Ilićima kod Sekretarijata za upravno-pravne poslove - Savjet za komunalne poslove i urbanizam SO Mostar.
9.	03.10.1968.	Muriz Maslo iz Sekretarijata za upravno-pravne poslove SO Mostara pita Ordinarijat je li odustao od traženja izgradnje, jer Urbanistički zavod u određenom roku nije mogao donijeti odgovarajuće rješenje.
10.	30.10.1968.	Biskupski ordinarijat izjavljuje da nije odustao od zahtjeva i tražene lokacije

11.	06.07.1981.	Biskupski ordinarijat isplatio zemljište na Džoluši.
12.	07.07.1981.	Novi dijecezanski biskup msgr. Pavao Žanić moli Zavod za urbanizam i komunalne djelatnosti te RO za prostorno uređenje SO Mostar da pri planiranju razvoja i urbanog uređenja grada Mostara s prigradskim naseljima uzme u obzir i potrebe vjernika katolika, tj. planiranje lociranja vjerskih objekata (crkava i župnih kuća uz dotične crkve) u pojedinim predjelima grada Mostara: u Cimu, Ilićima, Rudniku, Zaliku, posebno požurujući izdavanje dozvole, na već davno predani zahtjev za suglasnost na lokaciji Džoluša;
13.		Kopija pisma poslana je i komisiji za vjerska pitanja SO Mostar.
14.	30.12.1981.	Ordinarijat dostavlja prilog javnoj raspravi prostornog uređenja grada Mostara na dostavljeni mu Nacrt prostornog plana u kojem se ističe: "Prihvatajući čovjeka kao subjekt prostornog uređenja, naselja su prvenstveno definisana funkcijama zadovoljavanja ljudskih potreba u najširem smislu" (str. 13). Biskup Žanić na ovo odgovara: "Imajući ove riječi pred sobom držim da u predloženom konceptu Prostornog plana treba dati i prostor za religiozne objekte (crkve i župne kuće) kojih u predloženom konceptu nema, iako se već sada osjeća velika potreba za njima. Tako npr. na području mjesnih zajednica Rodoč, Jesenica, Cim (već je prije od ovog Ordinarijata upućen zahtjev za gradnju svećeničkog doma i osnivanje župnog centra u tom dijelu grada - dopis br. 227/81 od 27.3.1981., pa molim da taj zahtjev bude ponovno uzet u razmatranje), Ilići...".
15.	25.02.1982.	Ordinarijat upućuje zahtjev Općinskoj komisiji za urbanizam, stambene i komunalne poslove SO Mostar za izdavanje urbanističke suglasnosti, gdje stoji: "Već smo u više navrata zamolili Naslov da ima razumijevanje za naše potrebe kod prostornog uređenja grada za nove objekte vjernika Katoličke Crkve u gradu Mostaru i prigradskim naseljima kao što su Cim, Ilići, Rudnik, Zalik, Jesenica i Rodoč (naši dopisi 227/81., od 26.III.1981.; 470/81., od 7. VII. 1981.; 1052/81., od 30.XII.1981.), a ovaj put molimo da nam se izda suglasnost za izgradnju crkvenih objekata, tj. župne crkve i župne kuće na k.č. 670/1, k.o. Cim, parcela zvana - Džoluša"
16.		Istodobno se o ovom zahtjevu upoznaje Zulfikar Džankić, predsjednik Komisije za odnose s vjerskim zajednicama SO Mostar, i moli njegova preporuka.
17.	26.02.1982.	Ordinarijat upućuje pisani podnesak Mjesnoj zajednici [MZ] Cim u vezi s izgradnjom župnih crkvenih objekata na tom području.
18.	11.05.1982.	Ordinarijat u svojoj predstavi upućenoj Vladi Smoljanu spominje, između ostalog, i potrebu izdavanja dozvole za izgradnju crkve u Cimu-Ilićima.
19.	28.06.1982.	Isto tako i novomu predsjedniku SO Mostar, Nikoli Gašiću, Ordinarijat šalje pisanu predstavku u vezi s različitim zahtjevima Biskupije kod mjesnih vlasti.

20.	17.04.1984.	Komisija za urbanizam, stambene i komunalne poslove SO Mostara izdaje negativno Rješenje za izgradnju crkve u Cimu, koje potpisuje Denijel Kalajdžić, predsjednik Komisije, s obrazloženjem "da se parcela na kojoj se traži izgradnja crkvenih objekata nalazi u zoni namijenjenoj za urbano zelenilo, park, šume i površine za sport i rekreaciju."
21.	09.05.1984.	Ordinarijat na ovo Rješenje upućuje žalbu na Republički komitet za urbanizam, građevinarstvo, stambene i komunalne poslove u Sarajevu, u kojoj stoji da su - negdje u trećem mjesecu ove godine (1984.) osobno došli na Ordinarijat službenici komisije za urbanizam SO Mostar koji su po nalogu Predsjednika Komisije tražili da Biskupija odustane od svog zahtjeva za urbanističku suglasnost u Cimu, jer je prostor na kojem se nalazi parcela 670/1 predviđena za <i>individualnu izgradnju</i>, na što Biskupija nije pristala; - da je biskup Žanić prigodom posjeta Nikoli Gašiću, predsjedniku Općine Mostar, razgovarao i o izdavanju urbanističke suglasnosti za izgradnju crkve u Cimu. Tom je prigodom usuglašeno da predviđena individualna izgradnja na području Cima, u koje je uključena i parcela br. 670/1 prihvaća i izgradnju objekata za koje Ordinarijat traži urbanističku suglasnost; - izdavanje urbanističke suglasnosti za izgradnju u Cimu biskup je Žanić urgirao i u razgovoru koji je vodio prigodom posjeta Milanu Vučičeviću, predsjedniku Komisije za odnose s vjerskim zajednicama pri Izvršnom vijeću BiH u Sarajevu, što je ovaj dobrohotno obećao; - i, konačno, nakon duga čekanja, mnogih pisanih predstavlki, traženja, molbi, osobnih posjeta, razgovora, obećanja i crkvenih nadanja u pozitivno rješenje, zahtjev Biskupskog ordinarijata je odbijen. A uz negativno Rješenje na priloženoj karti - Izvodu iz odluke o provođenju prostornog i urbanističkog plana općine Mostar - nije označeno gdje je locirana i kako se prostire k.č. 670/1; - našim uvidom u stanje na terenu i na dostavljenoj karti ne rezultira da je k.č. 670/1 u zoni "koja je namijenjena za urbano zelenilo, park, šume i površinu za sport i rekreaciju, nego u zoni predviđenoj za centralne gradske funkcije ... što isto akceptira izgradnju objekata za koje tražimo urbanističku suglasnost, i - zbog razloga što smo prije donošenja Odluke o prostornom i urbanističkom rješenju plana općine Mostar tražili od odgovornih organa SO Mostar da imaju u vidu i izgradnju vjerskih objekata ne samo na području Cima nego i ostalih dijelova grada, a što - izgleda - nije prihvaćano. A često se u razgovorima moglo čuti: "e da ste vi to tražili, sigurno biste dobili, ili...!"
22.	20.06.1984.	Republički komitet za urbanizam... u Sarajevu poništava Rješenje Općinske komisije za urbanizam Mostar i predlaže da se pobijeno Rješenje preispita odnosno poništi i udovolji zahtjevu za izdavanje urbanističke suglasnosti, ... "posebno iz razloga što je u postupku koji je prethodio donošenju pobijenog rješenja predstavniku žalitelja rečeno da se predmetna parcela nalazi u zoni individualne stambene izgradnje."

23.	05.09.1984.	Općinska komisija za urbanizam ponovno izdaje negativno Rješenje za izgradnju crkvenih objekata u Cimu, "ovo iz razloga što se predmetna parcela k.č. 670/1 i 670/2 (2055) k.o. Cim na kojoj se traži izgradnja crkvenih objekata prema Odluci o provođenju prostornog plana opštine Mostar i urbanističkog plana Mostara ("Službeni glasnik opštine Mostar", broj 9/83), nalazi u zoni R-II..., gdje važi režim zabrane.", a Rješenje potpisuje Denijel Kalajdžić, predsjednik Komisije.
24.	14.09.1984.	Ordinarijat upućuje SIZ-u [Samoupravnoj interesnoj zajednici] za prostorno uređenje ponovni podnesak u kojem se daje prikaz povijesti dosadašnjih traženja i predlaganja uvrštenja crkvenih objekata u urbanističke i regulacijske planove SO Mostar, posebno tražeći što brže rješenje i izdavanje suglasnosti za izgradnju na parceli označenoj kao k.č. 670/1 i 670/2 (2055) k.o. Cim.
25.	21.09.1984.	Biskupski ordinarijat ponovno upućuje žalbu Republičkom komitetu za urbanizam... u Sarajevu na primljeno negativno rješenje Komisije za urbanizam SO Mostar, ističući svoje čuđenje da u prvom Rješenju od 17.04.1984., kojim se odbija naš zahtjev, stoji "da se parcela na kojoj se traži izgradnja crkvenih objekata nalazi u zoni namijenjenoj za urbano zelenilo, park, šume i površine za sport i rekreaciju.", a u drugom Rješenju od 05.09.1984. "ovo iz razloga što se predmetna parcela k.č. 670/1 i 670/2 (2055) k.o. Cim na kojoj se traži izgradnja crkvenih objekata prema Odluci o provođenju prostornog plana opštine Mostar i urbanističkog plana Mostara ("Službeni glasnik opštine Mostar", broj 9/83), nalazi u zoni R-II... gdje važi režim zabrane.", što pokazuje veliku nedosljednost Komisije u njezinim odgovorima i obrazloženjima.
26.		Ordinarijat dostavlja žalbu na negativno rješenje i izvještava Komisiju za odnose sa vjerskim zajednicama Izvršnoga vijeća Skupštine BiH u vezi s izgradnjom u Cimu - Ilićima.
27.	22.09.1984.	Republički komitet za urbanizam... u Sarajevu izdaje rješenje s potpisom Mubere Bukovac, pomoćnice predsjednika Komiteta, kojim poništava rješenje Općinske komisije za urbanizam u vezi s izgradnjom crkvenih objekata u Cimu - Ilićima i vraća predmet na ponovno odlučivanje prvostupnjevnom uredu, koji "nije pravilno postupio i utvrdio činjenično stanje, kako to propisuju naprijed navedene odredbe Zakona o opštem upravnom postupku."
28.	14.11.1984.	Ordinarijat obnavlja molbu, br. 216/82., od 25.02.1982., za izdavanje urbanističke suglasnosti za izgradnju župnih crkvenih objekata na k.č. 670/1 i 670/2 k.o. Cim na parceli zvanj Džoluša.
29.	11.01.1985.	Istoga dana dostavlja kopiju iste molbe na znanje Komisiji za odnose s vjerskim zajednicama SO Mostar.
		RO Rudnik mrkoga ugljena - Mostar izdaje "mišljenje" po kojem se na parcelama za koje je Biskupija zainteresirana može graditi ako se udovolji svim uvjetima izgradnje na takvu području - u dodatku pročišćen tekst osnovnog Zakona o rudarstvu u vezi s izgradnjom objekata na zemljištu u granicama eksploatacije.

30.	23.05.1985.	Ordinarijat ponovno napismeno kod Dragana Pezelja, predsjednika Komisije za odnose s vjerskim zajednicama SO Mostar, urgira pitanje dozvole za izgradnju u Cimu nakon usmenih pregovora od 03.10.1986., gdje je rečeno "da je davanje dozvole za izgradnju crkve i stanarskih objekata za nju riješena stvar", i to na lokaciji pokraj temelja starokršćanske bazilike u Cimu, mjesto "Crkvine", umjesto na lokaciji Džoluša, jer je to zemljište neprikladno za gradnju "budući da je tu rasjed", što Biskupiji nije bilo prihvatljivo.
31.	15.10.1986.	Općinski sekretarijat za urbanizam .... odgovara da će se zahtjev riješiti u skladu s regulacijskim planom koji će se razmatrati u "januaru 1987."
32.	22.12.1986.	Biskupski ordinarijat ponovno donosi Komisiji za urbanizam, stambene i komunalne poslove SO Mostar prikaz traženja izgradnje crkvenih objekata na lokalitetu Džoluša u Cimu i kao krajnju mogućnost predlaže, ako ne postoji nikakvo drugo rješenje, da se dopusti izgradnja montažne crkve, a nakon 20-30 godina, kada završi iskapanje ugljena, da se gradi normalna crkva.
33.	07.04.1987.	Ordinarijat upućuje zahtjev Izvršnom vijeću BiH - Sekretarijatu za urbanizam.... u vezi sa suglasnošću za izgradnju u Cimu-Ilići na lokalitetu Džoluša, ističući da zahtjev nije riješen u obećanu roku, pa je stoga Biskupija tražila intervenciju Komisije za odnose s vjerskim zajednicama SO Mostar, koja je upriličila susret s urbanistima Grada, održan 31.03.1987. gdje je Biskupiji priopćeno: - na lokalitetu Džoluša ne može se dobiti dozvola za izgradnju sljedećih 20-30 godina sve dok se bude vršila eksploatacija ugljena na dubini od 259 metara! - na susretu nitko nije spominjao prijašnje razloge odbijanja zahtjeva Biskupije: ni rekreacijske centre, ni zonu R-II, ni slabu nosivost terena, ni rasjed zemljišta...
34.	07.04.1987.	Republički komitet za urbanizam... u Sarajevu uputio je Komisiji za urbanizam, stambene i komunalne poslove SO Mostar zahtjev da ga izvijesti o razlozima "zbog kojih rješenje po zahtjevu podnosioca za izdavanje urbanističke suglasnosti za izgradnju crkvenih objekata nije doneseno u zakonskom roku."
35.	22.04.1987.	Ordinarijat ponavlja svoje traženje - prema prijedlogu Sekretarijata za urbanizam Općine Mostar - sada na lokalitetu Glavice-Kokošinji, i to u površini od 7.400m ² za sljedeće sadržaje: - prostor za župnu crkvu, župnu kuću s uredom, vjeronaučne dvorane, prostor za parkiranje s potrebnim parterom oko objekata, - plaćene sve takse i pristojbe - Sekretarijat ostao šuteći.
36.		Istoga dana dostavljena Obavijest s cjelovitom dokumentacijom u fotokopiji i Komisiji za odnose s vjerskim zajednicama SO Mostar.
37.	16.12.1988.	Na inicijativu Hamdije Jahića, sekretara Sekretarijata za urbanizam, stambene i komunalne poslove održan u zgradi Biskupije sastanak između predstavnika Ordinarijata i mjerodavnih Ureda za urbanizam općine Mostar, te RO "Prostor" Amira Pašića o predmetima i zahtjevima Biskupskoga ordinarijata i poslan na rješavanje.

38.	13.07.1990.	Ordinarijat upućuje J. P. [Javnom poduzeću] "Prostor" Mostar već dostavljene prijedloge i zahtjeve za izgradnju crkvenih objekata na području grada Mostara: Cim, Ilići, Rudnik-Orlac, Zalik, Rodoč; - u istom dokumentu spomenut je problem Stare Biskupske rezidencije u Vukodolu-Mostar, koja je nacionalizirana, i potom zapuštena da potpuno propane.
39.	17.08.1990.	Biskupija uputila Zahtjev J. P. "Prostor" Mostar za obustavljanje radova na izradi "urbanističkog projekta "Glavice", zbog mnoštva vlasničkih i suvlasničkih problema.
40.	20.02.1991.	Ordinarijat obnavlja zahtjev za izdavanje urbanističko-tehničkih uvjeta za izgradnju župnih crkvenih objekata na k.č. 670/1 i 670/2 k.o. Cim, zk. Ul. 286 i 288 u površini 7.230 m ² na lokalitetu Džoluša.
41.	20.02.1991.	Ordinarijat dostavlja cjelovit spis korespondencije traženja i odbijanja Milivoju Gagri, gradonačelniku Mostara, moleći "preporuku i urgenciju".
DOGAĐANJA OD 1991. DO 2014.		
		U razdoblju od početka rata do posvete nove crkve Ordinarijat se susreo s više poteškoća.
42.	listopad 1991.	Izbio Agresorski rat u Hercegovini - udarom na župu Ravno i na župu Trebinja.
43.	02.04.1992.	Buknuo rat u Mostaru.
44.	06.01.1993.	Biskup Žanić osnovao četiri nove župe odcijepivši ih od katedralne župe. Odredio im i zaštitnike, četvoricu evanđelista: Sv. Matej za Rudnik, Sv. Marko za Cim, Sv. Luka za Iliće, Sv. Ivan za Centar II.
45.	studen 1994.	Kupljena kuća na Barakovcu, na području Ilića, za župnikov stan, ured i liturgijska slavlja. Uknjiženo na Župni ured Ilići.
46.	19.03.2008.	Biskupijski caritas, po odobrenju Ordinarijata, sredio uknjižbe oko nekretnine na Džoluši, kupljene još 1981.
47.	listopad 2008.	Biskupijski caritas kod Odjela za urbanizam i građenje grada Mostara zatražio urbanističku suglasnost za izgradnju Hospicija.
48.	13.10.2008.	Odjel za urbanizam i građenje grada Mostara izdao urbanističku suglasnost za izgradnju Hospicija.
49.	19.01.2009.	Otkazana novčana pomoć za gradnju Hospicija, koja je bila obećana od jedne inozemne organizacije.
50.	2011.	Don Ivan Perić, nakon što je sagradio župnu crkvu Svetoga Mateja na Rudniku, premješten za župnika Svetoga Marka u Cim i istodobno za upravitelja Svetoga Luke u Ilićima.
51.	15.08.2012.	Općinski sud u Mostaru - Zemljišnoknjižni ured dopustio uknjižbu prava vlasništva na nekretnini 670/ i 670/2 u korist župe Svetoga Marka evanđelista u Mostaru.
52.	2013.	Župnik isposlovao sve potrebne dozvole za gradnju crkve na mjestu gdje je bio namijenjen Hospicij. Radovi otpočeli u srpnju 2013.
53.	20.12.2014	U novoizgrađenoj crkvi na kraju sv. Mise pročitana povelja koju su s crkvene strane potpisali župnik don Ivan Perić i biskup Ratko Perić.

BOŽIĆNO SLAVLJE U MOSTARU

PUN MILOSTI I ISTINE

Mostar, 22. prosinca 2014. - Na tradicionalno Božićno duhovno-čestitarsko zajedništvo s mjesnim biskupom msgr. Ratkom Perićem, u ponedjeljak 22. prosinca, na Ordinarijatu u Mostaru, okupilo se sedamdesetak svećenika, redovnika i redovnica. Bio je nazočan i provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenko Šteko te provincijalka sestara franjevnika s. Franka Bagarić kao i više dekana i kućnih poglavara i

poglavarica redovničkih zajednica koje pastoralno, karitativno i odgojno djeluju na području hercegovačkih biskupija. U ime biskupa i članova Ordinarijata sve ih je pozdravio i zahvalio na dolasku, don Željko Majić, generalni vikar, koji je u ime svih nazočnih te svega svećenstva, redovništva i vjernoga puka uputio i čestitku ocu biskupu. Biskup je odgovorio na čestitku i svima zaželio radostan i blagoslovljen Božić.

ČESTITKE GENERALNOGA VIKARA I SAŽETAK BISKUPOVA OBRAĆANJA I ČESTITANJA

Poštovana i draga braćo svećenici, redovnici i redovnice!

Sve vas iskreno i radosno pozdravljam na početku duhovnog i čestitarskog zajedništva u prigodi velike svetkovine Kristove Crkve Božića te zahvaljujem što ste iz mnoštva duhovno-liturgijskih i pastoralnih slavlja i priprema istrgnuli i došli na Ordinarijat u naše duhovno zajedništvo s pastirskom ovcu mjesne crkve, biskupom Ratkom. Ovaj pozdrav i zahvalu izričem u ime oca biskupa i svih članova Ordinarijata. Na poseban način želim pozdraviti mnogopoštovanoga oca provincijala fra Miljenka, sestru provincijalku Franku, kao i sve kućne poglavare i poglavarice redovničkih zajednica koje pastoralno, karitativno i odgojno djeluju na području naših biskupija.

U Proslavu Ivanova evanđelja, koje će nas na poseban način nadahnjivati i ovih svetih Božićnih dana, čitamo: *Riječ tijelom postade i nastani se među nama i vidjesmo slavu njegovu - slavu koju ima kao Jedinorođenac od Oca - pun milosti i istine.* (Iv 1,14)

Pun milosti. Sveukupno Božje djelovanje, kako u povijesti čovječanstva tako i danas, prožeto je milošću i gradi se na čvrstom temelju milosti. Milost nam prikazuje neizmjeri i nezasluženi Božji dar. I nije samo Druga božanska Osoba, utjelovljeni Sin Božji pun milosti o čemu nam svjedoči i sv. Ivan, nego je "Bog - Otac izvor svakovrsne milosti" (1 Petr 5,10) a Duh Sveti je prvi koji svojom milošću budi našu vjeru i proizvodi novi život koji se sastoji u "spoznaji Oca i onoga

kojega je On poslao, Isusa Krista", uči nas Katekizam. (KKC 684)

Pun istine. Veliki papa u miru Benedikt XVI. snažno je upozoravao na pogubu relativizma, to jest sklonosti pojedinaca i zajednica da vjeruju kako ne postoji ništa apsolutno i konačno u shvaćanju da je istina plod konsenzusa ili naših htijenja. Poput Pilata, mnogi se i danas s ravnodušnošću pitaju: Što je Istina? (Iv 18,37.38) Pilat ne uspijeva shvatiti da je Istina pred njim, ne uspijeva vidjeti u Isusu lice istine, a to je lice Boga. Pa ipak Isus je upravo to: Istina, koja, u punini vremena, "tijelom postade" (Iv 1,1.14), došla je među nas da je upoznamo. Za istinom se ne poseže kao za nekim predmetom, nego se s njom susreće. Ona nije nešto što se posjeduje nego je susret s Bogom, reći će papa Fanjo.

Svima vama poštovani svećenici, redovnici i redovnice, želimo da u ovim svetim Božićnim danima budete dionici ove punine milosti, da primite milost na milost te obnovljenom snagom, svjedočite Istinu Utjelovljenja, Objave i Spasenja u izričaju Božje Ljubavi, njegovu novorođenom Sinu kojemu rođendan ovih dana svečano slavimo i kojemu se životno otvaramo.

Proteklu statističku 2013. godinu, zahvaljujući Bogu, završili smo u plusu: više rođenih-krštenih nego umrlih. Vidjet ćemo u siječnju kakvo je stanje s ovom. U ovoj godini, do sada, Bogu hvala, imali smo više svećeničkih ređenja nego sprovođa. Mladi se odvažnije odlučuju na duhovni poziv. Sve nas to radosti. No, statistike

posljednjih godina pokazuju da nam se narodni brod, a onda i Crkva u njemu, opasno nakrivio. Povjereni nam vjernici, u vrtlogu spletkarenja i lažnih obećanja, sve su zbunjeniji; mladi i mlade obitelji, u političkoj i ekonomskoj nesigurnosti, sve se lakše odlučuju na iseljavanje. Zabrinjavajuće su vijesti s terena. Jasno, od nas kao crkvenih ljudi ne očekuje se da preuzmemo na sebe ono što pripada državi i njezinim institucijama. No, svaki naš vjernik od nas očekuje snagu Duha i jasnoću Istine, duh zajedništva i svjedočanstvo Evanđelja. Bez snažne i životne ucijepljenosti u Krista i Crkvu postajemo izgubljena splav koja teško da koga s uzburkanoga životnoga mora može dovesti u luku mira i sigurnosti.

U našem ocu biskupu imamo izvrstan primjer nepokolebljivosti u Duhu i svjedočanstva Istine. Neka ovo naše božićno zajedništvo ne bude prigodničarsko nego trajno opredjeljenje, svjesni da jedino u zajedništvu s cijelom Crkvom koju na našem prostoru simbolizira biskup, možemo

uspješno odgovoriti na poziv i ostvariti poslanje.

Vama, oče biskupe, dok u ime svih svećenika, redovnika i redovnica, vjernoga puka naših hercegovačkih biskupija iskreno čestitam Božić, ujedno zahvaljujem na svim svjedočanstvima Istine i plodovima Duha, te ujedno molimo dobrog Boga da nas sve, zajedno s Vama, u ovoj nadolaznoj Novoj godini Duh Sveti ujedinjuje, Isusova milost čuva i blagoslov milosrdnog Oca prati.

Na dobro Vam došao Božić - Sveto Porodjenje Isusovo!

Biskup se nadovezao na dvije glavne misli generalnoga vikara, poželjevši svima puninu istine u razumnoj razmišljanju i djelovanju kao i puninu milosti u svećeničkom i redovničkom služenju, a napose je svima redovnicima i redovnicama želio da im bude višestruko plodonosna "Godina Bogu posvećena života"!

MISA POLNOČKA U KATEDRALI

Mostar - Točno u ponoći, s 24. na 25. prosinca, izišao je biskup Ratko Perić, zajedno sa svećenicima iz katedralne župe i iz crkvenih ureda: Biskupijskoga caritasa, Crkve na kamenu, Bolničkoga kapelanstva na oltar da slave sv. Misu Rođenja Gospodnjega. Katedrala je ukrašena božićnim simbolima, ispunjena je do posljednjega mjesta vjernicima, članovi katedralnoga zbora na svojim su mjestima, pozdravljaju pjesmom Maloga Isusa. Kađenje oltara i jaslca, početak Misnoga slavlja.

Na dobro vam došao Božić - Sveto Porodjenje Isusovo! - I s tobom zajedno, odgovara puk biskupu. Na dobro: osobno, obiteljsko, crkveno, društveno;

na dobro: tjelesno, duševno, materijalno, moralno, duhovno, zemaljsko, nebesko. Samo što mi ljudi više puta zapostavljamo duhovo pred materijalnim, a Bog tako ne misli; zabavno pred moralnim, a Bog tako ne drži; nebesko pred zemaljskim, a Bog tako ne određuje. Okrenimo se Bogu i ispravimo svoja srca i misli prema njegovu zakonu! Misna su Čitanja povjerena bogoslovima. Evanđelje navješćuje đakon don Josip.

Na kraju sv. Mise župnik don Luka izražava čestitke, pozdravlja i predstavnike - svećenike Zahumsko-hercegovačke Eparhije. Biskup zahvaljuje i svima čestita Božić i Božićne blagdane.

BISKUPOVA PROPOVIJED

Braćo i sestre!

Ima jedna rečenica u Evanđelju svetoga Luke, koja u desetak riječi prikazuje Isusa u njegovu ljudskom razvoju, a glasi: "Isus napredovao u mudrosti, dobi i milosti kod Boga i ljudi" (Lk 2,52). Ovo je rečeno o Isusu kao 12-godišnjaku u Hramu, ali on je ovakav, napredan, od svoga rođenja u betlehenskoj štatici kroz sve godine svo-

ga životnog rasta. Slično je rečeno i nakon Isusova prikazanja u Hramu: Lk 2,40.

Kada proučavamo osobu Isusa Krista od njegova utjelovljenja u Nazaretu preko rođenja u Betlehemu do njegove uzašašća s Maslinske gore u nebo, uočavamo da su u povijesti postojale i da još uvijek postoje dvije zablude u koje i neki vjernici mogu upasti. Jedna je pogibelj da se toliko nagla-

šava Isusovo božansko sinovstvo, njegova božanska mudrost, da se njegova ljudska narav, ljudska duša s razvojnim razumom i razvojnom slobodnom voljom, toliko zapostavljaju - do nestajanja. Isus - samo Bog! A druga je pogibelj da se toliko naglašava Isusova ljudska narav, savršenstvo razuma i slobode, bezgrješnost, i ljubav prema bližnjemu, njegovo savršeno čovječstvo u kojem se Bog ukazuje, tako da ona božanska narav i osoba iščezava. Isus - samo čovjek! Mi kršćani katolici, na temelju Evanđelja i onoga što Katolička Crkva uči i vjerom prihvaća već dvije tisuće godina, kažemo da je za nas Isus Krist, utjelovljen po Duhu Svetom i rođen od Djevice Marije pravi Bog i pravi čovjek, savršeni Bog i savršeni čovjek.

Pravi Bog: to znači da Isus Krist ima sve božansko što je zajedničko svima trima osobama Presvetoga Trojstva. Tako slavimo ovo najdublje otajstvo kršćanstva: Presveto i jedinstveno Božanstvo koje jednako pripada osobi Sina kao što pripada osobi Oca i osobi Duha Svetoga. Sin Oca vječnoga koji je po naravi istobitan s Ocem i istonaravan s Duhom Svetim, po osobi je različit i od Oca i od Duha. Tako vjerujemo da se utjelovio samo Sin sa svojim božanstvom, a ne kažemo da se utjelovio Otac ili Duh Sveti. Mi to kudikamo više prihvaćamo vjerom, nego što shvaćamo razumom. Plitki smo mi za takva shvaćanja neistraživih božanskih otajstava.

Pravi čovjek: Isus Krist ima sve ljudsko što je zajedničko svima nama: tijelo i dušu sa sposobnostima ljudskoga razuma i slobodne volje, s ljudskim moralnim krjepostima, sve osim grijeha. Sve što je ljudski začeto i rođeno, to je priroda ili narav, nositeljica svih ljudskih svojstava. E sada kako se ta božanska narav sa svojim božanskim savršenstvima Sina povezuje s ljudskom naravi i njezinim svojstvima u utjelovljenju? Kako to dvojje, božansko i ljudsko, koje je ipak bitno različito, zajedno djeluje?

Osobno sjedinjenje Kristova božanstva i čovjštva. Osoba je biće koje je razumski svjesno sebe. Bog je osoba, što više: Tri božanske Osobe. Anđeo je osoba. Čovjek je osoba. Nijedna životinja nije osoba. Mi učimo i naučavamo da je u Isusu sve ono naravno božansko i sve ono naravno ljudsko u činu utjelovljenja sjedinjeno u jednoj Osobi. Isus nema dvije osobe. On je jedna osoba, i to božanska. Ima samo jedan svoj ja. Božanski ja. To je Otajstvo naše vjere. Mi noćas slavimo novorođenoga Isusa koji ima božansku narav sa svim svojstvima, a ima i ljudsku narav

sa svim obilježjima. Isus ima božanski sveznajući i svemudri razum, ali ima ljudski razum koji je podložan razvoju i napretku. On ima božansku apsolutnu slobodnu volju, pun istine i milosti, ali ima ljudsku volju i slobodu podložnu razvoju, a to je sve objedinjeno pod jednim božanskim ja. To se u bogoslovlju naziva sjedinjenje božanske naravi i ljudske naravi u jednoj božanskoj osobi (hipostatska unija). Vidiš li da je to misterij, otajstvo, tajna, koja zahtijeva tvoju i moju vjeru?

1 - Isus je napredovao u dobi. Ne samo u dobi, nego i u tjelesnom rastu. Rast mu je ravnomjerno odgovarao dobi od dva mjeseca ili od dvije godine ili od dvanaest godina ili od dvadeset i četiri godina kada čovjek prestaje rasti. U Isusa je taj ljudski, tjelesni nalaz bio uredan. Zdrav iznutra i izvana, psihički i fizički sposoban za školovanje, kako izdaje uvjerenje Dom zdravlja. On je progovorio kada je trebalo progovoriti. Prohodao kada je trebao prohodati. Igrao se s drugom djecom po dvorištima i ulicama Nazareta prema svojoj dobi. Razvijao se zdravo kao i svi drugi normalni nazaretski dječaci. Napredak se svakim dan primjećivao. Eto napredovao u dobi i kod Boga i kod ljudi.

- Koja majka ne bi željela, i otac, da se njihovo dijete razvija primjereno njegovoj fizičkoj dobi? Kako dani odmiču, roditelji nad djetetom bdiju molitvom i strahuju srcem: čuje li na oba uha pojednako? Vidi li uravnoteženo na desno i na lijevo? Spava li normalno? Kuca li mu srce bez šumova? Može li dubiti, hodati, trčkarati sve prema svojoj dobi?

A čim nešto nije uravnoteženo, odmah ne odgovara dobi, godinama. Nastaju poteškoće u razvoju, hendikep. Devet mu godina a još uvijek slabunjav u hodu. Ili petnaest mu godina, a nejak kao da mu je upola manje.

- Mi molimo novorođenoga Isusa da pomogne svim takvim ljudskim bićima i u ovom gradu i u ovom društvu da ono nejače s prstom u ustima preraste u zdravo dijete koje se uskakuje uz tatu; da ono dijete stasa u dječaka ili djevojčicu, da se stupnjeveno dječak pretvara u mladića, djevojčica u djevojku i da sve poprima svoju mjeru, visinu i struk prema Božjemu planu i programu.

2 - Isus je napredovao u mudrosti. Kada je Isusu bilo šest-sedam godina, naučio je čitati i pisati. Osobito čitati Sveto Pismo, svake subote, u sinagogi. On je napredovao u životnoj mudrosti kakvu mu je mama kazivala. Isus se tu pokazao ljudski mudar. Već u svojoj 12. godini - je li to peti osnovne? - znao je postavljati pitanja sveće-

nicima u Hramu da su ostajali više zbunjeni nego začuđeni. "Bijahu zaneseni razumnošću i odgovorima njegovim" (Lk 2,47). Učenik generacije! Radosna majka Marija, cvate od sreće. Radostan Josip, jer znaju koliko ulažu u razvoj toga Djeteta. Hajde, Bogu hvala, barem se vide rezultati. Kada je počeo javno naučavati, dokazao je da ono što je druge učio, to je sam činio: Ljubio je Boga Oca iznad svega, a nas ljude eto tako da je život svoj dao za nas.

Tko je mudar od nas ljudi? Mudar je onaj koji vidi svrhu svoga rada i života, koji ide za životnim ciljem svoga školovanja, koji odgovara za posljedice svoga učenja i nastojanja. Mudar si ako danas tako govoriš, radiš i živiš da se zbog toga ne ćeš pokajati u životu, pogotovo ne na kraju života. I da ne ćeš jednom ustanoviti kako si promašio životnu temu!

- Mi molimo maloga Isusa koji je pokazao viđan ljudski napredak u mudrosti da pomogne našim vrtićanima da uzrastu u mudrosti za praćenje osnovne škole, a osnovcima da uspješno završe srednje školovanje da se potom sretno zaposle a koji žele nastaviti do diplome da se što uspješnije skuće, i da se u zdravim obiteljima rađaju i razvijaju zdrava djeca duhom i tijelom.

3 - Isus je napredovao u milosti. Biti u milosti, znači biti nekomu mio, ugodan, uvijek dobrodošao. Isusova je majka bila u milosti Oca

nebeskoga: Ne boj se, Marijo. Našla si milost u Boga (Lk 1,30), govori joj anđeo u trenutku utjelovljenja Sina Božjega. A da je Isus u milosti Oca nebeskoga, to je Otac javno potvrdio na dan njegova krštenja: "Ti si Sin moj. Ljubljeni! U tebi mi sva milina!" (Lk 3,32). Sva milost. Sin se uvijek savršeno slaže s Ocem. Poslušan mu u svemu, a jednak mu u svemu. On je i ljudima mio kada je svima govorio o Kraljevstvu Božjem - svi su se "divili milini riječi koje su tekle iz njegovih usta" (Lk 4,22).

I koliko danas ima onih koji nemaju uvjeta za ravnomjeran razvoj ni dobi ni mudrosti ni milosti: roditelji u svađi i rastavi, dugovi navalili na kuću, otac se odao kocki i pijanstvu, više nezaposlenih nego zaposlenih, mladi ne savijaju bračno gnijezdo nego napustiše dom i domovinu, okupilo siromaštvo sa svih strana.

- Mi molimo Svetu Obitelj - Isusa, Mariju i Josipa -

da pomognu odgovornima u društvu da osiguraju uvjete za dostojan život iz rada;

da pomognu tolikim mladim očevima i majkama da idu putovima uspješnih i blagoslovljenih godina u mudrosti i milosti, kako bi bili uspješni u odgoju svoje djece, da im u djeci intelektualna i emotivna zrelost odgovara dobnoj zrelosti te da ih privlači što veći kvocijent životne mudrosti i trajne milosti kod Boga i kod ljudi. Amen.

BOŽIĆNA POLDANJA MISA

Mostar, 25. prosinca 2014. - Na svetkovinu Božića 2014. svečanu pučku misu u 11.00 u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve predvodio je biskup Ratko u koncelebraciji s nekoliko svećenika, uz pratnju božićnih pjesama katedralnoga zbora i svega naroda i uz asistenciju sjemeništa-

raca i bogoslova iz katedralne župe. Nakon sv. Mise priređeno je prigodno čestitanje u velikoj katedralnoj dvorani gdje su se vjernici mogli susresti s biskupom i razmijeniti blagdanske dobre želje i čestitke.

BISKUPOVA PROPOVIJED

Braćo i sestre!

Ovih su nam dana bila pred očima tri gradića u Palestini: Nazaret u Galileji, Ain Karim u Judeji i Betlehem isto tako u Judeji.

U Nazaretu je jedna ljudska osoba na pozornici: Djevica Marija. U Ain Karimu dvije: Elizabeta i Zaharija. A u Betlehemu tri: Isus - božanska

osoba, Marija njegova majka i Josip njezin zaručnik, Sveta Obitelj.

Sva ta mjesta, odnosno njezine osobe, obletio je anđeo Gospodnji. Premalo je bilo da bi tako uzvišenu vijest o Spasitelju donio običan čovjek pa i prorok. Bog je uposlio anđela koji je prenio nebeske poruke o događaju koji se nikada prije

nije zbio i koji nadilazi sva očekivanja ljudi i ljudske povijesti. Ne bijaše to običan anđeo, nego arkandeo, arkandeo Gabriel, među najuglednijima, glasnik velikih Božjih nauma!

U Nazaretu je Djevica Marija sama. Pristupa joj anđeo i javlja joj radosnu vijest od Boga. Počinje Evanđelje. Anđeo, vješt pregovarač, najprije je lijepo pohvali: Zdrava bila i vesela! Milosti puna! Gospodin s tobom! Sve ljepša od ljepše. Marija se najprije prepala, a onda joj bilo vrlo ugodno razgovarati s anđelom Gospodnjim.

- Rodit ćeš Sina. Nadjenut ćeš mu ime Isus - Spasitelj. Sin Svevišnjega... Utjelovljenje, sila Duha Svetoga. Kraljevat će nad domom Jakovljevim i njegovu kraljevstvu ne će biti kraja...

Marija odgovori: Neka mi bude kako Bog hoće! Najljepši odgovor na sav Božji govor. Sve što Bog planira milijun je puta bolje i mudrije i svrsishodije nego što smišljaju svi mozgovi ovoga svijeta. Pa i da smišliš nešto lijepo i veliko, odakle ti snage i sredstava da to ostvariš bez pomoći Božje? A kada se prepustiš Božjoj ruci, onda ona jednostavno rješava i najzamršenije probleme.

U Ain Karimu dvoje. Zaharija, koji je nakon 9 mjeseci nezborenja, konačno progovorio: Ivan mu je ime - Bogu mio. I Elizabeta, koja je zanjela sina u starosti svojoj i iznijela trudnoću do poroda, dala mu je ime Ivan. Kao da su se roditelji dogovorili, a nisu se dogovarali, nego više prepirali (Lk 1,60-61). Bilo je to sve pred očima mlade Marije koja je došla iz Nazareta poslužiti rođakinju Elizabetu u njezinim posljednjim mjesecima blagoslovljena stanja. Dva su učinka toga susreta između dviju svetih žena, Marije i Elizabete:

Prvi, dijete u Elizabetinoj utrobi u trenutku Marijina i Isusova pohađenja bio je očišćen od istočnoga grijeha, pa je rođen bez grijeha i zato se malomu Ivanu slavi zemaljski rođendan, i to svetkovinom. Između rođenih od žene ne usta veći od Ivana! - riječi su Isusove (Mt 11,11).

A drugi je učinak: velika vijest, temeljna istina naše svete vjere, da ovdje dolazi do izražaja spoznaja da je dijete začeto u Djevici Mariji pravi Sin Božji. Elizabeta, ispunjena Duhom Svetim, u tome susretu s Marijom reče: Otkuda mi da majka Gospodina mojega dođe k meni? (Lk 1,43). Evo: prizna Mariju majkom Gospodina Boga, Sina Božjega. To je prvi put da se Mariju naziva Majkom Božjom, Gospodinovom. Ti možeš reći: Ma to, žene... Ali ovdje Bog preko žena daje objavu. Možemo pretpostaviti da je nakon tih riječi i Marija ispričala Elizabeti čudesnost svoga začeca,

bez muža, isključivo osjenjenjem, snagom, rosom Duha Svetoga.

U Betlehemu je na pozornici troje glavnih sudionika: Marija roditeljka, Josip skrbnik, i mali Isus koji dolazi na ovaj svijet.

Bog je preko anđela u Nazaretu naišao na jedno savršeno srce, otvoreno, ponizno, poslušno. Gospa sebe smatra poniznom i neznatnom službenicom Gospodnjom. Eto Gospodin se nastanjuje u poniznu i poslušnu duhu i srcu. Koliko Gospodin traži, toliko Gospa odgovara, sluša i izvršava.

U Ain Karimu također je otvoreno srce Elizabetino. Sama Elizabeta pokazuje koliko je ponizna, bez ikakve zavisti što vidi pred sobom mladu djevojku koja je začela po Duhu Božjemu. Mogla je i ona - da je bila imalo zavidna i ljubomorna - reći: I ja sam čudesno začela. Ja sam majka Gospodinova! Nije to rekla. Govorila je kako je Duh nadahnjivao. Priznala je onako kako je Bog rasporedio: Ja sam majka Ivanova, a Marija je Majka Gospodina moga! Vidiš li da je to ponizna, iskrena, istinita, sveta žena.

U Betlehemu je drukčija situacija. U tome gradu nema otvorenih srdaca, ni muških ni ženskih. Idu gradom Marija i Josip. Marija u blagoslovljenom stanju. Josip upita jednu ženu, zatim jednoga kućnog domaćina: bi li bilo mjesta za jednu roditelju koji dan?

- Ma ni govora? Puna kuća članova, imamo i gostiju. Upravo nam sada došli naši prijatelji iz judejske Betanije i iz samarijski Betulije na popis pučanstva što ga je zakazao nesretni car August. Ne ćemo njih, ove prijatelje, na ulicu.

I tako Josip s Marijom od vrata do vrata, a i svratište bijaše krcato: nitko ne će da okrene glave kamo li da se podigne pred nosećom ženom. Vidi Josip da nema ljudskoga srca, ima doduše otvorenih vrata, ali nitko te ne prima, nego sve srca kamena, nema srdaca otvorenih, koja bi primila Svetu Obitelj.

- Marija, hajmo mi u štalu, gdje nema ljudi, tu ćemo biti primljeni, otužno će Josip. Možda je ovo sve sam Bog htio da se ne možemo snaći da pokaže kako je u prvome redu ovim ljudima potrebno otkupljenje, otvaranje srdaca, oproštenje, spasenje. Jest mi teško, ali Bog je tako izveo da nema druge nego - u štalu!

A na drugoj strani onaj isti arkandeo, koji je bio posjetio Mariju u Nazaretu, koji je bio posjetio i Zahariju u Jeruzalemu u Hramu kada je obavljao službu Božju, taj isti Gabriel našao je neuke a čudoredno zdrave pastire na betlehemske poljanama.

- "Anđeo im Gospodnji pristupi, i slava ih Gospodnja obasja! Anđeo im reče: Evo javljam vam blagovijest, veliku radost za sav narod! Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj - Krist Gospodin. I evo vam znaka: naći ćete novorođenče povijeno gdje leži u jaslama." (Lk 2,9-12). Kakve li zbunjenosti, zgledaju se pastiri, a jedan će između njih, malo stariji i bistriji:

- Spasitelj svijeta - a leži u jaslama!

Spasitelj svijeta - a povijen u pelenama!

Spasitelj svijeta - a nalazi se u našoj pastirskoj štali! Pa, braćo, ovo se anđeo sigurno šali.

- Ne šali, dodaju drugi. Pastiri povjerovali su. Srca im se otvoriše. Odmah se spremiše i uz veličanstvenu glazbu anđeosku dođoše do štale, do jaslara, do Spasitelja svijeta.

Kažu da je bio običaj u Židova kada bi žena rađala, došli bi gradski muzikanti da pozdrave novorođenče glazbom. Ali samo ako bi bilo muško dijete, onda bi zasvirali i zapjevali. A ako bi bilo žensko, vratili bi se žalosni, bez svirke. Djevojčice ne zaslužuju glazbu, njih se ne smije dočekati s veseljem, nego s tugom. Vidiš li da treba otkupljenje prvo Židovu? Da se prizna Božji plan, jednakost koju je Bog stavio u muške i ženske osobe. Uostalom, pogledaj kako se anđeo obraća ovim dvjema ženama: Mariji i Elizabeti. One su se našle u centru Božje objave. Preko njih Duh Sveti

djeluje. A Betlehemčani bijahu pretrpani svojim brigama, noćnim morama i religioznim tjeskobama, otežčala im srca:

- Treba se spremi u sinagogu poslušati Bibliju i odati počast Bogu, vele neki pobožni. A jedna žena s djetetom pod srcem sinoć je iz njihova dvorišta potjerana u štalu!

- Moramo otići u Hram prikazati svoga maloga Rubena koji nam se rodio prije mjesec dana, vele drugi još pobožniji. A jutros su izbacili s kućnoga praga ženu s djetetom pod srcem, koja je položila mališana u napuštene jaslare!

- Moramo se spremi za vjenčanje u sinagogi tu preko puta sljedećega ponedjeljka, govore sasvim pobožno u jednoj raskošnoj kući. A jučer su lupili vratima pred jednom ženom u blagoslovljenu stanju. I očekuju da će im Bog dati od srca poroda? I to zdrava poroda! Boga ne primaju, a od Boga očekuju darove, dijete. Pravo čudno!

Zaključak. Sve nam se to isto može i danas dogoditi. Da nam misao ode gdje joj nije mjesto, a samo je jedno potrebno: Imati vremena za Boga!

Da nam srce zaluta kroz šikaru bespotrebnih stvari, a samo je jedno potrebno: Primiti Isusa u svoju kuću! Da nam se logika pomuti u traženju što boljih rješenja bez Boga, a samo je jedno potrebno: Izabrati bolji dio, koji Bog propisuje i koji nam se ne će oduzeti. Nikada

SVETKOVINA SVETOGA JOSIPA 2015.

Svečanom sv. Misom u katedralnoj crkvi Marije Majke Crkve, u četvrtak 19. ožujka 2015., proslavljena je svetkovina sv. Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije i zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Gospinu katedralu ispunili su vjernici, pjevao je veliki mješoviti katedralni zbor "Marija", a prezbiterij i klupe oko njega nadbiskupi i svećenici te asistencija: trojica đakona i katedralni ministranti.

Na početku Euharistijskoga slavlja sve je nazočno pozdravio mjesni biskup msgr. Ratko Perić. Bratski pozdrav uputio je članovima Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine koji su se u Mostaru okupili na redovito proljetno zasjedanje kao i biskupe goste, delegate susjednih Biskupskih konferencija, najprije uзорitoga kardinala Vinka Puljića, nadbiskupa vrhbosanskoga, kao i pomoćnoga biskupa vrhbosanskoga, msgr. Peru Sudara; msgr. Tomu Vukšića, vojnog ordinarija u BiH;

msgr. Marka Semrena, pomoćnog biskupa banjolučkoga; msgr. Nikolu Kekić, biskupa križevačkoga i delegata Hrvatske biskupske konferencije; msgr. Iliju Janjića, kotorskoga biskupa i delegata Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda sa sjedištem u Beogradu te msgr. Dina Di Antonia, nadbiskupa u miru iz Gorizije, koji je u Mostar stigao u svojstvu delegata Talijanske biskupske konferencije. Msgr. Franjo Komarica, banjolučki biskup i predsjednik BK BiH iz opravdanih razloga nije mogao stići na sv. Misu, ali će se priključiti zasjedanju Biskupske konferencije.

Slavlje sv. Mise predvodio je kard. Puljić, a propovijedao msgr. Vukšić. Nakon pričesti biskup domaćin, msgr. Perić, vjernicima je objavio radosnu vijest, pristiglu iz Vatikana - iz Kongregacije za proglašenje svetih, a po nalogu samoga Svetoga Oca. Naime, prethodnoga - 18. ožujka, Papa je izdao Dekret o "junačkim krjepostima"

Sluge Božjega Petra Barbarića, koji je svih osam travničkih godina bio sjemeništarač Mostarsko-duvanjske biskupije, a dva dana prije smrti položio je jednostavne zavjete Družbe Isusove. Petar je rođen u Klobuku u Hercegovini, 19. svibnja 1874., a preminuo u Travniku u Bosni 15. travnja 1897. Od sada se Petra može zvati: Časni Sluga

Božji Petar Barbarić. Uskoro, nakon Papina odobrenje čuda koje se dogodilo po zagovoru Sluge Božjega i medicinski potvrdilo, slijedi dogovor o vremenu i mjestu za proglašenje blaženim Petra Barbarića. Vjernici su ovu vijest primili s velikom radošću koju su izrazili svečanim pjevanjem *Te Deum laudamus - Tebe Boga hvalimo*.

PROPOVIJED BISKUPA VUKŠIĆA

Zaštita prava na rad prema katoličkom nauku

Draga braćo i sestre!

Tradicija štovanja svetaca u Katoličkoj Crkvi ustalila se već na samom njezinu početku. I oduvijek su dva razloga toga štovanja: prvo, sveci su primjeri koje bismo trebali nasljedovati i oponašati svojim životima; i drugo, kršćani se svojim molitvama rado utječu svecima kao moćnim zagovornicima kod Boga.

I dok je utjecanje u zagovor vrlo čest oblik iskazivanja štovanja svecima, dotle je nasljedovanje njihova primjera mnogo rjeđe jer nije baš česta sličnost naših života i ponašanja s njihovima. Možda se ovakvo ponašanje dade lako objasniti time što je mnogo lakše svetačkom zagovoru delegirati naše potrebe negoli oponašati njihove primjere. No, ako i možemo objasniti, ne može se opravdati.

Večeras smo okupljeni ovdje da, naravno, u moćan zagovor svetoga Josipa preporučimo sve svoje potrebe, posebice potrebe svih vjernika ove Biskupije, i svih ljudi dobre volje koji žive na njezinu području, posvema svjesni da se time samo pojačava obveza nasljedovanja njegova primjera.

Kada razmišljamo o Josipovu svetačkom primjeru, onda u njemu nalazimo više tema i područja koji su i danas vrlo poučni, suvremeni i potrebni. I kada bi bili življeni, mnogo toga bi u ljudskom društvu bilo neusporedivo u boljem stanju.

Primjer njegova posvemašnjega *predanja u voľju Božju* i u nepredvidivo Božje providanje zaista nadahnjuje svakoga kršćanina, posebice u ovom vremenu kada toliki nastoje doslovce protjerati Boga iz ljudske blizine. Potom, primjer njegove *šutnje pred tajnom Utjelovljenoga Boga*, nadahnjuje je svakom vjerniku svih generacija, a posebice vjernicima naših dana kada se u ovoj "kiši riječi" i buci mnoštva glasova, pisanih i izgovaranih, tako zapostavila šutnja kao jedan od najrječitijih načina komunikacije s Bogom.

Glasna *šutnja kontemplacije* Božjega lica trajan je izazov Josipova primjera.

Zatim, Josipov primjer *brige za obitelj*, koja je povjerena njegovoj skrbi, poticaj je svima kojima je providnost namijenila jednaku časnu službu, osobito danas kada je obitelj, nažalost, tako često ugrožena.

Njegova dosljednost u poštovanju Marijina *djevičanstva* zahtjevan je primjer našem vremenu, koje kao da je odbacilo ono što hrvatska govorna tradicija naziva "poštenje" i pošlo putom izvrnutih vrijednosti.

Mogli bismo nastaviti nizati još vrjednota za nasljedovanje, koje proizlaze iz Josipova primjera. Međutim, kada danas u našoj društvenoj stvarnosti razmišljamo o primjeru svetoga Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, a upravo taj razlog nas je ovdje okupio, onda se čini da je, uza svu suvremenost nadahnuća, koja su upravo spomenuta, još jedna tema od osobite važnosti u cijelom našem društvu. To je pitanje rada i nedostatka radnih mjesta, zabrinjavajuće pitanje velike nezaposlenosti, te raznih životnih tema koje su s tim usko povezane.

Poticaј za razmišljanje na ovu temu nalazimo u činjenici da je sveti Josip bio radnik, zanatlija, koji je radom svojih ruku pošteno zarađivao. Iz Markova evanđelja doznajemo da je bio drvodjelja, odnosno stolar, to jest da se bavio rezbarstvom. Kao što evanđelist Matej opisuje, ljudi koji su se bili okupili u sinagogi, pitali su se, u čudu, nad onim što je Isus naučavao, otkuda Isusu takva mudrost jer da je on samo "drvodjeljin sin" (Mt 13,55). Osim toga, od evanđelista Marka doznajemo da su ljudi, preneraženi zbog onoga što je Isus učio, i za samoga Isusa rekli: "Nije li ovo drvodjelja, Marijin sin..." (Mk 6,3). To jest, i sveti Josip i sam Isus jesu primjeri iz radničkog ambijenta. I upravo zbog toga čini se prikladnim i

potrebnim razmišljati upravo o radu, radnicima, njihovu dostojanstvu i pravima.

Prema nauku Katoličke Crkve, rad je bitan ključ sveukupna društvenog pitanja (*Laborem exercens*, 3), pravedna raspodjela dobara u osnovi je društvenoga mira, a svrha im je da ljudski život učine još ljudskijim.

Rad jest socijalno pitanje, ali je jednako tako i moralno pitanje i stalno je, kao važna tema, prisutan u društvenom nauku Crkve. Svijet rada i svijet kapitala, te radnik i poslodavac, dva su pola iste priče, i trebaju biti jedan u službi drugoga. Za katolički nauk rad nije roba koju radnik "prodaje" svomu poslodavcu, niti je poslodavac samo kupac te robe. Rad nije ni sredstvo za grub ideološki obračun s vlasnicima kapitala na način kolektivizacije radi navodna izbjegavanja iskorištavanja nezaštićenih radnika. I jedno i drugo čine ljudsko dostojanstvo još manje ljudskim.

Crkva je uvjerenja da rad predstavlja temeljnu dimenziju čovjekova postojanja na zemlji. Voljom Božjom stvorena je ova zemlja i sve na njoj. Istom voljom Božjom povjereno je muškarcu i ženi da rastu i da se množe i sebi podlože zemlju (Post 1,28), prije svega svojim radom. To jest da nastave daljnje stvaranje na zemlji ondje gdje je Bog stao. Na taj način svaki je čovjek pozvan da postane - tako mi katolici vjerujemo - su-radnik Božji u stvaranju svijeta, u službi dobra i ljudskoga dostojanstva. Iz toga proizlazi dostojanstvo rada, koji je velika moralna obveza i odgovorna zadaća.

Prema katoličkom nauku, rad nije samo obveza čovjeka nego je i jedno od ljudskih prava, jer upravo po radu čovjek sebi omogućuje ne samo egzistenciju nego i dostojanstvo, čak sličnost s Bogom stvarateljem. Stoga se ljudska prava, koja proizlaze iz rada, smještaju u širu lepezu osnovnih ljudskih prava i moraju biti poštovana.

Posebne obveze u svijetu rada ima poslodavac, kako onaj izravni tako i onaj neizravni (*Laborem exercens*, 16). Izravan poslodavac jest osoba ili ustanova, s kojom se sklapa ugovor, a neizravan poslodavac jest društvo ili država, koji trebaju stvarati uvjete. Pri tomu svi imaju svoje obveze i svoja prava, svoju odgovornost, kao i radnik svoje.

Kad promatramo stanje u društvu, u kojemu živimo, ne možemo prešutjeti činjenicu da među radnicima nije rijetka pojava nedovoljno odgovorna odnosa prema radu u smislu izreke: "Ne mogu me tako malo platiti, koliko ja mogu malo raditi." No, istina je da je za sadašnje radničke probleme u društvu, kojemu pripadamo, mnogo veća odgovornost na strani poslodavaca, kako izravnih tako

i neizravnih. U stanju ovako velika postotka nezaposlenih, ili zaposlenih a obespravljenih, i kada svi uočavamo nedostatak društvene klime koja bi radnicima ulijevala optimizam, koja bi mladima osiguravala budućnost, Crkva ne može šutjeti.

Pri tomu treba stalno imati na umu da Crkva nije sindikalna organizacija, nije ni poslodavac, nego je samo moralan glas u Božje ime, a sve radi Božjih stvorenja i njihova dobra, zemaljskoga i nebeskoga. Kao glas u ime morala, Crkva ne smije šutjeti prije svega zato što je ovim, što nas okružuje, uvrijeđen Bog u svojim slikama i prilikama, ugroženo dostojanstvo tolikih ljudi i prezrena njihova prava, a nepravda se širi.

Po Božjoj volji čovjek ima pravo na rad, a po Božjoj zapovijedi ima obvezu na odgovoran i pošten rad. Radnik pak ima pravo na dostojanstvo i poštenu naknadu. Ima pravo na odmor. Ima pravo na liječenje ako je bolestan. Ima pravo na obitelj a obitelj ima pravo na potomstvo. Maloljetni potomci imaju svoja prava. Žena ima pravo na rad u kojemu će joj biti zagarantirana specifičnost bića i poslanja, i tako redom.

Istodobno, poslodavac ima obvezu sve ovo omogućiti. I neka Bog blagoslovi sve koji tako čine! Neka im posao cvjeta i napreduje! Međutim, znademo da često, nažalost, nije tako. Takvima se, u ime kršćanskoga morala, s ovoga mjesta mora kazati da poslodavac nema pravo da mu zaposlenici rade na crno, da ne poštuje njihovo pravo na odmor. Nema pravo da im ne vodi uredno radni staž. Ne smije ugrožavati radnička penzijska i socijalna prava, niti hendikepirane osobe smiju biti diskriminirane. Svi porezi i doprinosi trebaju biti uredno plaćeni, jer neki dijelovi važnoga društvenog života, gdje se po definiciji ne stvara profit, bez toga ne bi mogli uopće funkcionirati ili bi bili dovedeni u pitanje. Sve to, i gdje god se događa, jest ne samo težak prekršaj zakona nego, gledano na kršćanski način, istovremeno i vrlo velik grijeh protiv Božje volje da čovjek bude izravan suradnik Boga stvoritelja u djelu stvaranja i da tako može rasti i napredovati, a istovremeno takvo ponašanje je i jedan od najtežih mogućih oblika prekršaja sedme Božje zapovijedi: "Ne ukradi!"

Zahvaljujući Bogu za dar svih dobrih radnika i poštenih poslodavaca, molimo Isusa, koji je i sam bio radnik, da sve takve, po zagovoru svetoga Josipa, uzdrži u poštenju i pomogne u napretku, i svakom drugom dobru, a da u svim neodgovornim radnicima i nepravednim upraviteljima probudi savjest, odgovornost i poštenje, kako bi se mogli vratiti na pravi put poštenja i pravde. Amen!

DUHOVNOST

DUHOVNA OBNOVA U ŠKOLSKOM CENTRU

Travnik, 4. prosinca 2014. - U četvrtak, 4. prosinca, na poziv velečasnoga Željka Marića, rektora Nadbiskupskoga sjemeništa "Petar Barbarić, i ravnatelja Katoličkoga školskog centra u Travniku, biskup Ratko Perić iz Mostara pohodio je sjemenište, susreo se s narodom u crkvi, s poglavarima, profesorima i sjemeništarcima.

Sveta Misa. Stigavši u Travnik, biskup je najprije slavio sv. Misu u sjemenišnoj crkvi sv. Alojzija Gonzage. Tu se već dugom tradicijom okuplja veća hodočasnička zajednica. osobito četvrtkom - sluga Božji Petar Barbarić preminuo je kao maturant u četvrtak, 15. travnja 1897. Dok su rektor Marić i ekonom vlč. Marko Jukić ispovijedali vjernike, pod sv. Misom u koncelecijaciji s novim duhovnikom don Pavom Šekerijom i tajnikom don Tomislavom Ljubanom, predvoditelj slavlj govorio je o Isusovoj poruci dnevnoga Evanđelja: Ne će u Kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori: Gospodine, Gospodine, nego onaj koji vrši volju Oca moga, koji je na nebesima (Mt 7,21). Uzalud, dakle, umiljate riječi, uzalud fine propovijedi u crkvi koje i suze izazovu, uzalud i članci u religioznim časopisima i novinama koje marljivo čitaju sjemeništarci i bogoslovi, uzalud svaka privlačna teorija i teologija, ako se ne vidi djelo koje je izraz vršenja Božje volje u životu i zajednici. A volja se Božja manifestira u obdržavanju Deset zapovijedi, ili još kraće u poštovanju Isusova zlatnog pravila: Ljubi Boga iznad svega, a bližnjega svoga kao sebe samoga. Ništa nam ne koristi ni vjera koja brda valja - ta i đavli vjeruju, veli sv. Jakov (2,19), i još k tomu dršću - ako nema djela ljubavi što ih Bog očekuje i traži. Ne ulazi se, dakle, u Kraljevstvo nebesko s ulaznicom na kojoj je upisano da je čovjek vjerovao, čak prorokovao i činio čudesa, ako nema jasne naznake da se opsluživala volja Božja u konkretnim djelima prema

bližnjemu. Isus govori o dva puta na ovome svijetu: jedan je širok kojim mnogi idu, ali koji vodi u propast; a drugi je uzak i strm, kojim rijetki idu, ali taj vodi u vječni život.

Nagovor učiteljima i nastavnicima u Osnovnoj školi i profesorima u Gimnaziji. U Školskom centru upisano je oko 900 učenika podijeljenih u Osnovnu osmogodišnju školu i četverogodišnju Gimnaziju. Gimnazija je nešto više od državne gimnazije jer se uči latinski prve dvije godine, a grčki druge dvije godine, ali još uvijek daleko od Klasične gimnazije u kojoj se poučava latinski i grčki jezik po tri sata tjedno kroz sve četiri godine. Rektor Marić omogućio je nastavnicima i profesorima, kojih ima oko 60, svakoga mjeseca duhovni nagovor i obnovu. Biskupu je za adventsku duhovnu obnovu i pripremu za Božićno vrijeme sugerirana tema Utjelovljenja Sina Božjega. Razmatranje je bilo u velikoj sjemenišnoj dvorani na drugom katu.

UTJELOVLJENJE SINA BOŽJEGA. Prebacimo se u duhu dvije tisuće godina unatrag. Tadašnje bi se stanje moglo prikazati riječima sv. Grgura Nisenskoga: Naša je bolesna narav tražila da bude ozdravljena. Pala - da bude podignuta; umrla - da bude uskrišena. Izgubismo posjedovanje dobra, stoga je bilo potrebno da nam se nadoknadi. Nama, utonulima u tamu, bilo je potrebno svjetlo. Izgubljeni - očekivamo spasitelja. Utamničeni - pomoćnika. Robovi - osloboditelja. Zar svi ti razlozi bijahu nevažni? Zar nisu bili dovoljni da pokrenu Boga te siđe sve do naše ljudske naravi da je posjeti, jer se čovječanstvo nalazilo u tako bijednom i nesretnom stanju? Bolesni, pali, umrla, utonuli, izgubljeni, utamničeni, robovi. Eto to su određeni pridjevi našega žalosna i neodređena stanja.

Kako su to stari Grci u svojoj religiji ili bolje reći mitologiji poimali i rješavali? Željeli su pro-

tumačiti svijet, postanak ljudi, napose zlo u svijetu. Svaka religija to pokušava. Grci su smatrali da je svijet zlo, u koje su ga bogovi ubacili, toliko zlo da su samo bogovi gori od ljudi! Tako oni imaju ovu nakaznu priču: Jedan od titana, nižih bogova, zvani Prometej, vidjevši ljudsku bijedu, ukrao je vatru glavnomu bogu Zeusu i iz samilosti dao je ljudima da se njome griju i služe. Kada je Zeus za to doznao, uhitio je Prometeja, lopova, i za kaznu dao ga je prikovati na pećinu u Kavkazu da mu orlovi jetru kljuju. A kada bi ona narasla, opet bi lešinari obavili svoj posao. Ili ona druga slična ovoj: Tantal, Zeusov sin, ukrao je ambroziju, neku vrstu smjese hrane i piće, i dao je svojim podložnicima da budu besmrtni, sve mimo volje svoga oca Zeusa, koji ga je stavio na "Tantalove muke", nemogućnost zadovoljenja prijekih potreba. Vi-diš i sam koliko je se to besmisleno.

Sveti Augustin veli kako je čitao u grčkoj i rimskoj mitologiji svakakvih priča, nevjerovatnih i još nevjerovatnijih. Ali nije nikada čitao da bi se neki bog utjelovio da potraži čovjeka i da ga spasi. A upravo se to dogodilo u početku kršćanstva. Druga se Božanska Osoba utjelovila da postane čovjekom, da čovjeka spasi od grijeha i pakla. Kako se čovjek, zajedno s anđelima Božjim, ne će radovati takvu Božjem činu i Božjemu Sinu koji nam je ponudio vječno spasenje?!

Utjelovljenje je otajstvo - *mysterium*, i ujedno čudo - *miraculum*. Crkva Utjelovljenjem naziva onaj otajstveno-čudesni čin kojim je Druga Božanska Osoba, Sin Božji uzeo ljudsku narav da u njoj ostvari naše otkupljenje od grijeha i đavla i ponudi nam konačno spasenje za nebo. Utjelovljenje je djelo Presvetoga Trojstva: Otac koji šalje, Sin koji je poslan, Duh Sveti po kojem se sve to događa.

Zašto je to Sin Božji učinio? Crkva naučava - prema Katekizmu Katoličke Crkve (vidi br. 456-478) - ovih nekoliko razloga Utjelovljenja:

- "Radi nas ljudi i radi našega spasenje sišao s nebesa; i utjelovio se po Duhu Svetom od Marije Djevice i postao čovjekom". Snagom Duha Svetoga uzeo tijelo od Djevice Marije i postao čovjekom da nas ljude spasi. To je za nas Otajstvo, najuzvišnije Otajstvo, jer ne znamo kako se dogodilo. A to je ujedno i čudo jer nadilazi prirodne zakone.

- Riječ je tijelom postala da nas spasi pomirujući nas s Bogom - Ocem. Mi smo bili u neprijateljstvu, u neposluhu, u udaljenosti od Boga, jer od Adama, preko Kaina, preko Kule babilonske, preko Sodome i Gomore, preko tolikih trojanskih ratova nismo u dobrim odnosima ni s bratom

svojim ni s Bogom svojim. Netko mora doći izvana da nas pomiri. Bog "nas je ljubio i poslao Sina svoga kao pomirnicu za grijeha naše" (1 Iv 4,10). On je pun ljubavi prema nama, do vlastita žrtvovanja. Nitko mu ništa nije ukrao, sve je inicijativa njegove beskrajne ljubavi: i stvaranje i spasenje.

- Utjelovio se da bismo spoznali ljubav Božju. S Božje strane uvijek je bilo ljubavi, a s naše nije. Sin se Božji prihvaća utjelovljenja da s čovjekom bude čovjek, da s njime plače i raduje se, da s njime pati i radi, da mu pokaže svoju ljubav i od njega izmami njegovu ljubav u slobodi, ne u prisili. "U ovom se očitovala ljubav Božja u nama: Bog je Sina svoga jedinorođenog poslao u svijet da živimo po njemu" (1 Iv 5,9). Ili ona druga Ivanova: "Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni" (Iv 3,16).

- Postaje čovjekom da nam bude uzor svetosti: Pokazao nam je primjer kako se živi, djeluje, žrtvuje tako da se nitko ne može opravdavati da ne zna što i kako treba u životu. "Ljubite jedni druge kao što sam ja ljubio vas" (Iv 15,12). Eto primjera nad primjerima!

- Božanski Logos ili Riječ postaje tijelom da mi postanemo "zajedničari božanske naravi" (2 Pt 1,4). Ovo je nešto najveličanstvenije. Nije Isusu bilo zanimljivo postati čovjekom da bude čovjek, nego da nam omogući da mi budemo di-onici njegova božanstva. "On se očitova u tijelu" (1 Tim 3,16).

Sve je ovo sv. Pavao formulirao na svoj uzvišeni način pišući običnim vjernicima, Filipljanima, a evo što kaže: *On, trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe "oplijeni" uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu* (Fil 2,6-8). Pogledajmo neke poučke i zaključke iz toga hvalospjeva Kristu Spasitelju:

Apostol najprije opisuje Krista u njegovoj pred-zemaljskoj opstojnosti i slavi kao Sina Božjega - pravoga Boga.

Trajni lik Božji. Isus je Isus od svoga začeca u Nazaretu, odnosno od rođenja u Betlehemu prije 2.000 godina, tj. od trenutka kada su mu na dan obrezanja dali ime Isus u hramu u Jeruzalemu. Ime Isus znači Spasitelj, Spaso. Ime Krist - Pomazanik ili Mesija označuje Isusovu ulogu u ovome svijetu. A prije svoga začeca i rođenja Isus je - Sin Božji. Pavao ga naziva *trajni lik Božji*. Riječ "lik" u hrvatskom nema one snage koju ima grčka riječ

morfé, nešto unutarnje, trajno i nepromjenljivo, bit, narav, priroda, karakter, sa svim svojstvima koja pripadaju dotičnoj naravi! Taj trajni lik Božji nije smatrao da je otimačina činjenica ako on sebe smatra jednakim Bogu - Ocu, tj. po jednoj jedin- catoj božanskoj naravi, po jednom Božanstvu. On to doista jest. Po osobi je različit. Osoba je vlastiti "ja", svjesni "ja", pod kojim djeluje narav. U nas je ljudi jedna osoba - jedna narav. U Bogu nije tako. Nego: u Bogu su tri Osobe: Očev ja, Sinov ja i Duhov ja samo s jednom naravi, božanskom, Božanstvom. Vidiš li toga Trojstvenog Otajstva! Ne znamo ništa o "tamnoj materiji" i "tamnoj energiji" u svemiru, a da znamo nešto o svetosti i svjetlosti Božjoj! Taj *trajni lik Božji*, tj. Sin Božji "opljeni" sam sebe, tj. oduze samomu sebi Božju slavu, uze "lik slugu" i postade čovjekom podvr- gavši se svemu ljudskom, osim grijehu.

Lik slugu. Ista riječ *morfé* upotrebljava se i za slugu. Radi se o naravi slugu, tj. o našoj ljudskoj naravi: o našem tijelu, o našoj duši i duševnom razumu i duševnoj slobodnoj volji. Tako imamo ovo najdublje otajstvo kršćanstva: Sin Oca vječ- noga - trajni lik Božji - koji je po naravi jednak Ocu i Duhu Svetom, a po osobi različit i od Oca i od Duha, postao je čovjekom tako da je uzeo *lik slugu*, tj. ljudsku narav, ali ne i ljudsku osobu.

Isus ima samo Božansku osobu, Božanski ja, a ima božansku narav i ljudsku narav. Ima razum božanski i razum ljudski, volju božansku i volju ljudsku, ali ima samo jedan ja, onaj božanski. To se u bogoslovlju naziva *hipostatska unija*: jedin- stvo dviju naravi, božanske i ljudske, u jednoj osobi, onoj božanskoj. Vidiš li da je to misterij, otajstvo, tajna, koja zahtijeva našu vjeru, povje- renje, pouzdanje, kao što se ona djevojčica ili dje- čačić povjerava svomu ocu ili majci i siguran je kada ga oni drže za ruku ili u naručju, a ništa ne znaju ni o ocu ni o majci.

Za carevanja Augustova i kraljevanja Herodo- va utjelovio se u Nazaretu i rodio u gradu Betle- hemu Sin Božji, Isus Krist. Zašto se rodio? Rodio se da otkupi Gaja Julija Cezara Oktavijana Augu- sta. Da otkupi njegove tri žene i sve njegove kćeri, nije imao sina! Da otkupi cijelo Rimsko carstvo. Da otkupi kralja Heroda i svih njegovih šest žena, da mu otkupi sinove koje je podavio. Da otkupi cijelu Palestinu, cijelo čovječanstvo, od prvoga Adama do posljednjega Adama. Da otkupi sve koji žele Božje otkupljenje i spasenje.

Biskup je na kraju podijelio svim sudionicima predavanja ovogodišnju duhovnu knjigu "Isus si- lan na riječi", tumačenje Isusovih prisposoda.

BLAŽENI IVAN MERZ - UZOR MLADEŽI

U okviru duhovne obnove u Travniku biskup je Ratko Perić u sjemenišnoj kapelici, 4. prosinca 2014. održao predavanje o duhovnom liku bla- ženoga Ivana Merza. Sudjelovali su i poglavari i sjemeništarci i vanjski učenici - konviktorci. Iza oltara bila je uočljiva Merčeva slika.

Mladi katolički laik, **Ivan Merz**, živio je u raz- doblju velikih političkih i društvenih promjena, koje su preobličile izgled Europe i koje su utjecale i na Ivanov mladi život, koji je završio u njegovoj 32. godini.

Rođen je 16. prosinca 1896. godine, u Banjoj Luci, u Bosni koju je po odredbi svjetskih sila na Berlinskome kongresu zauzela Austro-ugarska monarhija, 1878. godine, nakon što je više od četiri stoljeća bila pod jarmom otomanskoga sultanata.

Bosna je po jednostranoj odluci Beča bila anektirana ili pripojena 1908. godine Habsbur- škomu carstvu izravno, a ne drugim hrvatskim zemljama koje su bile dijelovi toga carstva: i to

uža Hrvatska sa Slavonijom bila je pod Krunom svetoga Stjepana Ugarskoga, Dalmacija i Istra s Rijekom kao «corpus separatum» bile su pod izravnom krunom austrijskoga cara, dok je Bo- sna i Hercegovina kao jedna zemlja bila pod za- jedničkom upravom Austro-ugarskoga carstva.

Banja Luka 1895., dakle, godinu dana prije ro- đenja našega Ivana - brojila je oko 13.500 stanov- nika, i to oko 55% muslimana, oko 21% katolika, oko 20% pravoslavaca, i ostalo Židovi.

Banja Luka je 1881. postala sjedište novoosno- vane biskupije, kojom je do 1883. upravljao kao administrator sarajevski nadbiskup Josip Stadler, a od 1883. biskup fra Marijan Marković. On je sagra- dio biskupsku zgradu i katedralu sv. Bonaventure.

Ivan je rođen u liberalnoj ili slobodarskoj obitelji. Ivanov otac zvao se Moriz (Mauritius, Mavro). Bio je njemačkoga podrijetla iz Pilsena (Plzena) iz Češke. Otac je Mavrin bio Nijemac, a majka Čehinja. Majka Ivanova zvala se Tereza, bila je mađarskoga podrijetla, rođena u Velikoj

Kaniži, od oca Mađara i majke Židovke. Kako se u Židova nacionalnost računa prema majci a ne prema ocu, tako je i Tereza, Ivanova mati, bila Židovka (kao što mu je i baka Eleonora bila Židovka). Ivanov otac Mavro, nakon što se civilno oženio Terezom, morao je napustiti vojničku časničku službu. Bio je poslan u Banju Luku, gdje mu je određena željeznička postaja i vojna željeznička linija Banja Luka - Dobrljin, sa stanom u Banjoj Luci. Kako vidimo, Ivan je u svojoj krvi imao pomalo njemačke, češke, mađarske, židovske krvi, a on će se smatrati - Hrvatom!

Ivan je, po želji svoga oca katolika, bio kršten u Banjoj Luci, u kući svojih roditelja, na Svijećnicu, 2. veljače 1897. Krstio ga je vojni kapelana Peter Andrassy (Andraš). U obitelji Ivana su zvali *Hansom* - Ivicom.

Budući da su Ivanovi roditelji bili vjenčani samo civilno, Ivan je prema kanonskom pravu bio nezakonito dijete. Da tu anomaliju Ivan ne bi nosio čitava svoga vijeka, vojni je kapelan nagovorio roditelje da se crkveno vjenčaju. Tako je majka židovka Tereza primila krštenje i vjenčala se s Mavrom 17. siječnja 1899. godine. Ivan je na taj način u svome krsnom listu mogao imati kvalifikaciju da je zakoniti sin Mavrin i Terezin.

Ivanovi roditelji, iako katolički kršteni i vjenčani, nisu bili praktični katolici. Imali su naravne krjeposti, dobar odgoj, ljubav prema bližnjima, osobito prema sirotinji. Ima jedna dražesna zgodna iz Ivanova dječjeg života. Kad je njegova mama slavila imendan sv. Terezije Velike, 15. listopada - a i sama sv. Terezija bila je židovskoga podrijetla - mali je Ivan pitao svoga tatu Mavru zašto ne pobije zastavu na željezničku stanicu u kojoj su oni stanovali. Otac se čudio i pitao Ivana zašto bi stavljao zastavu za mamin imendan. Ivan mu je odgovorio: Kako si neki dan, 4. listopada, na dan sv. Franje Asiškoga, stavio zastavu na kuću kada je bio imendan cara Franje Josipa?¹ Ivanu je očito bila važnija mama od samoga cara!

Ivan je bio u dječjem vrtiću u Banjoj Luci kod Stara Klanjateljica Predragocjene Krvi Kristove. One su ga, osim prvih molitvica, poučavale i glazbu.

Prvi i četvrti razred osnovne škole pohađao je u Banjoj Luci, a drugi i treći u Prijedoru, kamo mu je otac bio premješten neko vrijeme. Njegov vjeroučitelj u osnovnoj školi, vlč. Josip Kaurinović, često je hvalio maloga Ivana koji je znao vje-

ronauk bolje od drugih školaraca i preporučivao majci da ga pošalje u sjemenište.² Svake je nedjelje s ostalim učenicima išao na svetu Misu.

Ivan je primio Prvu sv. Pričest 22. travnja 1906. godine, i slika s natpisom «Uspomena na Prvu pričest» uvijek mu je bila iznad radnoga stola. Godinu dana kasnije primio je sakrament sv. Potvrde. Krizmao ga je banjolučki biskup Marijan Marković.

Životopisci donose jednu drugu zgodu iz Ivanova djetinjstva. Kada mu je bilo deset godina, otišao je u vožnju biciklom. Vrijeme ručku, a nigdje Ivana. Prepala se tužna mati na smrt. Čekali su roditelji neko vrijeme i upravo se spremali da jave policiji nestanak djeteta, kad eto ti Ivana mokar ko čep od znoja. Podigao izdaljega ruku i pozdravlja mamu: "Znam da me ne ćeš tući jer sam se vratio živ i zdrav!" A malo je falilo da ga nije dobro izdegenečila. Tako bi i u drugim prilikama razoružavao mamu kada bi ga naumila istući. Govorio bi joj: "Umjesto batine, daj mi jedan poljubac!"

Kada je prešao u "realnu", tj. u više razrede današnje osmogodišnje škole, napredovao je u svim predmetima, osim u crtanju. To mu nešto nije išlo od ruke ni od oka. Kada se učitelj potužio njegovoj mami, mama je pitala Ivana zašto mu crtanje ide slabo. On joj je priznao da voli crtati, ali da ne vidi crte na tabli. Često mu je sve tamno, ponekada vidi osobe dvostruko, i boli ga čelo kada čita. Zabrinuti roditelji odmah su ga vlakom odvezli u Beč na pregled dvojici specijalista, Fuchsu i Repsu. Liječnici su ustanovili da Ivan slabije vidi na lijevo oko i da treba nositi naočale za vrijeme čitanja. Ivan će imati teških problema s očima kroz cio život, osobito za vrijeme studija, tako da je u neka doba mislio prekinuti školovanje. Ali Bog mu je dao očini vid s pomoću naočala, makar na kapaljke, tako da je cijeloga života mogao i čitati i pisati i raditi koliko mu je trebalo. Bog zna kako je Ivanu trebalo ugraditi kočnice da ne vozi prebrzo, pogotovo ne ukrivo. Svatko od nas ima *locus minoris valoris* ili *resistentiae*, kompleks inferiornosti.

Od športa volio je bicikl, skijanje, tenis, gimnastiku. Volio je šah. Nije volio nogomet. Privatno je učio klavir, violinu i francuski jezik. Učiteljice iz francuskoga bile su vrlo zadovoljne svojim marljivim i inteligentnim učenikom.

S Ivanovom sviješću o vjeri, s pohađanjem sv. mise rastao je i katolički osjećaj kod roditelja.

¹ Usp. F. VERAJA, *Ivan Merz. Pioniere dell'Azione Cattolica in Croazia (1896-1928)*, Rim, 1998., str. 93.

² Isto, str. 888.

Prva ljubav. Vratimo se za trenutak jednoj epizodi 17-godišnjega Ivana, koja će u njemu ostaviti traga do smrti.³

U krugu obiteljskoga prijateljstva Ivan je upoznao djevojku svojih godina koja se zvala Greta Teschner. Često su se susretali, pozdravljali, zajedno čitali priče i pjesme. Ivan je bio vezan čistim emocijama uz Gretu koju je iskreno volio potiskujući svaku zlu misao. Protestantska djevojka utjecala je na Ivana tako da je počeo ići u protestantsku crkvu i slušati propovjednika koji mu se više svidao od katoličkoga. Priznaje da je Greta u nekom pogledu bila inteligentnija od njega.

Međutim Greta nije bila tako idealna kako je to mislio Ivan. Bila je protestantkinja i bez nekoga vjerskog odgoja. Dok je bila u Travniku, zaveo ju je neki nekatolik, čini se oficir, i napustio. Razočarana i očajna, oduzela je sebi život popivši otrov, 1913. godine. Vijest je Ivanu prenijela njegova mati Tereza. U prvi mah činilo se da je Ivan ostao ravnodušan. Ali on će kasnije u svom *Dnevniku* zapisati: "Kad sam saznao za njezinu smrt, nastao je duševni prelom u mojoj duši, ne odjednom nego s vremenom. [...] ... želim iz dna duše da je vidim Tamo, na drugom svijetu. To što za nju osjećam ne mogu izreći, nego suze moje koje teku kad si predstavim plemenitu i dobroćudnu feš Germanku. Moja mladost je, kako mi se čini, s njom legla u grob; svi se mogu smijati iz dna srca, ja ne mogu. Gledam djevojke, sviđaju mi se, ali pomislim li na nju, sve drugo iščezne. Jedinu utjehu nalazim u umjetnosti koju silno volim i u prirodi".⁴ Na njezinu se sliku u svome *Dnevniku* češće navraćao. Tako u travnju 1914. piše: "Imao bih veliku volju da odem onamo [u Travnik] njoj na grob [na Bojni]. Ne zaboravljam je nikada, nema dana kad ne pomislim na nju i ne pomolim se Bogu za njenu večnu dušu. Da uistinu postoji spiritizam, ja bih s njom razgovarao."⁵ Čak dotle. "Da je ovdje kakav inteligentan isповједnik da mu se saopćim, da me on razumije i da me upozori."⁶

Zaslužni profesor. Kada je Ivan prešao u peti razred gimnazije, današnji prvi srednje, profesor mu je hrvatskoga jezika bio dr. Ljubomir Maraković, jedan od najistaknutijih promicatelja kato-

ličkoga pokreta u Hrvatskoj. Njegov je otac bio katolik, a majka pravoslavka, podrijetlom Crnogorka, ali koja se deklarirala Hrvaticom. U sedmom razredu Ivanu je prof. Maraković predavao njemački jezik, a u posljednjoj maturalnoj godini Uvod u filozofiju. Vrijedni učitelj uvidio je kvalitete svoga učenika, njegove izvanredne i svestrane sposobnosti i posvetio mu je posebnu pozornost. Kakvu je ulogu imao dr. Maraković, Ivan će to reći 1921. u jednome pismu svomu srednjoškolskom profesoru: "Božja se milost poslužila Vama da ja upoznam istinu katoličanstva".⁷ Ljubomir Maraković, rođen u Topuskom u Hrvatskoj, i sam gimnazijalac u Travniku gdje je maturirao 1905., doktorirao je u Beču 1909., potom profesor u Banjoj Luci, angažirani katolički laik, pokazao se osobito značajnim na području književne kritike. Čovjek velike kulture a potvrdio se kao jedan od najuglednijih kritičara u hrvatskoj književnosti.

Taj dakle profesor, dr. Ljubomir Maraković, potaknuo je Ivana maturanta da piše svoj *Dnevnik*, što je on počeo 27. veljače 1914., nekoliko mjeseci prije mature, a sutra dan nakon što je imao školsku zadaću pod naslovom: "Korist dnevnika". Taj *Dnevnik* predstavlja glavni izvor za spoznaju duhovnoga rasta Ivanova. Iz *Dnevnika* izbija njegova misao, karakter, naponi, težnje, obveze, čitanja, odnosi prema roditeljima, profesorima, kolegama, školi, društvu. On u *Dnevniku* za svoga prof. Marakovića kaže da je "naš dobročinitelj, koji nas je izvukao iz blata neznanja".⁸

Postoji 20 bilježnica *Dnevnika*, od veljače 1914. do 15. rujna 1924. s jednom bilježnicom raznih meditacija, nakana i odluka u duhovnim vježbama.

Ivan je završio osnovno i srednje školovanje u rodnome gradu u višenacionalnom i višereligijskom ambijentu, i to upravo u vrijeme kada je u Sarajevu bio ubijen prijestolonasljednik Bečkoga dvora Franz Ferdinand, zajedno sa svojom suprugom Sofijom, 28. lipnja 1914.

Ivan kao maturant, čitajući katoličku njemačku literaturu, počeo je dolaziti k sebi i do vjere u Boga. Ono što je pročitao, to je sebi postavio kao životni moto: "Živjeti za Istinu, Dobrotu i Ljepotu". Maturalne je zadaće prvo pomogao pisati

³ Usp. Isto, str. 99.

⁴ IVAN MERZ, *Dnevnik*, 16. III. 1914., Zagreb, 2014., str. 36.

⁵ *Dnevnik*, 15. IV. 1914., str. 45.

⁶ *Dnevnik*, 30. VIII. 1914., str. 87.

⁷ F. VERAJA, *nav. dj.*, str. 95.

⁸ *Dnevnik*, 4. III. 1914., str. 29.

drugima, a onda sebi. Tu ga je savjest grizla, ali nije drugima pokazivao (str. 890). Maturirao je odličnim uspjehom.

Zvanje: Kada gledaš kako je Ivan bio pobožan, rekao bi da će biti dobar svećenik.

- Kada ga primijetiš kako juri na biciklu ili jaši na konju, zaključio bi da će biti dobar časnik.

- Kada ga vidiš kako kritizira pisce i vrjednuje filozofe, sigurno će biti dobar kritičar, književnik ili barem profesor. Bio je dakle svestrano obdaren.

Studij u Beču i Parizu. Ne po vlastitu izboru, nego po volji svojih roditelja, i oca Mavre osobito majke Tereze, Ivan se upisao na Vojnu akademiju u Wiener Neustadt - Bečko Novo Mjesto, gdje su 1671. pogubljeni hrvatski velikaši i urotnici Petar Zrinski i Fran Krsto Frankapan. Roditelji su željeli da sin nema problema s očima i da što kasnije pođe u rat kao pitomac akademije. Poslušao je oca, ali kada je vidio da u Akademiji ne može više izdržati od tri mjeseca, razočaran nad nemoralnom sodomom i svakom drugom pokvarenošću sredine u koju je upao, odlučio je pobjeći u Beč. Bila je to jesen 1914. godine. Nakon Božićnih ferija, na kojima je uvjerio roditelje, prešao je u Beč.

U veljači 1915. godine upisao se na Civilno pravo Sveučilišta u Beču. To se posebno svidjelo mami Terezi. Ali je on bez roditeljskoga znanja pohađao predavanja iz filozofije. Godine 1916. s dopuštenjem očevim prelazi na filozofiju. Međutim, već 1916. bio je uzet u vojsku i poslan na talijansko bojište, gdje je proveo veći dio 1917. i 1918. godine. U Austriji, u Sloveniji, u Italiji. Svršetak rata dočekao je u Banjoj Luci, gdje je vidio politički nestanak austrougarskoga carstva i nastanak nove južnoslavenske države. Godine 1919. i 1920. ponovno je u Beču, gdje studira filozofiju.

Ivan izlazi iz vojske kao čovjek i zreo kršćanin.

Bio je dva mjeseca poručnik u rudniku Maslovare kod Banje Luke, gdje je smirio jedan štrajk rudara. Dopuštenjem pravoslavnoga svećenika Kostića, koji je vodio Narodno vijeće u Banjoj Luci, vratio se na studij, u siječnju 1919. u Beč.

Studenti su reaktivirali udrugu «Hrvatsku», kojoj je Ivan bio tajnik, i sjednice su se održavale u njegovu stanu. U Velikom tjednu 1919. obavio je duhovne vježbe i ostao oduševljen liturgijom do smrti.

U listopadu 1920. odlazi u Pariz, gdje pohađa predavanja na glasovitoj Sorbonni i na "Institut Catholique"; u međuvremenu priprema tezu o "Utjecaju liturgije na francuske pisce od Chateaubrianda do naših dana",⁹ koju je prezentirao i obranio na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 31. srpnja 1923. pred prof. Petrom Skokom, koji je Merzu bio profesor francuskoga u Banjoj Luci.¹⁰

Bio je u kolovozu 1921. u Lurdu, gdje je lurdskom vodom oprao bolesne oči. Toliko se popravilo da je mogao nastaviti studij, ali je zajedno s radom bila i patnja.¹¹

Godine 1921. ozbiljno je mislio ući u Družbu Isusovu, ali njegov ispovjednik i duhovnik p. Josip Vrbaneč, koji je bio dijecezanski svećenik pa postao isusovac, nije mu to preporučio zbog slabosti očiju. Odlučio je biti "korektiv" u katoličkim društvima, prema Papinim smjernicama.

Položivši državni ispit, bio je osposobljen za predavanja francuskoga i njemačkoga jezika i književnosti. Kroz šest godina, sve do svoje smrti, 10. svibnja 1928., bio je profesor na Nadbiskupskoj gimnaziji u Zagrebu.

Osvrt na školovanje. Kada je prof. dr. Dragutin Kniewald 1924. godine provodio anketu za naumljenu publikaciju "Katolički đak", pitao je i dr. Ivana Merza: "Kakav je utjecaj na moj vjerski i moralni život imala: Škola, drugovi, profesori, šport...?". Ivan je ovako odgovorio:

"Osnovna škola - negativan.

Srednja škola - negativan.

Sveučilište - dobar.

Kolege - nikakav.

Profesori: vjeroučitelj - porazan; katolički laik spasio me za vječnost.

Liberali - utuvili su mi u glavu tolike laži da ih se nisam možda još oslobodio".¹²

Ono što osobito udara u oči kod našega Ivana jest njegovo duhovno hodočašće, zaista jedinstveno u prvoj fazi odgoja i rasta: bez obitelji, bez novicijata, bez sjemeništa, bez duhovnoga vođe, on na poticaj jednoga drugog laika, svoga profesora dr. Marakovića, počinje pisati svoj duhovni dnevnik kao maturant, nastavlja kao vojnik, i kao student. S pomoću toga dnevnika on je želio "odgajati svoju unutrašnjost i stvoriti od svoje duše

⁹ Disertacija je prvi put objavljena u Zagrebu, 1996. na francuskom jeziku. Drugo izdanje u Parizu 2005. Hrvatsko izdanje nalazi se u Trećem svesku Sabranih djela I. Merza, Zagreb, 2014., str. 11-257.

¹⁰ Usp. F. VERAJA, *nav. dj.*, str. 500-501.

¹¹ Usp. Isto, str. 901.

¹² F. VERAJA, *nav. dj.*, str. 98, bilješka.

remek-djelo".¹³ To je i uspio. Iz toga naime dnevnika proizlazi duhovni lik Ivanov ne kao "rođena sveca", nego kao čovjeka koji se bori na bojnopolju protiv vlastitih strasti za vlastitu savjest, protiv zla za dobro. I izlazi kao pobjednik. Ivan je u najuzvišenijem smislu riječi "katolički mladić", koji ljubi Crkvu bez granica i bezgranično, koja nema nacionalnih i političkih međa. Crkva je Mistično Tijelo Kristovo, okupljena oko Krista u Euharistiji, a predstavljena u vidljivoj glavi Namjesniku na zemlji, Rimskome papi. Crkva, Euharistija, Papa, eto te tri ljubavi ili još bolje samo jedna ljubav koju on želi pretočiti u hrvatsku mladež svim silama svoje inteligencije i srca.

On je promicatelj - on laik! - liturgijskoga pokreta u Hrvatskoj i "pionir Katoličke akcije" prema smjernicama pape Pio XI., izraženima u enciklici "Ubi arcano Dei", od 22. veljače 1922., sa svrhom da formira elitu apostola koji će raditi na "obnovi svega u Kristu". Malo više od pet godina on se trudi, znoji, zanosi, bori, trpi da bi se u njegovoj domovini potvrdilo i osnažilo Kraljevstvo Božje. U tu svrhu pretvorio je "Omladinski savez" u "Hrvatski orlovski savez", 1923. postao je dušom đakcoga pokreta "Orlova", za koji je na samrtničkom krevetu darovao svoj mladi život.

Idemo prema 1926. godini kada je u Požegi bio skup, na kojem je došlo do rascjepa: na jednoj strani Seniorat s Ljubomirom Marakovićem, na

drugoj Orlovstvo s Ivanom Merzom. Seniorat je želio imati upravu i nad Orlovstvom, a nije želio nad sobom biskupske vlasti. A Orlovi su željeli slušati biskupe. Tako je voljeni učitelj Maraković, predsjednik Seniorata, svoga voljenog učenika Merza izbacio iz Zagrebačkoga okružja Seniorata. Kada je uglavljena audijencija kod nadbiskupa Bauera, u listopadu 1926., da dođe do pomirenja, Maraković se nije pojavio, a Merz je došao. Hladni su odnosi ostali do smrti.

Ivan je ušao u bolnicu 25. travnja, podvrgnuo se kirurškom zahvatu, iza kojega se situacija pogoršala i preminuo je 10. svibnja 1928. Pokopan je na Mirogoju, a 1930. prenesen u obiteljsku grobnicu. Pokraj njega pokopana mu je mama Tereza, 1935. S Mirogoja je Sedamdesetih godina prenesen u baziliku Srca Isusova u Palmotićevo.

Po svojoj širokoj kulturi, višestrukom iskustvu života i dubokom katoličkom osjećaju Ivan je "europski" katolik, koji je povezao germanski genij, romanski duh i slavenski svijet.

Ivan je katolički učenik, katolički maturant, katolički vojnik, katolički student, katolički intelektualac široke kulture, koji je iz ljubavi prema Bogu stavio sve svoje snage u službu bližnjega, i to kao apostol "Katoličke akcije".

Proces je otvoren 15. prosinca 1986. Papa Ivan Pavao II., sveti, **beatificirao** ga je u Banjoj Luci, 22. lipnja 2003.

SUSRET SA SVEĆENIČKIM KANDIDATIMA

Mostar, 31. prosinca 2014. - Započelo je prije petnaest godina. I od tada na Staru godinu točno u 10.00 sati okupe se bogoslovi i sjemeništarci hercegovačkih biskupija u velikoj dvorani na Ordinarijatu. Ove godine bila su osamnaestorica, a trojica su opravdano izostala.

Tri su točke ili teme na dnevnome redu:

Radni sat. Biskup Ratko, nakon uvodne molitve, obično zada neku temu uzetu iz Biblije, ili iz domaće Crkve, ili iz sjemeništa i bogoslovije. Olovku u ruku, papir preda se i odgovori na pitanja. Na primjer: Lazar i bogatun; Nema čuda i ploda bez rada; Isus: Put, Istina i Život; Kako sam otkrio svoje zvanje? Milosrdni Samarijanac i neuviđavni svećenik; Šimun Petar i Šimun mag;

Neopravdani farizej i opravdani carinik; Šimunov ribolov bez Isusa i s Isusom; Nezakidani svat u svadbenoj dvorani; Zrno zvanja raste ili trune; Moja zahvalnica na kraju godine; Što sam čuo ili pročitao o M. Milanoviću; Godina vjera: Što kanim učiniti? Što me raduje, a što rastužuje u školi i zavodu? Dobra vježba za razmišljanje i za formuliranje misli. Obično se ponešto i objavi iz tih radova. Na poticaj svima.

A ove godine bilo je prigodno razmišljanje: Božić - viđen s Božje strane i s ljudske strane. Što se dogodilo u našoj povijesti polazeći s Božjega gledišta, a kako smo se mi ljudi ponijeli u svome odgovoru u odnosu na Božić. I nekada i sada. Svaki je kandidat mogao napisati i pokazati najprije

¹³ Dnevnik, 28. II. 1916., str. 189.

kako se uposlilo Presveto Trojstvo, anđeli Božji, proroci starozavjetni; a onda viđeno s ljudske strane, koje su osobe bile osobito otvorene prema primanju Boga -Božića: Marija, Josip, Zaharija, Elizabeta, Šimun, Ana, pastiri, kraljevi... Ili su bila zatvorena vrata i srca pred malim Isusom, Božićem: jeruzalemski svećenici, Herod i herodovci, Betlehemčani i druga ljudska - svratišta. Svatko je imao priliku pokazati ono što je čitao, slušao u nagovorim i propovijedima, doživljavao u crkvi, razmišljao o ovom velikom otajstvu naše vjere. Svi su kandidati zauzeto radili.

Sveta Misa. Pod Misom se redovito liturgijskim obredom primi prispjele bogoslove među kandidate naših biskupija. To je toliko bitan čin, s pisanom molbom samoga bogoslova s preporukom njegova poglavara te s pisanim odgovorom biskupa, da o tome ovisi valjanost i drugih daljnjih liturgijskih čina pa i sakramentalnih. Jer, logično, ako se nisi upisao u školu, ne možeš ni pohađati ni polagati. Ili se ovakvom prilikom podijeli služba lektora ili čitača odnosno akolita ili svjećonoše, tj. izvanredna pričestitelja puka. Ove su godine trebala biti trojica za lektorat. Slaven, iz župe Svetoga Ivana Apostola u Mostaru, po želji poglavara u Eichstättu, primio je tu službu u bogosloviji u Njemačkoj, 13. prosinca. A Marin iz župe Svetoga Marka u Mostaru i Robert iz župe Presvetoga Trojstva Blagaj - Buna primili su službu u kapelici Duha Svetoga na Ordinarijatu. Predstavio ih je don Ivan Štironja, povjerenik za duhovna zvanja.

Biskup je u propovijedi govorio kako je za svakoga građanina velika čast raditi u uredu gradonačelnika, župana, rektora sveučilišta, premijera vlade ili predsjednika države. Svaki je posao u takvoj službi privlačan i častan. E, dobro. A ja vam kažem: Nema veće časti i dostojanstva od uposlenja u službu Kristu Kralju, Kristu Pastiru, Kristu Spasitelju. Ta je služba, u svećeničkom redu, nezamjenljiva. Nitko, doli svećenik, ne može odriješiti raskajana pokornika od grijeha; nitko ne može pretvoriti kruh i vino u Tijelo i Krv Gospodnju doli svećenik. Biskup je upozorio kandidate na brojne opasnosti koje vrebaju na duhovno zvanje i iz čovjeka i izvan čovjeka. Vrijedimo koliko se odupremo takvim napastima i požudama tijela,

očiju i oholosti života. I koliko prihvatimo Božji put, put od Božićnoga Betlehema do Otkupiteljeve Kalvarije, do Uskrsnuća. Stari je svijet - onaj u Grčkoj - poznavao blistav primjer vjernosti Odiseja supruzi Penelopi, i Penelope Odiseju. Ta je supruga čekala dobrih 20 godina svoga muža - vojnika, kroz sve vrijeme Trojanskoga rata. Od-bijala je zamamljive ponude i nasrtljive proscje. Vazda jedan pod prozorom izaziva i svira i kazuje joj kako joj je Odisej preminuo i da potraži sreću kod toga izazivača. Ali njezina ljubav tim proscima ne vjeruje. Obećala im je da će se udati za novoga muža tek onda kada dovrši tkanje jednoga velikog rupca za jednoga dragog starca. I ono što bi po danu otkala, to bi po noći razatkala da bi sutra mogla ponovno tkati i tako se ne udati, nego živa i vjerna dočekati svoga Odiseja makar bio i bijeli starac! Njezine su je neke nevjerne sluškinje izdale i bila je stavljena pred odluku da se preuda. Ali se u to pojavio njezin suprug sijedi Odisej, kojemu je otkala rubac! I sve sretno svršilo.

Da pokaže svoje obećanje vjernosti, Penelopa je danju plela, noću raspletala. Trenirala se u "sljepoj" poslušnosti glasu svoje savjesti i vjernosti? Živjela čisto iz ljubavi prema svomu supružniku. Nadala se svomu mužu koji je bio negdje na bojištu. Očekivala sredozemnog lutalicu, ne znajući pravo ni je li uopće živ? Penelopi bijaše vrhovni cilj ostati vjerna svojoj zadanoj riječi na dan vjenčanja. Tko joj se ne bi divio! Njoj vjernoj - pogan-ki! A mi smo pošli za Isusom koji je s nama svaki dan. I mi s njime!

Zajednički objed. Nakon sv. Mise svi su se sjemeništarci i bogoslovi našli na zajedničkom čestitanju Božićnih i Novogodišnjih blagdana uz objed koji priređuju vrijedne kućanice i za članove Ordinarijata i za svećenike u Domu, a danas i za sve svećeničke kandidate. Svaki je od njih mogao za vrijeme ručka ispričati pred svima kako je proveo Božićne dane. Biskup im je zaželio sretan povratak u sjemenište i bogosloviju da nastave sa svom ozbiljnošću razvijati svoje moralne krjeposti u vladanju i svoje duhovne i intelektualne sposobnosti u učenju i stjecanju prave životne mudrosti. U svemu se pokažite vrijednima, vjernima i revnima!

DAN BOGU POSVEĆENIH OSOBA

Mostar, 2. veljače 2015. - Papa Ivan Pavao II., sveti, godine 1997. odredio je da se na blagdan Prikazanja Gospodinova - Svijećnicu, 2. veljače, obilježava kao dan osoba Bogu posvećena života.

Papa Franjo odredio je da se vrijeme od 30. studenoga 2014. do 2. veljače 2016. obilježi kao Godina posvećena života. Naša mjesna Crkva pridružila se papi Franji i općoj Crkvi te pozvala sve vjernike da ostanu otvoreni Duhu Svetomu i mole za osobe posvećene života u Crkvi i za nova zvanja u posvećenu životu koji je dar Boga Oca cijeloj Crkvi.

Biskup Ratko, sukladno ustaljenoj praksi, pozvao je sve redovnike i redovnice s područja Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije na liturgijsku proslavu Dana Bogu posvećenih

osoba na blagdan Gospodinova Prikazanja - Svijećnicu, u katedralu Marije Majke Crkve i Kraljice neba u Mostaru. Pozivu se odazvalo oko stotinu redovnika i redovnica i njihovih pripravnika: kandidatica, postulanata, postulantica i novakinja.

Pokorničko bogoslužje predvodio je fra Ljubo Kurtović, župnik u Veljacima. Prisutni svećenici stavili su se na raspolaganje za sv. ispovijed. Za vrijeme ispovijedanja moljena je Gospina krunica. Zbog opravdane odsutnosti mjesnoga biskupa sv. Misu predslavio je provincijal fra Miljenko Šteko, a propovijedao generalni vikar don Željko Majić.

Nakon sv. Mise u katedralnoj dvorani upriličeno je bratsko-sestarsko zajedništvo uz razgovor i okrjepu.

PROPOVIJED GENERALNOGA VIKARA

Braćo svećenici,
poštovani redovnici i redovnice,
redovnički pripravnici i pripravnice!

Blagdan Prikazanja Gospodinova već 18 godina slavi se kao Dan Bogu posvećenih osoba. Naime, sv. Ivan Pavao II., Papa, odredio je 2. veljače 1997. godine da se ovaj Gospodinov i Gospin blagdan obilježava kao dan Bogu posvećenih osoba. Ovo je, dakle, dan u kojem se svečano hvali i zahvaljuje Bogu za veliki dar posvećena života, promišlja o tom nezasluzenu daru intenzivnijega nasljedovanja Isusa Krista i života po Evanđelju onih koji su se odazvali Božjem pozivu te moli za nova duhovna redovnička zvanja. Ovo je dan u kojem naša mjesna Crkva želi zahvaliti Bogu i na daru redovništva koje se rodilo u ovoj mjesnoj Crkvi i na apostolatu koje redovničke zajednice ostvaruju na području naših biskupija. Danas na prostoru naših biskupija djeluju dvije muške zajednice: franjevačka i karmelićanska, te sedam ženskih zajednica: Školske sestre franjevke, Milosrdnice sv. Vinka Paulskoga, Karmelićanke Božanskoga Srca Isusova, Služavke Maloga Isusa, Službenice Milosrđa - Ančele, Klanjateljice Krvi Kristove i Sestre Bezgrješnoga začeca. Svi ma vama, poštovani i dragi redovnici i redovnice, pojedinačno kao i vašim zajednicama izričemo iskrenu zahvalnost za nesebičan rad i trud kako u župnom pastoralu tako u odgoju djece i mla-

dih, brizi za stare i nemoćne, kao i u svakoj službi za koju se ukazala potreba u ovoj mjesnoj Crkvi, a vi spremno odgovorili. No danas je i dan kada se Posvećeni život pokazuje svijetu kao dokaz da postoji drugačiji način života i odnosa prema drugima pa je tako pravo evanđeosko svjetlo za sve vjernike i ljude.

Prema crkvenim statistikama, a ta žalosna stvarnost svima nam je vidljiva i bez statistika, broj Bogu posvećenih osoba - redovnika i redovnica - stalno se smanjuje. No, s velikom zahvalnošću Bogu gledamo na nova duhovna buđenja koja se očituju u našoj mjesnoj Crkvi. Stoga i poziv da svi budemo dionici i promicatelji velikoga Djela za duhovna zvanja koje smo započeli u Godini vjere. A to postižemo trajnom molitvom Gospodaru žetve, napose klanjanjem, te vjernim ispunjavanjem poslanja u službi Evanđelja.

Dok razmišljamo o poticaju sv. Ivana Pavla II. da blagdan Prikazanja Gospodinova odredi kao dan Bogu posvećenih osoba, želimo se zaustaviti na dva momenta, jedan nadahnut ulomkom iz Evanđelja a drugi jednim od naziva ovoga blagdana.

Ispunjenje zakona u čistoći i potpunu predanju. Svima nam je jasno da se Marija čista prije poroda, u porodu i nakon poroda, vazda Djevica, nije imala od čega čistiti. A još manje Onaj koji se Nevin za sve nas predao. No, Isusovo Prikazanje u Hramu prema židovskim propisima slika je dari-

vanja vlastitoga života čistoga, siromašnoga i poslušnoga Isusa, kojeg je posvetio Bog Otac - kako kaže papa Franjo. Ovo se tiče svakoga kršćanina. Jer svi su Isusovi učenici u krštenju pozvani na savršenstvo i svetost života. No, tu posvetu života, nastavlja papa Franjo, posebno proživljavaju redovnici, monasi i Bogu posvećeni laici, koji svojim zavjetima na poseban način pripadaju Bogu. Oni pružaju istinsko svjedočanstvo Evanđelja, jer stoje posvema na raspolaganju braći i donose Kristovo svjetlo u područja tamom obuhvaćena, šireći njegovu nadu u obeshrabrenim srcima.

Zbog toga, poštovani redovnici i redovnice, neophodno je potrebna vaša nazočnost u svijetu i u ovoj mjesnoj Crkvi. Jer, vi u svojoj naravi, bez obzira o kojoj se kongregaciji i karizmi radi, na poseban način svjedočite i svojom prisutnošću pozivate na življe svjedočenje i širenje Evanđelja. Vaš rad u apostolatu ove mjesne Crkve oko kršćanskog odgoja, karitativnog osjećaja i djelovanja za siromahe i potrebite i tišina i snaga vaše molitve izniman je dar našoj Crkvi. Neka vam dobri Bog udijeli milosnu snagu da unatoč nesklonosti današnjega svijeta očitovanoj u egoizmu, materijalizmu, vjerskoj mlakosti i tomu slično, budete Božji znak u raznim životnim sredinama svoga djelovanja i kvasac za novost života u Bogu. Ne zaboravite: Vi ste dar Božjem narodu - Crkvi na njezinu ovozemaljskom hodu.

Prikazanje Gospodinovo u Hramu blagdan je susreta i zajedništva. Ovaj blagdan u prva vremena u Crkvama na Istoku slavio se kao blagdan "susreta". Susret Božje dobrote i milosti darovane u djetetu Isusu i očekivanja izabranoga naroda u liku Šimuna i Ane. Šimun uzima Dijete u svoje ruke i prepoznaje u njemu Mesiju i odaje slavu i hvalu Bogu. Isto tako i pobožna Ana koja je danomice postovima i molitvama služila Bogu u Hramu, susreće Onoga za kojega Šimun kaže da je Svjetlo na prosvjetljenje naroda i slava puka izraelskoga. Tu radost susreta dijeli svima - pripovijeda o Djetetu.

U ovoj našoj stolnoj crkvi - majci svih crkava Mostarsko-duvanjske biskupije - događa se i danas radostan susret Božje dobrote, milosti i istine i onih koji od te punine na poseban način žive. U Šimunovu prepoznavanju Mesije događa se radostan susret Bogu posvećenih osoba s pastirom ove mjesne Crkve biskupom Ratkom. No, ovaj susret poziv je na življeno zajedništvo. Dietrich Bonhoeffer govoreći o kršćanskom zajedništvu, kaže: Kršćansko zajedništvo jest zajedništvo kroz

Isusa Krista i moguće je samo u Isusu Kristu. Ne postoji zajedništvo koje bi bilo više od toga, a ni takvo koje bi bilo manje od toga. Počevši s jednim kratkim susretom, pa do dugogodišnjeg svakodnevnog zajedništva, kršćansko zajedništvo ostaje samo to. Jedni drugima pripadamo samo po Isusu Kristu. Što to znači? Kao prvo, znači da jednom kršćaninu treba drugi kršćanin zbog Isusa Krista. Kao drugo, znači da jedan kršćanin susreće drugoga kršćanina samo po Kristu. I treće, znači da smo u Isusu od vječnosti izabrani, a u ovom vremenu prihvaćeni i za vječnost s drugim kršćanima sjedinjeni.

Poštovani redovnici i redovnice! Svima nam je jasno koliko nam toga zajedništva u Kristu nedostaje i koliko zbog toga naša mjesna Crkva trpi. Ne znam koliko svatko u svojoj zajednici bio jak i nastojao ostvariti svoje poslanje i karizmu, bez zajedništva u Kristu, sve naše nastojanje i trud postaje mjed što ječi ili cimbal što zveči. Uprisutnimo sada jednu čestu prirodnu pojavu na nebu. Ljudi su uvijek dizali pogled prema nebu i odozgor očekivali znakove. Pa i u prirodnim pojavama čitali znakove samoga Boga (oblak - kiša ćel!). Neki znakovi ulijevali su i strah, dok su se nekima veselili i iščekivali godišnje doba u kom se pokazuju (npr. Suze svetoga Lovre). Pojava luka na nebu u bilo kojoj boji (crvena, žuta, plava zelena, smeđa, crna, ...) kod čovjeka izaziva strah, ili ga u najmanju ruku ne impresionira. No, pojava jednoga luka na svodu sastavljena u više boja - duge u čovjeku izaziva radost divljenja. Radost koju ne ostavlja samo sebi nego je dijeli: vidi duge! No, da bi duga nastala potrebno je da se poklope atmosferske prilike; sunce poslije kiše koje prodire kroz sitne rosne kapi.

Ne čini li nam se ova slika primjenjiva na svećenički i redovnički život u zajedništvu. Pa ne znam u kojoj boji - svjetlu se pokazivali kao pojedinci, u najmanju ruku ne ćemo impresionirati. Štoviše, možda ćemo izazvati strah, čuđenje, odbacivanje, prijezir, nevjeru. No, u zajedništvu s Kristom i među sobom mi smo znak Božje prisutnosti u ovom svijetu, posebno pogođenu raznim elementarnim i ljudskim nepogodama. No, da bi se duga pojavila moraju se poklopiti atmosferske prilike. Da bi se naše zajedništvo ostvarilo moramo zadovoljiti uvjete: unutarnji sklad, sklad s ostalim zajednicama kao različitih udova jednoga te istoga tijela kojemu je sam Krist glava. I, nadasve, rosa Božje milosti koja se postiže svagdanjim

molitvama, prinošenjem žrtava i postom poput proročice Ane. Sve to gledano iz potrebna kuta daje neprocjenjivo dragu i vrijednu sliku Božje prisutnosti življene u onima koji su na poseban način njegovi.

Papa Franjo pozivajući nas na slavlje Godine posvećena života, citirajući svoga predšasnika Benedikta XVI., naglasio je: Svjesni smo da je sadašnji trenutak "delikatan i težak" i da kriza kroz koju prolazi društvo i sama Crkva dotiče i posvećeni život. No tu krizu ne bi trebalo prihvaćati kao "pedsoblje smrti, nego kao kairòs, kao pravu prigodu koja pogoduje rasti u dubinu, a s time i za nadu, potaknutu sigurnošću da posvećeni život nikada ne će moći nestati iz Crkve jer ga je želio sam Isus kao neizostavan dio svoje Crkve". Stoga zajedno i molimo:

Svemogući Bože,
Ti si jedini svet i izvor svake svetosti.
Blagoslivljamo Te i hvalu Ti iskazujemo
jer si nas snagom svoje ljubavi
pozvao da slijedimo stope Tvoga ljubljenoga Sina,
Gospodina našega Isusa Krista,
te živeći život evanđeoskih savjeta
potpunije ispunimo svoj krsni poziv na svetost.

Zahvaljujemo Ti na milosti
kojom si nam do sada jačao za posvećeni život.
Oснаženi snagom Duha Svetoga,
danas na dan kada se spominjemo prikazanja
Tvoga Sina u hramu,
obnavljamo svim žarom srca svoje predanje Tebi
i zavjet da ćemo živjeti
u poslušnosti, bez vlasništva i u čistoći.
Ujedno potvrđujemo da ćemo živjeti i
vjerno opsluživati
duh i pravilo Reda komu pripadamo.
Neka služenje i evanđeoski život
redovničkih zajednica
uveća svetost tvoje Crkve i osnaži moć
njezina apostolata.
Oče sveti, udijeli nam
da uz pomoć Bezgrješne Djevice Marije,
koja je uzor posvećena života,
po zagovoru svetih utemeljitelja i utemeljiteljica
i svih svetih,
ovoj svetoj odluci ostanemo vjerni
do kraja života
te po Tvojoj milosti stignemo k Tebi, Svevišnji,
koji u savršenu Trojstvu i uzvišenu jedinstvu,
živiš i kraljuješ slavan po sve vijeke vjekova.
Amen.

U KORIZMU MILODARJEM, MOLITVOM I POSTOM

Mostar, 18. veljače 2015. - Pozvani kao i svake godine pozivnicom u liturgijskom Direktoriju kao i posebnom okružnicom da dođu na Čistu srijedu u mostarsku katedralu Marije Majke Crkve, svećenici u hercegovačkom dušobrižništvu odazvali su u velikom broju - bilo je više od osamdeset svećenika i skupina postulanata iz mostarskoga franjevačkog samostana - 18. veljače ove godine. Najprije je u kripti sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije u 9.30 voditelj don Ivan Štironja iznio program duhovne obnove: Molitva Srednjega časa, Nagovor don Milenka

Krešića, dosadašnjega trebinjskog dekana, i Ispit savjesti koji donosimo u posebnoj rubrici. Prigoda za sv. Ispovijed, pauza, zatim "svećenički" Križni put u katedrali koji su predvodili đakoni Damir i Josip i koncelebrirana sv. Misa kojoj je predsjedao i kratku homiliju održao dijecezanski biskup Ratko Perić. Sudionici duhovne rekolekcije imali su prilike dati svoj milodar za svećenički pomladak u katoličkim misijama u Africi, što se skuplja prigodno svake Pepelnice već više godina. Sve je završilo posnim ručkom u katedralnoj dvorani kod domaćina župnika don Luke Pavlovića.

KRATKA HOMILIJA BISKUPA RATKA

Tri se točke - poput trajna tropleta - u početku ovoga korizmenog vremena predlažu na naše vjerničko razmišljanje i kršćansko djelovanje:

suzbijati požudu tijela, požudu očiju, oholost života. Ili:

odricati se svoga "ja", krotiti svoje tijelo, odreći se ovoga svijeta. Ili:

boriti se za čistoću srca, za siromaštvo tijela, za poslušnost pameti.

A danas je novi troplet koji iznosi pred nas sam Učitelj Isus u Matejevu misnom Evanđelju (6,1-6.16-18): milodari, molitve, postovi. Kazuje Gospodin kako se radi i kako se ne radi. I kakva nam je plaća na ovom a kakva na drugom svijetu, gdje Otac naš nebeski poravnava račune:

MILOSTINJA: Ona se odnosi na bližnjega, općenito na drugoga. Odnosi se na pobjedu nad našim egoizmom: da se kontrolira egoizam - sebičnost, a da napreduje altruizam - ljubav prema drugima. Valja otkinuti od vlastita zaloga i ponuditi bližnjemu. Isus nas poučava

1 - Kako se milostinja ne daje? Ne daje se tako da te drugi vide, ni tako da tražiš da te pročitaju u oglasima, u reklamama, u sponzorstvu? Tako rade: hipokriti - glumci, licemjeri, veli Isus. Ako ti je nakana da te drugi hvale, onda je sve već gotovo na ovome svijetu:

2 - Primio si plaću svoju, punu plaću! Plaća se sastoji samo u tome što te hvale, što o tebi pričaju s čuđenjem. I ti zadovoljan s tom praznom plaćom, taštinom?

3 - Kako se milostinja daje? U skrovitosti, daleko od pogleda ljudi, odnosno "da ne zna ljevica što čini desnica". Da ne brojiš, da budeš otvorena dlana, široke ruke, neistisnuta oka, otvorena srca.

4 - Plaća? Uzvratit će ti "Otac tvoj" koji vidi u skrovitosti. U zdravlju duše i tijela, u vjeri srca i duha, u ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

Sv. Pavao Korinćanima: "Ta poznate darežljivost Gospodina našega Isusa Krista! Premda bogat, radi vas posta siromašan, da se vi njegovim siromaštvom obogatite!" (2 Kor 8,9). Sve paradoksalno, a sve istinito.

MOLITVA: Ona se odnosi na Boga. Ovo je vrijeme da pokažemo koliko imamo ljubavi prema Bogu, koliko potrebe za Bogom, koliko vremena za Boga, koliko ga smatramo Ocem svojim? Isus nas poučava i u praksi moljenja:

1 - Kako se ne smije moliti? Ne smije se moliti tako da te samo drugi vide. Da ti se dive. Da im nisi toliko uzor koliko neka čudna iznimka u mjestu i društvu.

2 - Plaća? Primio si svoju plaću za takvo svoje licemjerno moljenje. Ljudska hvala dostatna ti je plaća što si se Bogu "molio". Vidiš li ti kako je to sve isprazno i naopako?

3 - Kako se moli? Kako se treba moliti? Uđi u skrovitost, u svoju sobicu, u ispovjedaonicu, u skrovitiji dio crkve i reci Bogu kakav si, što si, izrazi kajanje, klanjanje, molitvu i pokoru: i ti, i ja, i on; i mi, i vi, i oni!

4 - Plaća: I "Otac tvoj" koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti i javno i skrovito. I nitko mi ne može uzvratiti, nadavati, kao Bog. I nitko mi ne može naoduzimati kao Bog! Jesam li toga svjestan? I sve što imam i jesam - od Boga je!

POST: odnosi se na samoga sebe. Koliko možemo dominirati svojim strastima, požudama, da nas ne preplave glavni grijesi: oholost, škrtost, bludnost, zavist, neumjerenost, srditost, lijenost?

1 - Kako se ne posti? Kako se ne smije postiti? Eto tako da to ne radiš poradi drugih, da te drugi vide, da se pokažeš kako si velik isposnik, pokornik, svetac!

2 - Plaća? Primili ste svoju plaću time što ste ljude izazvali da to komentiraju, pljeskom, praznom nagradom. A ljudi ko ljudi: komentiraju tako da te jedni hvale, a drugi kude.

3 - Kako se posti? Eto tako da pokažeš koliko ravnaš jezikom da ne zboriš uzaludne, isprazne, besmislene i nepristojne riječi; da ravnaš želudcem da te će i piće ne smlave; da očima ne gledaš svakakve nedoličnosti; da ušima ne slušaš svašta... Posti u skrovitosti, da drugi gotovo i ne primijete da postiš.

4 - Plaća. "Otac tvoj", koji vidi u skrovitosti, on će ti uzvratiti. Na nebesima. Vidiš li kako Isus naglašava: Otac tvoj!?

ODLAZAK U PUSTINJU

Nagovor: don Milenko Krešić

I. Stvarnost u kojoj živimo

Akti jedne biskupijske sinode s hrvatskoga govornog područja kažu da bi župnik, odnosno svećenik, osim upravljanja župnom zajednicom, naviještanja Božje riječi u bogoslužju i slavljenja otajstva trebao: 1. prepoznavati različite karizme

u župi; 2. okupljati katoličke intelektualce; 3. uz one redovite, osigurati prostore za izvanliturgijska okupljanja vjernika; 4. osim redovite kateheze s djecom i mladima, organizirati susrete s odraslim vjernicima; 5. održavati suradnju s predstavnicima vlasti; 6. podržavati športska i ina druš-

tva, pružati pomoć pri osnivanju novih društava i udruga; 7. upoznati kulturnu povijest župe i područja gdje se župa nalazi; 8. promicati suradnju župe s postojećim kulturnim ustanovama i udrugama; 9. organizirati u župi koncerte i izložbe nekoliko puta godišnje, itd.¹ Ovom još možemo nadodati, kako stvari stoje na terenu, da bi svećenik, u prvom redu župnik trebao biti i inženjer arhitekture, građevine, elektrotehnike, akustike i ostalih tehničkih zanimanja potrebnih za gradnju i obnovu crkvenih objekata. Tu su još: uređenje okoliša, domaćinstvo, kuhinja, itd.

Doista sva ova gore navedena zanimanja i još ina druga u stvarnosti su dio svećeničke, odnosno župničke službe. Svećenici se na terenu sa svime time susreću i nastoje odgovoriti nadolazećim zahtjevima u onoj mjeri koliko mogu. Crkva uostalom ima i svoj materijalni i društveni dio o kojem se netko treba brinuti. Postoji i onaj stari izričaj: *Ecclesia materialis significat ecclesiam spiritualem*. [Materijalna Crkva naznačuje onu duhovnu]. Živimo u takvu društvu, u takvu okuženju. Još smo do nedavno bili misijsko područje u kojem je također pedesetak godina našega životnog vijeka vladao bezbožni komunizam. Kroz čitavu našu povijest nije nam bilo dopušteno izgrađivati se ni materijalno ni društveno. Do posljednjih dvadesetak godina stalno smo gurani nekamo u stranu. Tek od devedesetih mogli smo slobodno izaći "izvan sakristije" slobodnije razviti svoju materijalnu i društvenu aktivnost. I to se vidi na terenu. Mnogo se toga izgradilo, obnovilo. Crkva je ušla s vjeronaukom u školu, u neke druge institucije. Osnovali smo razna crkvena i katolička društva. Aktivni smo na raznim drugim područjima. I to je sve dobro. Međutim, postavlja se pitanje jesmo li se u toj svojoj aktivnosti izgubili? Jesmo li prepoznatljivi u svijetu kao graditelji, obnovitelji, organizatori, aktivisti raznih vrsta ili kao svećenici? Jesmo li izgubili svoj svećenički identitet?

I mi smo od "svijeta" i kao takvi nalazimo se u vrlo teškoj situaciji. S jedne strane dio smo svijeta a s druge strane pozvani smo i kao vjernici, a osobito kao svećenici, da ne podliježemo logici svijeta nego da je nadilazimo i u svijet usađujemo Božju logiku. Međutim, činjenica je da je lakše plivati nizvodno nego uzvodno. Lakše je poći logikom svijeta nego Božjom logikom. Zar to nije i sam Isus rekao govo-

reći o širokom i uskom putu (Mt 7,13-14). Kakva je logika današnjega svijeta? Ona bi se možda mogla definirati jednom riječju: darvinizam, selekcija. Opstaju moćniji, jači, snalažljiviji, učinkovitiji, dok oni slabiji, nemoćniji, neučinkovitiji propadaju i "osuđeni su na propast" jer ničemu ne koriste. Ili druga definicija, današnji svijet opstoji na relaciji činiti i biti učinkovit, odnosno biti uspješan. Onaj koji nije učinkovit, nije uspješan, taj i ne postoji. Međutim, ova učinkovitost, uspješnost računa se samo na materijalnom i društvenom području. Nije li i percepcija i naših vjernika, u dosta slučajeva, u skladu s percepcijom svijeta kada se radi o nama svećenicima? Ako ne gradiš, ako ne organiziraš susrete, karitativne i humanitarne akcije, ako nisi stalno aktivan u ovakvim i drugim aktivnostima nisi na visini "poslanja", odnosno: ako nisi učinkovit u ovakvim stvarima, ne postojiš. Međutim, sve ovo ne bi bio problem, ni logika svijeta, ni percepcija vjernika, da ovakav način razmišljanja ne postaje nekada i naš vlastiti. Problem je u stvari kada aktivizam postane glavni izričaj našega svećeništva pa bio on i onaj najplemenitiji: pomaganje bolesnima, ugroženima, siromašnima, itd. Problem je kada se rastrgnemo na sve moguće strane kako bismo sagradili, obnovili, uredili, organizirali, udovoljili, a ispuštamo ono bitno, jer - realno gledano - kada smo rastrgani na sve strane, za ono bitno i nemamo vremena. Isus je jednom zgodom iznio načelo s obzirom na materijalno i duhovno: "Ovo je trebalo činiti, a ono ne propuštati" (Mt 23,23).

Zapravo, trebalo bi nekada stati i razmisliti: zasniva li se u stvarnosti, a to znači u svakidašnjici, naš svećenički život na relaciji činiti i biti učinkovit ili na relaciji, što bi papa Benedikt XVI., još kao kardinal Ratzinger napisao za vjeru, *stehen und verstehen* = stajati i razumijevati,² na relaciji na kojoj bi se trebao zasnivati. Relacija stajati i razumijevati znači svoje svećeništvo, svoj vjernički život prvenstveno temeljiti na povjerenju u Boga, što opet konkretno znači na molitvi i kontemplaciji i razumijevanju, suživljavanju s Riječju Božjom koju smo pozvani posredovati ljudima i svijetu. "Posvetiti vrijeme molitvi u Božjoj prisutnosti stvarni je pastoralni prioritet; to nije dodatak pastoralnom radu: biti pred Gospodinom pastoralni je prioritet i, zapravo, najvažniji." - riječi su pape Benedikta XVI. upućene rimskom kleru 13. svibnja 2005. godine.³

¹ Z. PAŽIN, "Prezbiter, navjestitelj i slavitelj Kristova djela spasenja", u: *Diacovensia*, XVIII/2010., str. 330.

² J. RATZINGER, *Uvod u kršćanstvo*, Zagreb, 1988., str. 45.

³ Citirano prema: J. MURPHY, "Suradnici vaše radosti" Papa Benedikt XVI. o svećeništvu", u: *Crkva u svijetu*, 42 - 2007., str. 253.

II. Poruka i smisao pustinje

Pastoralne svećeničke aktivnosti doista su raznolike i teško je u konkretnoj životnoj situaciji reći ovo hoću ovo ne ću raditi jer često nas prilike prisile, možda i bez našega htijenja, da ih moramo raditi. Ali, trebalo bi nekada, kao što je već rečeno, znati stati i razmisliti. Drugim riječima rečeno, povući se u pustinju što opet znači povući se u samoću. Crkva nam za to daje vrijeme korizme. Četrdeset dana vuče svoje korijene, a ono što je još bitnije, i smisao iz četrdesetogodišnjeg putovanja Izraela pustinjom i četrdesetodnevno boravka Isusa u pustinji.

Jedno od bitnih obilježja "Izraelove pustinje" bilo je konstituiranje Izraela kao naroda, odnosno izgradnja vlastita identiteta. Izrael tek u pustinji, pod brdom Sinajem, postaje u pravom i punom smislu "narod Božji" što postaje njegova "osobna iskaznica". Bez svijesti o osobnoj iskaznici, o vlastitu identitetu - biti narod Božji, Izrael ne bi mogao izvršiti poslanje koje mu je Bog namijenio. Međutim, ova "osobna iskaznica" nije Izraelu dana kao neki gotov projekt, kao konačan i savršen čin, uliveno i svršeno znanje nego kao dar kojega je morao postati svjestan. A postao ga je svjestan kroz kušnje pustinje, kroz odricanje i pristajanje, kroz padove i uspone, kroz odluku između izabranja i Božje ponude s jedne strane i ponude "bogova" okolnih naroda - čiju bit određuju tri stvari: imati, moći i uživati - i egipatskih lonaca s druge strane.⁴ [4] Ovakva se odluka mogla donijeti samo u pustinji. Nije se mogla donijeti ni u Egiptu ni u Palestini.

Isus se nakon krštenja na rijeci Jordanu povlači u Judejsku pustinju i u njoj boravi četrdeset dana gdje na kraju biva kušan od Duha a napastovan od đavla, sotone. Postoje razna tumačenja Isusova boravka u pustinji. Temeljno je, čini se, da je htio proživjeti sve korake Izabranog naroda, odnosno sve korake čovjekove egzistencije, pa i kušnju, kako bi cjelovita čovjeka otkupio. Međutim, postoji i jedno drugo mišljenje, općeprihvaćeno i na prvi pogled teološki nezahtjevno da se Isus u pustinji pripravlja za svoje javno mesijansko, spasiteljsko djelovanje. Što znači pripravlja se, odnosno na što se odnosila njegova priprava? Sigurno nije razrađivao taktiku djelovanja, izbor učenika, javne nastupe, odnos prema farizejima, saducejima, pismoznancima itd. Evanđelisti jednostavno kažu da ga je Duh odveo u pustinju gdje

je postio 40 dana i na kraju bio kušan od đavla (Mt 4,1-11; Mk 1,12-13; Lk 4,1-13). Ne govore izričito da se molio ali se to podrazumijeva. Post i molitva uvijek idu skupa. Evanđelisti očito nisu imali potrebu to naglašavati. Kada pogledamo daljnja Isusova povlačenja u osamu, "u pustinju", na molitvu, vidjet ćemo da su se ona događala redovito prilikom važnijih događaja u njegovu zemaljskom životu. Obično to tumačimo da se Isus "savjetovao" s Ocem i Duhom Svetim prije tih važnih odluka jer, premda je pravi Bog, u isto vrijeme i pravi čovjek i kao čovjeku mu je trebalo savjetovanje. Ako mu je ikad trebalo savjetovanje, onda je to bilo prije početka javnog nastupa. Ivan ga je već bio navijestio kao Onoga koji dolazi, kao Mesiju. Razna su bila očekivanja svijeta i Izabranog naroda, kojih je Isus sigurno bio svjestan. Trebalo je odrediti pravi put. Svakako se posavjetovati s Ocem i Duhom Svetim, rekli bismo, aludirajući na Izraela i njegov izlazak, utvrditi još jednom "identitet" i put vlastita mesijanskog poslanja koji će obilježiti sve njegovo kasnije djelovanje. Ni ovo, kao i kod Izraela, nije moglo proći bez kušnje i nije se moglo dogoditi nigdje nego u pustinji, u posvemašnjoj odsutnosti svijeta. Nisu li upravo kušnje odvrćanje Isusa od njegova pravo poslanja!?

III. Poći u pustinju

Kao što smo vidjeli na primjeru Izraela i samog Isusa, pustinja je mjesto određivanja i potvrđivanja vlastitog identiteta koji kasnije u svijetu postaje glavni izričaj poslanja i svega djelovanja. Tako bi trebalo biti i s nama. Očito se taj proces ne može dogoditi u svijetu nego treba otići u pustinju. Odlazak u pustinju zahtjevan je korak. Nije ga lako učiniti jer i sama pomisao na pustinju - osamljenost, napuštenost, neizvjesnost, prepuštenost samom sebi - u čovjeku izaziva strah. Međutim, taj je korak, kako smo vidjeli na primjeru Isusa i Izraela, u Božjem planu nužan i za svakoga od nas. Ukoliko ne budemo odlazili u pustinju, postoji velika opasnost da se suobličimo slici ovoga svijeta a to nije naš identitet i to nije naše poslanje.

Odlaskom u pustinju moramo računati također da je to mjesto demona, mjesto kušnje. Možda je to i najveći, onaj podsvjesni, strah od pustinje. Odemo li u pustinju, u njoj ćemo sigurno biti kušani, odnosno bolje rečeno nužno ćemo posta-

⁴J. RATZINGER, *Uvod u kršćanstvo*, str. 84-88.

ti svjesni sotone, kušnje. Morat ćemo se suočiti s kušnjama, sa sotonom licem u lice. Dok smo u svijetu i nismo mu neki problem jer to ide lagano iz dana u dan. Ne postavljaju se teška pitanja. Lomi nas na sitnicama koje vremenom postaju krupne stvari. Možemo čak nekada malo i pobjeći. Ali, u pustinji, u posvemašnjoj odsutnosti svijeta, licem u lice, i pitanja nisu lagana. To su pitanja koja se nalaze u raskoraku između zahtjeva svetosti i onoga istinskog odgovora Božjem pozivu s jedne strane i zahtjeva "svijeta" s druge strane. To su pitanja svećeničkog identiteta. Koji doista treba biti moj svećenički identitet, moj svećenički put u današnjem svijetu? Kakav treba biti moj prvotni i temeljni izričaj svećeničkog poziva? Pitanja nisu lagana i odgovor na životnoj, ne na deklarativnoj razini, nije lako dati. Nije se lako odreći logike svijeta a, s druge strane, znamo ako je se ne odrekemo, da nismo na pravom putu. Privilegirano vrijeme za ovakve odgovore jest korizma a mjesto odgovora jedino može biti pustinja. Ništa propasti ne će ako odlučimo 40 dana provesti u pustinji. Na primjeru Isusa vidimo da se pustinje ne treba bojati. Onaj koji je spreman u nju zakoračiti, imat će pomoć i podršku s Božje strane. Ne živi čovjek samo o kruhu nego o svakoj

riječi što izlazi iz Božjih usta! Ne iskušavaj Gospodina Boga svoga! Gospodinu, Bogu svome se klanjaj i njemu jedinome služi! (Mt 4,1-11)

DODATAK:

Moguće kušnje u pustinji:

1. Kamenje u kruh - čemu se trapiš, ta vidiš li da si sve ostavio i pošao za Bogom?

Zar ti kao svećenik nisi zaslužio jedan dobar i pristojan život?

2. Pokloni mi se - što si se zabio u toj jadnoj župi, vidiš li svoje kolege kako napreduju?

Vi ste u Crkvi moćni, možete sve! Imate narod na svojoj strani.

Malo s politikom i bit će ti dobro! Ljudi će te poštovati, cijeniti, a ne će govoriti: "Onaj naš jado ništa ne može srediti? Gledaj kako onome tamo daju novce, a ti ni vrata na kući ne možeš promijeniti? Imaš 10 članova u općinskom vijeću, prodrmaj to malo. Neka se tebe pita!"

3. Baci se oдавде - kukavče! Samo ti sjedi, i Bogu se moli. Napravi nešto za tu župu po čemu će te svijet pamtit; organiziraj nešto što drugi nemaju. Ti si poseban. Učini nešto da ti se ljudi dive, da pričaju o tebi, da govore: E dok je bio on....

DUHOVNA OBNOVA ZA RODITELJE SJEMENIŠTARACA I BOGOSLOVA

Bijelo Polje, 27. veljače - 1. ožujka 2015. - Na Božićnom čestitanju roditelja biskupijskih svećeničkih pripravnika, sjemeništara i bogoslova, u Mostaru 20. prosinca 2014., netko je od roditelja predložio da bi bilo poželjno tijekom godine imati duhovnu obnovu istim očevima i majkama koji to žele. Prijedlog je uzet u razmatranje i ostvario se u danima prvoga tjedna ove korizme u Emausu, duhovnom centru, u Bijelom Polju kod Mostara.

Sudjelovalo je 17 roditelja, više majki (11: Anđa, Angelina, Danica, Dijana, Katarina, Lidiya, Milenka, Mirjana, dvije Nevenke, Rajka) nego očeva (6: dvojica Anta, Borislav, Branko, Slađan, Vlado). Obnovu je vodio biskup Ratko Perić.

Petak, 27. veljače: Roditelji su došli u petak na večeru. Pozdravljanje i predstavljanje. Prvo uvodno razmatranje bilo je u 20.00 sati: Čežnja za srećom, koju samo Bog daje. Dan je završio molitvom Povečerja u kapelici Isusova uzašašća

u Emausu. Nazočan je bio i don Ivan Štironja iz Sarajeva, povjerenik za svećenička zvanja u hercegovačkim biskupijama.

Subota, 28. veljače: Jutarnja molitva u kapelici s duljim čitanjima, pola sata. Doručak i prvo predavanje u 9.00 sati u dvorani s Biblijom i bilježnicom na stolu: Rad i uspjeh - nerad i grijeh.

Križni put u 11.00 sati, prema knjižici don Željka Majića, Oče, oprosti nam!, Mostar, 2011. Četrnaest je roditelja sudjelovalo podijelivši međusobno četrnaest križnih postaja. Pobožno, razgovijetno i sabrano.

Poslije ručka, u 14.30 biskup se susreo pojedinačno s roditeljima razgovarajući o njihovu obiteljskom životu napose o njihovu kandidatu za svećeništvo. I roditelji i biskup primili su prošlih dana izvješća koja su poslali sjemenišni poglavari o školskom uspjehu i općem vladanju u prvom polugodištu ove školske godine četvorice kandi-

data koji pohađaju klasičnu gimnaziju u Zadru i osmorice kandidata koji uče u Katolikom školskom centru u Travniku, među kojima petorica maturanti. Biskup je prošloga mjeseca svakomu sjemeništarcu napisao osobno pismo osvrćući se na njegove školske rezultate kao i na njegovo sjemenišno vladanje. Travničane je osobno posjetio 4. prosinca prošle godine, Zadrane 24. siječnja ove godine, a susreo se na Ordinarijatu sa svim kandidatima, uključivši i bogoslove, na Staru godinu 2014. Iz razgovora s roditeljima rezultiralo je da treba sjemeništarce odgajati u svoj disciplini srca i jezika, poticati ih na što bolje razvijanje intelektualnih darova i sposobnosti, poučavati ih da budu otvoreni, iskreni i istiniti u svojim razgovorima, osobito o svome životnom zvanju, da znaju cijeniti i razvijati svoje duhovno zvanje u slobodi djece Božje, bez ičijih pritisaka, ali svjesni i odgovorni pred Bogom i pred Crkvom.

U 16.00 razmatranje o grijehu te o praštanju koje Bog udjeljuje raskajanu grješniku.

Od 17. do 18.00 roditelji su imali prigode za sv. ispovijed. Na raspolaganju je bio don Ivan.

U 18.00 sati sveta Misa s Večernjom i homilijom pod naslovom: *Uravnoteženi srednjoškolac*. Kako se god mladić ponašao, najbolje ćeš ti, kao roditelj, učiniti da ga preporučih Isusu koji je najbolji odgojitelj ljudi. Uostalom, Bog je dao svećeničko zvanje i onaj najbolje zna kako ga treba njegovati, podrezivati da donese obilan rod.

Nedjelja, 1. ožujka. Nakon Jutarnjih pohvala i doručka svi su sudionici pošli u župnu crkvu Prešovoga Srca Isusova gdje je pučku Misu predvodio biskup, a s njime je koncelebrirao župnik don Josip Galić. Predsjedatelj je govorio o Isusovu Preobraženju kao najsvjetlijem činu Gospodinoва smrtnoga života, trenutak raja na ovome svijetu. Podsjećaj Isusu da izdrži sve kušnje Pustinja i sve kušnje Getsemanija i Kalvarije.

U 11.00 sati razmatranje o sebičnosti kao zakonu koji je primjer za nesebičnost ili altruizam.

Ostalo je vremena i za vrjednovanje ovih dana i razmišljanja. Pojedini su se sudionici javljali i isticali da svi doživljavaju ovakve dane kao duhovno korisne, da su imali prilike međusobno bolje se upoznati i približiti, da je toliko puta potrebno tumačenje biblijskih mjesta unatoč osobnom čitanju, da ovakva koncentrirana predavanja u slijedu od dva puna dana imaju više učinka nego ako se rasporede kroz godinu, da može biti korisno ne samo roditeljima nego i drugima s kojima oni žive i rade, da bi željeli nastaviti s ovakvom praksom.

Pod ručkom u 12.30 sati, prije razlaza, biskup je sve pozdravio, zaželio svima Božji blagoslov i spomenuo mogućnost da bi se onaj već uobičajeni susret prije Božića mogao prenijeti na ovu dvodnevnu duhovnu obnovu početkom korizme. Bog nam svima bio na pomoći!

PREDAVANJE ŽENIDBENIM PAROVIMA

Stolac, 1. ožujka 2015. - Počelo je u korizmi 2009. godine na prijedlog nekoga od stolačkih ženidbenih supružnika koji je bio pohvalio praksu da se govori zaručničkim parovima prije vjenčanja, ali mu je bilo žao da se nikada sustavno i nikako ne govori samim bračnim parovima. Kao da su stupanjem u brak nestali svi problemi. A zapravo nerijetko tek tada nastaju razne poteškoće i zapetljaji. Pa bi i njima, supružnicima, trebalo govoriti, bez obzira na njihovu dob i dugotrajnost bračnoga života.

Tako je župnik don Rajko u dogovoru s biskupom Ratkom od tada svake godine u početku korizme upriličio večernju sv. Misu i poslije Mise zamolio sve nazočne bračne parove da ostanu u crkvi na predavanju.

Bilo je tako i ove godine, u Drugu nedjelju korizmenu.

Homilija. Sv. Misa u 17.00 sati. Biskup je propovijedao o Isusovu Preobraženju prema Markovu Evanđelju (9,2-10). A prikazuju ga i druga dvojica sinoptika, Matej i Luka. Preobraženje od 2002. godine postalo je četvrta desetica u otajstvu krunice svjetla, koju je papa Ivan Pavao II. predložio na molitvu vjernicima. Biskup je ukratko spomenuo i druga otajstva sv. krunice - radosna, žalosna i slavna - koja su sva usmjerena na ovozemno smrtni i nebesno besmrtni život Isusov.

Predavanje. Oko 18.00 sati biskupovo predavanje: *Traženje bračne sreće*. Ostalo je na predavanju oko 60 ženidbenih parova, od jedne do pedeset i jedne godine supružničkoga života. Tišina i mirna pozornost kako se i priliči zrelim ljudima.

Biskup je govorio kako je ljudsko srce stvoreno da čezne za srećom. I da postigne tu sreću. Na

ovome svijetu nedostiživo. Gdje je ta sreća? - U Bogu, i samo u Bogu. Možda nitko nije bolje to izrazio od sv. Augustina: Bože, stvorio si nas za sebe i nemirno je srce naše dok se ne smiri u tebi (*Ispovijesti*, prvo poglavlje, prvi broj). Nema sreće u grijehu, pa koliko se god čovjeku činilo da će on s pomoću grijeha dosegnuti nebodere zemaljskoga zadovoljstva i uživanja. Grijeh je nesreća, a ne sreća. To je kao da kažeš da ćeš ti naći sreću u - nesreći! Živo protuslovlje.

Nije sreća u drogi, u marihuani. To je prava nesreća, koja ne čini nesretnim samo dotičnu osobu, nego i sve druge koji su s tom osobom bilo kako povezani. Ode novac, ode vrijeme, ode posao, od pamet!

Nije sreća u piću, u pijanu stanju. To je prava nesreća. Sva se obitelj mora staviti u služenje i liječenje pijana čeljadeta u kući, umjesto da svatko radi toliko potrebnih i korisnih stvari za dobro zajednice.

Nije sreća u nevjernosti ženidbenom drugu, pa koliko ti se god činilo da trenutačna zadovoljstva čine životnu sreću.

Nije sreća u krađi i skupljanju materijalnoga blaga.

Nije sreća u kocki koja odnese novac, vrijeme, živce i rasu cijelu kuću.

Nije sreća ni u kakvoj ovisnosti ljudskoga duha o materiji. Ne može nikakva ograničena tvar ni stvar zadovoljiti nezajažljive apetite duha. Kada se u bračnom stanju pokuša dokazivati da je to moguće, onda slijede krivi potezi jedan za drugim, neispravniji od neispravnijega, dok se konačno ne uruši i sama ženidbena zgrada bez obzira koliko se djece rodilo: svađa, šok za šokom, rastava, krah za krahom, psihički slom i jednoga i drugoga ženidbenog druga.

Bog nam nije samo odredio **cilj sreće**, nego nam je označio i **put do te sreće**. A taj put jesu njegove nepromjenljive zapovijedi, nepromjenjive ni pod takvim ljudskim pritiskom, zakonom, praksom. Ako ih čovjek vjerno ne opslužuje, one mu se samo nemilosrdno osvećuju i obijaju o glavu. Dok ne uvidi da ne može ni na koji način do-

stići sreće popuštanjem svojim strastima, grijesima, požudama, nego samo poštujući Božji zakon, kontrolirajući tjelesne pohote.

Predavač se zadržao malo više na jednom primjeru takve tragične ovisnosti i zaključio:

"Ti ćeš reći da je to pojedinačan slučaj. A ja ti kažem da je to svačiji slučaj:

ako se čovjek ne drži Božjega zakona,

ako se ne boji Božjega suda,

ako se Bogu ne moli,

nego Boga prezire i psuje,

ako nedjeljne Mise ne pohađa i Evandjelja ne čita,

ako se valjano ne ispovijeda i ne pričešćuje,

ako ne drži do svoga obraza i ponosa,

on nikada ne će osjetiti prave, nepatvorene, trajne i istinske sreće.

Bog ti dao pamet, a ti ludošću protiv Božjega dara pameti!

Bog ti dao čast i dostojanstvo, a ti bestidnošću protiv svoga obraza i časti!

Bog ti dao srce da bude sjedište ljubavi, a ti ga pretvaraš u močvaru i gnjilu!

Bog ti dao mozak i razum da spoznaješ istinu, a ti misliš da ćeš lažima i varanjima pobijediti Božju istinu.

Bog ti dao zdrav ponos, a ti ponos pod noge!"

U mnogo je slučajeva supruga živa mučenica na živoj žeravi obiteljskog ognjišta s djecom, dok on neodgovorno provodi svoje sulude ovisnosti o kocki, o kokainu, o alkoholu, o internetu, o razvržavanju tuđih bračnih zajednica.

Na kraju predavanja svaka je obitelj mogla uzeti biskupovu knjigu "Naravni porivi i nadnaravni darovi", Mostar, drugo prošireno izdanje 2008., u kojoj se tumače zla koja niču iz *Sedam glavnih grijeha*: oholosti, škrtosti, bludnosti, zavisti, neumjerenosti u jelu i pilu, srditosti i lijenosti, kao i dobri plodovi koji proizlaze iz *Sedam darova Duha Svetoga*: mudrosti, razbora, znanja, savjeta, jakosti, pobožnosti i straha Božjega.

Na kraju župnik je sve pozvao u župnu dvoranu na razgovor uz čašćenje koje su priredile skupine supruga.

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR

CARITAS, KRŠTENJE, VIZITACIJA

Jablanica, 14. prosinca 2014. - Dogovorno sa župnikom don Ivanom Zovkom, biskup je Ratko pohodio župu Jablanicu. U župnoj crkvi Bezgrješnoga Začeca Blažene Djevice Marije slavljena je sv. Misa u 10.30. Bile su pune klupe naroda. U početku je sv. Mise župnik pozdravio biskupa i zamolio ga da podijeli sakrament krštenja malomu Antoniju, kojega je on zajedno s njegovim roditeljima i kumom u početku misnoga obreda uveo u crkvu. Biskup je pozdravio vjernike i zahvalio don Ivanu ne samo na ovom susretu nego i na svemu što on od 2001. godine pastoralno, učiteljski i graditeljski radi u ovoj župi.

Čitanja je pročitao tajnik don Tomislav, a Evandjelje sam župnik.

Biskup je u propovijedi govorio o evanđeoskom odlomku sv. Ivana evanđelista o sv. Ivanu Krstitelju, sinu svećenika Zaharije i supruge mu Elizabete. Po svim pravilima taj je Ivan Zaharijin trebao biti svećenik, jer je potjecao iz čistokrvna Aronova svećeničkog plemena, ali nije postao svećenik, nego - krstitelj! Kada je došlo vrijeme da Ivan napusti svoj privatni život, na Božji je zov pošao ne u Jeruzalem u bogosloviju, nego u Judejsku pustinju: propovijedati, ljude obraćati krštenjem i pokorom. To su one glasovite riječi: "Bi čovjek poslan od Boga, ime mu Ivan" (Iv 1,6). Kada je Palestinom puknuo glas o tom Božjem čovjeku kao nečuvenu propovjedniku kojemu grnu neviđena mnoštva, Veliko se vijeće u Jeruzalemu uznemirilo, začudilo, zainteresiralo i poslalo svoje izaslanstvo svećenika i levita da upitaju Ivana je li on Mesija. Na to je Ivan ponizno odgovorio: Ja nisam Krist! Delegacija je priupitala: A da nisi slučajno Ilija koji ima doći? Odlučno je Ivan odgovorio da nije ni Ilija prorok. Da do kraja raščiste, upitaju ga delegati da nije onaj Prorok kojega je Mojsije navijestio. Još odlučnije odgovori da nije ni to.

Tada mu rekoše: "Pa tko si, da dadnemo odgovor onima koji su nas poslali? Što kažeš sam o sebi?" Ivan im odgovori Izaijinim riječima da je on "glas koji viče u pustinji: Poravnite put Gospodnji" (Iv 1,22-23). Ivan skromno priznaje svoju uzvišenu zadaću koju mu je Bog povjerio:

On je svjedok Svjetla, a nije samo Svjetlo. Svjetlo je Krist.

Ivan krsti običnom vodom, a iza njega dolazi onaj koji će krstiti Duhom Svetim. Krist.

Ivan se ne smatra dostojnim niti "odriješiti remenje na obući", a kamo li nositi Isusove sandale!

Ivan je ona strjelica na putu, putokaz, a nije Put. Isus je Put, Istina i Život.

Ivan je samo glas, a dolazi pravi Spasitelj koji nosi ponudu vječnoga života svima.

Ivan je pozvan svojim propovijedima poravnavati prodoline i uzvisine u ljudskim srcima, a iza njega dolazi onaj koji je moćan i vlastan presuditi, tj. "žito spremi u žitnicu, a pljevu spaliti ognjem neugasivim".

Biskup je zaključio da smo i mi svi pozvani na obraćenje srca ispovijedu, molitvom, pokorom, žrtvom i darom bližnjemu svomu koji je u potrebu. Stoga su biskupi 1997. godine uveli jednu nedjelju u godini, upravo ovu Treću adventsku, kada darujemo svoj milodar Biskupijskom caritasu, koji će dalje proslijediti onima koji se ukazuje kao najpotrebniji.

Biskup je poslije homilije krstio maloga Antonija čestitajući mladim roditeljima koji su pokraj sebe držali još jednu djevojčicu. Bilo s Božjim blagoslovom!

U župnom uredu biskup je pogledao župne matice i druge knjige i račune.

Župa Jablanica prije ovoga posljednjeg rata imala je oko 920 katoličkih vjernika. Danas deset puta manje.

Župnik pokazuje knjige krštenja u kojima je svake godine u prosjeku upisano po jedno kršteno dijete, a nerijetko roditelji takve djece ne ostaju u Jablanici. A u maticama umrlih pokazuje kako svake godine umire četvero-petero čeljadi: pet puta više nestalih nego rođenih.

Samo je dvoje katoličkih učenika u osnovnoj školi kojima župnik drži vjeronauk, a isto tako i u srednjoj školi.

Don Ivan kaže da župe Jablanica i Doljani imaju nešto novčane pomoći iz općinskoga proračuna, a to se gotovo svake godine pomalo smanjuje. Zahvalan je onima koji to omogućuju.

Župnik za Božić u župnoj dvorani priređuje primanje, na koje se odazovu predstavnici civilnih vlasti i drugih religija.

Koliko ima općina stanovnika? - Oko dvanaest tisuća. Od toga u gradu jedno polovica.

Koliko ima pravoslavnih? - Poslije muslimana dolazimo mi katolici Hrvati, pa Romi, pa onda pravoslavni Srbi, kojih ima oko pedesetak osoba. Početkom ove godine, za pravoslavni Božić bio je pozvan i župnik don Ivan na koncert koji je priredila pravoslavna općina sa sjedištem u Konjicu.

Iz župe je i jedan sjemeništarač, maturant u Travničkom sjemeništu "Petar Barbarić". Biskup je pozdravio njegovu majku Anđu i preporučio joj da se moli za svoga sina da postane dobar svećenik, jer Bog uslišava majčine molitve. Pozdravio je i Dragana Mlikotu, župljanina koji je "desna ruka" župniku, i zahvalio mu na njegovim uslugama.

Župnik je počastio goste u župnoj kući. A biskup je zahvalio domaćinu preporučujući i njega i sve župljane ljubavi i milosti nadolazećega Božića!

15. OBLJETNICA SMRTI BISKUPA PAVLA ŽANIĆA

Mostar, 11. siječnja 2015. - U povodu 15. obljetnice preminuća mostarskoga biskupa Pavla Žanića (Split, 11.1.2000.) u mostarskoj katedrali njegov je nasljednik biskup Ratko Perić slavio sv. Misu za dušu pokojnoga biskupa. Pridružili su mu se njegovi nekadašnji suradnici: generalni vikar don Luka Pavlović, sada katedralni župnik; tajnik don Ante Luburić, sada kancelar; voditelj Svećeničkoga doma u Bijelom Polju don Željko Majić, sada generalni vikar, i drugi svećenici. Katedrala je bila puna naroda, a katedralni je zbor predvodio božićne pjesme.

Biskup je u propovijedi najprije protumačio tri vrste krštenja: *prvo* koje je dijelio Ivan Krstitelj kojim je raskajanu narodu opraštao i istočni grijeh i osobne grijehe, ali kojim se nije dijelila milost Duha Svetoga; *drugo* koje je Ivan podijelio Isusu bez praštanja grijeha jer Isus nije imao nikakva grijeha, ali se u tom trenutku objavilo Presveto Trojstvo - začuo se glas Očev: Ovo je Sin moj ljubljani! U njemu mi sva milina - Isus kao Druga Božanska Osoba - i pojavio se golub simbol Duha Svetoga; i *treće* koje je Isus dijelio narodu (Iv 3,22) vodom i "Duhom Svetim". Mi se danas krstimo po Isusovu nalogu: u Ime Oca i Sina i Duha Svetoga uz polijevanje vodom ili uranjanjem u vodu, gdje nam se opraštaju grijesi i primamo posvetnu milost Presvetoga Trojstva. Pozvani smo da se kao krštenici sjetimo svoga krštenja i zahvalimo na tom velikom Božjem daru.

A onda je biskup nastavio:

"Prema časnoj predaji svake se godine slavi obljetnica posljednjega pokojnog biskupa, ako nije premješten na drugu stolicu, sv. Misom kojoj predsjedava mjesni biskup u katedralnoj crkvi. Treba poticati vjernike, a napose svećenike da se u Gospodinu spominju svojih predstojnika koji su im govorili riječ Božju (Biskupski ceremonijal, br. 1168).

Prije 45 godina u našu hercegovačku crkvenu povijest ušao je msgr. Pavao Žanić, najprije kao biskup koadjutor (1970.-1980.), pomoćnik msgr. Petra Čule, dijecezanskoga biskupa (1942.-1980.). Msgr. Žanić imenovan je biskupom s pravom nasljedstva 9. prosinca 1970. godine, zaređen u Mostaru 1. svibnja 1971. Upravu biskupija preuzeo je za vrijeme velikoga crkveno-liturgijskoga slavlja posvete ove katedrale, u čiju se gradnju zajedno s blagopokojnim biskupom Petrom i njegovim dugogodišnjim tajnikom don Markom Perićem (1958.-1980.), zatim kotorskim biskupom (19801.-1983.) životno ugradio, na svetkovinu Uzvišenja Svetoga Križa, 14. rujna 1980. Nakon 13 godina upravljanja, biskupiju je prepustio svom nasljedniku, 23. srpnja 1993. Umirovljeničke dane provodio je u rodnim Kaštelima. Umro je na današnji dan 2000. godine na Firulama u Splitu, a pokopan dva dana poslije, prema vlastitoj oporučnoj želji, u obiteljskoj grobnici u Kaštel Novom. Ovom sv. Misom, dok molimo Božje mi-

losrđe za mir i pokoj biskupove plemenite duše, mi ga se sjećamo s osobitom zahvalnošću i ljubavlju. Prisjećamo se njegova ljudskog i kršćanskog dostojanstva, svećeničke revnosti i biskupske blizine, jasnoće i odvažnosti.

Ljudskošću i biskupstvom blizak. Iako je po nekom uvriježenom lokal-patriotizmu trebao biti "stranac" jer dolazi iz druge biskupije - znamo da u Crkvi nema stranaca! - biskup je Pavao svojim biskupskim djelovanjem svjedočio da u Crkvi, zajednici krštenih u Kristu Isusu, koji su se Kristom zaodjenuli, nema više: Židov - Grk, rob - slobodnjak, muško - žensko! Svi smo Jedan u Kristu Isusu! Potomstvo i baštinici Abrahamovi! (Gal 3,26-29) Njegov dolazak u Hercegovinu bio je potaknut i posebnosti hercegovačke crkvene zbilje onoga doba u kojoj je ovo krsno jedinstvo i crkveno zajedništvo patilo, a s njim i svi udovi jednoga te istoga Tijela kojemu je sam Isus Glava. Svojom ljudskom i svećeničko-biskupskom blizinom, raspoloživošću, razumijevanjem i dijalogom nastojao je ostvariti blaženstvo mira - blaženi mirotvorci, koji mir nose i u svačije ga srce i zajednicu unose, u kojem je zadaća od samoga Spasitelja, ne u osuđivanju međusobnih necrkvenih rasprava, nego u sjedinjenju razjedinjenih i u izmirenju zavađenih. Tu svoju ljudsku blizinu i biskupsku brigu za povjerene mu vjernike i biskupije, biskup je Pavao crpio iz poticaja svoga nebeskog zaštitnika apostola Pavla starješinama Crkve u Efezu, da uvijek bdiju nad sobom i nad cijelim stadom, da budu pozorni pastiri a ne "grabežljivi vuci". I zaista, biskup je Pavao bio blizak pastir svomu narodu. Uvijek u službi vjernika i svećenika, čuvajući dobar glas, s punom sviješću da nije biskup radi sebe. Ta od naroda je uzet i za narod postavljen da bi danomice prinosiso žrtve i molitve za sebe i sve povjerene mu kršćanske duše.

Umom i vjerom jasan. Bog ga je obdario izvanrednim talentima, sposobnošću razumijevanja i izlaganja. Vrijeme u kojem je svećenički djelovao - ratno i poratno - nije mu dopuštalo daljnju akademsku nadgradnju na nekom od papinskih sveučilišta u Rimu iako je od svoga splitskoga biskupa msgr. Bonifačića bio za to određen. /Italija pala - prekriži!/ To ga nije nimalo spriječilo da se sam intelektualno izgrađuje i usavršava prateći domaću i stranu teološku i pastoralnu literaturu na talijanskom i francuskom jeziku. Njegove biskupske propovijedi na župama u prigodi krizama, kanonskih pohoda i drugih slavlja, sv. Mise za intelektualce u ovoj katedrali, tribine i za-

ručnički i bračni susreti ostavile su upečatljiv trag i pridonijele jasnoći i snazi vjere kod mnogih. U povodu slavlja njegove Zlatne Mise ovdje u Mostaru, 1-2. lipnja 1991., njegov prvi suradnik, tajnik (1986.-1988.), don Tomo Vukšić - sada vojni ordinarij u BiH - priredio je zbornik pod naslovom "Istina oslobađa", u kojem je opisano slavlje Zlatne Mise i sve oko nje, priređena njegova bibliografija od 1940. do 1991., oko 200 naslova, i skupljeni i razvrstani njegovi članci koji obrađuju crkveno-vjersku tematiku (Mostar, 1992.). Nezaobilaziv izvor za proučavanje osobe i djela pokojnoga biskupa Žanića.

Biskup se Žanić poput tolikih pastira i učitelja nije oslanjao samo na snagu uma, nego i na dubinu duha koja se postiže molitvom i vjerom. Bog mu je bio stožer života. On je svakoga trenutka vjerovao u Boga stvoritelja, ravnatelja i suca. Bio je velik molitelj, osobit štovatelj Blažene Gospe. Njoj u čast poduzimao je hodočašća s vjernicima u razna marijanska svetišta diljem Europe. A kada je bio pozvan da stane u obranu Gospine časti kao biskup ove mjesne Crkve, u zdravu teološkom i crkvenom nauku jasno je izlagao i razvrstavao ono što je nadnaravno, a što od ljudi. Zbog takva svoga stava prema međugorskom fenomenu, mnogo je propatio i teško napadan i optuživan. Nema sumnje da se pokazao velikim ljubiteljem i tražiteljem Istine i velikim Gospinim štovateljem.

Riječju i djelom odvažan. Zbog žalosnih hercegovačkih događaja i s tim u vezi ljudskih odnosa prema biskupu Pavlu, prigovarali su mu i optuživali ga za mlakost i nedorečenost, pa čak i za suradnju s vlastodršcima onoga sustava i njegovim službama. Uvid u pisanu ostavštinu i svjedočanstva suvremenika pokazuju biskupa Pavla u svoj odlučnosti prema onima koji mogu tijelu nauditi, ali ne mogu dušu ubiti. Odvažno je, kako svećenik u Splitu i splitskoj nadbiskupiji tako i kao biskup u Mostaru branio Crkvu, štitio jedinstvo Crkve, propovijedao katolički nauk, pazio na vjernike, svećenike, redovnike i redovnice, borio se za dostojanstvo osobe i žrtve. Jedan je od rijetkih, ako ne i jedini biskup Crkve u Hrvata, koji je ima odvažnosti za vrijeme totalitarnoga režima 1988. godine pozvati svećenike da naprave popis svih žrtava toga istog režima. Ondašnja ga je vlast smatrala upornim protivnikom komunističkoga sustava, te uz njegovo ime dopisivala: "nosilac neprijateljske djelatnosti". Ali on se nije dao. Sve što je smatrao crkveno i nacionalno korisnim i za život vjernika nužnim, hrabro je branio i kvalitet-

no promicao. Možda danas to izgleda bezazleno, ali u onom vremenu bilo je to hrabro i odvažno. Čim je preuzeo upravu ovih biskupija, pokrenuo je pastoralno-informativni mjesečnik "Crkvu na Kamenu", u kojoj je iz broja u broj pisao svoju pastirsku riječ kleru i puku. List redovito izlazi, pa i kroz sve ratno vrijeme, do danas kada pred sobom imamo 410. broj. Godine 1987. biskup osniva Teološki institut, najprije pod formom vjeronauka za odrasle, a nakon društvenih promjena, taj se vjeronauk pretvara u visokoškolsku ustanovu iz koje izlaze kvalificirani katehete. Do sada je na Institutu diplomiralo preko 200 studenata, uglavnom laika.

Svaki bi od svećenika, redovnika i vjernika koji su ga poznavali i s njim u doticaju bili mogao

izdvojiti svoja sjećanja i naglaske. Ali bismo se svi u jednome složili: biskup **Pavao Žanić nije bio slučajan i prolazan biskup**. Bio je blizak, jasan i hrabar biskup koji je iza sebe ostavio vidljiv trag Evanđelja, koje je proživljavao u milosti i istini, u brizi i ljubavi za sav i puk i sav kler. U toj *Vjeri, Nadi i Ljubavi* - to mu je bilo biskupsko geslo - mi ovu sv. Misu slavimo i njegovu pastirsku dušu milosrđu Božjemu preporučujemo, te u ovom svečanom danu Krštenja Gospodinova zdušno zazivamo Oca nebeskoga da budemo njegova "milina", poput Onoga u čiju smo smrt i uskrsnuće ucijepljeni, a na kojem se biskup Pavao nadahnjivao, čijim je putem sam hodio i povjerenu mu hercegovačku Crkvu trpeći i smjelo predvodio.

KRIZMANICI, U ŽIVOTU POŠTENI!

Vir, 22. ožujka 2015. - Bio je kratak dogovor između biskupa Ratka i don Ilije, župnika u Viru. Da ne sužavamo sv. krizmu u razdoblje od Uskrsa do Petrova, kada ionako ima preko 40 krizama u hercegovačkim biskupijama, hajdemo prirediti sv. krizmu i kroz korizmu. Tako je određena Peta korizmena nedjelja, zvana "gluha", 22. ožujka. Zašto "gluha"? Naši su stari svaku korizmu nedjelju zvali posebnim imenom: Čista, koja dolazi nakon Čiste srijede, čista od mrsa i mesa; druga je nedjelja Pračista, tj. još čistija s obzirom na post i pokoru; treća je Bezimena; četvrta Sredoposna, jer smo u sredini korizmena posta; peta je Gluha jer se ne rabe glazbala, orgulje, nego samo pjesma, šesta je Cvjetnica i - Uskrs! Ova današnja nije samo "gluha", nego i kišovita i pohladna.

Crkva je ispunjena narodom u glavnoj lađi, i u trima korovima. Pjevači su do oltara i svojim uvježbanim pjevanjem razbijaju svaku "gluhocū". Krizmanici osmoga razreda i prvoga srednje u prvim su klupama, i to 19 muških, 19 ženskih. Zbor, koji vodi don Damir Pažin, đakon, uvode nas korizmenom pjesmom i zazivom Duha Svetoga. Pozdravlja jedan krizmanik, a krizmanica daje biskupu cvijeće. Pozdravlja biskupa i župnik s dobrodošlicom kao i druge svećenike: dekana fra Mladena Vukšića i župnika posuškoga; te župnike iz Zagorja don Antu Ivančića, iz Vinjana don Jozu Blaževića, i don Tomislava Ljubana koji je dopratio biskupa iz Mostara.

Biskup zahvaljuje i poziva da svi izrazimo čin kajanja pred Gospodinom kako bismo bili dostoj-

ni svetih sakramenata. Krizmanici su raspoređeni za misna čitanja i pripjevni psalam zajedno sa zborom mladih.

U propovijedi biskup je iznio dvije misli. Prva, osvrnuo se na Isusovu rečenicu iz nedjeljnoga Evanđelja (Iv 12,20-30) o susretu između Isusa i Grka pogana koji su htjeli "vidjeti Isusa". Gospodin na njihovu želju da ga vide, dopušta i da ga čuju. Pretpostavljamo da su mu postavili nekoliko filozofskih pitanja: Odakle život? Čemu život? Je li na početku Svjetlo ili Tama? Zašto će zlo u svijetu? Smrt? Kamo idemo? Zaključujemo na to po Isusovu odgovoru prisposodobom o zrnu. Dok je pšenično zrno cjelovito i očuvano, ostaje neplodno, nerazvijeno, neživotno. Kada se posije u zemlju, tek onda pod vlagom počinje klijati i na suncu i zraku rod donositi. Klica se hrani - zrnem, ljupinom! Mi ljudi imamo tijelo i dušu. Duša je klica koja se razvija, a tijelo je kao omotač, kao ljupina. Čovjek, koji je Bogu vjeran, može i mora umrijeti u svojoj tjelesnosti, da bi mogao donijeti plod u duhovnosti. Onaj koji nije vjeran Bogu, a želi biti životno siguran, on samo površno postoji. Njegova opstojnost završava umiranjem. Kada čovjek počinje pokapati svoje osobne interese i sebične težnje, samo onda može donijeti pravi rod. Bog daje vrijednost tijelu i smisao životu. Nije nam Bog dao tjelesni život da ga čuvamo za sebe, nego da ga istrošimo za druge. Ako smo Bogu vjerni u vremenu, Bog će nama biti vjeran u vječnosti. Čovjek je, na žalost, takav da više drži do svo-

jih sitnih vremenitih tjelesnih kamata, nego do krupne vječne duhovne glavnice!

Drugu je misao uzeo iz života Sluge Božjega Petra Barbarića, koji je u školi pokazao osobito poštenje kada nije dopustio da na Travničku gimnaziju i sjemenište padne ikakva ljaga đačkoga šverca i lopovluka, nego da se svatko zalaže svojim studijem za pošteno zarađenu ocjenu: ionako je svaki profesor bio svjestan koliko mu učenik zna hrvatskoga, prirodnopisa ili grčkoga! Stoga, krizmanici, samo poštenim zalaganjem na polaganje ispita! Šverc te vodi u policijsku postaju, a ne u sretan posao. Papa je Franjo 18. oвого mjeseca odobrio dekret o "junačkim krjepostima" Sluge Božjega Petra Barbarića zbog čega se već sada može zvati Časnim Slugom Božjim. Poštenim Slugom Božjim! Još se čeka da i čudo ozdravljenja, koje se na zagovor Sluge Božjega već dogodilo i medicinski potvrdilo, Papa uskoro odobri, i potom slijedi proglašenje blaženim. Petar je umro kao hercegovački maturant i isusovački novak u Travniku na Veliki Četvrtak 1897. godine. Odmah poslije smrti i učenici i profesori i narod počeli su se utjecati Petrovu zagovoru. Tako mu je tijelo godine 1935. s mjesnoga groblja "Bojne" preneseno u sjemenišnu crkvu. Biskupijski se proces vodio u Sarajevu od 1938. do 1943.

godine, zatim su svi spisi predani Svetoj Stolici. I, evo, nakon 70 i toliko godina završava proces. Bogu hvala.

Podjelba sakramenta krizme tekla je uredno, pobožno i sabrano. Krizmanici su spremno odgovarali na biskupove riječi, a narod pozorno slušao. Zaustavio se biskup kod jedne krizmanice:

Hajde, ako ti ne budeš znala, neka odgovori kuma: Koliko je godina Petar Barbarić išao u osnovnu školu?

Krizmanica: - U dvije godine završio je četiri razreda!

Kako mu je išla škola u Travniku? - Uvijek sve pet! Tako je! Tako se prati propovijed!

Pobožne je krizmanike pričestio dekan fra Mladen. Zbor je pjevao pričesne pjesme. Župnik je na kraju izrazio zahvalnost biskupu, svećenicima i svima koji su pridonijeli proslavi ove prve sv. krizme u ovoj krizmenoj sezoni 2015. godine.

Narod se po kiši razišao po kućama krizmanika na čašćenje, a svećenici su s biskupom u župnoj kući za gozbenim stolom razgovarali o davnim sjemenišnim danima, učenju, uspjehu i pamćenju!

Svi su zahvalili don Iliji na čašćenju kao i vrijednim kuharicama na pripremanju.

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

FRA JOZO PEJIĆ

U subotu, 27. prosinca 2014. u 11,20 sati, praćen molitvom subraće, u samostanu na Širokom Brijegu, preselio se u vječnost fra Jozo Pejić u 80. god. života, 62. god. redovništva i 52. god. svećeništva.

U crkvi Uznesenja BDM na Širokom Brijegu u nedjelju, 28. prosinca u 14,00 sati, sprovednu sv. Misu predslavio je mostarsko-duvanjski biskup mons. Ratko Perić uz suslavlje provincijala fra Miljenka Šteke koji je propovijedao, gen. vikara don Željka Majića, gvardijana fra Tomislava Puljića, kancelara don Ante Luburića i 40 svećenika sumisnika i asistenciju đakona fra Ivana Marića i fra Marina Karačića. Pjevao je veliki župni zbor pod ravnanjem s. Mire Majić. Bazilika je bila ispunjena vjernicima, među kojima su bili mnoge časne sestre, novaci, bogoslovi i druga braća fratri koji su, unatoč ružnom vremenu - snijeg, susnježica i bljuzgavica, došli oprostiti se od pokojnog subrata.

Na početku sv. mise Biskup je izrazio sućut Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji na čelu s provincijalom fra Miljenkom, rodbini pok. fra Joze te cijelom mjesnoj Crkvi te u uvodu u sv. misu spomenuo kako smo ovih dana bezbroj puta jedni drugima zaželjeli radostan Božić. I u tu radost ušuljala se vijest da je umro pok. fra Jozo na Širokom Brijegu. Činjenica je da smrt radost pomuti, možda čak potpuno i oduzme. Ali mi smo vjernici. Kao takvi znamo da je naš život jedan kontinuitet od začeca pa do preseljenja u vječnost u krilo Oca nebeskog. Tu kod Oca je vječna i ničim pomućena radost. Zaželio ju je pok. Jozi i pozvao sve nazočne na molitvu za nj u sv. misi.

Fra Jozo je sada u susretu s Kristovim neprevrtljivim pogledom pronašao jedinstvo, prepoznat je njegov temeljni identitet u cjelovitoj istini,

savršeno, a naše riječi ovdje, pa tako i moje, jesu istinite samo u svojoj ljudskoj djelomičnosti, rekao je među ostalim u svojoj propovijedi provincijal fra Miljenko.

Od pokojnika su se još oprostili: prof. Anto Kajinić i prof. Stjepan Skoko, bivši i sadašnji dekan, u ime Akademije likovnih umjetnosti na Širokom Brijegu koje je pok. fra Jozo bio suosnivač i ravnatelj od osnutka 1996. pa sve do 2012.; dugogodišnji suradnik fra Vendelin Karačić i širokobriješki gvardijan fra Tomislav Puljić.

Fra Jozo Pejić rodio se 1. studenog 1935. u Sovićima, župa Gorica. Roditelji su mu Andrija i Anica r. Zorić. Kršten je 3. studenog 1935. i dobio je ime Petar. Četiri razreda pučke škole završio je u Sovićima 1946., a malu je maturu položio u Imotskome. Gimnaziju je pohađao u Imotskom, Mostaru, Splitu i u Visokom gdje je maturirao 1953.

U Franjevački je red stupio 14. srpnja 1953. u Kraljevoj Sutjesci i nakon godine novicijata položio prve redovničke zavjete. Studij teologije završio je na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Za svećenika je zaređen 28. srpnja 1963. u Mostaru. U listopadu iste godine preuzeo je službu duhovnoga pomoćnika na Širokom Brijegu. Već u svibnju 1964. određen je za župnika u Rakitnu gdje ostaje do srpnja 1970. Od 1970. do 1980. obnašao je službu gvardijana na Širokom Brijegu.

Vicedelegat Generala je od siječnja 1980. do travnja 1982. Provincijal *ad instar* u Mostaru od 1982. do 1988. Duh. pomoćnik na Širokom Brijegu od 1989. do 2001. Suosnivač je Franjevačke galerije 1990. i njezin voditelj sve do smrti. Isto tako suosnivač je i voditelj Akademije likovnih umjetnosti na Širokom Brijegu od 1996.-2012.

Pokoj vječni daruj mu, gospodine!

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

Dijecezanski biskup Ratko Perić:

PROSINAC 2014.

4. prosinca, na poziv mr. don Željka Marića, rektora Nadbiskupskoga dječakog sjemeništa u Travniku, slavio pučku sv. Misu, "zavjetnim četvrtkom", u 11.00 sati; održao predavanje na-stavnom osoblju u Katoličkom školskom centru, u 12.30; pojedinačno razgovarao s osmoricom sjemeništara Mostarsko-duvanjske biskupije, u 16.00; održao razmatranje u sjemenišnoj kapelici svim sjemeništarcima (41) i vanjskim učenicima koji stanuju u sjemeništu o blaženom Ivanu Merzu, u 17.00 sati.

5. prosinca primio s. Franku Bagarić, provincijalnu predstojnicu sestara franjevačka Mostarske provincije.

- Delegirao don Željka Majića, generalnoga vikara, da prisustvuje Akademskom činu Mostarskoga Sveučilišta u Kosači.

6. prosinca, na poziv trebinjskoga dekana don Milenka Krešića, održao duhovnu obnovu obitelji iz Trebinjske biskupije u svetištu Kraljice mira na Hrasnu. Govorio o biblijskom smislu obiteljskoga života. I o nekim uspješnim i neuspješnim biblijskim obiteljskim primjerima.

7. prosinca, u dogovoru sa župnikom fra Branimirom Musom, pod koncelebriranom sv. Misom posvetio župnu crkvu Bezgrješnoga Začeca Blažene Djevice Marije u Tihaljini.

11. prosinca primio dr. Dragana Čovića, novoizabranoga člana Predsjedništva BiH i uručio mu Promemoriju, koju je supotpisao i generalni vikar don Željko Majić.

12. prosinca primio Matu Krajinu, urednika mjesečnika MI iz Zagreba.

14. prosinca, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Ivanom Zovkom, slavio sv. Misu u župnoj crkvi Jablanici i obavio kanonsku vizitaciju u župi.

20. prosinca u katedralnoj kripti sv. Josipa susreo se s roditeljima svećeničkih pripravnika i čestitao im Božićne blagdane.

20. prosinca, na poziv župnika don Ivana Perića, posvetio crkvu Dobroga Pastira u Mostaru, koja će biti župna crkva za župe Sv. Luke u Ilićima i Sv. Marka u Cimu.

21. prosinca, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Markom Štalom, slavio sv. Misu u Bobanovu selu, filijali župe Aladinići.

22. prosinca slavio Misu zornicu u crkvi Dobroga Pastira u Cimu u 6.00 sati ujutro s kratkom propovijedi.

Razmijenio božićne čestitke sa svećenicima, redovnicima i redovnicama na tradicionalnom susretu na Ordinarijatu.

23. prosinca imao Misu zornicu u crkvi Dobroga Pastira u Mostaru.

24. prosinca slavio sv. Misu zornicu u crkvi Dobroga Pastira.

25. prosinca predvodio koncelebriranu sv. Misu polnoćku u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru.

25. prosinca predvodio koncelebriranu pučku Misu u mostarskoj katedrali.

26. prosinca, sv. Stjepan, u dogovoru sa s. Krunoslavom Akmadžić, voditeljicom Karitasova Rehabilitacijskog centra u Mostaru, u kapelici Služavki Maloga Isusa slavio sv. Misu u kojoj je koncelebrirao i don Ante Komadina, ravnatelj Biskupijskoga caritasa.

27. prosinca pomolio se za dušu preminuloga fra Joze Pejića, bivšega vice-delegata Generala Reda Manje braće, u rangu provincijala (1982.-1988.), koji je posljednjih godina boravio u samostanu na Širokom Brijegu.

28. prosinca, nedjelja, na poziv s. Franke Bagarić, provincijalne predstojnice Školskih sestara franjevačka Svete Obitelji, slavio jutarnju sv. Misu u samostanskoj crkvi u Mostaru. Čestitao sestrama svetkovinu Svete Obitelji.

U 14.00 sati predvodio u širokobriješkoj župnoj crkvi Uznesenja B. D. Marije koncelebriranu Misu za dušu pokojnoga fra Joze Pejića.

29. prosinca poslao Apostolskoj nuncijaturi u Sarajevu Relaciju o hercegovačkim biskupijama od 2006. do 2014. u vidu Pohoda *Ad limina Apostolorum* koji je predviđen u ožujku 2015. godine.

Susreo se na Ordinarijatu s dr. Ninom Raspudićem, Mostarcem, profesorom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

31. prosinca susreo se sa sjemeništarcima i bogoslovima na Ordinarijatu. Proveli jedan radni sat u velikoj dvorani radeći na slobodnu sastavu: "Božić - viđen s Božje strane i s ljudske strane". Slavio u kapelici Duha Svetoga sv. Misu pod kojom je podijelio službu čitača - lektora Marinu Krešiću iz župe Sv. Marka - Cim, Mostar; Robertu Periću iz župe Blagaj-Buna i Slavenu Bobanu iz župe Sv. Ivana u Mostaru.

SIJEČANJ 2015. GODINA.

1. siječnja 2015., svetkovina Marije Bogorodice, predvodio koncelebriranu večernju sv. Misu u mostarskoj katedrali, čestitao vjernicima Novu godinu i pozvao ih na razmišljanje o temi pape Franje: "Braća smo, a ne robovi".

3. siječnja, svetkovina Presvetoga Imena Isusova, naslovnika crkve u Mostarskom Gracu, u biskupskoj kapelici Duha Svetoga prikazao sv. Misu za župljane i upravitelja župe don Jakova Renića.

4. siječnja, nedjelja, slavio sv. Misu u katedrali i propovijedao.

5. siječnja, izrazio sućut don Draganu Filipoviću i u kapelici prikazao sv. Misu za pokojnu Danicu, majku don Dragana, duhovnoga pomoćnika u Čapljini.

6. siječnja, Bogojavljenje, u dogovoru sa župnikom don Ivanom Perićem, slavio sv. Misu u crkvi Krista Dobroga Pastira koja povezuje župe sv. Marka u Cimu i sv. Luke u Ilićima u Mostaru i čestitao župniku i župljanima 22. obljetnicu osnutka spomenutih župa.

Uvečer u 18.00 sati, u dogovoru sa župnikom don Mladenom Šutalom slavio sv. Misu u župi sv. Ivana, Apostola i Evanđelista. I čestitao župniku i župljanima 22. obljetnicu osnutka župe.

9. siječnja primio Vladimira Šoljića i Željka Raguža, koji su darovali knjigu "Razmijenjeni iz Bugojanskog logora 'Stadion' 19.3.1994., koja je izišla u nakladi Hrvatskoga dokumentacijskog centra Domovinskoga rata u BiH, Mostar, 2014.

11. siječnja, Krštenje Gospodinovo, u dogovoru sa župnikom don Krešom Puljićem u 10.00 sati slavio sv. Misu u župi sv. Tome Apostola u Mostaru.

Uvečer u 18.00 slavio sv. Misu za blagopokojnoga biskupa Pavla Žanića u mostarskoj katedrali.

12.-16. siječnja zajedno s generalnim vikarom i drugim suradnicima primao župnike prigodom podnošenja izvješća za prošlu pastoralnu godinu.

17. siječnja 2015. u pripremi don Tomislava Ljubana, tajnika, podijelio sakrament sv. potvrde u katedralnoj kripti sv. Josipa kandidatima iz raznih župa. Bilo ih 21. Najviše iz Gruda i iz Čapljine.

Primio dr. Dragana Čovića, člana predsjedništva BiH, i Ljubu Bešlića gradonačelnika Mostara.

Razaslao svećenicima materijale za Molitvenu osminu za jedinstvo kršćana.

18. siječnja, nedjelja, u dogovoru s fra Josipom Vlašićem, župnikom, u 9.30 slavio sv. Misu u župi Sv. Petra i Pavla u Mostaru.

24. siječnja posjetio nadbiskupa Želimira Puljića u Nadbiskupskoj rezidenciji u Zadru. Pohodio Nadbiskupsko sjemenište Zmajević, razgovarao s rektorom i drugim poglavarima, zatim pojedinačno s četiri hercegovačka sjemeništara: Matom, Markom, Zvonimirom i Gabrijelom i održao kratak nagovor o "Poštenju svom zvanju" svim sjemeništarcima.

25. siječnja, nedjelja, na poziv župnika Ivana Kobeščaka u župi Presvetoga Tijela i Krvi Kristove u Sopotu i slavio pučku Misu u 11.00 i propovijedao.

26. siječnja sudjelovao na zajedničkom 17. zasjedanju HBK i BK BiH u prostorijama HBK.

26.-28. siječnja obavio uobičajene godišnje pretrage na Rebru. Razgovarao s rektorom patrom Ivanom Macanom i hercegovačkim bogoslovima.

29. siječnja povratak u Mostar.

U ime biskupije generalni vikar don Željko Majić bio na Misi zadušnici i sprovodnim obredima Ive, majke fra Vinka Kureviće, u Seonici.

30. siječnja izrazio sućut don Ivici i don Anti Komadini u povodu preminuća njihove majke Anke u Cimu.

VELJAČA 2015.

1. veljače pozdravio Papin dolazak u BiH i zajedno s svećenikom redovništvom i vjernicima obećao molitve za uspješan Papin pohod Sarajevu.

2. veljače ovlastio don Željka Majića, generalnoga vikara, da propovijeda na Danu Bogu posvećenih osoba u mostarskoj katedrali.

3. veljače održao predavanja iz ekleziologije metodom: pitanja - odgovori - tumačenje, od 9.30 do 12.30 u prostorijama Ordinarijata troji-

ci đakona: Josipu Čuli, Damiru Pažinu, Marinu Skenderu.

- U ime hercegovačkih biskupija generalni vikar don Željko Majić sudjelovao na slavlju sv. Vlaha u Dubrovniku.

8. veljače, nedjelja, delegirao don Željka Majića, generalnoga vikar, da sudjeluje u svečanosti sv. Tripuna, zaštitnika biskupije u Kotoru.

12. veljače ovlastio don Željka Majića, generalnoga vikara, da prisustvuje primopredaji župnoga ureda iz uprave dosadašnjega župnika don Milenka Krešića novomu župniku u Trebinju, don Anti Luburiću.

- Na poziv župnika fra Mladena Vukšića održao predavanje "Smisao ženidbenoga života" zaružnicima na Tečaju u Posušju (36 parova).

15. veljače slavio večernju sv. Misu u crkvi Dobroga Pastira u Mostaru.

18. veljače, Čista srijeda, sudjelovao u duhovnoj obnovi hercegovačkoga svećenstva u mostarskoj katedrali, i predvodio koncelebriranu sv. Misu pod kojom je održao kratku homiliju.

20. veljače na poziv dekana don Ivana Kordića u župnim prostorijama Pastoralnoga centra u Čapljini održao predavanje zaručničkim parovima o psihologiji muškarca i žene (bilo 70 osoba).

22. veljače ovlastio generalnoga vikara don Željka Majića da uvede u župničku i dekansku službu u Trebinju don Antu Luburića.

- Slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali i propovijedao.

27. veljače do 1. ožujka 2015. održao duhovnu obnovu u Emausu roditeljima svećeničkih pripravnika hercegovačkih dijeceza. Bilo 17 roditelja.

OŽUJAK 2015.

1. ožujka, na poziv župnika don Rajka Markovića, u župnoj crkvi u Stocu u 17.00 sati slavio sv. Misu a potom održao predavanje ženidbenim parovima koji žive u braku od jedne do pedeset i jedne godine. I podijelio im knjige: *Naravni porivi i nadnaravni darovi*.

3. ožujka primio don Nikolu Lauša, hrvatskoga svećenika i kancelara i ekonoma Temišvarske biskupije. U Rumunjskoj ima 13 domaćih hrvatskih svećenika.

4. ožujka na poziv župnika don Ivana Kordića, pod sv. Misom u Pastoralnom centru u Čapljini podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima iz župe kojih je bilo 13. Poslije sv. Mise predavanje o Stepincu.

6. ožujka u pripremi don Tomislava Ljubana, tajnika, u katedralnoj kripti sv. Josipa u Mostaru

podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima iz Gruda - 17 i iz Sv. Ivana Mostar - 1.

8. ožujka, nedjelja, u dogovoru s don Ivanom Perićem, koji je na rehabilitaciji nakon operacije, slavio sv. Misu u crkvi Dobroga Pastira u Cimu.

9. ožujka otputovao iz Mostara preko Splita u Rim Ad limina Apostolorum, u službeni pohod Svetomu Ocu i mjerodavnim Kongregacijama i Vijećima. Svi se našli u Svetom Jeronimu:

Kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup; zatim Biskupi:

Franjo Komarica, Banja Luka, predsjednik BK BiH;

Tomo Vukšić, vojni ordinarij BiH;

Pero Sudar, pomoćni vrhbosanski;

Marko Semren, pomoćni banjolučki.

10. ožujka zajedno s ostalim biskupima BiH slavio sv. Misu u bazilici Svetoga Petra u Vatikanu, te tijekom dana posjetio:

- Kongregaciju za bogoštovlju i disciplinu sakramenata,

- Papinsko vijeće za Međureligijski dijalog,

- Državno tajništvo - prvu sekciju

- Papinsko vijeće za jedinstvo kršćana,

- Državno tajništvo - drugu sekciju.

11. ožujka zajedno s ostalim biskupima slavio sv. Misu u Krstionici sv. Ivana Lateranskoga te pohodio:

- Kongregaciju za kler.

Susreo se s don Ivanom Kovačem, svećenikom Mostarsko-duvanjske biskupije, zaposlenikom na Kongregaciji za biskupe.

12. ožujka s ostalim kolegama biskupima slavio sv. Misu u bazilici Ara coeli, gdje pokopana Katarina Kosača-Kotromanić, i tijekom dana s ostalim biskupima pohodio:

- Kongregaciju za nauk vjere,

- Kongregaciju za ustanove posvećena života i društva apostolskoga života,

- Kongregaciju za kauze svetaca,

- Papinsko vijeće "Iustitia et Pax".

Na poziv rektora Brandmayra bili na večeri u Austrijskom zavodu dell'Anima, gdje boravi i studira don Drago Ćurković, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije.

13. ožujka s ostalim biskupima slavio sv. Misu u bazilici Sv. Marije Velike.

15. ožujka s ostalim biskupima slavio sv. Misu u hrvatskoj crkvi sv. Jeronima. Susreo se s don Perom Miličević, svećenikom, i Ilijom Petkovićem, bogoslovom Mostarsko-duvanjske biskupije, koji borave u Germanicum.

16. ožujka s ostalim biskupima slavio sv. Misu u bazilici sv. Pavla izvan zidina i izrekao prigodnu propovijed i tijekom dana pohodio

- Kongregaciju za katolički odgoj,
- primljen u audijenciju kod Svetog Oca Franje.
- Papinsko vijeće "Cor unum".

17. ožujka s ostalim biskupima pohodio:

- Kongregaciju za biskupe, gdje radi don Ivan Kovač, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije,
- Papinsko vijeće za tumačenje zakonodavnih tekstova.

Poslije podne vratio se preko Splita u Mostar.

19. ožujka, svetkovina sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, slavio sv. Misu s ostalim biskupima BiH i brojnim svećenicima u

mostarskoj katedrali. Predvodio kardinal Vinko Puljić, propovijedao vojni biskup Tomo Vukšić.

20. ožujka ugostio kolege biskupe na 63. redovitom zasjedanju BK BiH. Osim članova BK BiH bili su msgr. Dino de Antoni, umirovljeni nadbiskup Gorizije, u ime Talijanske biskupske konferencije; msgr. Nikola Kekić, vladika križevački, u ime Hrvatske biskupske konferencije; msgr. Ilija Janjić, kotorski biskup, u ime Međunarodne BK sv. Ćirila i Metodija.

22. ožujka, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Ilijom Drmićem, pod sv. Misom u župnoj crkvi u Viru podijelio sakrament sv. krizme kandidatima iz osmoga razreda osnovne i iz prvoga razreda srednjih škola. Bilo ih 38.

